ONALE
VITT. EMANUELE
4
K
7H
Tomi 2
I = H.° 4 = Q: 2

~~XIX 17 124–125~~

6 u

12

7

a

4

Digitized by Google

SYNOPSIS
UNIVERSÆ
MEDICINÆ PRACTICÆ:

SIVE,

DOCTISSIMORUM VIRORUM

DE MORBIS

Eorumque Cauſis ac Remediis Judicia.

ACCESSERUNT NUNC DEMUM
Caſus nonnulli oppidò rari.

PARS PRIMA.

AUTHORE

J. ALLEN, M. D.

EDITIO NOVA VENETA,
ad tertiam LONDINENSEM prioribus, triente plus, auctiorem, exacta, additis præterea FORMULIS remediorum ex quinta AMSTELODAMENSI deſumptis.

Τῆς αὐτῆς διανοίας ἐστὶ γνῶναι τὰ ὀρθῶς εἰρημένα.
Ἱπποκρατ. περὶ διαίτης.

VENETIIS, MDCCXLII.
130Apud LAURENTIUM BASILIUM.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

1.30

VIRIS PERILLUSTRIBUS, *Eruditiſſimiſque*, *D. D.*

ORNATISSIMO SPECTATISSIMOQUE

PRÆSIDI,

CENSORIBUS MERITISSIMIS,

ET RELIQUIS

INCLYTI MEDICORUM LONDINENSIUM COLLEGII

Sociis Doctiſſimis:

Exiguum hoc OPUS,

Obſequii & Honoris ergo,

Quàm humillimè D. D. C. Q.

Συσχολαστὴς Indigniſſimus.

J. A.

A D
LECTOREM.

Medicina, omnium artium nobiliſſima; ſi ad ejuſdem præcognita, inſtitutiones, & theoriam ſpectemus, nuperis annis progreſſus & incrementa admiranda accepit; agnoſcendum eſt tamen & vehementer dolendum, quòd praxis, pars ejus longè utiliſſima, haud pari paſſu proceſſerit. Ars medendi non niſi tardo pede progreditur. In ſeculorum revolutione, ingenio ſingulari valens perrarò aſſurgit, qui in hac etiam parte artem cudit; ſed homines iſtiuſmodi indolis, teſte medicorum ab Hippocrate catalogo, in ingenti temporis tractu apparent rari nantes in gurgite vaſto. Interim loco ſanioris praxeos & melioris medendi methodi hypotheſes novæ & theoriæ novæ quotannis ad nauſeam uſque nobis obtruduntur, quæ oſtentationis multum, utilitatis parum habent. Tritum utcunque ſit illud, Qui ſpeculantur non medentur, *non tamen a veritate prorſus alienum eſſe ex obſervatione ſatis frequenti conſtat.*

Præſentis inſtituti propoſitum eſt praxin legitimam & laudabilem UNDECUNQUE DESUMPTAM VEL MUTUATAM *omni opera maximè compendiariò exhibere, & optimorum ſcriptorum auctoritate firmiter ſtabiliro. Hoc eſt, quod impræſentiarum ſubivi, munus, quo officio (ſperare fas eſt) fortaſſis aliquando manus magis idonea cum majori laude & utili-*

utilitate defungetur; ut uno intuitu videamus; *quò uſque ventum eſt in vera ac ſolida medendi cognitione.*

Ut plurimùm tantùm monitoris officium præſto. Morbi omnes ex præſtantiſſimis ſcriptoribus hìc ad vivum depinguntur; præcipuæ morborum cauſæ, & de eorumdem eventu judicia, traduntur; indicationes curativæ exponuntur; & remedia nonnulla, præſtantior ſaltem, breviter attinguntur, & concinnæ aliquot formulæ ſubduntur; ut citò, tutò, & jucundè, & qua fieri poteſt certitudine, medeamur.

Citationes authorum non ex numero, ſed ex pondere & momentis ſunt æſtimandæ: Aphoriſmos præclariſſimi Boerhaavii *haud ſatis pro merito laudavi; quoniam uniuſcujuſque manibus præſto eſſe & chariſſimos haberi nullus dubito: eſt enim opus omnibus numeris abſolutum, & tantùm non divino afflatu exaratum, auro contrà æſtimandum, decies & ampliùs perlegi digniſſimum, immò in ſinu perpetuò geſtari.*

De morborum Ætiologiis (ingenuè fateor) non niſi pauciſſima in medio protuli: origines & cauſæ proximæ morborum plerùmque longè abſtruſiores ſunt, quàm ut noſtræ mentis acies eò uſque penetrare poſſit; & reverà, ſi diſſimulare nolimus, agnoſcendum eſt, quòd hæ ut plurimùm uſque adeo nos lateant, ut in iiſdem pervidendis hactenus Talpæ ſimus: In alto navigamus LONGITUDINIS IGNARI.

Meipſum quòd attinet, ne ſim planè ἀσύμβολος, de proprio penu ex adverſariis meis depromptum, ubique ferè, nunc demum in hac tertia

Edi-

Editione, nonnihil interſperſi, quæ uſui publico libenter mancipavi, & utinam ne illa ſint ſola omnium manca & jejuna.

Qualeſcunque tamen ſunt hæ lucubrationes, ſatis novi non eſſe aliquid, quod hoc loco proferre poſſum, quod limatiores vel utiliores illas reddat; neque ornatiores in futurum polliceor, ut ſint hujuſce opuſculi aliquid præſidii.

Unicum tantùm præfandum reſtare cenſui, nempe; ut te certiorem faciam me hæc collectanea in lucem edidiſſe non ex ſuaſu amicorum, vel quæſtus, aut gloriolæ captandæ gratia; ſed inductu conſilii, ut mihi viſum eſt, recti honeſtique, & publicum, tam ægrotantium quàm medentium (maximè juniorum) emolumentum reſpicientis.

Valeas itaque, Candide Lector, & haſce verſuras *ſine faſtidio accipias, atque hoc levidenſe* φιλανθρωπίας *noſtræ pignus, animique erga te benevoli documentum, fac æqui bonique conſulas.*

Medicus eſt Miniſter, Natura Medicatrix: Deus interim hiſce clementer benedicat.

NOI

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

Concedemo Licenza a *Lorenzo Baſeggio* Stampatore di Venezia di poter riſtampare il Libro intitolato: *Synopſis Univerſæ Medicinæ Practicæ, ſivè Doctiſſimorum Virorum de Morbis &c.* Auctore *J. Allen M. D. Pars I. & II.* in 8. in due Tometti, già ſtampato in Venezia per *Lorenzo Baſeggio* nell'anno 1737. con Licenza de'Superiori.

Data li 12. Decembre 1741.

(
(Z. Alviſe Mocenigo 2°. Rif.
(Zuanne Querini Proc. Rif.

Regiſtrato in Libro a carte 21.

Agoſtino Bianchi Segr.

Regiſtrato nel Magiſtrato Illuſtriſs. ed Eccellentiſs: della Beſtemmia.

Alviſe Legrenzi Segr.

SYNO-

SYNOPSIS
UNIVERSÆ
MEDICINÆ PRACTICÆ, &c.

CAPUT PRIMUM,

Sive Faſciculus Morborum primus.

FEBRES IN GENERE,

Ex obſervatione & inter legendum.

Art. 1. FEBRES (ut rectè annotavit clariſſimus Sydenhamus) cum Appendicibus ſuis duas ferè tertias partes omnium, quæ ſunt morborum, complent; ideoque his exponendis, utpote quæ etiam totis corporibus inhæreſcunt, meritò exordiri ſtatuimus. Proœmium.

Art. 2. Febris autem (inquit idem) nihil aliud eſt, quam *naturæ conamen materiæ morbificæ, cor-* Febris quid.

Digitized by Google

pori valde inimicæ, exterminationem in ægri ſalutem omni ope molientis.

Febrium diviſio. *Art.* 3. Febrium diviſio maximè generalis & genuina eſt in *Eſſentialem & Symptomaticam*.

Eſſentialis. *Art.* 4. Febris eſſentialis eſt cujus cauſa primaria in ipſo ſanguine delitеſcit, a nullo alio morbo ſolidarum partium originem ducens, aut quocunque modo pendens, atque hæc eſt *Febris abſoluta & propriè dicta*.

Symptomatica. *Art.* 5. Febris ſymptomatica eſt febris ſecundária, quæ non propriam ſubſiſtentiam habet, ſed a graviori alicujus partis affectu originem trahit; & frequentiſſimè ab inſigni aliqua inflammatione pendet, unde *Febres variæ inflammatoriæ dictæ*.

Eſſentialis diviſio. *Art.* 6. Febris eſſentialis dividitur in Ephemeram; Intermittentem, Continentem & Continuam.

Ephemera. *Art.* 7. Febris omnium mitiſſima eſt Febris ephemera, ſive diaria, i. e. Febris unius diei; ab inſolatu, exercitio nimio, vel aliquo alio accidente externo oritur, & ſpatio 24. horarum ultrò terminari ſolet. Sola quiete, & in lecto decubitu curatur.

Intermittens. *Art.* 8. Huic proximæ ſunt Febres intermittentes, ſcilicet, quotidianæ, tertianæ, quartanæ ſimplices, tertianæ, quartanæ duplices &c. Hæ more Febris diariæ ſpatio 24. horarum plus minus pro iſthac vice finiuntur; verum pro peculiari illarum genio, ſingulis, vel alternis diebus, vel quarto quoque die, recrudeſcere ſolent.

Continẽs *Art.* 9. His congener eſt Febris συνεχὴς, ſeu continens, quæ quidem eſt Febris continua, ſed non uno tenore pergens; ad plures dies ſine ἀπυρεξίᾳ protenditur, habet tamen ſua *remiſſionis & exacerbationis* tempora, ſtatis, vel incertis periodis ſe invicem excipientia; *intermiſſionem* verò nullam habet.

Continua *Art.* 10. Febrium gradus proximus & ultimus eſt

eſt *συνόχος*; ſive Febris continua propriè dicta; quæ ab initio ad finem ubique eſt æquabilis, *ſine ſymptomatum exacerbatione & remiſſione periodica*: hujus generis ſunt Febres malignæ, Febres peſtilentiales, ipſa peſtis, &c.

Sydenhami ſententia.

Art. 11. Ille dubio tramite errat, atque incerto ducitur filo, qui in Febrium curatione non continenter ob oculos habet *anni conſtitutionem*, quatenus huic aut alteri morbo epidemicè producendo favet; cæteriſque morbis omnibus una concurrentibus in ejus ſimilitudinem ac formam detorquendis; hæ autem variæ conſtitutiones aut habitudines ab occulta & inexplicabili quadam aeris alteratione pendent, quæ proprias ac ſibi peculiares Febres producunt, quæ *ſtationariæ* nobis audiunt. Ratio habendi eſt anni conſtitutionis.

Art. 12. In novis Febribus cunctandum eſt pauliſper; & ad magna remedia non niſi pede tardo procedendum; interim morbi genium ac morem diligenter penſitando indicationes præſertim a *lædentibus* & *juvantibus* ſumendæ ſunt; neque pudet fateri me non ſemel in curandis Febribus, ubi nondum conſtaret, quid mihi agendum eſſet, nihil prorſus agendo & mihi & ægro conſuluiſſe optimè; dum enim morbo invigilarem; quo eum opportuniùs confodere valeam, Febris vel ſponte ſua ſenſim evanuit, vel in eum ſe typum redegit, ut jam mihi innoteſceret, quibus armis eſſet debellanda. " Non enim levis eſt conſolatio viro „ probo in rebus dubiis, facilèque errori obno- „ xiis ſe ſaltem inculpatum tueri, ſi ſe minus uti- „ lem præbere nequeat. " Et in novæ Febris ingreſſu pauliſper cunctandum eſt.

Art. 13. " Calidum ſolum non eſt Febris cau- „ ſa, (*inquit Hippocrates de vet. medic.*) ſed ea „ eſt calidum & amarum ſimul, calidum & aci- Febris cauſæ.

 „ dum,

„ dum, calidum & ſalſum, aliaque innumera. ‛ſ

Evenire poteſt in corporibus ſanis. Ex frequenti etiam obſervatione compertum eſt Febrem in *corporibus ſanis* evenire poſſe, in quibus nullus apparatus morbificus, vel quoad plethoram, vel cacochymiam, &c. occiſionem ſubminiſtraret; nihilominus hujuſmodi homines præcedentes inſigni aliqua aeris, victus, &c. rerum non naturalium, mutatione, Febre corripiuntur, propterea quod eorum ſanguis novum ſtatum & conditionem adipiſci geſtit, qualem ejuſmodi aer aut victus poſtulaverit.

Indicatio generalis. *Art.* 14. Indicatio generalis in curatione Febrium eſt, ut ſanguinis commotio intra modum naturæ propoſito congruentem contineatur, ea nimirum ratione, ut nec hinc plus æquo gliſcat, undè periculoſa ſymptomata, nec illinc nimiùm torpeat, ne naturæ conamen fruſtretur; atque hinc exurgit norma ſanguinem mittendi plus minus, vel prorſus omittendi.

Vomitorium. *Art.* 15. Si adſit vomendi proclivitas, vomitorium propinare neceſſum eſſe omnino videtur; aliàs etenim accidere ſolet diarrhœa in Febris progreſſu, ægro interdum admodum periculoſa. In initio Febris emeticum propinari debet, ſed, ſi omiſſum fuerit, quovis morbis tempore adhiberi poteſt, modò vires ægri ferre valeant; poſt hoc autem paregoricum hora ſomni propinandum eſt; diebus inſequentibus, ſi repetitio venæſectionis minus indicetur, & non aderit diarrhœa, enemata alternis diebus in uſum venire poſſunt, uſque ad decimum vel duodecimum diem, quo tempore negotio ad ſecretionem vergente medicamentis calidioribus liberaliùs indulgendum cenſeo ad concoctionem accelerandam. Si fermentatio rectè progrediatur, nullis omninò remediis opus eſt; deſpumatio etenim eſt opus naturæ.

Catharticum exhibendum ſub finem. *Art.* 16. Uſitato circa diem decimumquintum, ſi adſit in urina laudabilis ſeparatio, & ſymptomatum

matum remiſſio, catharticum adhiberi debet, ne ſedimentum a fermentatione hic illic depoſitum in ſanguinem remigrans recidivam conciliet; quandoque tamen ad diem decimum ſeptimum differendum eſt.

Art. 17. Pro comperto affirmo, nihil ita certò atque ita potenter ægrum refrigerare, atque *catharſim poſt venæſectionem celebratam.*: teſtatur enim experientia catharſin poſt venæſectionem quibuslibet aliis remediis fœliciùs certiùſque Febrem perdomare, tum quatenus inteſtinis illuviem dimovet, tum quatenùs anodyno viam ſternit. (Schedul. Monit.) Catharſis poſt V. S.

Art. 18. Ad genuinam ſanguinis depurationem *duplex ſecretio* requiritur; una per *fæces* fit, altera per *flores*, hæc ſenſim & paulò pleniori διαπνοῇ, potius quam ſudore manifeſto ut plurimum peragitur; ſeparatione hac per flores jam facta, minus periculoſa eſt diarrhœa. Duplex ſecretio.

Boerhaavii ſententia.

Art. 19. Febris eſt frequentiſſimus morbus, *inflammationi* individuus comes, qui ingenti ſymptomatum numero plerumque ſtipatur. Febris quid

Art. 20. In omni Febre, a cauſis internis orta, horripilatio, pulſus velox, & calor, vario tempore, & vario gradu, adſunt; hæc autem ubi velociter decurrunt, Febris acuta, ubi tardè, lenta audit. Febris ferè ſemper cum ſenſu frigoris incipit, & progrediente morbo maximè a velocitate pulſus primario cognoſcitur; adeoque velocior cordis contractio cum aucta reſiſtentia ad capillaria Febris omnis acutæ ideam abſolvit, quæ a cauſis infinitis produci poteſt. Sanitas ægroti videtur eſſe *cynoſura* primaria, in quam natura in Febribus collimat; frequenter verò Febris in mortem deſinit, quandoque in alium tranſit morbum. Symptomata quæ in omni Febre adſunt.

Curatio generalis. *Art.* 21. Curatio Febrium generalis ſummatim comprehenditur in vitæ ejuſque viribus conſulendo, acre irritans corrigendo & deturbando, lentorem diſſolvendo, expellendoque, & ſymptomata mitigando. Si in Febre exorbitare natura deprehendatur, moderamen fit abſtinentia, victu tenui, potu aquæ, venæſectione, clyſmate refrigerante, &c. Si ſegnior appareat, excitabitur ope cardiacorum, aromaticorum, volatilium, &c. Sublata Febris cauſa ſymptomata reliqua ceſſabunt, quatenus ab ea primariò pendent, adeòque, ſi ferri queunt ſine vitæ periculo, ſingularem curationem vix requirunt; nec temerè turbari debent: Si vero intempeſtiva & nimis ſæva fuerint, ſingula ſunt lenienda ſuis remediis propriis, habita ſemper ratione cauſæ & ſtatus morbi ipſius. (De ſymptomatis)

Ettmulleri ſententia.

Art. 22. Febris eſt *motus naturæ*, ſeu quædam lucta, quæ ſpirituum plus minus alteratorum ope id, quod eſt hoſtile œconomiæ animali, eliminare ſatagit. (Quid vult natura per Febrē.)

De diæta. *Art.* 23. Quò magis acuta eſt Febris, eò tenuior convenit diæta; licet ægri ad plures dies jejuni jaceant, perinde erit, *nec unquam vidi febricitantem fame pereuntem*, ſed potiùs, ſi quid ingeritur, Febris exaſperatur, &c. nam in alimentis appetitus præſcribit rationem, *quantum* & *quale*, & *tempus*.

Vomitoria & ſudorifera. *Art.* 24. Vomitoria in Febribus ferè omnibus in principio ſunt proficua. Sudoriferorum uſum ipſa natura nobis monſtrat, ſignis coctionis apparentibus ſunt optima; & etiam in toto morbi decurſu ſunt utilia; immo horum uſu promiſcuo Febres non raro curantur. Spiritus ſalis armoniaci, vel ſal volatile ejuſdem, eſt febrifugum univerſale, & uſu repetito raro fallax. Saccharata

quæ

quæcunque in Febribus inſigniter nocent. *Hippocrates* in omni Febre vinum porrigit. Semper obſervavi quamdiu urinæ ſunt crudæ, tamdiu res ægri in ſtatu exiſtunt ambiguo; quando verò adſunt ſigna coctionis fauſta poſſumus ominari: opus hoc coctionis eſt ſolius naturæ. Inter ſigna lethalia nullum eſt certius, quam frequens manuum ad nares admotio ſine ulla materiæ effluxione.

Baglivii ſententia.

Art. 25. In morbis acutis, atque inflammatoriis paucis opus eſt remediis, ſatis enim fuerit vias obſervare diligenter, qua natura exitum tentat, euramque eò perducere, naturæ obſecundando, alioqui ægrotus peſſum dabitur. Naturæ ductus ſequendi ſunt.

Art. 26. In Febribus univerſalibus, id eſt, quæ ipſo de ſanguine ſuſcitantur, non admodum laborandum eſt circa partem affectam, ut inde curativæ deducantur indicationes; Febrium ſiquidem primordia, parteſque affectæ in iiſdem, nos plerumque latent, & ſi unquam paterent, oportet *indicationem dirigere ad conſtitutionem maſſæ ſanguineæ febricitantis*, potiùs quam ad ſophiſticam ſpeculationem cauſarum proximarum, aut quæ in Febribus primoprimæ ſunt, quæ noſtræ aciei minime ſubjiciuntur. Inanes ſpeculationes maſſæ faciendæ.

Art. 27. Ideo ſi primæ viæ ſint obductæ, eæque egerendæ atque expurgandæ fuerint, danda opera, ut Febrium fomes tollatur; Si verò ſanguis febricitans ſit exaltatus, & vehemens, ejus reprimendus eſt impetus; ſi nimis craſſis humoribus irretitus, atque coagulatus, exaltetur, ac diſſolvatur. In hiſce enim *tribus præceptis* omnium propè illarum Febrium cura verſatur, quæ ortum non ducunt ab organi læſione, verum ab humorum congerie, aut in ipſo ſanguine, aut in primis viis. Tria præcepta de curandis Febribus.

mis viis. Et cum ad criſin natura vergit, aut eas jam exiverit, tum a remediorum copia tanquam a peſte cavendum.

Odor cadaveroſus mortis præſagium. *Art.* 28. Ex odore, quem ægri ſpirant, ſoleo ſæpe, utrum morbus facilis vel difficilis, brevis vel diuturnus, vel alterius generis futurus ſit, judicare. In ægris qui morituri ſunt, nonnullis ante mortem diebus ſolet, dum pulſum tangimus, ab eorum exhalare corpore fœdus quidam ac veluti *cadavericus odor*, qualem ſpirant in templis cadavera, ut ſæpe obſervavi, & velim, ut seriò animadvertant medici. *Animadv. in pract. nov.*

Farrago ſententiarum.

Regula de diæta. *Art.* 29. *Hippocratis* Aphoriſmus de diæta in morbis acutis ſic ſe habet: ubi peracutus eſt morbus, ſtatim extremos habet labores, & extremè tenuiſſimo victu uti neceſſe eſt; ubi verò non, ſed plenius cibare licet, tantùm a tenui recedendum, quantum morbus remiſſior extremis fuerit. *Sect.* 1. *Aph.* 7.

Incommodum nimiæ remediorū copiæ. *Art.* 30. Graviter errant illi, qui acutos & inflammatorios morbos remediorum copia tamdiu afficiunt, donec natura, quo ſe vertat neſcia, & hinc inde, tum a morbi vehementia, tum a remediorum pondere, variè diſtracta, tandem cogatur ſuccumbere: perturbato enim, diſtractoq; motu illo ordinato naturæ a repetitis toties, vel abſque methodo exhibitis medicamentis, nec Febris minuitur, nec criſis ſtato tempore ſuccedit, ſed patiens dubio Marte colluctatus; vel in perniciem, vel in chronicos morbos delabitur. *Baglivius.*

Incommodum V. S. nimis crebræ. *Art.* 31. Obſervatione conſtat, quod *crebra ſanguinis miſſio* homines Febri aptiores reddat præ cæteris: quare vulgo dicitur, quibus ſanguis ſemel detrahitur, eos, niſi quotannis idem faciant, in Febrem proclives eſſe, & pingueſcere. *Willis.*

Art. 32.

Art. 32. In Febribus continuis, ſi pulſus ſit fortis uno tenore pergens, ut ut deliria, tremores, tendinum ſubſultus, cæteraque dira in genere nervoſo ſymptomata ſubitam ruinam minari videantur, ſemper benè præſagit: è contra verò pulſus celer, debilis ac vacillans mortem præ foribus adſtantem indubitanter prædicit, ut ut reliqua ſymptomata adblandiantur. *Morton.* Prognoſticon generale.

Art. 33. In curatione Febrium ſummum ac acerrimum medici ingenium requiritur. Judicio præpollenti, *facultati innatæ & incommunicabili*, plurimum debetur. Morbi genius, anni conſtitutio, ægroti temperamentum, & vivendi modus, ſymptomata ſingula & univerſa; & innumera alia incidentia, & accidentia, omnia conjunctim & diviſim *animo præſenti & ſereno* diligenter perpendenda ſunt; e quibus inter ſe ritè collatis ſagaci medico, *lente feſtinanti*, exurgit *clara ac diſtincta medendi methodus*; & plerumque inſequitur felix morbi exitus. Veritatem hujuſce mei effati longa jam annorum ſerie non ſine gratiſſimo animi delectamento feliciter expertus ſum. Acumen ingenii opus eſt.

FEBRES INTERMITTENTES.

Mortoni ſententia.

Art. 34. Febris intermittens eſt calor præternaturalis in ſanguine accenſus ab inſolita ſpirituum expanſione ſtatis periodis redeunte; in hac autem Febre algor, rigor, calor, & ſudores ſe invicem excipiunt; adſunt etiam in paroxyſmo ægritudo univerſalis, nauſea & vomitus, dolor capitis, lumbago, &c. Paroxiſmus quidem acutus eſt, morbus verò ipſe ut plurimum plus minus chronicus. Febris intermittens ſimplex facillimè cognoſcitur; ultrò enim ſeſe in conſpectum dat: quotcunque Definitio Febris intermittentis.

autem

autem ſint earum varietates (ſint quotidianæ, tertianæ, quartanæ, &c.) *fermentum morbificum* omnium idem eſt, & viribus *corticis Peruviani* certò ac citò cedit.

Species Feb. intermitt.

Art. 35. " Species Febrium intermittentium „ communes ſunt *quotidiana, tertiana, & quartana ſimplex; quotidiana, tertiana, & quartana duplex; ſemitertiana*, &c. Sunt etiam Febres intermittentes quinto ſexto vel ſeptimo die „ recurrentes. Contigit mihi in praxi videre fœminam per integram ſeptimanam Febre laborantem, deinde proxima ſeptimana omninò liberam; atque ita alternis ſeptimanis febricitantem, & alternis apyrexiam habentem, idque „ per longum tempus. Cortice Peruviano curata „ fuit. "

Hiſtoria rara.

Curatio.

Art. 36. Neque venæſectio, neque vomitoria, cathartica, aut diaphoretica, neque aliud quodcunque remedium in paroxyſmo exhibitum aliquid ad curationem hujus morbi promovendam conducere obſervantur; a juſta doſi vini benedicti trihorio ante tertium paroxyſmum expectatum exhibita ſæpiùs Febrem tertianam curatam novi. *Antimonium diaphoreticum* paulò ante adventum paroxyſmi datum interdum morbum tollit; *Sal abſynthii* febrifugum audit, & ſequentem hauſtum uſu comprobavi, ♃. *Aq. card. ben. theriacal. ſtillat. ana* ℥ij. *ſal. abſynth.* ʒß. *ſyrup. limon.* ℥iß. *miſce;* ſumat æger dimidiam partem trihorio ante paroxyſmum, & reliquam in primo inſultu. " In „ Febribus intermittentibus (inquit Dolæus) pro „ ſingulari ſecreto mihi eſt *lapis Lazuli* a ʒß. ad „ ʒj. cum ſpiritu vini ante paroxyſmum tradi- „ tus. " Efficacia plurimorum amarorum (antequam vires *corticis Peruv.* ſatis exploratæ fuiſſent) experta fuit, uti *abſynthii, cardui benedicti, rad. gentian. flor. chamæm.* (ferè ſpecifici) & privatim *decocti amari febriſug. ſeq.* ♃. *Fol. matricar. card. ben.*

ab-

abſynth. ſummit. centaur. min. flor. cham. ana mj. *ſem. tard. ben. citr. ana* ʒj. *ſal. abſynth.* ʒiſs. *coq. in aq. font. q. ſ. ad* ℔iſs. *doſis* ℥iij. vel iv. quarta quaque hora extra paroxyſmum. Item pulvis febrifugus ſequens; ♃. *flor. cham. ſubtiliſſimè pulveriſat.* ℈j. *antimon. diaphoret. ſal. abſynth. ana* ℈ß. m. f. pulvis pro una doſi quarta quaque hora extra paroxyſmum utiliſſimus eſt quidem iis, quibus vires corticis defecerunt, vel quando ob ἰδιοσυγκρασίαν non poſſumus exhibere. In confeſſo eſt his & hujuſmodi remediis Febres intermittentes æſtivo tempore quandoque curantur: *Cortex* vero *Peruvianus* conſenſu medicorum (hodie omnium) eſt *catholicum febrifugum*, quod omnes Febres intermittentes, in quavis anni tempeſtate, in omni ætate, & temperamento, penitùs, citò, tutò, & feliciter ſanat: neque opus eſt, ut medici ingenia ſua ampliùs torqueant in aliis febrifugis explorandis. "Cortex Peruvianus ſudorem omnino nullum excitat; tantum omnigenas concoctiones è veſtigio emendat ſine ulla ſenſibili evacuatione niſi aliquibus alvum aliquoties, idque leniter admodum movet. Modus exhibendi nunc dierum omnibus innoteſcit. *Hactenus* de Febribus intermittentibus ſimplicibus.

Cortex Peruvianus remedium polychreſtũ.

Art. 37. Symptomata vero Febrium intermittentium *ſpuriarum* nonnunquam ſunt perquam vehementia, & typus Febris ipſius in variis ſuis ſtadiis ſub larva vomitionis, diarrhœæ, doloris alicujus graviſſimi, &c. abſconditur. A periodica ſymptomatum vehementium exacerbatione & remiſſione, nec non ab urina lateritii coloris verus morbus potiſſimùm dignoſcitur: alios etenim morbos frequentiſſimè ſimulat, undè arrepta occaſione creantur nunc hæc nunc illa graviſſima ſymptomata, vomitiones, diarrhœæ tormentoſæ, cholera morbus, colica, dolores lateris punctorii, tanquam pleuritici, ophthalmia, apoplexia, hemicra-

Febris intermittens ſpuria.

micrania, ſpaſmi univerſales, vel particulares, dolores nephritici, *&c.*" Item *dolores parturientium æmuli*; in fœmina quadam hujuſmodi
„ dolores, alternis diebus recurrentes, duobus vel
„ tribus a partu ſeptimanis accedentes ſemel ipſe
„ obſervavi, idemque ab alio obſervatum fuiſſe
„ audivi. Et (quod rarius adhuc videatur) *dolorem unius cruris* periodicè revertentem in homine quadragenario ſemel in praxi adnotavi:
„ dolor fuit vehementiſſimus per 24. interdum
„ per 30. horas durans, unde ingens intumeſcentia totius membri ſuperveniebat; tumor cruris erat quaſi partim *flatulentus* & partim *ædematoſus*, qui non niſi longo poſt tempore faſciatione ad priſtinam dimenſionem redactus
„ erat. Ambo hi ægroti cortice Peruviano ſanati
„ fuerunt."

Curatio. *Art.* 38. Verſatilis quidem eſt horum affectuum Proteiformium genius, ſed ab uno eodemque fermento pendent omnes, & unica antidoto, nempe *cortice Peruviano*, cum prudentia adhibito, facilè profligantur.

Prognoſis. *Art.* 39. Nemo unquam a Febre intermittente interimitur, niſi in primo paroxyſmi ſtadio, durante, ſcilicet, algore ex ſpirituum oppreſſione orto. Febres intermittentes, ubi valde chronicæ evadunt, viam ſternunt ad alios morbos maximè funeſtos.

Hiſtoria. *Art.* 40. " Sequens hiſtoria inter caſus oppidò
„ raros meritò recenſeri poteſt. Paucis abhinc
„ annis Vvincauntioniæ in agro Somerſetenſi mortuus eſt ſenex, Theologus, nomine *Bulgin*;
„ hic annum agens trigeſimum quartum in Febrem intermittentem quotidianam incidit; quæ
„ per totum vitæ curſum (dictu mirabile, veriſſimum tamen) per ſexaginta ſcilicet annos,
„ uſque ad vitæ in extrema ſenectute terminum,
„ duravit. Febris cum frigore præeunte, calore
„ & ſua-

„ & ſudore ſuccedentibus per diuturnum iſtud ſpa„ tium, utcunque non ſemper cum eodem ſæviſ„ ſimo impetu, conſtanter tamen, quotidie illum „ invaſit. Poſtremò *ſenio* potiùs quàm morbo „ confectus nonageſimum quintum agens annum „ obiit. Hæc narratio a filio & filia prædicti ſe„ nis adhuc viventibus, fidei indubitatæ ambo„ bus, renunciata eſt.

Farrago ſententiarum.

Art. 41. Poſt accuratum examen totius hiſtoriæ Febrium intermittentium cauſa proxima conſtituitur *viſcoſitas* liquidi arterioſi, ſuperveniente dein cauſa quacunque velocioris & fortioris contractionis cordis, atque reſolutionis ejus, quod ſtagnaverat. *Boerhaave.* **Cauſa proxima Feb intermittent.**

Art. 42. Galenus hac methodo curavit quartanas; primò propinavit vomitorium, die ſequenti dedit *ſuccum abſynthii* bibendum, & denique bihorio ante paroxyſmum dedit *theriacam.* " Sed „ his adminiculis tutò inniti nequimus. Febris ter„ tiana veteribus, quibus vires antidoti Peruvia„ næ ignotæ fuerunt, curatu erat valde difficilis, „ & quartana opprobrium medicorum audiebat; „ at hodie ſecus eſſe nemo non novit: quo enim „ longiùs recedunt intermittentium paroxyſmi a „ natura Febrium continuarum, aut quo majus „ fuerit intervallum inter acceſſiones, eò minus „ periculi ab illis impendet, quoniam amplior eſt „ locus commodiorque curationi. **Galeni methodus in quartanis.**

Art. 43. Epithemata & epicarpia quandoque proſunt Febribus intermittentibus abigendis; ejuſmodi eſt *Emplaſt. febrile pro carpis D. Michaelis* ♃. *Fulig. furni ſplendent.* ℥iß. *terebinth.* ʒvj. *tel. aranear.* ʒß. *camphor.* ℈ij. *ol. ſcorpion.* q. ſ. m. f. emplaſt. pro carpis. Mortonus duo ſequentia ex propria experientia commendat. ♃. *Pulv. oliban.* **Epithemata.**

tere-

terebinth. venet. ana p. æ. ſ. pericarpia. ♃. *Fol. chelidon. maj. rutæ ana* m. j. *fuliginis e lignis combuſtis*, *ſapon. venet. ſalis marin. ana p. æ.* cum aceto acerrimo f. maſſa, &c. " *Empl. rubrum febrifugum* ſequens ſcrobiculo cordis applicatum in te-
„ nellis infantibus frequenter prodeſſe deprehendi.
„ ♃. *Thur. ſubtiliſſimè pulv.* ℥v. *minii* ℥j. *ol. oli*-
„ *var. q. ſ. f. empl.*

Enema febrifugum. *Art.* 44. Qui *corticem Peruvianum* ore aſſumere pertinaciter reſpuunt, curari poſſunt cum enematibus ex ejuſdem decocto; iſtiuſmodi eſt *enema febrifug. Fulleri*, ſed pueris certiùs ſolet opem ferre quàm adultis.

Ad algorem. *Art.* 45. Dum febrilis horror, aut frigus univerſam cutim convellit, tum *oleum deſtillatum caryophyllorum* epigaſtricæ regioni illitum remiſſionem horroris undiquaque procurat. *Baglivius*.

Vires ſucci limonũ. *Art.* 46. Anſam mihi ſuppeditari autumabam aliquid ad artis noſtræ incrementum ediſcendi, idque aliquoties tentans, non infeliciter proceſſit, in Febribus ſcilicet intermittentibus, circa initium paroxyſmi, *hauſtu calido ſucci limonum* cum ſaccharo & aq. fontan. tantil. ſemel atque iterùm exhibito; exacerbationes vel in totum ceſſaſſe, vel ſaltem in dies præter expectationem ſimul cum ſiti deferbuiſſe, & intra paucos dies planè ſiluiſſe, deprehendi, ſubſequente utique manifeſto effectu, urinæ ſcilicet, & imprimis ſudorum larga promotione. *Piſo* p. 315.

Specifica alia. *Art.* 47. Sunt & alia nonnulla remedia a quibuſdam plurimùm decantata, tanquam Feb. intermit. ſpecificè curantia. Nempe *pulvis corticis interioris fraxini* a ℨß. ad ℨj. cum pauco *ſale abſynthii* in vehiculo idoneo exhibitus, more *corticis Peruv.* vires ejuſdem adæquare, immo ſuperare; dicitur; fœlici cum ſucceſſu ſæpè exhibuit doctiſſimus & inſignis medicus D. *Hen. Vaghan.* Idem perhibetur *de cortice ulmi prope radicem*. *Flores ſalis*

ſalis armoniaci optimum febrifugum cenſentur, præcipuè in Febribus intermittentibus. De quo remedio audiatur clariſſimus Boerhaave, non novi (inquit ille) melius febrifugum quàm gr. xx. *ſalis armoniaci* in calido hauſtu, una vel duabus horis ante paroxyſmum. *Succus rad. gentian. inſpiſſatus*, & in vehiculo appropriato cum myrrha aſſumptus propter ejus vim febrifugam non immeritò uſurpari poteſt ad inſtar cort. Peruvian. cujus ſuccedaneum ferè eſt (inquit Ettmüllerus.) Sed forſan *cortex radicis prunæ ſylveſtris*, i. e. *ſpinæ nigræ* vulgò appellatæ, eſt adhuc præſtantius medicamentum, quod olim honorandus D. Sloan in literis mihi datis communicavit. *Camphora* eſt remedium diaphoreticum nobiliſſimum, & omnium adhuc notorum certiſſimum. Inſignis eſt ejuſdem uſus in curandis Febribus intermittentibus, & viribus corticis Peruviani magnopere opitulatur.

Art. 48. Unicum hìc, quod multa experientia didici, in bonum commune evulgari volo de *Recidivatione* præcavenda; nimirum; Febre cortice Peruviano priùs fugata, cui penſo iſtius remedii uncia vel ad ſummum ſeſquiuncia ſemper ſufficit, intra triduum vel quatriduum propinare ſoleo *medicamentum aliquod chalybeatum*, & huic operi leviſſimas præparationes eligo, & in hunc ferè modum præſcribo. ℞. *Vin. chalybeat. pharm. Londinenſ.* ℔ij. *tinctur. ſtomach. amar. Quincii* ℥iij. vel iv. miſce doſis coch. iv. vel v. bis in die; vel loco hujus infuſum chalybeatum amarum ſequens. ℞. *Limatur. ferri* ℥iv. *ſucc. limon. N°.* iv. *aurant. acid. N°.* vj. *infund. per hor.* 24. *deinde add. rad. gentian.* ℥ß. *ariſtoloch. rotund.* ʒj. *cort. winteran. rad. calam. arom. ana* ʒij. *ſummit. abſynth. centaur. min. ana p.* j. *vin. alb.* ℔iv. *aq. gent. comp.* ℔ij. *infund. frigidè per ſeptimanam, & decantetur pro uſu.* Vel ℞. *Flor. ſal. ammoniac. martiae.* ʒij. *myrrh. elect.* ʒj. *rubig. ferri* ℈ij. *extract. rad.*

Recidivationis præcautio.

Infuſum chalybeat. amar.

rad. gent. q. ſ. m. f. pil. med. doſ. iv. bis in die, ſuperbibendo infuſ. ſtomach. amar. ſequent. ♃. *Rad. zedoar. caſſummuniar. ana* ʒiß. *cort. flav. aurant. Hiſpalenſ.* ʒij. *ſem. cardamom. min.* ℈ß. *ſummit. abſynth. Rom. p.* ß. *infund. in aq. bullient.* ℔j. *coletur frigidè*. Atque ita ventriculo optimè conſultum eſt, & res in vado ſit; Febris nullatenus recrudeſcit, niſi ex gravi aliquo ſex rerum non naturalium errore. Interdum in caſu ancipiti & in corporibus valde debilitatis *chalybs & cortex Peruvianus* junctim maritati meliùs cedunt, quam alteruter eorum ſeorſim exhibitus; in hunc finem decoctum nigrum ſequens eſt remedium appropriatum; ♃. *Cort. Peruv. pulveriſat.* ℥ij *chalyb. cum tart. præp.* ℥j. *coq. in aq. font.* ℔iij. *lento igne ad* ℔iß. *addendo ſub finem coctionis cinnam. acutiſſim.* ʒij. *colatur. add. aq abſynth. magis comp.* ℔ß. *m.* vel in magis delicatulis vinum chalybeatum prædict. & tinctura ſequens uſus tempore commiſta; doſis a coch. iij. ♃. *Cort. peruv. pulveriſat.* ʒx. *calam. arom. cinnam. ana* ʒj. *cort. aurant.* ʒj. *cochinel.* ʒſs. *macera per biduum in vin. alb. Ulyſſiponenſ.* ℔ijſs. filtretur, &c. hanc ob venuſtum colorem *tincturam Burgundicam* vocant.

Infuſum ſtomach. amar.

Decoctũ nigrum.

Tinctura burgundica.

FEBRES REMITTENTES.

Mortoni ſententia.

Art. 49. Febris Συνεχὴς, continens ſive remittens ex manifeſta *exarcebatione* & *remiſſione*, ſingulis ut plurimum, vel alternis, diebus, ſtata & certa hora, periodicè recurrentibus, facillimè dignoſci poteſt; atque equidem ab intermittente inde duntaxat diſcriminatur, quòd calor febrilis in intervallis hujus Febris nunquam penitùs extinguatur, & ſinguli exacerbationis paroxyſmi cum rigore & horrore minùs incipiant. Sub finem cujuſcun-

Typus Febris remittentis ſimplicis.

juſcunque paroxyſmi æger ſudoribus plerumque perfunditur; & urina, quæ durante paroxyſmo rubedine multa perpetuò tingitur, in remiſſionibus hypoſtaſin laudabilem ut plurimum deponit. Atque ſic ſe habet typus Febris remittentis ſimplicis.

Spuria.

Art. 50. In Febre verò remittente *ſpuria* gravia ſymptomata in genere nervoſo ſuboriuntur, nempe, dolores in muſculis, tendinibus, & membranis, rheumatiſmum, pleuritidem, colicam, ceteroſque id genus morbos inflammatorios, & ſpaſmodicos ſimulantia, & a partibus glanduloſis enormes ſubſequentur humorum excretiones; vomitio ſcilicet immodica, cholera morbus, diarrhœa, dyſenteria, &c. unde typus Συνεχέος *ſpuriæ* multum obſcuratur; paroxyſmi periodici inde incerto, & nonnunquam ſæpiùs eodem die recurrere ſolent: ſcilicet evacuatione, vel dolore auĉto, calor & pulſus minuuntur; his autem diminutis illi augentur.

Prognoſis.

Art. 51. Febris remittens ſimplex, qua talis, & quàm diu talis, rarò admodum, ſi unquam, eſt funeſta; priuſquam exitialis evadat, typum ac genium ſuum mutat, & tranſit in Σύνοχον *malignam*. Spuria verò ſive mixta, ut ut in ſe non ſit funeſta, ratione ſymptomatum adjunĉtorum ægrotantes haud rarò e vivis tollit. Quò exacerbationes & remiſſiones diei hora magis certa redeunt, & quò remiſſiones magis ſunt protenſæ, eò melius, & vice verſa. Evacuationes in Συνεχεῖ a natura inſtitutæ ferè ſemper ſunt *infidæ*, atque ut plurimum *ſymptomaticæ*: Evacuatio critica & ſalutifera fit ſolummodo *per ſudores*, vel *ſalivationem*; prior eſt magis cita; altera verò æquè certa, licet tarda & moleſta. Durante morbi augmento peſſimum ſignum eſt, ſi urina ſenſim in tenuem & pallidam mutetur, & pulſus magis celer debilis ac vacillans evadat, &c. e contra pulſus fortis

& conſtans, urina rubedine multùm tincta, & contentis ſaturata, multò magis quæ hypoſtaſin laudabilem deponit, ubi morbus ad ſtatum pervenerit, optimum præſagium exhibet, ut ut reliqua ſymptomata contrarium prognoſticon denunciare videantur.

Curatio. *Art.* 52. Febris remittens ſimplex viribus *corticis Peruviani* æquè certè cedit, ac ipſa intermittens; quippe fermentum febrile in utraque ferè idem eſt. Efficacia ejuſdem Antidoti in Συνεχεῖ ſpuria debellanda eſt propemodum æquè certa, ac in ſimplici [modò ritè miniſtretur, reſpectu ad ſymptomata vehementia habito] non autem adeo cita eſt, quoniam morbus eſt intenſior, ideoque majorem remedii quantitatem poſtulat: in juſta autem ac regulari hujuſce antidoti exhibitione, atque repetitione, harum Febrium cura radicalis conſiſtit.

Curatio debet eſſe alia ſi Febris typum mutaverit. *Art.* 53. " Curationem ſymptomatum maximè " urgentium quod attinet, vel potiùs mitigatio- " nem, in his ſicut in aliis febribus, alibi (*Art.* " 102. 103. &c.) dicendum erit. Interim ſat erit " impræſentiarum adnotaſſe, quod ſi quando Fe- " bris remittens, vel ex peculiari morbi genio & " indole, vel ex errore aliquo typum mutaverit, " & in continuam vel malignam migraverit, cu- " rationem tunc prorſus aliam expoſcit, ut infra " videbitur. "

FEBRES CONTINUÆ.

Febris continua quid. *Art.* 54. " Febris Σύνοχος, continua, ſive Febris " putrida dicta, eſt, quæ per plures dies ſine *exa-* " *cerbationibus & remiſſionibus* uſque ad ultimam " & integram ſui ceſſationem perdurat, aut ſal- " tem ità perhibetur. *Fermenta febrilia, ſeu fomes*

Fomes Febrium horum omnium ferè idem. " *morboſus in febribus omnibus ante dictis, & in hac* " *quoque gradu tantummodo differre videntur.*

Art. 55.

Art. 55. " Febres continuæ putridæ plerumque ,, venæſectionem requirunt; intermittentes & malignæ rariſſimè aut nunquam eandem admittunt. In Febrium progreſſu ad ſtatum appropinquantium ſanguinem detrahere nefas eſt juxta antiquorum præcepta; *Cœlius Aurelianus*, ,, *Celſus*, & reliqui ſanguinem mitti ſolummodo *prima diatrito* requirunt, ultrà verò nunquam. — Venæſectio.

Art. 56. " De venæſectione in genere dicendum ,, eſt; in ſanguine eſt *radix vitæ*, & ſanguis eſt ,, ipſe *vitæ theſaurus*; unde ſi aliis modis ægro vel ,, ſine periculo, vel æquè commode ſuccurrere poterimus, ſanguini parcatur. Rariores ſunt ſanguinis emittendi occaſiones, quàm vulgò creditur. *Itali*, *Galli*, & *Hiſpani* ſanguinem mittunt, ,, non unciatim, ſed libratim. In *Germania* non ,, ultra quinque vel ſex uncias emittunt. Inter ,, hos nos *Angli* mediam viam amplectimur. — Non ſine neceſſitate.

Art. 57. " In brachio ſubter venam baſilicam jacet arteria, ſubter medianam nervus, ſubter utramque tendo; juxta cephalicam nulla eſt arteria, neque nervus, neque tendo; Atque hanc ,, ob cauſam hæc ultima minimo cum periculo ,, aperiri poteſt. — In qua vena.

Vuilliſii ſententia.

Art. 58. In Febribus putridis continuis quatuor numerantur ſtadia, viz. initium, augmentum, ſtatus, & declinatio; *in initio* plerumque adſunt ſymptomata ſequentia, rigor aut horror, laſſitudo & perturbatio cum ſiti & vigiliis, dolor in capite aut lumbis, nauſea aut vomitus. *In incremento* ſequentia, ſitis intolerabilis, dolor capitis & vigiliæ pertinaces, deliria, phrenitis, motus convulſivi, oris amaror, ſapor ingratus, linguæ ſcabrities, pulſus vehemens & citatus urina ſumme — Quatuor ſtadia Febrium putridarum.

rubicunda, plerumque turbida, contentis ſaturata, ſine hypoſtaſi aut ſedimento laudabili. *Status*
Criſis. morbi *criſin* continet, quæ in Febre continua ferè idem eſt ac paroxyſmus intermittentium, qui non niſi ſtato tempore, & poſt totidem horas, evenire ſolet, ſic etiam motus critici in Febribus continuis a die quarto in quartum aut forſan a ſeptimo ad ſeptimum contingunt: Hæ *Criſes* ſunt plerumque per ſudorem, vel hæmorrhagiam; ſunt etiam aliquando *criſes imperfectæ*, quæ morbum non ſolvunt, quales ſunt per urinas, vomitum, ſeceſſum, exanthemata, bubones, &c. *Criſeos* tempore ſunt valde incerta. Si Febris in principio ſit vehemens, plerumque intra dies quatuor expectanda eſt *criſis*; quòd ſi tardior ſit Febris in initio, circa diem ſeptimum ad ἀκμὴν perveniet; ſi verò adhuc remiſſiùs incipiat, ad diem undecimum, aut decimumquartum, vel ultrà protrahi ſolet.

Nota bene. *Art.* 59. Interea notandum eſt, quod ſicut paroxyſmi intermittentium ſtatis redeunt temporibus, ita *motus critici in continuis*; [diem autem quartum ut plurimum obſervant,] nam licèt criſis perfecta ad 14um 17um aut 20um diem prorogetur, tamen intermedio tempore motus leviores contingunt, quibus materia Febrilis velut per partes amputatur, donec pleniorem ejus diſcuſſionem natura aggredi valeat; *natura etenim ut plurimum, niſi aliàs perturbata, quarto quovis die partem oneris ſui excutere tentat*; quare ut plurimum 4to, 7mo, 11°, 14°, motus critici, non planetarum directione, ſed ob naturæ neceſſitatem eveniunt.

Declinatio. *Art.* 60. Per declinationis ſtadium intelligo conditionem ægri & morbi, quæ ſtatum ſequitur, ſive in ſalutem ſive in mortem tendat, vel alterationem quam ſanguis ſubit poſt criſin bonam vel malam, cùm res adhuc in dubio verſetur, quandoque etenim, criſi imperfecta exiſtente, ægri diuturna imbecil-

becillitate labefactantur, & non niſi longo tempore, ſi omnino convaleſcunt.

Art. 61. Aliquando in declinatione Febrium *incruſtatio* in partibus oris ſucceſſit (quaſi ſpecies *aphtharum*) & etiam adeſt *ſalivatio* copioſa; velut ab aſſumpto Mercurio, cum fœtore anhelitus, item linguæ & gingivarum intumeſcentia. Ptyaliſmus.

„ Ut inſtituatur harum Febrium therapia rationalis utiliſſima eſt earum diviſio in *Febres ardentes & lentas*, utpote quoad medendi methodum toto [quod aiunt] cœlo a ſe invicem diſcrepantes." Diviſio in Feb. arden. tem. & lentam.

FEBRES ARDENTES.

Art. 62. Cauſus ſeu Febris ardens ea eſt, quæ cum majori æſtu, ſiti ferè intolerabili, aliiſque ſymptomatibus inſigniorem ſanguinis *phlogoſin* arguentibus, curſum ſuum peragit; ſymptomatis magis horrendis ſtipatur; criſin habet difficilem & eventum periculoſum. (Calor ad tactum ferè urens eſt hujus Febris *ſignum pathognomonicum*; & ut plurimum, habet conjunctam inſignem alicujus viſceris *inflammationem*.) Cauſus quid.

Art. 63. " Huic Febrium claſſi aliquo modo referri poteſt 1°. Febris *lipyria* dicta (*Art.* 104.) in qua interiora uruntur, exteriora verò frigent. 2°. *Aſſodes*, in qua ægri decubitum eundem non ferentes jacendi ſitum perpetuo variant in lecto indeſinenter jactitantes. 3°. *Elodes*, in qua ægri profuſiſſimè ſudant, ſudore nihil proficiente, &c. Sed reverà hæc ſunt potius Febrium ſymptomata, quàm novæ ſpecies. Ejuſdem quoque commatis eſt Febris *Calentura* dicta, quæ nihil aliud eſt quam peculiaris *delirii* ſpecies." Lipyria: Aſſodes: Elodes. &c.

Art. 64. " Calentura eſt Febris nauticis peculiaris. Hoc morbo correpti ſingulari delirii ſpe- Calentura.

 " cie

„ cie afficiuntur; nimirum ajunt ſe in vireto, „ quod ſemper in conſpectu habent, & præſto eſſe arbitrantur, ambulare velle; &, niſi vi detineantur, in mare proſiliunt; atque hoc ſymptoma eſt *ſignum hujus morbi pathognomonicum*. „ In mari mediterraneo frequenter occurrit; juvenes robuſtiores & temperamento ſanguineo præditi huic Febri ſunt magis obnoxii. Larga ſanguinis miſſione ut plurimum ſublevantur. "

Boerhaavii ſententia.

Symptomata frequentiora. *Art.* 65. In Cauſo adeſt calor ardentiſſimus, ſiccitas in cute tota, naribus, ore, lingua; reſpiratio denſa, anheloſa; cita; lingua ſicca, flava, nigra, exuſta, aſpera; ſitis inexplebilis; nauſea, vomitus; anxietas, inquietudo, laſſitudo ſumma; tuſſicula; vox clangoſa; delirium, phrenitis, pervigilium, coma, convulſio; diebus imparibus exacerbationes.

Prognoſis *Art.* 66. Tertio & quarto die ſæpe lethalis evadit; ſeptimum raro tranſit, ſi perfecta; ſolvitur ſæpe hæmorrhagia (quæ, ſi tertio vel quarto die parca, lethalis;) hæc prænunciatur cervicis dolore, temporum graviter, tenebricoſa caligine, præcordiorum contentione ſine doloris ſenſu, invitis lacrymis ſine lethali ſigno alio, rubore faciei, pruritu narium, optima fit die decretorio; ſolvitur & die decretorio vomitu, alvo, ſudore, urina, ſputo craſſo; acceſſio die pari peſſima, ſi id ante diem ſextum, urina nigra, pauca, tenuis huic lethalis; lethale ſanguinis ſputum; lethalis ſanguinis mictus; deglutitio læſa mala; extremorum refrigeratio peſſima; facies rubra & ſudans mala; parotis non ſuppurans exitialis, alvus nimis fluxa lethalis; cum tremore abit in delirium, inde in mortem, tranſit in peripneumoniam ſæpe cum delirio. " In Febre ardente [inquit Hippocrates] „ ſi tin-

„ ſi tinnitus aurium cum viſus hebetudine fiant,
„ & ad nares accedat gravitatis ſenſus, delirium
„ portenditur. “

Art. 67. In hoc caſu integumenta debent eſſe minimè aggravantia corpus; ſitus corporis paulò erectior; potus copioſus, blandus, demulcens, ſubacidus, aqueus, calidus; cibi leves, farinacei, hordeati, avenacei, ex fructibus ſubacidis confecti; requiritur venæſectio, ſi morbi initium, plethoræ indicia, inflammationis ſingularis ſigna, calor intolerabilis, rarefactio nimia, revulſio neceſſaria, ſymptomata urgentia, neque alio remedio facilè ſuperanda, hanc exigant. Indicantur etiam quandoque *clyſmata* blandè *laxantia* & *refrigerantia*, prout vis ardoris, ſiccitas alvi, imperant; medicamenta *diluentia*, *nitroſa*, alvum leniſſimè *laxantia*, &c. Interim in animo probè tenenda Intentiones curativæ.
„ eſt Vvaldſchmidii admonitio; Febris maligna
„ [inquit ille] in principio ſæpe ſpeciem Cauſi
„ præfert; cautus itaque ſit medicus, ne in errorem incidat: animadvertendum ergo eſt, an
„ Febricitans de cordis anxietate, virium jactura,
„ aliiſque gravioribus accidentibus conqueratur,
„ & qualis ſit urina, &c. nam longè diverſa eſt
„ harum Febrium curatio. “

„ Remedia particularia his intentionibus ſatisfacientia a ſectione de Febrium ſymptomatis
„ [*Art.* 102. 103. &c.] petenda ſunt.

FEBRES LENTÆ.

Ettmulleri ſententia.

Art. 68. Febris *lentæ*, etiam ſi ſint minus acutæ, ſunt tamen continuæ, in quantum continuò affligunt ægros, ſed tardiore motu ſua abſolvunt tempora; hinc diuturniores ſunt, & ſymptomata habent minùs urgentia. De febribus his apud Febres lentæ.

practicos pauca proſtant. A vitiis lymphæ (vel pituitæ) potiſſimùm oriuntur; & a Sylvio Febres lymphaticæ appellantur, forſan rectiùs pituitoſæ.)

Febres catarrhales. *Art.* 69. Inter has eminent Febres *catarrhales* dictæ, quæ in principio & incremento conjunctum habent *catarrhum*, *coryzam*, *tuſſim*, *raucedinem*, &c. Hæ Febres ſunt plerumque lentæ, interdiu mites, veſperi verò aliquantò exacerbari ſolent: adeſt laſſitudo artuum; durant ſymptomata ſub coryza & tuſſi gravioribus uſque ad ſtatum morbi, donec materia catarrhalis (ut vocant) coacta fuerit, & ſpiſſior mucus emungitur, & deinde ceſſat Febris. Sedes morbi eſt in glandulis conglobatis.

Curatio. *Art.* 70. In Febre catarrhali conducit *decoctum ligni ſaſſafr.* [cum *rad. liquiritiæ* & *paſſulis* ad humorum acrimoniam] item *ſuccus raparum expreſſus* cum pauco ſaccharo; item *volatilia* & *ſudorifera*; ſolutio *gum. ammoniac.* &c. vid. catarrhum, tuſſim, raucedinem, &c. alibi.

Febres pituitoſæ. *Art.* 71. Præter dictas obſervantur quoque Febres *lymphaticæ* [potiùs *pituitoſæ*] vitio lymphæ (pituitæ) glandularum conglomeratarum, quæ in certam cavitatem ſuum effundunt ſuccum; inter quas eminent parotides & pancreas, quæ in os & inteſtina, & conſequenter in maſſam ſanguineam ſecretos liquores evomunt. Peccant hi humores, quando ſunt nimis viſcidi ſalſi & acres, unde excitantur hæ Febres, (quæ quoque non impropriè interdum Febres *ſcorbuticæ* audiunt.) Acutæ continuæ, nonnunquam etiam intermittentes, in hujuſmodi *lentas* degenerant, & quandoque in *hecticas* tranſeunt. Origo harum Febrium eſt plerumque in ſtomacho ex indigeſtione & cruditatibus.

Curatio. *Art.* 72. Ideoque tam in principio quam in incremento mitius *vomitorium* ad curam optimè viam ſternit, & poſtea viſciditas vel acrimonia pro-

re na-

re nata corrigenda eſt, & ſymptomata mitiganda, & ventriculus roborandus, &c. Pro his ſcopis conſequendis aliquo modo valent remedia ſequentia, *Tartarus vitriolatus*, *pulveres teſtacei*, *antimonium diaphoreticum*, *antihecticum Poterii*, *tinctura corallii*, *ſalia volatilia*, &c.

Art. 73. " Febres *colliquativæ* ſunt, in quibus „ corpus brevi tempore inſigniter conſumitur, „ & emaciatur; partes ſolidiores & ipſa pinguedo colliqueſcit, nunc per diarrhœam, nunc per „ ſudorem, nunc per urinam, nunc ſolo ardore febrili ſine ulla ſenſibili excretione; Febris „ aliquando *colliquativa* ex cancro mammarum „ cum diarrhœa obſervata eſt. Hactenus de Febribus benignis. Febres colliquativæ.

FEBRES MALIGNÆ.

Ettmulleri ſententia.

Art. 74. Febris malignæ primum ſignum eſt ſubitanea virum proſtratio citra cauſam manifeſtam cum pulſu debili; calor externus non adeo intenſus ac in quibuſdam aliis Febribus, potiùs interiora uruntur; adſunt vigiliæ pertinaces mox a principio morbi, inquietudo anxioſa; conqueruntur ægri, & monſtrant regionem ſtomachi ſeu præcordiorum; urina eſt ſanorum ſimilis; facies interdum ſolet eſſe tetra, & a ſtatu naturali multùm mutata, livida interdum, aut plumbea. In his Febribus, quòd æſtus & Febrilis ebullitio ut plurimum remiſſior ſit, malignitati, quæ ſanguinem occupat, prorſus debetur, & ſpirituum magis *affectorum & quaſi ſideratorum*, quàm turbatorum humorum Indicium eſt: aut ſaltem in humoribus, præſertim ſanguine, à fermentativis malignis miaſmatis confuſionem, & in textura & motu inteſtino eorum inordinationem indicat, & ita incaleſcentia quidem, ſed internè tantum gliſcens, non verò ad exteriora pergens, accidit, unde Febris malignæ Diagnoſis.

natu-

natura quaſi oppreſſa non potens eſt ſymptomata illa magis regularia exercere, quæ morbo competunt.

Magna varietas. *Art.* 75. Ratione ſymptomatum adjunctorum magna eſt varietas Febrium *malignarum*; dum quædam cum certis & inſignibus cutis *efflorescentiis*, quædam ſine iis, vel paucis admodum, quædam aliis ſymptomatis ſtipatæ ſunt.

Vermiculi. *Art.* 76. Nonnulli aſſerunt (ex obſervationibus microſcopicis) in omnibus Febribus malignis & ulceribus gangrænoſis talem adeſſe putridinem ſanguinis, at exinde copioſiſſimi generentur *vermiculi*, qui, ubique ſcaturientes, & corpus lancinantes, tam varia inducant ſymptomata, neceſſe eſt: Sed hi vermes non niſi putredine præcedente generari poſſunt. In Febribus malignis ſanguis eſt nimis fluidus, vix aut planè non omnino congrumeſcit (152.) ſed hoc quoque eſt morbi *productum*. Malignitas aliquando eſt tanta, ut partes nunc internas nunc externas *ſphacelo* ac *gangræna* correptas obſervare liceat.

Prognoſis. *Art.* 77. Audita Febre *maligna* homines contremiſcunt; ſiquidem omnes Febres malignæ ſunt admodum periculoſæ, & quoad exitum valde incertæ, unde *Galenus* malignas Febres ſtatuta ad judicandum non habere tempora aſſerit. Surditas in principio periculoſiſſima, in ſtatu verò morbi ſalutem portendit. Narium ſtillicidium, ut & alvi fluxus, quocunque morbi tempore, ſunt peſſima ſigna. Muſcarum venatio, aut floccorum collectio eſt ferè ſemper lethalis. Interdum bubones circa genitalia apparent, quibus die undecimo erumpentibus morbus evaneſcit. " Medicus (rectè
„ admonente Vvaldſchmidio) nunquam ab ægro
„ recedat, niſi prius inſpexerit *oculos*, quorum
„ inſolita mutatio iufauſtum predicit eventum;
„ & dum pulſum explorat, ſemper attendere de-
„ bet an manus ægrotantis ſit tremula.

Art. 78.

Art. 78. Venæſectio in Febribus malignis locum non habet : quò malignior eſt Febris , eò magis nocet ; & quò tardius inſtituitur , eò deteriùs . —— *Vomitoria* in primo principio morbi præ cæteris omnibus maximè conducunt , antequam natura moliatur aliquam excretionem per cutim ; elapſo verò primo principio elapſa eſt occaſio : Et poſtea cura aggredienda eſt medicamentis ſudorem moventibus ; ſudores etenim (ipſa natura monſtrante viam) cauſam & morbi fomitem frequenter expellunt , hæc medicamenta *bezoardica* aut *alexipharmaca* appellantur : quò autem major eſt malignitas eò copioſiùs provocandus eſt ſudor , reſpectu ſemper habito ad morbi genium , diverſitatem , ægroti vires , &c. *ter ad minimum in* 24. *horis ſudoriſera ſunt propinanda* ; interponenda ſunt *analeptica & blandè acida* , inter quæ eminet *ſpiritus nitri dulcis* , (item *tinctura croci cum ſpiritu nitri dulci extracta*) *ſuccus citri* , *cydoniorum* , *&c.* *Camphora* eſt nobile alexipharmacum , ſed omnes ejus uſum ferre non poſſunt , præſertim mulieres & literati ; quorum ſpiritus animales ſunt mobiles & diſſipabiles ; eſt mirabile concretum , & , ſi cum cautela uſurpetur , vix datur par remedium . *Rob. ſambuci* eſt egregium ſudoriferum pro pauperibus . *Cantharidum* & *veſicantium* uſus in ſtatu morbi inſigniter prodeſt . *Sal volatile C. C. & ſal viperarum* ſunt ſudorifera , & malignitati reſiſtunt : & hìc locum habet *miſtura ſimplex* Paracelſi , viz. ♃. *ſp. theriacal. camphorat.* ℥x. *ſp. vitriol.* ℥ij. *ſp. tart. rectificat.* ℥vj. digere in phiala hermeticè obſignata ad tres ſeptimanas , ut uniantur exactiſſimè ; doſ. ℥j. plus minus in vehiculo appropriato , ciet ſudorem . " *Item decoctum ſacrum Fulleri* , *& hauſt. diaphoret. ejuſdem* , *bezoard. mineral. tinctura bezoardica* , *oleum Heinſij* (Art. 192.) &c. Curatio

FE-

FEBRIS PETECHIALIS.

Ettmulleri ſententia.

Febris petechialis ſymptomata. *Art.* 79. Febris *petechialis* eſt Febris *maligna*, in qua, præter ſymptomata reliquis Febribus malignis communia, adeſt inſignis laſſitudo totius corporis, dolor univerſalis contundens & lancinans; maculæ rarò die quartò, ſæpiùs circa ſeptimum erumpunt, præſertim circa pectus & ſcapulas, hinc abdomen, crura, brachia (collum) ordinariò facies ſolet eſſe libera: interdum non maculæ ſolùm ſed vibices apparent, in declinatione aliquando quaſi *ptyaliſmus* exoritur cum euphoria ægri.

Prognoſis. *Art.* 80. Maculæ hæ in morbo ſalubri efflorentia intensè rubent inſtar pulicum morſuum, (petechiæ differunt a puncturis pulicum, quòd in puncturis in medio punctum appareat, quod ſemper manet etiamſi reliquum ruborem comprehenſione vel frictione pellas.) hinc pedetentim palleſcunt flaveſcunt, ſicque evaneſcunt, & quo magis rubicundæ ſunt, eò melioris notæ; e contra, quæ ex rubore liveſcunt, vel nigreſcunt, peſſimæ ſunt; ſi retrocedant, ingens periculum imminet.

Contagioſæ. *Contagioſæ* ſunt hæ Febres, & interdum *epidemicè* graſſantur, admodum periculoſæ ſunt; plures moriuntur quàm evadunt.

Curatio. *Art.* 81. Quoad curam Febrium *petechialium*, eædem indicationes, atque ſuprà circa Febres malignas in genere, hic obtinent; ſi præmaturè & nimis citò maculæ retroceſſerint, applicanda ſunt *veſicatoria*, quæ etiamſi rarò aut nunquam denuo apparere ſolent, earum tamen abſentia veſicatoriis quodammodo ſuppletur, & ſymptomata nervoſi generis ex earum retroceſſione interdum fæliciſſimè præcaventur. Apparentibus *petechiis* nihil amplius

pliùs in primis viis moveri debet ; ipſa enemata ſunt ſuſpecta.

Donckerſii ſententia.

Art. 82. Febris *petechialis*, ſive *continua maligna epidemica in* civitate agroque *Colonienſi* circa annum 1673. ad hunc modum ſe habuit ; ex improviſo plurimos occupavit anxietas præcordiorum, gravitas circa regionem ventriculi, appetitus dejectio, ſpontanea artuum laſſitudo, nec non vertiginoſus capitis dolor, præſertim circa originem nervorum opticorum ; quibus omnibus poſtmodum cum virium ſubita proſtratione acceſſit Febris putridæ plurimum referens ideam *ſynochi* utpote quæ præmiſſo brevi horrore vel rigore, univerſum corpus magno, & quem. dicunt, præternaturali perfundebat calore, ſequentiaque ſecum adducebat ſymptomata. Symptomata. Invadendi modus.

Art. 83. Pulſus in omnibus erat celer, & plerumque parvus ac debilis ; ſitis invaleſcente morbo, cum linguæ ſiccitate inextinguibilis ; urina in morbi principio ordinariò quidem apparebat ſana, aliquando tamen rubra & obſcura, in fine vero augmenti, vel initio ſtatus turbata, in declinatione ſemper cum ſedimento, ſaltem aliquali ; alvus in aliis adſtricta, in aliis laxa erat ; infeſtabat ut plurimum ægros hypochondriorum præcipuè ſiniſtri dolor (quod notandum) per lumbos ſecundum ſpinam dorſi aſcendens lancinans ad ſcapulas extendebatur, & cui non rarò ſe præbebat comitem *pleuritis* vel *angina* ; multos in principio augmenti defatigabat alvi fluxus, cum quo non rarò lumbrici excernebantur ; multi quoque alii in medio augmenti in aurium tinnitum, gravedinem auditus, & aliquando oculorum ſuffuſionem, quin nonnunquam in omnimodam eorundem ſenſuum ablationem incidebant ; omnes deni- Symptomata.

denique affligebantur perpetuis vigiliis & delirio, quod in aliis levius, in aliis gravius fuit, concomitantibus ſemper rubris vel lividis aut ſubnigris maculis.

Solatio: *Art.* 84. Horum ſimiliumque ſymptomatum *ſyndromen* in omnibus, quorum cura mihi commiſſa fuit, vel (quatenus ex aliorum relatione potui colligere) quorum natura inverſa curandi methodo non fuit planè conſternata, ſeptimum circa diem ſubſecuta fuit *criſis*, vel manifeſta vel obſcura.

Contagium. *Art.* 85. Hic morbus in primo ſui ortu aliquandiu apud paucos veluti latebat, pedetentim verò ſymptomatum malignitate funerumque frequentia longè latque ſæviebat, & ad tertium uſque annum plus minus invaluit, & nonnullis in locis tertiam incolarum partem e medio ſuſtulit.

Prognoſis. *Art.* 86. Si delirium circa diem criticum vel primum accidebat, vel majus evadebat, concomitantibus diarrhœa, obſcura voce, & difficillima (citra faucium tumorem) deglutitione, necnon digitorum manuum labiorumque tremoribus convulſivis, indubia inſtantis mortis erant indicia; in hac Febre quando alius aliquis morbus ſe illi conjunxerit, multò periculoſior fuit: lethalis fuit frequentiùs in cacochymicis, plethoricis, & valde obeſis; pulſus parvus celer in morbis principio malè ominatur; Maculæ parvæ & nigræ aut lividæ malè portendebant: quibus verò floridæ tempeſtivè prodierunt, nempe die quarto ſeu indicatorio, ſub *legitima medicatione*, ut plurimum ſervatos vidi, alii autem, in quibus tales maculæ ſeriùs vel inſtante die critica ſub cuticula obſcure proreperent, ſeptimoque die vel immediatè poſt magis debilitarentur, ac pejus haberent & non evaſere; exitialis quoque ægro ut plurimum fuit, ſi præter pulſum a principio inſigniter parvum, debilem & celerem, urina quoque

Signa ut plurimum lethalia.

ſem-

ſemper maneat ſani coloris & conſiſtentiæ; ſi ægrotus mente conſternatus ſe non ægrotare aſt benè habere & continuò eſurire putet; ſi cum magna faucium linguæque ariditate parum bibat; continuaque adſit oculorum lacrymoſa diſtillatio: hæc enim & ſimilia ſymptomata, ſi non certum interitum; ſaltem extremum vitæ diſcrimen denotant. Certus denique pronunciatur interitus, ſi circa criticum ſeu ſeptimum diem, urina in eadem perſeverante bonitate & claritate, delirium majus fiat; ſi ſitis acuta ſit cum tanta linguæ fauciumque ariditate, ut æger non niſi inarticulatè loqui, neque niſi cum difficultate deglutire queat; ſi adſint convulſiones; inſuper ſi, exiguis & fuſcis ſub cuticula obſcurè emergentibus maculis, alvi fluxus ſuperveniat, mors in propinquo eſt.

E contrà verò ſi pulſus non ſit nimis debilis, & ſi ſit mediocriter magnus, & non præter modum celer; ſi delirium leve & inſomnio quam delirio ſimilius; ſi lingua non admodum ſicca, ſitiſque tollerabilis ſit; ſi maculæ ſint *rubræ*, *majuſculæ*, *rotundæ*, *claræ*, *& diſtinctæ*, ſi poſt tertium diem erumpant; & urina circa idem tempus rubra & obſcura, vel cum nubecula ſpectetur, bonum hinc lætumque præſagire oportet eventum, qui ſine dubio ſeptimo die inſequitur, quando ſcilicet erupto ſudore quietoque oborto ſomno ſymptomata quæque graviora remittunt, & æger perfectè judicabitur. Signa ſalutaria.

Art. 87. Cura ab *alvi purgatione* ſemper inchoanda eſt, ſi nempe nullum aliquid urgens ſymptoma aliter ſuadeat; ſin verò morbus fuerit valdè inflammatorius, pleuriticus, vel ſanguinoſus, &c. ante omnia præmiſſo clyſtere *venæſectio* inſtituenda eſt, & remedia *antipleuritica* propinanda, & aliquando phlebotomia eſt iteranda (ſed parcè & non niſi cum cautela aperienda eſt vena in Febribus mali- Curatio.

malignis.) Cathartica calida ſunt vitanda, lenitiva, & quæ ſanguinem minùs exagitant, ſunt eligenda. Factis his juxta indicationes particulares evacuationibus, ſanguinis naturalis effervefcentia confortanda eſt convenientibus *Alexipharmacis*, *ſed non violentis*, ac ſi hoſtis una vice expellendus eſſet. Ex innumeris remediis, quæ in hunc ſcopum apud authores inveniuntur, elegimus vulgatiſſima, atque ab omni ævo probatiſſima, & idcirco tutiſſima; *mithridatium* nempe, *theriacam*, *diaſcordium*, &c. Cavendum eſt imprimis ne ſudorem expellere conemur ſola vi medicamenti, antequam ipſa natura eum ſponte excitare molitur. Potus debet eſſe neque nimis calefaciens, neque valdè refrigerans; inchoante criſi cum ſudore nihil convenientius expertus ſum, quàm ut ægri *aquam hordei calidiſſimam* copiosè bibant cum vino mixtam, & quandoque cum *flor. papav. errat.* & *raſur.* **C. C.** incoct. cibus debet eſſe tenuiſſimus vel potiùs nullus.

Potus: & Cibus.

Art. 88. *Purgationis* in morbis principio neceſſitatem & bonos effectus non tantùm inculcat ratio manifeſta (de qua, ſi quis velit, videatur author) *ſed & experientia mihi confirmavit, adeo frequens, adeo certa, adeo clara, ut ſi hæc falſa ſit, aut eſſe poſſit, nulla certa aut ſit, aut fuerit, aut futura ſit unquam.*

Cathartica.

Art. 89. Remedia cathartica mihi uſitata fuerunt vel hujuſmodi *apozema* vel *electuarium* ſubſequens: ℞. *Fol. ſen. mundat.* ℨiij. *ſem. fœnic.* ℨiß. *crem. tartari* ℨj. *coq. in q. ſ. aq. font. ad* ℥vj. *in colatura* diſſol. *pulp. tamarind.* ℥ij. *ſyr. roſ. ſolutiv. m.* ℥j. ſumatur partitis vicibus. *Electuarium* ſic ſe habet; ℞. *Pulv. tamarind.* ℨiß *confect. alkerm. pulv. jalap. ana* ℨß. *reſin. ejuſdem gran.* vj. *diagrid. gr.* v. *cum q. ſ. ſyr. de cichor. cum rheo f. electuarium*. Miſturam alexiteriam ferè ſemper hujuſmodi cochleatim bibendam propinare ſolebam; ℞. *Theriac. andromich. diaſcord. fracaſtor. ana* ℨj. *ſal.*

Alexipharmaca.

abſynth.

abſinth. ℥ß. *ocul. cancrorum.* ℈ij. *aq. card. ben. meliſſ. ana* ℥ij. *theriacal. ſyr. papav. errat. ana* ℥j. *ſp. ſulph. q. ſ. ad gratum acorem*, *f. mixtura*. Ex magno ægrotorum numero, quos ſub mea habui cura, licèt aliquando quinque, ſex, vel ſeptem ſimul in eadem domo Febre iſta laboraverint, nullus, quòd meminerim, ſit deſideratus præter unum virum & unam fœminam. " Fides „ ſit penes authorem. Succeſſus admirandus.

Art. 90. " In calce libelli hiſtorias LII. hac „ Febre decumbentium in medium profert, quo- „ rum duo tantùm mortui ſunt. Illius methodus „ eſt planè ſingularis; &, ſi dictis fides adhiben- „ da ſit, proculdubio curationes haſce *laudano* po- „ tiſſimùm acceptas referre (ut mihi viſum eſt) „ debemus: in omnibus enim ferè præſcriptis *lau-* „ *danum* larga manu propinavit: exemplo ſit bo- „ lus ſequens, ♃. *Diaſcord.* ℈iß. *laudan. opiat.* „ *gr.* ij. *m. f. bolus* pro una vice, conceſſo eodem „ tempore in potu ordinario *ſyrupo papaveris er-* „ *rat. p.* 467. His expendendis haud mihi ſuppe- „ tit tantum otii, ſed ad propoſitum reverten- „ dum eſt. " Sed in dubium vocandus;

DE FEBRIBUS IN GENERE.

Farrago ſententiarum.

Art. 91. Hippocratis aphoriſm. 36. §. 4. Sudores febricitantibus boni, qui manare cœperint die tertio, quinto, ſeptimo, nono, undecimo, decimo quarto, decimo ſeptimo, vigeſimo primo, viceſimo ſeptimo, triceſimo primo, triceſimo quarto; ii enim ſudores morbos judicant: qui ſecus evenerint, laborem, & morbi longitudinem, & recidivas ſignificant. Aphoriſm. 24. §. 2. Index ſeptimi quartus; ſequentis ſeptimanæ octavus initium; ſpectandus quoque eſt undecimus, ſiquidem De diebus criticis; & Indicibus

is ſecundæ ſeptimanæ quartus eſt; rurſumque decimus ſeptimus ſpectandus: is enim a quarto decimo quartus eſt, & ab undecimo ſeptimus, Dierum (inquit *Liſter*) indicum & contemplabilium ad *criſes explicandas* tota doctrina valdè obſcura eſt. Eſt quidem trium concoctionum quædam menſura, ut ex anatomia & ſtatica medicina planè conſtat: ita Febrium intermittentium periodi ſtatæ ſunt; in aliis verò morbis acutis, quales ſunt Febres ſymptomaticæ, ut pleuritis, angina, variolæ, & Febres continuæ, *criſes*, earumque indicia fortè non ita promptè animadvertimus, quod parum naturæ, ſed nobiſmet ipſis (quod tamen veteres non fecerunt) totam ferè ſanationem vindicamus.

Doctrina eorum valde obſcura.

Art. 92. Nullum remedium (inquit D. D. *Freind*) ſub initiis Febrium eſt æquè ſalutare ac ***vomitorium***, ſæpenumero & neceſſarium eſt, ſi quando, quod plerumque fit, vel nauſea, vel ventriculi gravitas, vel etiam capitis dolor invaſerit: hoc medicinæ genus apud vetuſtiſſimos *Græcos* haud infrequens fuit, & *Celſi* temporibus *Romæ* perquam familiare. Medicamenti, quo vomitus cietur, interior eſt quædam actio; quæ nuſquam aliàs ſe manifeſtiùs prodit, quàm in celebri illa radice *Ipecacoanha*. Hujus ſanè vis in attenuandis humoribus eximia eſt; cui & fidem facit ſumma herbæ amaritudo, & vividus ille, qui apparatu Chymico elicitur, *ſal*. Equidem hanc radicem non parca manu adhibitam eſſe comperi, cum nulla ferè vel per os, vel per alvum ſequeretur purgatio: Elapſa autem una aut altera hora incaleſcere cæpit ægrotus, ita ut, pulſu excitato, tandem in *uberrimum ſudorem* colliqueſceret.

Utilitas vomitorii in Febrium principio.

Virtus ſingularis rad. Ipecacoanhæ.

Art. 93. Hoc unum ſpondeo (idem laudatus author) quemquam experiundo comprobaturum, quod ſcilicet ex Febribus *multæ evacuantibus ſolis, etiamſi haud alio fuerit remedio uſus, cedere*

Febres vix ſine evacuatione curantur.

conſueſcant; vix ullæ autem, quæ paulo vehementiùs invaluerint, medicina qualicunque ſi ab hoc evacuandi inſtituto deceſſeris, reſtingui poſſunt.

Methodus Ludovici in curandis Febr.

Art. 94. " Hæc eſt accuratiſſima *Danielis Ludovici* methodus curandi Febres continuas; nempè; in principio præmiſſo vel omiſſo *vomitu*; mox volatile aliquod v. gr. *tincturam bezoardicam*, *mixturam ſimplicem*, *ſpirit.* C. C. & pro circumſtantiarum ratione cum *opiatis* exhibendo; in ſtatu *fixiora*; *terrea*, *alcalina*; in declinatione *cancrina*, *corallina*, &c. hac nempè methodo nec criſin negligit medicus, nec otioſè eam expectat.

Art. 95. " Quò mitiora pathemata ſunt circa primas vias & regionem ſtomachalem, eò mitior & ſalubrior eſt Febris.

Signa prognoſtica.

Art. 96. " Facies turgida & ſubtumida morbi longitudinem pronunciat.

Art. 97. " Quò magis ſudant febricitantes, eò minor eſt ſedimenti copia in urinis; Glutinoſus ſudor eſt peſſimus.

Art. 98. " Quantò urina rubicundior eſt in initio, tantò citiùs terminatur Febris, cum ſignis bonis ad bonum, cum malis ad malum: Urina alba aut pallida & admodum cruda in Febribus ardentibus periculoſa eſt, & plerumque mortem portendit, præſertim ſi adſit delirium; convulſiones enim ſunt in propinquo.

Art. 99. " Surditas in Febribus, urina exiſtente cruda, delirium grave portendit; ſed ſi cum ſignis coctionis conjungatur, benè ominatur.

Art. 100. " In Febribus, ſi ægri non poſſunt diſcernere colores, imminent *convulſiones*.

Cautela de uſu opii.

Art. 101. " In omni Febre pulſu exiſtente languido, inæquali, aut formicante, cane pejus & angue *opiata* vitentur.

DE FEBRIUM SYMPTOMATIS gravioribus.

Inter legendum & ex obſervatione.

Frigus. *Art.* 102. Frigus in Febrium initiis oritur ex imminuta cordis contractione liquidis ad extrema ferè ſtagnantibus; unde oriuntur, ſi diu maneat, *polypoſæ* in vaſis majoribus *concretiones*, & interdum mors ſubitanea inſequitur; ideoque quo majus in initio frigus eò periculoſior eſt Febris; in peſte incipiente frigus eſt ſummum. —— Optimè curatur potu aquæ calidæ *nitroſa* cum pauco vino, *decoct. cocin. frictione blanda*, &c. (45.)

Calor. *Art.* 103. Calor intenſiſſimus in Febribus & velut incendium cum magno & forti pulſu ferè ſemper *venæſectionem* poſtulat; quandoque etiam *clyſma leniens* calorem mitigat. Nimius ſanguinis fervor & ebullitio *julapiis*, *emulſionibus* & *decoctis appropriatis* attemperandus eſt; ſed apprimè cavendum eſt, ne ex nimia attemperatione ſpiritus elaſticitate ſua plus juſto orbentur, & inde Febris ardens inopinatò in *malignam* mutetur. (*Art.* 67.)

Lipyria. *Art.* 104. Febris *lipyria* dicitur, quando interiora uruntur, exteriora verò frigent; oritur ex *inflammatione viſceris interioris valdè ſenſilis*; algor autem non eſt tactu medici judicandus, ſed ægri judicio, qui ſe algere dicit, & tegi jubet; tepent enim membra; hæc Febris brevi terminum abſolvit, plerumque intra triduum vel quatriduum, & vix unus evadit, niſi ſtatim ab initio occurritur.

Sitis. *Art.* 105. Ad ſitim in Febribus extinguendam meliùs eſt frequentius & parciùs bibere, quam una vice multum ingurgitare; ſequens eſt potus gratiſſimus febricitantibus; ♃. *Aq. font. cum pane toſt.*

ne toſt. incoct. ℔ij. *vin. rhenan.* ℔ß. *gelatin.* C.C. ℥ij. *ſyr. cydon.* vel *è ſucc. citr.* parum miſce; Convenit etiam *decoct. ad ſitim Fuller.* vel *decoct. coccin. ejuſdem.* Gargariſmata quoque uſui eſſe poſſunt, ut *gargariſma commune Fulleri*, *decoctum roſarum* pro gargariſmate, &c. Frequens ablutio oris cum ſimplici aqua multum confert ad ſitim fallendam. Sitis (ut rectè monet *Helmontius*) non oritur a calore ſed a defectu ſalivæ, hinc guttæ aliquot *ſpir. ſulphur.* plus levant ſitim, quàm integra menſura aquæ frigidæ; in eundem finem etiam conducunt *ſucci è vegetabilibus & fructibus, ut acetoſæ, aurantiorum, limonum, citronum, ribium, berberum, cydoniorum*, &c. Præ cæteris commendabiles ſunt hi ſucci per ſpontaneam reſidentiam poſt *ſulphurationem* ſecundùm *Helmontium* depurati, & in loco frigido aſſervati; *tamarindi* quoque optimè conveniunt ſitim leniendo, & alvum blandè laxando: hæc verò *acida* & *refrigerantia* non ſunt omnibus Febricitantibus indiſcriminatim porrigenda, ſed opus eſt maturo conſilio: ſi enim præter ſitim importunam adſit etiam ſumma debilitas, tum vinoſa & ſpirituoſa tutius propinanda ſunt.

Art. 106. *Ptiſana* ex hordeo omnibus aliis ſorbitionibus præfertur ab Hippocrate in lib. de victus ratione in acutis; & crebrior eſt ejuſdem mentio apud veteres medicos; ſed recentiores hordeo vitio vertunt ejuſdem cruditatem ac flatulentiam, & *juſculum avenaceum* ſubſtituunt. **Juſculum avenaceum.**

Art. 107. Siccitas & aſperitas linguæ corriguntur *humectantibus* & *lenientibus*. Febris cum *prunella* dicitur, quando lingua, cruſta nunc albicante nunc nigricante obducta, colore nigricante puniceo apparet tincta; ipſa ſaliva infecta videtur eſſe maxima cauſa. In prunella præter *mucilag. cydon.* &c. conducit ſequens gargariſma, ♃. *Liquor. è rapis coct. expreſſ.* ℔ß. *ſucc. ſedi ma-* **Siccitas linguæ & prunella.**

 jor.

ſyr. depurat. ℥iij. *mellis diſpumat.* ℥j. *ſp. ſal ar-moniac,* q. ſ. m. Sequens quoque mixtura commo-diſſima eſt, ♃. *Alb. ovi unius*, *fortiter* agitetur cum *aq. ſpermat. ranar.* ℥iv. *mel. roſ.* ℥j. m. Ad linguæ etiam ardorem & ſiccitatem quandoque in uſu ſunt ſequentia, viz. Mucilago ſequens ♃. *Mucilag. cydon.* ℥ij. *pulp. tamarind. amygd. dulc, excort. ana* ℥j. *ol. ſulph. per campan. gut.* xx. *ſyr. de rub. Idæ q. ſ. miſce. decoct. ulmi bat garga-riſma commun. Fuller. lohoc rub. vel lohoch. vi-tellin. ejuſdem.*

Nauſea & vomi-tus. *Art.* 108. Nauſea & vomitus in Febribus, cum a crapula ortum ducant, leni *vomitorio* (*v. g. li-quore poſſet, cum foliis cardui benedict. incoct.* co-pioſè ingeſto, addendo inter vomendum bis terve *ſal. vitriol.* ʒß. vel *coch. oxymel. ſcillit.*) tutiſſi-mè curantur; ubi verò fermentum febrile ventri-culum petit, & enormes vomitiones bilioſas exci-tat, ut ægri vix quicquam vel medicamenti vel alimenti retinere valeant, imprimis convenit ju-ſculum tenuiſſimum pulli affatim ingerere, & po-ſtea remediis appropriatis tonum ventriculi laxa-tum firmare; ſequens Julapium eſt valdè efficax, ♃. *Sal. abſynth.* ℈iv. *ſucc. limon. recens expreſſ.* ℥ij. miſceantur & finita ebullitione add. *aq. cin-namom. hord.* ℥iij. *menth. Stephan. anna* ℥j. *ſp. croc.* ℥ß. *ol. gariopb.* g. iv. *ſyr. Cydon.* ℥i. m. Inter-dum ad *laudanum* confugiendum eſt. Plura de vo-mitione ſiſtenda videantur alibi (594.)

Diarrhœa. *Art.* 109. In Febribus aliquando accidit *Diar-rhœa colliquativa* magno ægrotantium damno, quæ evacuatio non naturæ vi, ſed morbi potius impe-tu & acrimonia turgentis humoris naturam ſtimu-lante fit, adeoque *ſymptomatica* eſt, & ſiſti debet; convenit *decoctum album* pro potu ordinario; re-ctè exhibentur *pulveres teſtacei abſorbentes diapho-reticis admiſti*, & poſtremò ad *diaſcordium*, *the-riacam*, &c. deveniendum eſt, enema ſequens quan-

doque

doque ſingularem præſtat opem, ℞ *Fol. roſ. rub. m.* ij. *coq. in lact. chalyb.* ℔ß. in colatura diſſolv. *diaſcord.* ʒvj. m. f. enema diutiſſimè retinendum. Hic etiam plurimum facit, mihique in frequenti uſu fuit, *enema de malicorio Fulleri*. In genere obſervamus in Febrium initiis alvum laxiorem quam adſtrictiorem meliorem eſſe, in progreſſu verò morbi pejorem. Unicum hic notatu dignum obſervare liceat, nempe in diarrhœis colliquativis in declinatione Febrium accidentibus, & diu, non obſtantibus remediis quibuſcunque adhibitis, perſeverantibus, ſolam ſorbitionem *juſculi pullini* prohibitis omni alio victu & potu quocunque diarrhœam brevi penitus tollere & ægrum reſtituere, ut experientia me docuit.

Art. 110. Interdum Dyſuria eſt ſymptoma moleſtiſſimum. *Emulſiones communes* effervefcentiam humorum in Febribus ardentibus plurimum compeſcunt, & hoc vexatiſſimum ſymptoma plerumque ſublevare ſolent, ut etiam *ol. amygd. dulc. cum ſyr. de alth.* Dyſuria ex applicatione veſicatorium in Febribus *gum. arab.* commodè medetur, *ſolutum ſcilicet ad* ℥ij. *in decoct. hord.* ℔ij. pro potu communi. Emplaſt. epiſpaſtic. Fulleri eſt omnium longe optimum & certiſſimum. Operæ pretium eſſet fortaſſe experiri vires *Camphoræ* intermiſcendo ipſam in compoſitione epiſpaſticorum, num ſtranguriam vel ardorem urinæ inſecutorum præcavere potis eſſet. Dyſuria.

Art. 111. Sudor in Febribus, qui vel morbi initio vel quovis alio tempore ante diem criticum, nec adhuc viſis coctionis ſignis profluit, eſt *ſymptomaticus*, & frequenter *colliquativus*, qui ægrotum gravat, & morbum exaſperat, ideoque ſi modum excedat, arte, ſi fieri poſſit, cohibendus eſt: prohibetur ſurgendo ex lecto; corpus a nimiis integumentis liberando; aërem frigidiuſculum admittendo; a calefacientibus abſtinendo; *le-* Sudor.

niter aſtringentia & blanda acida capiendo, &c. egregiam vim in ſudoribus ſiſtendis habet *ſaccharum Saturni*.

Dolor capitis, &c. *Art.* 112. Immanis capitis lumborum vel artuum dolor in Febribus maximè in initio ut plurimum *Venæſectionem* poſtulat; manente nihilominus cum vehementia dolore injiciendum eſt *enema laxans*; fortaſſis levamen aliquale dolenti capiti conferre poteſt ſequens epithema. ♃. *Sem. papav. alb. parum contuſ.* ℥ß. *placent. roſac.* ℥j. *vitel. ovi unius, acet. ſambucin.* q. l. miſceantur ſuper ignem, & f. epithema fronti admovendum, & ſæpius renovandum.

Vigiliæ. *Art.* 113. Vigiliæ pertinaces in Febribus ſuccurrendæ ſunt, ne diſſipatis ſpiritibus vires frangantur. Inveſtiganda eſt cauſa vigiliarum; ſi a fervore & ſiccitate proveniant, conveniunt refrigerantia & humectantia; ſi a dolore, propriis remediis leniendus eſt dolor; non niſi neceſſitate coacti ad *opiata* confugimus. Obiter monendus eſt medicus, *ne criticis vigiliis ſeu ab inquietudine critica ſuſcitatis auxilium hypnoticis præbere ſatagat*.

Coma. *Art.* 114. Prædicto malo contrarius eſt *ſopor nimius* in Febribus, ſeu *coma*, *ſive aſſidua ſomnolentia*; quando ſopor morboſus evadit, excutiendus eſt omni arte, ne calor nativus opprimatur; injiciendi ſunt *clyſteres acres*; *epiſpaſtica* variis partibus admovenda ſunt, & *cataplaſma de halecibus* ſive *de raphan. Fulleri* plantis pedum applicandum; interne conveniunt *ſalia volatilia*, *cephalica*, *&c.* (Art. 298.)

Delirium. *Art.* 115. Pervigilium frequentiſſimè eſt cauſa delirii, non ideo delirium *hypnoticis* curari tentandum eſt; nam id eſſet temerarium, ſed indaganda eſt cauſa, & remediis appropriatis auxilium ferre conandum eſt. Camphora (inquit *Quincy*) in delirio Febrium ſomnum conciliat opio neutiquam

tiquam proficiente. Delirii in Febribus imminentis ſignum eſt, urinarum, quæ anteà valdè tinctæ erant & flammeæ, in tenues & aquoſas mutatio.

Art. 116. Convulſiones quoque interdum ſuperveniunt, tremores item & affectiones ſpaſmodicæ; in tali rerum ſtatu diligenter expiſcanda eſt cauſa horum ſymptomatum, unde medicus intelligat, quibus remediis internis opem ferre valeat, interim plantis pedum applicari poſſunt *duo columbi* pullive recens mactati & per medios ſecti, vel toti pedes involvi poſſunt *calidis pulmonibus agninis*, *vitulinis*, vel *vervecinis*; renovari debent hæ applicationes ſaltem ter in die. Spaſmi.

DE FEBRIBUS ERUPTIVIS in genere.

Inter legendum.

Art. 117. Febres *Eruptivæ*, quarum *criſes* per eruptiones cutaneas expectandæ ſunt, (quales ſunt variolæ, morbilli, Febris ſcarlatina, Febris cum rubeolis, cryſtallis, Febris miliaris, &c.) præter ſymptomata aliis Febribus communia hoc habent peculiare & ſibi proprium, nempè, *ingentem pectoris oppreſſionem*, quæ harum Febrium eſt ſignum ferè *pathognomonicum*; nimirum eſt quidam validus naturæ conatus materiam morbificam a centro ad circumferentiam propellendi; unde certamina graviſſima, anxietas præcordiorum, pectoris anguſtia & oppreſſiones maximæ: facta autem eruptione, ſtatim hæc dira ſymptomata evaneſcunt. Ejuſmodi *pectoris oppreſſio* in aliis quoque Febribus eſt *criſium præcurſor* (unde dictum illud, nox ante criſin eſt moleſtiſſima) in his tamen ſeriùs accidit, ſcilicet ſub morbi finem; in eruptivis verò non procul ab initio, imò frequenter propemodum Febrium eruptivarum ſymptoma peculiare.

dum in primo inſultu; quoniam *efflorescentia* in propinquo eſt.

Symptomata quædam inſignoria & fere propria.

Art. 118. " Præter ſymptomata aliis Febribus
" communia (inquit Mortonus) in Febribus eru-
" ptivis adſunt ſigna quædam quaſi *pathognomoni-*
" *ca*, talia ſunt pulſus debilis, & celer, reſpira-
" tio cita & anheloſa, hypocondriorum oppreſſio
" & anguſtia, urina pallida, ac tenuis, coma,
" ſeu vigiliæ pertinaces, ſubſultus tendinum, non-
" nunquam ſpaſmi manifeſti, & deliria prorſus ef-
" ferata, gravativa palpebrarum debilitas; oculo-
" rum rubedo, punctura dolorifica, & lacrymæ in-
" voluntariæ, in gutture dolor ulceroſus, raucedo
" clangoſa, tuſſis perpetuò moleſta. De Febre mi-
" liari & petechiali alibi.

Art. 119. In eryſipelate, variolis, morbillis, Febre ſcarlatina, &c. (inquit D. *Freind.* Hiſt. Med. p. 75.) ſi ſymptomata vehementiora fuerint, ſi caput aut pulmones vehementiùs urgeant, aliæve partes ingenti dolore ſupra modum afficiantur; ratio poſtulat, ut vena incidatur, ac tutò fieri licet. Et teſte experientia [nihil enim frequentiùs expertus ſum] audacter affirmo me nunquam obſervare potuiſſe eruptiones iſtiuſmodi ex venæſectione retroire.

FEBRIS SCARLATINA.

Sydenhami ſententia.

Febris ſcarlatina.

Art. 120. Febris *ſcarlatina* quovis anni tempore, ſed ut plurimùm ſub autumnum, ſe prodit, infantes præ cæteris infeſtans; rigent horrentque in initio, ut in aliis Febribus, neque vehementer ægrotant; poſteà cutis univerſa maculis parvis rubris interſtinguitur, latioribus magiſque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac ſunt in morbillis: ad duos treſve dies perdurat rubedo, & deindè evaneſcit, cutem relinquens aliquantò aſperam & furfuraceam.

Art. 121.

Art. 121. Quoad curam naturæ prorſus reliquenda eſt, vel, ſi medicatione opus ſit, cum morbillis ſatis convenit. Curatio.

Art. 122. " Febris ſcarlatina [inquit Mortonus] a morbillis minimè diſtat, niſi *efflorescentiæ* modo; *morbilli confluentes* dici poteſt, Idem poſtulat regimen, eandemque medendi methodum, *Efflorescentia* in morbillorum interſtitiis figuram diverſam viz. oblongam, quadratam, vel multangulam obtinet, undè cutis variegata eſt; in Febre autem *ſcarlatina* una continuata inflammatione & rubedine cuticula perfunditur, Efflorescentiæ modus.

MORBILLI.

Sydenhami ſententia,

Art. 123. In morbillorum apparatu primo die calor & frigus ſe mutuò expellunt, die ſecundo Febris ſenſibilis adoritur vehementi ægritudine, ſiti, inappetentia, lingua alba (non verò ſicca) tuſſicula, capitis atque oculorum gravedine, & ſomnolentia perpetua ſtipata, plerumque etiam a naribus & oculis ſtillat humor (*ſignum certiſſimum* morbillorum ingruentium) inſuper maculæ latæ & rubræ in facie & pectore conſpiciuntur; ſternutat æger, intumeſcunt palpebræ [viz. paulò ante eruptionem] vomit, ſæpiùs tamen laborat diarrhœa cum dejectionibus ſubviridis coloris. Ingraveſcunt ſymptomata ad quartum uſque diem, vel aliquando ad quintum, quo tempore maculæ pulicum morſibus ſimiles prodeunt, quæ tam numero quàm magnitudine auctæ racematim coaleſcunt, & faciem maculis rubris variæ figuræ interſtinguunt, quæ quidem maculæ a parvulis quibuſdam papulis rubris haud longè ab invicem diſſitis ſuper cutis ſuperficiem paululum elevatis Hiſtoria morbillorum accurata.

conſtan-

conflantur, digitorum levi tactu deprehenduntur, oculis remotis fugiunt: a facie ſenſim ad pectus, ventrem, crura, &c. ſe diffundunt. Die ſexto aut circiter aſpereſcit facies emorientibus puſtulis; octavo in facies penitus evaneſcunt, nono vix ullibi inveniuntur; tunc temporis augetur Febris, & ſpirandi difficultas, urget tuſſis, &c. *Morbilli omni vacant periculo, ſi modò peritè tractentur.*

Curatio. *Art.* 124. " Morbilli ab Avicenna *variolæ cholerica* appellati cum ipſis variolis coævi ſunt, „ [*Art.* 130.] & quoad curam his cum illis ſatis „ convenit: " *Diacodium* quotidie veſperi exhibendum eſt; *linctus* quoque & *apozemata pectoralia* propinari poſſunt ad tuſſim leniendam. Sin verò ex calidiore regimine, vel aliter, Febris, dyſpnœa, aliave accidentia poſt morbillorum deceſſum ſuperſint, *venæſectione* ſola curantur, quæ ſine metu in tenellis audacter celebranda eſt. In regimine intensè calido exanthemata aliquando liveſcunt, & nigreſcunt, in adultis phlebotomia & temperatione regimine ſublevantur aut pereunt; in peripneumoniam incidunt.

Art. 125. " Morbilli nonnunquam [inquit Sylvius & omnes hoc ſcimus] per aliquot dies diſtingui non poſſunt a variolis, *ne quidem a medicis peritiſſimis, atque diu in praxi verſatis*: „ longè proinde ſatius eſt in re dubia medicum „ vel ſuſpendere ſuum judicium, vel dubiè duntaxat reſpondere.

Mortoni ſententia.

Curatio in ſingulis ſtadiis. *Art.* 126. Quoad curam morbillorum, in primo ſtadio, ſcilicet, ante efloreſcentiam pauciſſima remedia ſunt adhibenda, niſi graviſſima ſymptomata ſuperveniunt, uti ſpaſmi, enormes humorum colliquationes, &c. Si ſpiritus nimis irritea-

ritentur, & in ſpaſmos rapiantur, remediis appropriatis compeſcendi ſunt, nempè *julapiis ex aquis cephalicis cum tinctura caſtor. pulvere ad Guttetam*, &c. Et ſi niſus ſpirituum indè non minuatur, guttæ aliquot *laudani liquidi* propinari debent. Ad *diarrhœam* quod attinet, ſatius eſt palliativa curatione ejuſdem moleſtiam, quoties inſolito more ſævit, minuere, quàm contra naturæ legem eam penitùs tollere, atque ita ægrotantem occidere; abſtineat æger a cereviſia, bibatque decoctum album, & exhibeantur pulveres teſtacei; non niſi extrema neceſſitate ad *laudanum* perveniendum eſt. Ad tuſſim ferinam ab acri lympha ortam quadantenus cohibendam conveniunt *mucilaginoſa*, *pectoralia*, *oleum amygdalarum dulcium*, *&c.* [privatim *ſyrupus e coral. & tinctura ejuſdem.*] " In tuſſi morbillorum pathognomonica, „ ſæpè permoleſta, & convulſiva, & nonnunquam „ lethali nullum remedium præſtantius novi [in- „ quit *Harris*] quam *gummi tragacanthum* copio- „ ſiùs ſumptum in linctu vel decocto pectorali „ ſolutum, & pulveribus teſtaceis mixtum. Id „ enim gummi catarrhum maximè lenire ſolet, „ tuſſimque inde prognatam, ſymptoma morbil- „ lorum primarium, ſiſtere aut levare aptum na- „ tum eſt longe melius tutiuſque narcoticis, quan- „ tumcunque hoc laudantur a clariſſimo Sydenha- „ mo, &c."

Alvi fluxus.

Tuſſis.

Art. 127. Effloreſcentia jam incepta, imò eruptione plena exiſtente quandoque ſuboritur *peripneumonia* cum reſpiratione anheloſa, ſtrangulatione ſuffocativa, deglutitione læſa, &c. quo in caſu, multo uſu fretus omnibus author ſum, ut ſanguis copioſiùs educatur, æque ac ſi æger morbilloſo affectu correptus non fuiſſet. Idem in *ophthalmia* moleſta ac periculoſa faciendum moneo. Ad *alvi fluxum* in hoc ſtadio compeſcendum non minùs tutus quàm neceſſarius eſt opiatorum uſus.

Peripneumonia.

Ophthalmica.

Diarrhœa.

Efflo-

Ultimum ſtadium. Efflorefcentia peracta, ſi Febris venenatis ſymptomatis adjuncta remaneat, actum eſt de ægro; Contrà, ſi criſis fuit perfecta, cathartica hydragoga adhibeantur ad lymphæ colliquatæ affectus exitiales impediendos: non tamen præproperè maſſa ſanguinis agitetur, antequam venenum fuerit omninò ſubactum. Quoties æger poſt morbillos

Tuſſis ferina ſuperſtes. *tuſſi ferina*, & *perpetua*, vexetur; primò in loco *venæſectio* celebretur, &, ſi opus fuerit, poſt unum vel alterum diem iteretur, & unà cum *linctibus* & *medicamentis lenientibus* [quemadmodum in catarrho exhibere ſolemus] *cortex Peruvianus* copioſè exhibeatur; & *opiatum* hora decubitus pro re nata.

V. S. *Art.* 128. " Ad præcavenda dira ſymptomata in „ hoc affectu evenientia, ab authore noſtro enu„ merata, *phlebotomia* maturè, in morbi initio, „ celebrata, & vomitorium exhibitum feliciter „ plerumque ſuccedunt. [*vid. Art.* 119.]

Art. 129. " Qui Variolis laborarunt, non ſunt „ adeò morbillis poſteà obnoxii, quare ætate gran„ diores non ita promptè inficiuntur.

VARIOLÆ.

Art. 130. " Nihil de Variolis ante *medicos Arabes* ſcriptum invenitur. Hic verò morbus an„ tiquior eſt, quàm vulgò creditur. Authores „ iſti exiſtentiam ejus uſque ab initio ſeptimi ſe„ culi temporibus *Muhammedis* inveſtigarunt. (Vid. „ *Freind.* hiſt. med. p. 188. vol. 2.) Variolæ ita ap„ pellantur, quaſi parvi vari, quod cutem va„ rient. Homini omni, ſoli & ſemel convenit „ Variolis & morbillis affici: in hoc autem cen„ ſu non ſupputandæ ſunt puſtulæ varioloſis ſi„ miles, quas vulgò vocant *the Chicken Pox*;

ChicKen-Pox. „ pueris familiares ſunt; Variolis veris quidem „ ſimiles ſunt, quoad magnitudinem & figuram,

„ ſed

„ ſed in eo ab iis diſtinguuntur, quod Variolæ
„ cum rubore & inflammatione inſigniori appa-
„ reant, hæ verò albidiores ſunt, & veluti veſi-
„ culæ ſeroſo humore repletæ, quæ intra triduum
„ diſrumpuntur, & exſiccantur, nullumque af-
„ ferre ſolent periculum, & plerumque ſine Fe-
„ bre erumpunt. *Morbus eſt adeo benignus, ut*
„ *nunquam ſub curam medicam cadat.* Variolæ
„ [inquit Dolæus] quoad ortum ſuum ſemina-
„ rium habent nobiſcum connatum, quod ali-
„ quamdiu ſepultum jacet, donec nacta emergen-
„ ti occaſione ex latibulo erumpat, & maſſæ ſan-
„ guineæ commixtum ſymptomata terribilia, &
„ ſæpe mortem producat: inter multas hominum
„ myriadas vix unus & alter per totam vitam
„ ab his immunis manet. Ex cadaverum ſectio-
„ nibus patet viſcera univerſa in corporis cavita-
„ tibus contenta puſtulis varioloſis confertim affi-
„ ci, æque ac cutis externa."

Sydenhami ſententia.

Art. 131. Variolæ ſunt *diſtinctæ* vel *confluentes*: Diſtinctæ ſeu diſcretæ cum rigore ac horrore invadunt; ſequitur calor intenſus, capitis & dorſi dolor vehemens, vomituritio, dolor circa ſcrobiculum cordis, ſomnolentia, in infantibus præſertim; quandoque etiam paroxyſmi epileptici, qui Variolas mox prorupturas, eaſque futuras eſſe mites ac benigniores plerumque præſagiunt; quarto ut plurimum die ab invaſione erumpunt, & ſymptomata febrilia evaneſcunt, niſi quòd adulti in ſudores ſint propenſi. In facie primò conſpiciuntur puſtulæ ſubrubræ, deinde collo, pectore, & univerſo corpore, quæ magis magiſque inflammantur, & in dies elevantur, & ſubalbidæ fiunt, cute in interſtitiis ſatis floridum colorem Variolarum diſcretarum hiſtoria.

rem

rem exhibente; die undecimo faciei tumor ac inflammatio recedunt, & puſtulæ exareſcere incipiunt; in hac Variolarum ſpecie (ſi quando) die 14°. vel 15°. pereunt.

Confluentium hiſtoria.

Art. 132. Confluentes cum diſcretis ſymptomata communia habent, niſi quòd hìc atrociora ſint omnia; tertio die erumpit hæc ſpecies, aliquandò citiùs, raro ſeriùs; interdum verò, licèt oppidò raro, ob gravius aliquod ſymptoma, lumbaginem doloremve lateris, &c. ſeriùs erumpunt, neque periculo vacant. Febris etiamnum durat, creſcente morbo puſtulæ non in ſpectabilem molem attolluntur, ùti in diſcretis, ſed ſibi inviceem implicitæ vultum omnem contegunt, & illum in tumorem elevant, dein ad inſtar pelliculæ albæ in cutis ſuperficie conſpiciuntur. Præterlapſo die octavo, pellicula alba quotidie exaſperatur, & ad colorem fuſcum vergit, eoque magis Variolæ confluxerunt. *Magnitudo morbi a facie maximè æſtimanda eſt, potiùs quàm reliquo corpore.* In hoc genere adeſt in adultis ſalivatio, in infantibus diarrhœa; ſalivatio nonnunquam ſub primum eruptionis tempus ſe prodit interdum poſt diem unum vel alterum; die ferè undecimo ſaliva viſcidior facta difficulter excreatur, ægro ſuffocationem intentans, & circa id temporis ut plurimùm ceſſat, & tumor faciei paulatim ſubſidet, & tunc ejùs loco manus intumeſcere ſolent, aut debent; diarrhœa non ita maturè infantes invadit; ſub veſperam exacerbatur morbus. Variolis diſcretis laborantes octavo, confluentibus verò undecimo die maxime intereunt. Interdum accidit pleuritis, interdum coma; interdum maculæ purpuræ (*totidem quaſi ſphaceli*) puſtulis interſperſæ (mortis ferè ſemper prænuntiæ;) quandoque mictus ſanguineus, & aliæ Hæmorrhagiæ, quæ idem ominantur, nonnunquam urinæ ſuppreſſio.

Art. 133.

Art. 133. In confluentium genere æger [ut dixi] maximè periclitatur (a primo inſultu computatione facta) die undecimo viz. in maximè vulgari confluentium genere, in crudiori adhuc 14, in crudiſſimo 170, rariſſimè 210. Ego Varioloſum ab uſu lectuli interdiu ſemper arceo uſque ad ſextum diem a prima morbi invaſione, quartum ab eruptione, quo tempore omne puſtularum agmen in conſpectu eſt: poſthac eundem lectulo committo uſque ad morbi finem. Regula ferè ſemper obſervanda.

Art. 134. " In confluentibus (ut rectè inquit ,, *Dolæus*) periculoſæ plena res eſt aleæ, & me- ,, dicus occaſionem habet ſuas tentandi vires, & ,, oſtendendi, quid in arte medica calleat. " Indicationes curativæ duæ ſunt, nempè, 1° ut æquabilis tenor ebullitionis conſervetur; 2° ut puſtulæ debito modo ſuſtineantur, regimen calidius vitandum eſt; *gradus caloris earum expulſioni accommodatiſſimus naturalis omninò eſt;* non opus eſt, ut æger ante diem quartum [133.] lecto addicatur; neque ut ad propellendas Variolas ullum remedium ſumat; quarto verò die, ſi eruptio ex votis haud ſuccedat, exhiberi licet cardiacum aliquod blandius. Diſcretum genus ex ſua natura plerumque omni vacat periculo. In confluentibus æger, a ſudore, quantum fieri poteſt, prohibendus eſt, & ptyaliſmus in vigore conſervandus; promovetur autem affatim bibendo cereviſiam tenuem vel liquorem alium non nimis calefacientem. Adultis propinare ſoleo *paregoricum cum laudan. liquid. gut.* xiv. *vel ſyr. de mecon.* ℥j. hora ſexta vel ſeptima veſpertina ſingulis noctibus poſt plenam eruptionem ad morbi uſque finem; temporiùs autem *hypnoticum* quàm pro recepto more præſcribo, quoniam exacerbatio caloris quotidie ſub veſperam ferè reperitur, ex quo non modò incommodi nihil, ſed magnum emolumentum, quod frequentiùs experientia Curatio.

Nota bene. didici. *In hoc genere diarrhœa in infantibus eſt ſalutaris, & non temere ſiſtenda, contra in diſcretis*. De venæſectione die octavo, & de auræ liberaliori exponendo, ſi quis velit, authorem conſulat. *p.* 153. &c. Cùm ſaliva admodum viſcida evadat, uti ſoleo *gargariſmate* ſequente; ♃. *Cort. ulmi* ℥vj. *rad. glycyrrhiz.* ℥ß. *paſſular. enucleat.* N. xx. *roſ. rub. p.* ij. *coq. in q. ſ. aq. font. ad* ℔ß. *colatura diſſolv. oxymel. ſimpl. mel. roſ. ana* ℥ij. *m. f. gargariſma*. Interdum *emeticum* propinandum eſt. In *urinæ ſuppreſſione* æger è lecto debet eximi. Puſtularum depreſſio & diarrhœa in Variolis diſcretis medicamenta *cardiaca* poſtulant. Febris illa, quæ die undecimo, &c. adoritur, diverſa eſt ab iſta, quæ eruptionem præcedit, nihil enim eſt aliud, quam *Febris putrida propriè dicta hæc Febris ſecundaria*; ad hanc autem fugandam nihil efficaciùs præſtat, quàm copioſa ſanguinis eductio: non enim nunc cum Variolis res eſt ſed *Febre putrida*; mittendus eſt itaque ſanguis ad ℥x. vel xij. & *anodynum* bis in die propinandum; ob immenſam alvi conſtipationem præſcribere ſoleo *elect. lenitiv.* ℥iß. in aqua lactis ſolut. Nihilominus *anodynum* ſtato tempore continuandum eſt; ſi prima vice votis non reſpondeat, iteretur die proximo: atque hac ratione tam *venæſectio* quàm *catharſis* per intervalla repeti poſſunt, prout Febris mos atque ægri inquietudo poſtulare videantur, donec tandem res in vado ſit. Sched. mon. p. 81. &c. In Variolis confluentibus magna eſt virtus *ſpiritus vitrioli* a 5to vel 6to morbi die uſque ad finem copioſè in cereviſia ten. exhibiti; commoda & incommoda hujus remedii. p. 256. &c. ubertim recenſentur.

Variolæ anomalæ diſcretæ. *Art.* 135. Variolæ anomalæ: *Diſcretæ* hæ a legitimis diſcriminabantur, quòd erumpant die 3°, illæ 4°, puſtulæ minores fuerant; ſæviebant tamen

men magis, & ante maturationem frequentiùs nigreſcebant, ptyaliſmus [ut in confluentibus] aderat immediatè poſt eruptionem: *Confluentes* hæ ab aliis diſcrepabant, quod nunc die ſecundo, nunc tertio ſe primum monſtrabant tumore ſubrubro atque uniformi; quibuſdam in locis; in femoribus præcipuè; veſiculæ, ambuſtorum ad inſtar ſero limpido diſtentæ eminebant; quod diſrupta pellicula copiosè affluebat; ſubjecta carne nigredine & *ſphacelo* quaſi affecta; periculo non vacant ante diem ſeptimum, in aliis confluentibus dies undecimus (ut plurimum) eſt criticus. Poſtremò hæ calidioris naturæ ſunt & magis inflammatoriæ; ideoque temperato regimini indulgendum eſt; *Hydrogala* ex tertia parte aquæ & lactis unà ſimul coctis ægri palato & votis ut plurimùm reſpondet, & ptyaliſmum feliciter promovet. Confluentes.

Mortoni ſententia.

Art. 136. Variolarum quatuor ſunt ſtadia, viz. apparatus, eruptio, maturatio, & declinatio, in quibus varia occurrrunt ſymptomata, quæ diverſam medendi methodum poſtulant. Quatuor ſtadia Variolarum.

Art. 137. Primum ſtadium eſt à morbi ipſius inſultu uſque ad eruptionem generalem. In hoc ſtadio urina tenuis & pallida, præſertim ſi adſit frequeus micturitio, malè ominatur; urina rubicunda & contentis ſaturata contrarium indicat (inſolitus aliqualis dolor vehemens, præſertim colicum æmulans, eſt peſſimum ſignum.) Diarrhœa in hoc ſtadio non permittenda eſt, quin *decocto albo* & repetitis *laudani* doſibus eſt cohibenda, vel aſtringentibus ſiſtenda. Vomitio in hoc ſtadio non ſtatim ſupprimenda eſt, ſed potiùs (niſi valdè enormis fuerit) cum repetitis hauſtibulis liquoris poſſetici carduati, vel cum pauco Primum ſtadium. Diarrhœa. Vomitio.

ſale Vitrioli leniter promovenda eſt: Evacuatione autem hac levi peracta, vel ſi vomitio ex morbi ipſius genio modum excedat, illico tumultum ſpirituum compeſcere oportet, eorumque vires conſervare alexipharmaco aliquo remedio cum opiato commixto, & poſt juſta intervalla repetito; ſequens eſt formula mihi familiaris, ℞. *Aq. card. lact. alexiter. cinnam. hord. menth. ſtephan. ana* ℥ij. *ſal. abſynth.* gr. xii. *pulv. rad. ſerpent. virgin. e chel. cancr. comp. lapid. Contrayerv. ana* ʒß. *ſyr. caryoph. vel menth.* ʒiß. m. f. julap. de quo capiat ægrotus coch. ij. iij. vel iv. quarta quaque hora, addendo ſingulis doſibus laudan. aliquid guttas aliquot pro re nata. " Sanguis [inquit *Liſter*] in „ Variolis non propriè mittitur, ſed ex accidente tantùm ut ſymptomati alicui vehementiori „ ſuccurratur. " In dolore capitis, artuum vel lumborum, item in dolore pleuritico, ſeu peripneumonico, ut etiam quandoque in colico, neceſſaria eſt *venæſectio*, ut ſymptomata iſta averruncentur; *veſicatoria* etiam & *opiata* hìc locum habent; præcipuè autem in affectibus comatoſis.

Dolores ſpaſmodica.

Vigiliæ.

Ubi vigiliæ in hoc ſtadio pertinaces fuerint, non raro in proximo ſtadio exanthemata confluunt; quorum eruptioni deliria, ſpaſmi, cæteraque funeſta ſymptomata ſuperveniunt, quo nomine hoc ſymptomata venæſectione & opiatis, ut ut ſpirituum vires indè minuantur, opportunè cohibere par eſt, adhibitis interea veſicatoriis & alexipharmacis. " Inſolitus aliqualis dolor vehemens ante eruptionem Variolarum, privatim *dolor colicam paſſionem æmulans*; eſt peſſimum ſignum, & ferè ſemper lethale, ut plus ſemel „ obſervavi, præſertim ſi adfuerit etiam *mictu*„ *ritio*. "

Stadium ſecundum

Art. 138. In ſtadio ſecundo exanthemata parva inſtar acupuncturarum primò in facie, collo, pectore, &c. erumpunt tumore renitente, & rotundo;

tundo ; die ſecundo baſes ſuas ampliant , & tertio (ultra quem hoc ſtadium non excurrit) in ſummitatibus acuminantur ; quò longius eſt hoc ſtadium, eò periculoſior eſt eventus ; in hoc ſtadio in benigniori ſaltem genere, ubi nullum adeſt funeſtum ſymptoma , haud par eſt ullo remedio naturam laceſſere , utpote quæ propriis viribus inſtructa ſine artis ſuppetiis ſatis validè ſuo officio fungi potis eſt .

Art. 139. Triduo eruptionis elapſo Variolæ , ſicut alia quævis tubercula inflammata, concoqui incipiunt , & lympha venenata per glandulas cutaneas naturæ lege colata acrimonia ſua cuticulam a vera cute ſeparat ; unde apices exanthematum , paucarum horarum ſpatio , primùm albeſcentes quadantenus intumeſcunt ; dein lympha eadem pro morbi indole & naturæ viribus citiùs vel ſeriùs in pus mutata flaveſcunt , aut ſaltem colorem cineritium vel ſubfuſcum obtineant, ubi deſinit hoc ſtadium . Durante maturatione Variolarum benignarum nulla exſurgit indicatio, niſi forſan adhiberi poſſunt *laudani liquidi* guttæ aliquot ad dolorem leniendum , & ſomnum conciliandum . Inter maturandas Variolas , ſi tardè procedant , ♃. *Lentium craſſè contuſ.* ℥j. *ficuum ping. par.* vj. *raſ. C. C.* ʒß. *coq. in liquore poſſet.* ℔ij. bibatur copioſe ad libitum , & ſi adſit ptyaliſmus commodè uſurpatur gargariſma ſequens , ♃. *Lentium craſſè contuſ.* ℥j. *rad. alth.* ʒß. *ficuum ping. par.* vj. *vel* vij. *hord. mundat. p.* j. *glycyrrhiz. raſ.* ℥ij. *coq. in q. ſ. aq. font. ad* ℔iß. *colatur. add. mel. roſ.* ℥ß. *m.* vel gargariſm. Varioloſ. *Fuller.* Vitentur acida in gargariſmatis , niſi in maxima deglutiendi difficultate ; deficiente ſalivatione, promoveatur urinæ profluvium exhibendo doſin unam vel alteram pulveris Æthiopici . Stadium tertium.

Art. 140. Stadium ultimum Variolarum eſt ea- Stadium ultimum.

ſum declinatio, in quo exanthemata pure maturo & laudabili referta primùm incruſtari & ſcabie ſubflava obduci incipiunt; dein poſt unum vel alterum diem pure concreſcente exſiccantur, & in arida tubercula ubique mutantur, quæ ſenſim emollita ſponte evaneſcunt. Raró quiſpiam hoc morbo interimitur, niſi in declinationis ſtadio, ſcilicet in Variolis benignis; de his etenim ut plurimùm hactenus locuti ſumus. Declinatio cum ἀπυρεξία, & appetitu reſtituto optimè ſignificat. Petechiæ ſeu veſiculæ miliares in hoc ſtadio erumpentes funeſtum eventum denuntiant; deliria, vigiliæ, ſubſultus tendinum, &c. in hoc ſtadio pejus ominantur, quàm in præcedentibus; pauciſſimi enim vel nulli hoc modo affecti convaleſcunt; ſcabies diu pure ſcatens, atque inde ſæpe decidens, & renaſcens, meliorem ſortitur eventum, quàm ea, quæ de repentè exareſcit; Variolæ, quæ ſcabie ſeſſili & adhærenti obducuntur, malè præſagiunt.

Variolæ benignæ. *Art.* 141. Ubi Variolæ fuerint figuræ exactiſſime rotundæ, diſcretæ, & margine admodum rubro circumcinctæ, neque petechiis, eruptionibus miliaribus, vel quavis alia nota exitiali, interpunctæ, & primo maturationis die in ſummitate albæ, tumore turgidæ, & die ſecundo circa baſin auctæ, & in ſummitate acuminatæ, minùs pellucidæ; & tertio materia in pus convertatur, eventus felix duodecimo ſaltem morbi die inſecuturus expectandus eſt.

Variolarum malignarum quatuor gradus. *Art.* 142. Quatuor ſunt Variolarum malignarum gradus, viz. confluentes univerſaliter, confluentes particulariter, diſcretæ verùm admodum parvæ & cohærentes, maximè confertim ubique erumpentes, & denique diſcretæ cum petechiis & eruptione miliari conjunctis. Primi gradus ſunt;

Gradus primus. quando cutis univerſa eryſipelatoſo tumore [maculis nigris hic illic interſperſis] cum æquali ſuper-

perficie quadantenus craſſeſcit; poſt triduum cutis albeſcit, & pergamenæ ſpeciem inducit; atque hæ ſunt Variolæ maximè exitiales; ægrum ultra ſecundum maturationis diem nunquam ſuperſtitem novi. Variolæ ſecundi gradus magis vulgares ſunt, quando cutis faciei ſola eryſipelatoſa eſt, & primo maturationis die pergamenæ ſpeciem refert, dum in artubus & trunco corporis exanthemata fuerint ferè diſcreta non tamen regularia; vix enim oculo diſtinguuntur ab efflorescentia morbilloſa, vix apices tollunt; ſed ſæpe liveſcunt, undè mortem inſtare certò præſagire licet. Variolæ malignæ tertii gradus, ubi quaſi diſcretæ verùm admodum parvæ & cohærentes, quæ non acuminantur, ſed cute ſolummodò conſpiciuntur, ac ſi ab urticæ plaga exaſperatæ, donec ſub initium maturationis albeſcentes confluant, & ſpeciem pergamenæ exhibeant. Rariùs quenquam hac ſpecie affectum, niſi ope Ptyaliſmi diutius protracti, ingentis urinæ profluvii, vel intumeſcentiæ artuum diuturnæ, ad decimum quartum vel decimum quintum morbi diem ſuperſtitem novi. Secundus. Tertius.

Art. 143. Graduſ ultimus eſt, quando Variolæ erumpunt quidem diſcretæ figura & magnitudine regulares, verùm veſiculis aqueis, vulgò *the VVhith-hives*, petechiis, vel maculis lividis in interſtitiis, præſertim in collo, pectore, & artubus diſtinctæ; atque hæ non minùs ſunt exitiales quàm confluentes. Grad ultimus

Art. 144. In Variolis malignis Febris continua mali moris poſt eruptionem remaneat cum lingua arida, pulſu debili, &c. Neque prorſus exulat, ut in benignis ſolet: materia enim morboſa, vel propter malignitatem, vel morbi magnitudinem, per glandulas cutaneas ſatis protrudi nequit, unde dira ſymptomata evenire ſolent nimirum hæmorrhagiæ admodum periculoſæ, quæ (ut pluri- Curatio ſymptomatum. Hæmorrhagiæ.

mùm) (maculis, purpureis & nigris eodem tempore in conſpectum venientibus) funeſtiſſimæ ſunt, & vix aut ne vix arte cohibendæ, niſi forſan Vitrioli fræno præpotenti (aq. ſtyptic. reg.) obſignari poſſint; *nihil tamen profecimus, ſi non unà poſſimus veſicatoriis & alexiteriis generoſiſſimis vires ſpirituum penè extinctorum denuò reſuſcitare*; venæſectio mortem accelerat. Micturitio licet non adeo formidabilis, peſſimè tamen ominatur; in hoc ſymptomate ſublevando *cineres bufonum* egregias obtinent vires [ut mihi uſu compertum eſt] doſ. ℈i. cum aliis alexiteriis quarta vel ſexta quaque hora. Dolor gutturis & deglutitio impedita eſt ſymptoma quandoque maximè affligens & moleſtum; fauces itaque externæ ab aeris injuriis pannis laneis mollibus duplicatis muniri debent, quæ plus valeat, quàm croceata, vel alia quæcunque amuleta; & uſurpentur gargariſmata appropriata, &c. Salivatio copioſa, & diu protenſa cum inſigni capitis & faciei intumeſcentia benè ſignificat; ptyaliſmus vero brevis & de repentè ſuppreſſus, niſi profluvio urinæ, aut intumeſcentia extremorum excipiatur, malum omen exhibet; ſalivatio diarrhœa excepta peſſimè ſignificat.

Micturitio. Dolor Gutturis. Salivatio.

Art. 145. Morboſi quidam affectus quandoque poſt Variolas ſuboriri ſolent, inter quos inappetentia primum locum vendicat; quæ frequenter cum calore hectico conjuncta eſt, quo in caſu ego multo uſu doctus *alexipharmaca* [quod cæteros profeſſores ſerio moneo] ubi calor fuerit continuus jugiter miniſtranda duco; *corticem* autem *Peruvianum*, ubi calor ſtatis periodis recurrit, cum felici ſucceſſu exhibendum impero; & deindè poſteà ad alvum ſubducendam tutò progredior. Parotides nonnunquam ſub finem Variolarum ſuboriuntur, quæ diu tanquam ſtrumæ ſine calore vel rubore permanent; *diſcutientibus* non

Poſt Variolarum declinationem inappetentia & calor hecticus. Parotides, &c.

ſunt

ſunt tentandæ, ſed potiùs *fortibus maturationem promoventibus* tractandæ ſunt. Eadem via procedendum eſt in furunculis, ſcabie ſanioſa, ulceribus mali moris, impetigine furfuracea, &c. viz. *alexipharmacis & febrifugis* ab evacuationibus religiosè abſtinendo. Gangræna & caries oſſium poſt Variolas nullo medicamento cedunt. Tumores œdematoſi *frictionibus*, *fotibus lixivialibus* & more hydropicorum curandi ſunt. De dolore capitis poſt Variolas (*Vide Art.* 279.)

Furunculi, &c.

Gangræna & caries.

Tumores œdematoſi.

Freindii ſententia.

Art. 146. Sunt nonnullæ Febres, quæ *purgantia* commodè recipiunt, ſunt etiam, quæ omninò deſiderant (ſed de hac re nondum ſatis accuratæ ab auctoribus traduntur regulæ) ex quibus nullam aliam æquè *purgationi* opportunam reperio, ac eam, quæ Variolas confluentes, maturitate puſtularum aut vigente aut jam inclinata, ſemper excipit; ea quippe Febris utì omnium maximè putrida eſt, & periculi plena, ita præ cæteris curationem hanc aptiùs recipit. Atque hanc præ aliis medendi rationem in putridis hiſce Febribus, quæ Variolis ſuperveniunt, ſuadet Sydenhamus. Mihi quidem ſæpius uſu venit, ut in Variolarum ſtatu, ubi puſtulis exareſcentibus Febris nihilo ſeciùs invaluerit, ad *purgantia* confugerem, quæ ita periculo vacare, ita commodè adhiberi poſſe expertus ſum, ut multorum vitas ab hac maximè medendi via conſervatas eſſe haud abſurdè dixerim. " Doctrina de uſu *phlebotomiæ* & *catharſis* in Variolis confluentibus
,, poſt imperfectam criſin in literis a peritiſſimo
,, D. *Cade* ad eundem datis ſuccinctè admodum
,, continetur; en ejuſdem ſummarium!

Purgationis uſus in Febre ſecúdaria.

Art. 147. In Variolis confluentibus, quamdiu faciei tumor & inflammatio manet, & ſaliva re-

Quando neque venæſectio.

Neque catharſis conveniunt.

ctè fluit, a *venæſectione* & *catharſi* (pari ratione ac furunculo maturante) prorſus abſtinendum eſſe duco. Scilicet, ne iſtæ evacuationes, materiæ morbidæ a maſſa ſanguinea ſeparationem, & per puſtulas, tanquam per tot phlegmonas, (cui unico hoc tempore natura incumbit) ejectionem obturbarent. Inſuper, procedente morbo, ſi eo tempore, quo facies detumere, & ptyaliſmus decreſcere incipit (quod die nono vel decimo ab eruptione accidit) ſi his, inquam, diebus manus debito modo tumeant, & nulla malæ notæ appareant ſymptomata, haud omnino (me judice) vel *phlebotomia vel catharſis*, adhuc indicatur; ſed totum negotium rectè committitur naturæ. Interim tamen in hoc morbi ſtatu *enema* quotidie injiciendum præſcribo, quo alvum fæcibus exonerare, & Febris furorem coercere curo.

Quando utraque evacuationes ſunt neceſſariæ

Art. 148. Attamen, facie diebus prædictis criticis detumente, quoties (quod nimis frequenter evenit) puſtulæ corporis non turgent maturo pure, nec manus intumeſcunt; undè (nempè a materia morbida in ſanguinis maſſa remanente eamque inquinante) ardens Febris naſcitur; reſpiratio brevis & frequens oritur, corporis jactatio, & obſtinatæ (narcoticis incaſſum exhibitis) vigiliæ urgent; quoties equidem diris his ſymptomatibus vexatur æger, medico incumbit per *venæſectionem* & *medicamenta leniter purgantia*, ſæpiuſque debitis intervallis repetita, humorem peccantem detrahere, & eo, quo poſſit, modo, laboranti, ſubvenire. In Variolis denique confluentibus, licèt facies & manus & puſtulæ corporis debito modo, ac tempore, intumuerint, & ſaliva ſatis copioſè ſtatuto tempore fluxerit; ſi tamen, Ptyaliſmo deſinente & dictis partibus jam ſubſidentibus, Febris utcunque (quod in hac morbi ſpecie ut plurimùm accidit) gravior aſſiduè inhæreat, & ſymptomata, ex hac nata (utpote anhe-

loſa

loſa reſpiratio, vigiliæ, anxietates, cum pallida & diluta urina) indeſinenter urgeant ægrotantem, rebus ſic ſtantibus, neceſſe habet medicus ſanguinis quantitatem *venæſectione* minuere, (nimirum ut exinde pars reliqua magis placidè per vaſa fluat) & materiam morbidam (quæ per puſtulas, jam induratas & cruſta obductas ampliùs tranſire nequit) *Catharſi* ſæpius repetita evacuare: his enim evacuationibus omiſſis, ſemper evenit, ut vel memorata ſymptomata in dies augeantur, & inter diem duodecimum & viceſimum quartum lethalia evadant; vel humor putridus in pulmonibus extravaſetur, eorumque veſiculas corrumpat; undè ægrotus miſeram vitam pauliſper trahit, & brevi moritur tabidus.

Art. 149. Anheloſæ reſpirationi, criſi ſupervenienté *phlebotomia* feliciter ac unicè occurrit, quæ niſi confeſtim peragitur, actum erit de ægroto, neque hoc in caſu pulſus humilis & anguſtus me terret; quippe ſæpius obſervavi vacuato ſanguine arteriam fortius vibraſſe: unde conſtat pulſus obſcuritatem non infirmitati virium, ſed humoris lædentis oneri, deberi. Venæſectio tamen mictum cruentum non modò non cohibet, ſed auget, & mortem in procinctu ſtantem accerſit: hoc tamen funeſtum fati impendentis prænuntium (Camphora bis in die exhibita & acidis larga manu propinatis) amovi, ægroque brevi morituro ad tempus ſuccurri: ſed ut vera fatear, ne unum quidem Variolis affectum, cui urina cruenta fluxerit, diem 16tum ab eruptione ſupervixiſſe notavi. De rationibus, quibus innititur hæc praxis, videatur auctor. „ Atque ita *purgationis* methodum in „ Febre ſecundaria tanquam unicam ſalutarem venditat D. *Freind* & alii apud illum „ nonnulli magni nominis medici: Ego verò, „ qui ſum tardioris ingenii, rurique dego, de „ hac re aliquantò dubius adhuc hæreo. Hi viri, „ in-

In anheloſa reſpiratione phlebotomia eſt unicum remedium

In mictu cruento eſt nociva

„ ingentia certè artis noſtræ lumina, ſeculique „ ornamenta, ſatis ingenioſè ratiocinantur, omneſque ferè ſumma eloquentia victos in illorum ſententiam facillimè deſcendentes inveniunt: ſed ſola experientia duce caute admodum progredi decet. In praxi mea per viginti „ circiter annos *clyſmatum* injectionis utilitatem „ deprehendi; ſed *cathartica non niſi rariſſimè propinare auſus ſum*. Optandum erat, quòd viri „ præfati meritiſſimi numeroſiorem hiſtoriarum „ ſeriem tam morientium quàm viventium protuliſſent, ut in re adeo ancipiti æquius judicium „ ferre potuerimus.

Farrago ſententiarum.

Variolæ morbus novus. *Art.* 150. Variolas eſſe morbum novum ſatis demonſtratur, quòd in multis mundi partibus nunquam viſæ fuerunt, ut apud *Indos occidentales* ubi nunquam apparuerunt, niſi poſtquam Hiſpani eo pervenere; ſiquidem per contagionem Æthiopis cujuſdam, illuc delati, magnam Indorum partem ſuſtulerunt, ut teſtatur R. a *Fonſeca*. Helbigius indubitanter affirmat incolas *Indiæ orientalis* Variolas nunquam tentaſſe ante commercium *Hollandicum*.

Regimen frigidum. *Art.* 151. In Variolis *Alſaharavius* omnes infrigidantes medicos noſtri ſeculi multis paraſangis anteivit; maximè in primo Variolarum tempore, nempe, in ſanguinis miſſione ad ſyncopen, & frigidæ immenſa quantitate, & confertim exhibita, potione; eaque ſæpiùs repetita, paucis horis; at quantum video, ſine ſucceſſu; his enim non obſtantibus, venenum intra habitum corporis reſtitabat.

Sanguinis textura in Variolis malignis. *Art.* 152. Illud tantùm (inquit *Liſter*) curioſiùs animadverti (in Variolato cum maculis purpureis hæmorrhagia narium & mictu ſanguineo) ſanguinem refrigeratum tenerrimum fuiſſe, & ejus craſſamen-

ſamentum rubrum vel molliori pennæ pluma percuſſum facilè dividi potuerit. In aliis autem multis, quibus urina cruenta, ſanguinem e brachio miſſum adeo aquatum, putridumque eſſe vidi, ut fluctuaret craſſamentum in vaſe, non aliter quàm ipſum ſerum; neque ullum ſervatum memini in tanta peſtilentia, (76.) " Variolæ præ-
„ cedente crapula accidentes, ut etiam luxuriæ
„ & intemperantiæ deditis, plerumque gravio-
„ res ſunt, & peſſimi moris, & ferè ſemper
„ lethales. "

Art. 153. In Variolis confluentibus (inquit idem author) hunc in modum præſcripſi; ℞. *Croc.* ℈j. *cochinel.* ℥ß. *ſacchar. tantillam; m. pro chart.* viij. *capiebat ægra unam quarta quaque hora, cum coch.* i. *vel* ij. *aq. theriacal. per triduum & poſteà ſexta quaque hora; item diacod.* ℥j. *manè & veſperi, & convaluit;* & pro alia fœmina ad eundem ferè modum, ℞. *Croc.* ʒß. *cochinel.* ℥ß. *ſacchar. caud.* ʒj. *m. pro chart.* vj. *cepit. unam tertia quaque hora.* Vires cochinel. in Variolis confluentibus.

Art. 154. Ego (inquit idem) neminem bis infectum memini, præter unam fœminam, quæ in hac urbe (*Eboracenſi*) me teſte, intra annum Variolis bis decubuit, & convaluit. Rariſſimè aliquis bis inficitur.

Art. 155. Nihil obſervatione dignius eſt (inquit *Ettmullerus*) quàm anhelitus & vox in Variolis; ubi enim promptè rectèque agitur reſpiratio, vox facilè ſequitur, neque rauceſcit, admodum ſalutare ſignum eſt, *Stercus equinum* in Variolis eſt ſordidum quidem, ſed egregium remedium, promovet ſudorem, præſervat guttur, &c. a quibuſdam etiam deprædicatur *Stercus ovinum*. " Nec locum infimum obtinet oleum ſem-
„ lini, vel amygdalarum dulcium, ut practicis
„ quibuſdam peritis ſatis notum eſt. Quodnam
„ ſit iſtud remedium, cui vires ſupereminentes
„ *Vvaldſchmidius* & *Dolæus* attribuunt, planè ne-
„ ſcimus: optandum ſanè eſſet, quòd tale me-
Signum ſalutare. Remedia nonnulla ſingularia.

„ dica-

Digitized by Google

„ dicamentum, de quo loquuntur in morbo tam „ exitiali, in rerum natura revera daretur. De „ hoc remedio hæc habet *Vvaldſchmidius*; uti- „ mur *alio quodam remedio in forma liquida*, „ quod a primis ſtatim diebus uſque ad finem in „ adultis ad cochleare unum dari poteſt, quo ipſo „ puto reconvaleſcentiam, divina adjuvante gra- „ tia, certè promitti poſſe, ut ut graviſſima ad- „ ſint ſymptomata; præcipuè autem hoc reme- „ dium eſt dicatum *inflammationi*, quo & exter- „ nè uti poſſumus. Et alibi; omnibus commendo „ *liquorem contra Variolas* a D. D. *Dolæo* & me „ millies expertum, quem & nos unà invenimus. „ Multò uberior eſt *Dolæus* in hujuſce ſpecifici „ laudibus, ut & videre licet, p. 574.

Art. 156. " Variolæ acu perforatæ tardiùs cu- „ rantur, & cruſtas diutiùs retinent, undè cica- „ trices fœdiores relinquuntur; ideòque naturæ „ ſatiùs ſunt relinquendæ. " Maculas a Vario- lis relictas [obſervante Barbette] præprimis delet *oleum myrrhæ per deliquium ex albuminibus ovorum paratum*, ut & *oleum vitellorum ovorum*. " Si quis linimentum velit, ſequens in uſu apud „ medicos *Londinenſes* eſt elegans præſcriptum; „ ℞. *Ol. amygd. dulc.* ℥iß. *cer. alb. ſperm. cet.* „ *ana* ℨi. *balſam. Gileadens.* ʒß. *f. ſ. a liniment.* "

Ulcera corroſiva. Ulcera corroſiva [inquit *Bonetus*] in facie & alibi optimè ſanantur cum *ſpiritu vitrioli mille roſaceo ad ſufficientem aciditatem permiſto*; ſemper reſpondent voto medentis, etſi dimidiam genam ulcus abſumpſerit.

Art. 157. Remedia in hoc morbo inſigniora, præter jam memorata, ſunt, quæ ſequuntur: *Kermes*, *gum. lacca*, *viperina*, *cinnabaris antimonii*, *tinctura bezaordica*, *tinctura corallii*, *decoctum rubicundum*, *decoctum varioloſum*, *gargariſma varioloſum*, *lohoch rubrum*, *unguentum de biſmuth*, *ad foveas Bat. &c.*

Ino-

Inoculatio Variolarum.

Art. 158. Medicorum eſt morbos curare non inferre; dices tamen medicum peritum ac probum humanarum infirmitatum providum morborum futurorum occaſiones præſcindere, vel ſaltem leviores reddere, æque ac præſentes ſanare, omni arte decere: Si hoc non concedatur, quamobrem venæſectionem imperamus, emetica, & cathartica adhuc ſanis & vegetis prophylaxeos gratia propinamus? Proœmium.

Art. 159. Inoculatio Variolarum eſt nova praxis a *Conſtantinopoli* ad nos nuperis annis translata; & mirum eſt, quanta expectatione recepta fuit, quanta induſtria exculta; ſtatim incredibiliter inclaruit: in ipſa domo regia, in multorum procerum & optimatum familiis magna oſtentatione celebrata fuit; quo eventu & quali ſucceſſu eandem exercentes ediderunt. Nihilominus ſub tantis auſpiciis & tam magnis exemplis inter *gentem popularem* minùs increbuit; noſtrorum hominum genio & cogitandi modo vix ritè quadrare videtur. Quoad fas, & an cum bona conſcientia fieri poſſe multùm varieque ligatur; de certitudine & incertitudine Variolas genuinas producendi, itemque an alios etiamnum morbos, & humorum contaminationes, unà cum Variolis, implantari poſſe vehementer ac ſtrenuè diſputatur. Mihi quidem neque otium neque facultates ſuppetunt tantas componere lites. Nova praxis.

Art. 160. Interim inoculationis operatio ad hunc modum facillimo negotio peragitur. Imprimis in promptu comparandum eſt exiguum pus (guttæ v. vel vj. puta) ab adoleſcente Variolis diſcretis decumbente, inter maturandum depromptum, quod parva phiala vel pyxide incluſum loco operationi aſſignato deportandum eſt, ubi omnibus Operatio

præ-

præparatis inoculando vulnuſcula duo infligenda ſunt, unum in brachio, alterum in crure lateris oppoſiti; & pus prædictum penicillis applicandum, & ligaturis firmandum; non opus eſt, ut inciſiones fiant profundiores quam per cutem, neque grano hordei longiores, penicilli ad finem 24. horarum removendi ſunt, & ulcera emplaſt. Diachl. vel foliis braſſicæ operanda, & in futurum ſemel vel bis in die pro ratione quantitatis puris ibidem ſcatentis detegenda & medicanda. Hoc facto morbus ſenſim producetur, & ſymptomata ſequentia plerumque exoriri ſolent.

Symptomata ſupervenientis.

Art. 161. Circa diem octavum poſt operationem erumpere ſolent puſtulæ, iis, quæ in diſcretarum genere ordinariò contingere ſolent, haud diſſimiles, præeunte febricula, & reliquis uſitatis ſymptomatis, ſed mitioribus. Quoad loca inciſa, 4to die rubeſcunt, & inflammantur, die 6to ad ſuppurationem vergunt, & pus ichoroſum emittunt. Sub eruptione quidem puſtularum invadente Febre ulcuſcula paulò minùs fluunt; poſt verò eruptionem, uſque ad declinationem Variolarum pus in dies augetur, ex quo tempore iterum ſenſim diminuitur; ita ut ſpatio quinque hebdomadarum ulcera plerumque penitùs claudantur. Quanto major eſt evacuatio puris per ulcera hæc artificialia durante morbo, tantò mitior erit morbus. In genere obſervatum fuit Variolas per inoculationem inductas diſcretas eſſe, periculo ut plurimum vacantes, puſtulas perpaucas, cuti foveas rarò relinquentes. Subſequuntur ſæpiſſime in variis corporis partibus tubercula & abſceſſus, nonnulla quidem levioris momenti, interdum verò mali moris, & difficillimæ curationis.

Præparatio & regimen.

Art. 162. Ad corpus inoculationi præparandum multi multa loquuntur de Venæſectione, de uſu emeticorum, & cathatticorum, &c. Sed profectò, ſi inoculandus ſit ætatis juvenilis, boni habi-

tus,

tus, & abſolutè ſanus, nihil horum neceſſarium videtur. Sufficit temperati regiminis ad tempus ante operationem obſervatio. Operatione peracta inoculato ſolitum vivendi morem perſequi conceſſum eſt, niſi quòd fortaſſis carnium nimis liberalem indulgentiam prohibere prudentis erit. Morbo incepto idem regimen ac in Variolis diſeretis, modo ordinario contractis, obſervandum eſt, & ſi medicatione aliquali opus ſit, Variolæ inoculatione inductæ eandem poſtulant medendi methodum.

FEBRIS PESTILENTIALIS & Peſtis.

Diemerbroeckii ſententia.

Art. 163. Peſtis eſt morbus peracutiſſimus, perniciofiſſimus, & maximè contagioſus, ex maligno & occulto ſpiritibus calorique nativo tota ſubſtantia infeſtiſſimo inquinamento ortus, a quo omnium viſcerum, & imprimis cordis, functiones læduntur. Peſtis definitio.

Art. 164. Peſtis eſt diverſum quid a Febre, & Febris eſt tantùm ejus ſymptoma, ut multoties obſervavimus, ac proinde nonnulli Peſtem malè per Febrem definiunt, cùm Febris non ſit de ipſius eſſentia, ut infrà probabitur. Diverſum quid a Febre.

Art. 165. Inter ſigna Peſtem præcedentia & præſagientia ſequens *Noviomagi* obſervatum fuit, nimirum, maxima & incredibilis inſectorum copia, qualis vix unquam viſa fuit, ut culicum, papilionum, ſcarabæorum, crabronum, cicadarum, omniumque maximè muſcarum, quarum utroque anno ſtupenda ubique copia reperiebatur, ut ædium interiorum parietes undique muſcis conſiti viderentur, & foris ipſe aer multis in locis quaſi muſcarum nubibus obfuſcaretur. Signum Peſtem præſagiens.

Art. 166. De cauſis Peſtis maximè ardua inter medicos quæſtio movetur. In eo conveniunt omnes, illam excitari a cæca quadam pernicie, & inexplicabili aeris labe; ſed unde labes illa emerſerit, quomodo aer tantum vitium contraxerit, quid hoc elementum inquinaverit, de eo dubitant, & in eo inveniendo laborant omnes. Prima & primaria cauſa eſt *juſtiſſima ſummi Dei ira propter hominum peccata*; ab hac cauſa promanat illud τὸ θεῖον, quod peſti ineſſe animadvertitur, cujus etiam Hippocrates ſæpe mentionem facit; & hoc omni ævo creditum fuit tam apud Gentiles, quàm apud Judæos, & Chriſtianos; idem quoque ſacræ literæ paſſim plus ſatis confirmant. Nos arbitramur Hippocratem per τὸ θεῖον intellexiſſe cauſam quandam morbificam, præter naturæ ordinem ac potentiam, a diis e ſublimi immiſſam, vel in & ex aere de novo ab ipſis ſuſcitatam, cujus eſſentia nec in certa elementorum miſtione, nec in manifeſtarum qualitatum intemperie, nec in magna aliqua putredine, conſiſtit, ſed in novo quodam veneno, præternaturaliter a diis in hoc ſublunari mundo ſuſcitato.

Quomodo incipere ſolet. *Art.* 167. Cum aer a venenoſo inquinamento incipit alterari, pollui, ac ad venenoſitatem diſponi, incipit ſimul etiam rebus ſublunaribus valdè infenſus & noxius eſſe, interdum armentorum magnas ſtrages edere, interdum ſegetes & terræ fructus corrumpere, inter genus humanum Febres malignas & Peſtilentiales generare, & mox ipſam Peſtem.

Contagii communicatio. *Art.* 168. Contagium eſt communicatio inquinamenti ab uno corpore in aliud, ſive illa actio communicationis fiat per immediatum contactum, ſive per medium; requiritur autem apta diſpoſitio ad hujuſmodi ſeminarium recipiendum, aliàs non communicabitur. Peſtilens venenum cum veſti.

veſtibus, aliiſve rebus ad alias civitates & regiones deferri videmus. *Inexplicabilis quidem eſt hominum diſpoſitio, quoad contagium recipiendum, vel non;* in aliis talis eſt, ut a Peſtilenti veneno ſtatim afficiantur, in aliis talis, ut difficulter ab eo lædantur; in aliis talis, ut eidem ſine ulla noxa reſiſtere poſſint.

Art. 169. Febris Peſtilens, Peſtis comes, non oritur a veneno Peſtilenti, ſed mediante putredine, id eſt, non generatur propterea, quòd humores a veneno Peſtilenti inquinantur, ſed quòd cor Peſtilenti veneno irretitum, obrutum, plurimumque debilitatum, inquinatos humores debito modo neque coquere, ac dilatare, neque regere, & ſatis diſpellere poſſit; qui hac de cauſa putreſcunt, caloremque præter naturam concipiunt, ſicque Febrem excitant; quæ ob dictam cauſam ordine poſteriorem neceſſariò eſt diverſa ac ſeparabilis a Peſte, ejuſque ſymptoma. Hoc ipſum confirmant dogmata & auctoritas tam veterum quàm neotericorum, nec minùs quotidiana praxis, & obvia exempla. Febris peſtilens unde.

Art. 170. Multa ſymptomata horrenda & gravia Peſtem comitantur, quorum nonnulla ſunt ei magis propria, ut bubo, anthrax, & exanthemata; alia autem aliis morbis communia, quorum primaria hæc ſunt, capitis dolor, phrenitis, ſopor, vigiliæ, anxietas, debilitas ſeu magna virium proſtratio, viſus turbulentus, cordis palpitatio, linguæ ſiccitas, vomitus, ſingultus, lumbrici, fluxus alvi, hæmorrhagia narium, menſtruorum profluvium, ſanguinis mictus, ſputum cruentum, dolores lateris, hepatis, renum, aliarumve partium. Peſtis ſymptomata.

Art. 171. Bubones & carbunculi fiunt, a veneno Peſtilenti, quod cor ex ſeſe per arterias ad alias partes expellit. Bubo eſt tumor doloroſus earum glandularum, quæ ſitæ ſunt retro aures, Bubo à

Carbunculus. & in collo, ſub axillis, & in inguinibus. Carbunculus a puſtula plerumque ortum ducit, & eſt partis alicujus gangræna, dum eſt in fieri, & ſphacelus, dum eſt in facto; nulla vi naturæ aut artis edomari, & in pus converti poteſt, ſed integer a vicinis partibus ſeparatur. Carbunculi non habent certa determinata loca; in quibus exoriantur, ſicut bubones, ſed in quacunque corporis parte excitari poſſunt: modò enim conſpiciuntur in thorace, vel collo; modò in abdomine, vel dorſo; modò in brachiis, vel cruribus; modò in manuum pedumve digitis; modò unus aut alter, modò plures ſimul, vel in una vel in diverſis partibus; imò ſæpe etiam in partibus internis oboriuntur, ut in pulmonibus, ventriculo, renibus, &c.

Exanthemata. *Art.* 172. Exanthemata Peſtilentialia ſunt maculæ purpureæ vel rubræ, vel nigræ, vel violaceæ, ut plurimùm rotundæ, aliquando latæ, oblongæ aliuſve formæ, in ſumma cute efflorefcentes.

Signa prognoſt. *Art.* 173. Acutorum morborum (inquit *Hippocrates*) incertæ admodum ac fallaces ſunt prædictiones. In Peſte *Noviomagenſi* obſervavimus ſextæ diei criſes ſemper certò lethales fuiſſe. Quicunque circa novilunium aut plenilunium Peſte corripiebantur, ii maximè de vita periclitabantur. Proſtratio virium in morbi principio, animi deliquia, & cordis palpitationes plerumque lethalia ſigna erant; pulſus intermittens ſemper lethalis; ſopores, ſternutationes, motus tremuli, delirium, dolor in gutture, & raucedo, anhelitus fœtens, malè ominantur; Pleuritides ſemper lethales; ſuppreſſio alvi bonum ſignum, ſpem ſalùtis exhibens; alvi fluxus contrarium, cum hoc vix centeſimus æger evadebat; ſanguinis per ſedes vel urinas ſignum lethale, ut & menſtruorum fluxus. Quo citiùs bubones prodibant, tanto meliores, ſi ſine Febre, vel ante Febrem, prodirent, ſalutis magnam

gnam ſpem dabant, & contra; ſi in emunctoriis loco bubonum emergerent carbunculi, graviſſimum periculum indicabatur. Si carbunculi tardiùs prodirent, malum, & ſi valde multi, peſſimum; in locis carnoſis, meliores, in nervoſis, periculoſiores; maculæ purpureæ, nigræ, vireſcentes, violaceæ, quocunque tempore apparentes, ſemper lethales; cum rubris nonnulli evadebant, etſi pauciſſimi.

Art. 174. Præſtantiſſimum & certiſſimum prophylacticum a Peſte eſt *fuga cum timore Domini copulata*; receſſus circumſtantiæ in ſequenti verſiculo continentur; Prophylactica.

Hæc tria tabificam tollunt adverbia Peſtem,
Mox, longè, tardè, cede, recede, redi.

Nullum melius Peſtilentis aeris correctorium in rerum natura datur quàm ignis; ut multiplex experientia comprobavit. Hippocrates famoſam illam Peſtem, quæ ex Æthiopia Græcos invaſerat, olim per ignes edomuit, & extinxit: juſſerat enim per totam civitatem accendi ignes luculentos nocturnis præcipuè temporibus, ut aeris inquinamenta purgarentur. Ignis ligno juniperino vel fraxineo nutritus ad venenatas aëris corruptiones emendandas multum valere creditur. Accenſio *ſulphuris & pulveris pyrii* aerem purificat, & ejus corruptionem abigit; idem facit crematio *ſuccini, thuris, picis navalis*, &c. Item ſuffumigium *aceti* cum ferro candente vel ignitis lateribus excitatum. Quoad diætam conſultum eſt Peſtilenti conſtitutione temperantiam colere, quæ magnopere ad ſanitatis conſervationem prodeſt; omnis verò repentina mutatio periculoſa eſt, quapropter a conſueta victus ratione ſubitò diſcedere maximè periculoſum eſſet. Malum eſt vigente Peſte jejuno ſtomachò in publicum exire. Carnes porcinæ maximè damnoſæ cenſentur. Omnia dulcia vitanda ſunt; Diæta.

 Vinum

Vinum temperatè uſurpatum prodeſt; ſed ejuſdem abuſus eſt valdè periculoſus: Mercurialis teſtatur Patavii & Venetiis ſe vidiſſe bibaces plurimos extinctos eſſe, qui exiſtimabant vinis generoſis ſe propulſaturos eſſe Peſtem. Veſtes laneæ & craſſiores inquinamentum contrahunt, & conſervant; præferendæ ſunt itaque veſtes ex ſerico tenuiore vel ſatino, aliove ſimili. *Phlebotomiam*, quamvis a multis veteribus & neotericis medicis ſummè laudatam, nos tanquam valde periculoſam, & damnoſiſſimam, planè rejecimus; experientia enim conſtabat Peſtis invaſionem brevi poſt venæſectionem iis, qui præſervationis gratia adhibuerunt, inſecutam eſſe, quapropter omnibus prohibuimus.

Venæſectio.

Fonticuli. Cauteria ſeu potiùs fonticulos plurimi inſignes medici ſummopere commendant, & eorundem inſignem utilitatem nos quoque multoties vidimus. Prophylaxeos gratia in corporibus ſanis & firmis ſat erat, ut alvus ſervaretur libera, non fluida; in cacochymicis verò paulatim ac clementer alvum ſubducere neceſſarium duximus, & præ reliquis, cum Pil. Ruffi, utpote quæ tot ſæculorum experientiis ad Peſtilentem malignitatem comprobatæ ſunt. " Uſu ſulphuris communis „ *Hippocrates* Peſtem iſtam famoſam Græcia abegit: ſuffitus ejus pro aeris emendatione & pro „ potus medicatione perquam laudatur, uti quaſ„ vis corruptiones & alterationes, ita ſangui„ nis putredinalem alterationem præcavet. In „ graviori malignitate induſium & veſtimenta „ impregnari poſſunt cum *fumo ſulphuris*. " Ettmuller.

Antidoti. *Art.* 175. Quoad antidotos; inter ſimplicia imprimis duo commendavimus; primum erat *tabacum*, nempe illius fumus per tubulum ſeu fiſtulam ore attractus, & poſt paucam retentionem indè rurſus dimiſſus, quemadmodum ordinariè a fumi ſuctoribus ſumi ſolet, illius uſum in hac

peſte

peſte tam in meipſo, quàm in plurimis aliis, inſigniter profuiſſe obſervavimus. Alterum erat *radix Helenii*, vel ſicca maſticata, vel in pulvere ſumpta, vel ſaccharo condita; de antidotis aliis compoſitis conſulatur auctor Cap. x. Pauperibus conſuluimus, ut quotidie manè duo vel tria cochlearia *aceti vini optimi* biberent, atque illud in hac Peſte animadvertimus fuiſſe unum ex optimis præſervativis; quamplurimis etiam ſpongiam cum *aceto theriacali* ebriam naribus frequenter admovendam dedimus.

Art. 176. Quod ad meipſum attinet, mirabantur quidem multi, quòd ego, qui quaslibet ædes infectas indiſcriminatim inviſebam a tanta contagii violentia non læderer; imprimis, nec terrori, nec iræ, nec mœrori, locum concedebam; ſi fortè meipſum aliquo modo contriſtatum perciperem, tum tribus quatuorve vini hauſtibus aſſumptis cor exhilarabam, atque ita triſtitiam fugabam. In victu utebar cibis euchymis; potus mihi erat cereviſia communis, ut & vinum album tenue vel mediocre, quo interdum uſque ad hilaritatem, nunquam ad ebrietatem, utebar. Mane inter horam quartam & quintam ægros inviſurus nihil omninò cibi aut potùs aut medicamenti aſſumere potui, ſed *oblatis Deo precibus* ſolummodo *aliquot grana Cardamomi minoris* maſticando jejunus primos ægros inviſebam uſque ad horam ſextam: Tum *vel theriacæ* vel *diaſcordii* pauxillum, vel *corticem aurant. conditum*, vel ut plurimum *radicum helenii* conditarum tria quatuorve fruſtula comedebam; circa horam ſeptimam vel octavam fruſtum panis cum butyro & caſeo ovillo viridi jentabam, ſuperbibendo hauſtum cereviſiæ; quandoque hauſtum *vini abſynthitis* bibebam; circa decimam, ſi per otium liceret, fiſtulam unam *tabaci* exſugebam, & poſt prandium duas treſve, nec pauciores poſt cœnam; ſæpe etiam

Authoris vivendi modus.

iam intermediis horis poſt meridiem duas treſve fiſtulas ſumebam: Si autem ab ægrotorum fœtore me vel tantillum alteratum ſentirem; ſtatim poſtpoſitis omnibus negotiis, qualicunque diei hora foret ad *tabaci* uſum fugiebam: nam, ut verum fatear, *tabacum* pro primario præſervativo ſemper habui, & reverà tale eſſe, non ſola ratione doctus ſed experientia edoctus comperi; neque aliud melius pro ordinario uſu hactenus inventum fuiſſe exiſtimo; ſed. obſervatu dignum eſt, *quod non niſi inſuetis auxiliabitur fumiſuctio*; quapropter ego ſolo *tabaco* contentus nullis aliis ſuffumigiis utebar, & poſteà ejus uſum rurſus dereliqui.

Curatio. *Art.* 177. Circa Peſtis curationem ſemper plurimum hallucinati fuerunt omnes medici, dubii cauſarum, dubii remediorum. Cauſa enim morbi adhuc latet, neque ullum hactenus remedium proprium inventum eſt par tanto malo. In Peſte actu laborantibus a *venaſectione* religioſè abſtinendum eſt; *purgantia* quoque & *vomitoria* maximè fugienda ſunt; alvi conſtipatio non eſt metuenda, etiamſi in longum protrahatur, utpote quam nullis nocuiſſe animadvertimus. In ipſo morbi principio ſtatim ad *antidota* & *ſudorifera* confugiendum eſt: hæc autem remedia *alexipharmaca* dicta multa ſunt ac varia, quæ variis modis miſcentur & componuntur pro morbi ipſius genio & reliquis circumſtantiis, quarum deciſio ex medici judicio dependet, neque certis regulis determinari poteſt. Simplicia primaria ſunt quæ ſequuntur, *radix petaſitidis, ariſtolochiæ, helenii, biſtort, zedoar. gentian. angel. ering. ſcorzoner. ſerpent. virg. fol. ſcordii, rutæ, card. ben. abſynt. roriſmarin. flores croc. calendul. ſambuci, fructus berber. poma cydonia, citrea, aurant. limon. eorumque cortices, acetum ſimplex, ſambucinum* & *calendulatum*; *aromata, myrrha, camphora, ſuccinum, vipera*, &c. Compoſitiones ſunt ferè infinitæ,

Simplicia.

quam-

quamplurimarum formulæ apud authorem videri poſſunt. Author ſuſpectum habet *crocum*, quoniam cerebrum petere ſolet; *camphora* a quamplurimis valde laudatur, item *flores ſulphuris*, & *ſal abſynthii*; commendatur etiam *oleum vitrioli* & *oleum ſulphur. per campan.*

Art. 178. Curationem frequenti methodo inſtituimus; imprimis cubicula nitida ſervari, & ter quaterve de die aerem ſuffumigiis alterari juſſimus, & ſtatim ægris [morbi primo, ſecundo, vel die tertio] *potiunculam ſudoriferam* exhibuimus, iiſque benè ſtragulis contectis, ſudores copioſos per duas tres pluresve horas [habita ſemper virium ratione] promovimus; qui, ſi difficiliùs prodirent, arenam calefactam ſiccam lineis ſaccis infuſam pedibus, axillis & inguinibus appoſuimus. Si a primo ſudore non levarentur ægri, poſt paucas horas ſudoriferum de novo repetendum eſt; ſi poſt ſecundum ſudorem Febris cum aliis ſymptomatibus adhuc increſceret, nec quidquam levarentur ægri, peſſimum erat indicium: poſt decem vel duodecim horas & ſequentibus diebus adhuc quater vel quinquies (prout neceſſitas exigere videbatur) *ſudorifera* reiteravimus. Intermediis autem horis varia *antidota* ad veneni violentiam extinguendam, ut & *condita corroborantia*, ac *putredini reſiſtentia*, vel *apozemata convenientia*, aliaque quæ malignitatem a centro ad peripheriam pellebant; nec non cibos quoſdam liquidos facilis digeſtionis, & antidotali condimentorum qualitate alteratos, exhibuimus. Symptomatum quoque morbo conjunctorum diligentem rationem habuimus, de quibus proximo loco dicemus. Methodus medendi.

Art. 179. Inter ſymptomata, quæ Peſtem comitantur communiſſimum eſt Febris maligna peſtilens, quæ ut plurimùm gravis & periculoſa exiſtit. Hanc nos, durante hac conſtitutione, eodem Curatio ſymptomatum. Febris.

ferè

ferè modo, ſicut ipſam Peſtem, tractavimus, & *ſudoriſera* atque *antidota* ad illius curationem maximè profuiſſe obſervavimus, dummodo abſtineremus a calidioribus, vel, ſi iiſdem uti placeret, *alia frigida*, ut *acetum*, *ſuccum citri*, &c. admiſceremus. Vigilias in Peſte non magnopere metuendas eſſe docuit experientia; ſed ſopor in principio maximè damnoſus & mali ominis erat; ſi ad ſomnum nimis proclives eſſent [quod admodum familiare erat] illos primo die a ſomno ſtudioſiſſimè prohibuimus; uſque dum alexipharmaco aſſumpto priùs bene ſudaſſent. Ad anxietatem, virium debilitatem, & vomitum, miraculosè profuerunt remedia pauca ſequentia: primum erat hæc mixtura; ♃. *Conſerv. roſar. rub.* ℥iſs. *diaſcord.* ℥iij. *vel* iv. *aq. noſtr. theriacal.* (Art. 192.) ℥iv. *ſucc. limon. recent. ac cinnam. ana* ℥iſs. *m.* ſtent per horam unam aut alteram; deinde per linteum colentur, colaturæ add. *confect. de hyacinth. ſine moſco* ʒj. *m.* Secundum erat hoc linimentum: ♃. *Ol. unc. moſcat. expreſſ. ol. ſcorpion. vel laurin. theriac. androm. ana* ʒj. *ol. junip.* ℈ſs. *ſuccin.* ℈j. *garyoph. vel cinnam. gut.* iij. *m. f.* linimentum pro ſcorbic. cordis, & ventriculi regione inungendis, bis terve de die ſuperponendo hanc paſtam ad ignem calefactam; ♃. *Rad. calam. arom. unc. moſcat. ana* ʒj. *garyoph. benzion. ana* ʒſs. *fol. menth.* ʒij. *pulverizatis add. mic. panis ſecalin.* ℥iij. *vel* iv. *acet. roſac. q. ſ. f. paſta.* Ad linguæ ariditatem poſt varias alias collutiones tentatas ſolàm *aquam ſimplicem* plus profuiſſe animadvertimus. Nihil perniciosius quàm hæmorrhagia narium, & menſtruorum, & ſputa cruenta; quàm citiſſimè omni arte ſiſtendæ ſunt, aut actum erit de ægris. Illud ſæpiſſime obſervavimus, ſi alvi fluxus in principio non ſiſteretur, poſteà plenè incurabilem in omnibus fuiſſe.

Vigiliæ. Sopor. Anxietas, virium debilitas & vomitus. Siccitas Linguæ. Hæmorrhagiæ.

Bubonum curatio.

Art. 180. Bubonum curationem per ſuppuratio-

nem

nem omninò tentavimus; quamprimum igitur ægri, ſive in ipſo morbi principio, ſive in progreſſu duritiem aliquam cum dolore ſentirent pone aures, in collo, ſub axillis, vel in inguinibus, huic plerumque ad citiorem tumoris provocationem, & maligni ichoris extractionem, *veſicatorium* in inferiore ejuſdem parte applicavimus, ita ut *veſicatorium* ipſam duritiem attingeret, ut hoc modo ulcere facto locus apertus teneatur, & damnoſi ichores meliùs effluant (*cucurbitulas* minùs approbamus;) ſecunda die, ut noxia materia ad bubones attrahi ibique digeri, ac ſuppurari poſſet, toti tumori *cataplaſmata attrahentia & emollientia*, ac *ſuppurantia* impoſuimus, quibus præter alia etiam *cepæ*; *ſtercus columbinum*, *fermentum panis acidum* & ſimilia admiſſa erant; nonnullis etiam *ſolas cæpas ſub cineribus aliquantum aſſatas*, & deinde contuſas, pauco *theriacæ* & *butyri inſulſi* admixto cataplaſmatis forma biduò vel triduo impoſuimus; cum autem tumorem jam ſatis magnum eſſe, atque ad maturationem tendere videremus, tunc attrahentia ampliùs non addidimus, ſed *ſolis maturantibus* uſi ſumus, ut tumores citiùs ad ſuppurationem perduci poſſent. Sæpè ab ipſo principio uſque ad perfectam ſuppurationem hoc ſolum emplaſtrum impoſuimus quod omnibus intentionibus ſatisfaciebat, eoque ſolo tumores ad integram ſanationem non rarò perveniebant; ♃. *Gum. galban. acet. diſſolut. empl. oxy. croc. diachyl. cum gummis ana* ℥j. *miſceantur*. Notandum tamen nos quibuslibet tumoribus non impoſuiſſe *fortiora attrahentia*, ſed tantummodo iis, qui ſub axillis, & in inguinibus oriebantur: tumoribus autem, qui propè aures vel in collo prodibant, talia non conveniebant; nam talium uſu eoſdem, cum maximo ſuffocationis periculo, imò cum multorum exitio, ſæpè paucis horis enormiter accreviſſe obſervavimus; quapropter *ſola*

emol-

emollientia, *vel leviter tantùm attrahentia* his imponebantur; aliquando neceſſe fuit, cum tardiùs procedebant, tumores ſcalpello incidere, ſed hoc antequam ferè ad perfectam maturationem perveniſſent, non eſt faciendum; ſequenti digeſtivo uſi ſumus; ♃. *Scord. ſubtiliſſimè pulv.* ℥ij. *vitel. unius ovi terebinth. Venet. mel. unguent. Apoſtolorum ana* ℥ſs. *m.* Caveri debet ne ulcera nimis cito occluderentur. Videatur in annotationibus methodus experientiſſimi Pauli Barbette de curandis bubonibus per *emplaſtrum magneticum arſenicale*.

Carbunculorum Curatio. *Art.* 181. In carbunculis tractandis ſæpe prima & ſecunda die impoſuimus *folia braſſicæ rubræ oleo raparum inuncta*, quod apud vulgares in frequentiſſimo uſu erat. Poſteà ſtatim, imò ut plurimùm ab ipſo principio, frequentem pulticulam applicuimus, qua nihil invenimus, cum quo carbunculorum ſeparatio & curatio citiùs ac meliùs perageretur; ♃. *rad. conſolid. maj. ſicc. herb. ſcord. ana* ℥ij. *rad. alth. ſerin. ſem. lini tritic. ana* ℥ s. *coq. in q. ſ. aq. font. ad pulticulam, deinde add. mel. terebinth. unguent. apoſtolor. ana* ℥iij. *pic. liquid. ung. Baſil. ana* ℥ij. *vitel. unius ovi croc.* ℈j *m.* interdum etiam addebantur *theriac.* ℥j. Apud vulgus in uſu erat *pix navalis cum æquali parte picis liquidæ*, cum qua ſola ſæpius vidimus anthraces citiſſimè ſeparatos, & dolores optimè ſedatos. Quò mitiùs tractarentur, eò melius & citiùs curatos fuiſſe millies obſervavimus. Exanthemata mortis inſtantis præſagia erant, neque curationi tempus dabant, quam ſi admiſiſſent, *per ſudorifera & alexipharmaca* curari debuiſſent.

Exanthemata.

Syden-

Sydenhami ſententia.

Art. 182. *Acuti morbi ut plurimum Deum habent authorem, ſicut chronici nos ipſos.* Peſtis vix Britanniam frequentiùs quàm poſt annorum circiter quadraginta revolutionem devaſtat; " jam vero ex peculiari Dei clementia pluſquam quinquaginta annos immunes viximus. Proœmium.

Art. 183. Peſtis primo inſultu rigorem ac horrorem, quemadmodum & Febrium intermittentium acceſſiones, ferè perpetuum habet comitem; mox vomitus enormes, dolor circa cordis regionem, [ac ſi torculari premerentur] Febris ardens ægros indeſinenter divexant, donec aut mors aut benigna bubonis vel parotidis eruptio, quæ materiam morbificam foras ablegat, eos ab luctuoſiſſimo diſcrimine liberet. Rariùs quidem accidit, ut citra ullam Febris præſentionem ingruat, ac homines de improviſo è medio tollat, maculis purpureis præſentanei interitus nuntiis, etiam dum in foro verſantur erumpentibus, quod tamen niſi in Peſtis admodum funeſtæ exordio vix contingit; fit etiam nonnunquam, ut tumores prorumpant, nec Febre nec graviore aliquo ſymptomate prægreſſo. Peſtis deſcriptio.

Art. 184. Aeris diſpoſitio quantumvis λοιμώδης Peſti excitandæ per ſe impar videtur; nec Peſtis epidemica erit, niſi accedente idoneo aeris diatheſi. Aeris diatheſis.

Art. 185. Vel per *ſanguinis miſſionem* vel per *ſudores* Peſtis expugnanda videtur; poſterior methodus ſæpè funeſta fuit: *venæſectio* verò larga manu & repetitis vicibus celebrata, nullo tumore protuberante; nemini adhuc, (quod ſcimus) unquam funeſta; tumore verò conſpicuo inſtituta, ſemper damnoſa, ratio in propatulo eſt, nempè quoniam motui naturæ adverſatur. Plures & Curandi methodus.

gra-

graviſſimi ſcriptores *venæſectionem* probant, præcipuè Botallus, ſed tam largam *venæſectionem* pauciſſimi admittunt. Alia eſt itaque methodus therapeutica; nempè, mittatur ſanguis in lecto; & ſtatim æger ſtragulis quamplurimis obruendus eſt; & caput obtegendum ad ſudores ciendos ex tegumentorum pondere; & cùm ſudor promanare incipiet alvi profluvium & vomitiones ultrò ſedabuntur, & tunc ſumat æger bolum ſequentem cum Julap. cardiac. ſexta quaque hora, ſudorique indulgeat; ℞. *theriac. androm.* ℥ſs. *elect. de ovo* ℈j. *pulv. gaſcon. gr.* xij. *cochinel. gr.* viij. *croc. gr.* iv. *ſucc. kerm. q. ſ. m. f.* bolus: omnique arte continuandus eſt ſudor ad viginti quatuor horas, nec prius induſium mutandum eſt utcunque madidum; quòd ſi ſudatio citiùs abrumpatur, illicò ſymptomatum ſævitia recrudeſcit, & omnia in pejus ruunt. In ſequenti luce commune *catharticum* exhibere ſoleo; atque hac medendi ratione, anno a peſte proximo quamplurimis Febre peſtilentiali correptis ſanitatem reſtitui, adeò ut nè unus quidem ex eo morbo mihi deſideratus eſt, poſtquam eandem exercere inceperam. Vinum liberalius ingurgitatum, aliaque fortiora præſervativa ſtatis horis dietim aſſumpta, complures, qui aliàs ſalvi intactique veriſimiliter permanſiſſent, in hunc affectum conjecerunt. " Temperantem ſobriumque „ Socratem graviſſima Peſtis Athenienſium non „ attigit; neque ulla ferè ævo *eidem ſimiles* at- „ tingit.

Vvilliſii ſententia.

Peſtis cauſa primaria. *Art.* 186. Pro caſtigandis hominum ſceleribus Peſtem primitùs a Deo immiſſam ipſi agnoverunt ethnici; ideòque pro extirpatione ejus, precibus & piamentis, æque ac medicamentis inſiſtebatur.

Art. 187.

Art. 187. Ad prophylaxin recordandum eſt Hippocratis præceptum; *labor*, *cibus*, *potus*, *ſomnus venus*, *omnia ſint mediocriter*. Plures novi, qui [*Helmontii* verbis] vino & confidentia fortificando Archeum, nec aliis antidotis uſi inter infectos ſine contagii noxa verſabantur. Prophylaxis.

Art. 188. D. *Hen. Sayer* in praxi medicus felix, pleriſque aliis hanc ſpartam renuentibus, peſte laborantes audaciter inviſebat (*Londini* anno 1640.) ut ſeipſum a contagio muniret, antequam domos infectas adibat, ſolummodo vini generoſi hauſtum pleniorem ingerere, deinde perambulatione ſua peracta, idem antidoton repetere ſolebat, tandem ad caſtrum *Vvallingfordiæ* occubuit cum duce quodam in eodem lecto diſcumbens. Illius medendi methodus ſic ſe habuit; ſi, priuſquam exanthemata aut bubones exteriùs apparerent, vocaretur, ut plurimum *vomitoria* exhibuit *ex infuſione croci metallorum cum vitriolo interdum Romano*; vomitione finita, *diaphoreticis* ſtatim exhibitis in ſudorem conjiciendos præcepit; & deinceps intervallis quibuſdam pro refectione virium conceſſis, uſque ad morbi declinationem *diaphoreſin* continuandam: ſin poſt ſtigmata apparentia accerſeretur, vomitione poſthabita tantùm *ſudorificis* inſiſtebat. Methodus D. Sayer.

Farrago ſententiarum.

Art. 189. Si quis, (inquit *Bonetus*) qui cum ægris converſatur, qualicunque morbo affectis, nunquam, quamdiu intra ſphæram vicinitatis talium moratur, ſalivam deglutiat, ſed ſemper eandem expuat, ab omni infectione, Deo & natura juvantibus, erit immunis. " Obſervatum fuit ſcabioſos & lue venerea laborantes peſte minùs tentari. Fruſtulum myrrhæ in ore detentum in locis contagioſis verſantibus optimum præſerva- Præſervativa varia.

„ tivum

„ tivum cenſetur. Quidam medicus, ſæviente pe-
„ ſte, ſibi ipſi & quibuſdam aliis ſetaceum in u-
„ troque inguine comparavit; unde morbo inta-
„ cti tutò evaſerunt. " Obſervarunt *Foreſtus*,
„ *Diemerbroek*, *Galli*, *Angli*, *Germani* " omnes
„ Smegmatopolas, Lotrices & omnes qui ex of-
„ ficio ſapone utebantur, immo qui ſaltem indu-
„ ſia ſapone elota gerebant in peſte illicò mori.
„ *Boerhaave*.

Vires Limonum. *Art.* 190. Peritiſſimi [inquit *Piſo*] nonnulli Indiæ medicaſtri plus præſidii *in limonibus* ponunt, quàm *in lapide Bezoar*, aut *theriaca* contra malignos morbos, & peſtilentes Febres, atque ipſa venena. Ego autem ſine jactantia affirmo me ex nullo alio aliquo remedio ſimplice tot felices affectus in tota praxi mea obſervaſſe, quàm *ex limonibus*.

Communis Turcarum praxis [inquit D. *Harris* in tractatu de morbis infantum *p.* 88.] in curanda Peſte fit *per ſuccum limonum* in omne juſculum liberaliùs inſtillatum, *per fruſta limonum ſaccharata* ore frequenter maſticata, & per potum apud nos vulgatiſſimum dictum Sherbett, hoc eſt, per ipſum regimen frigidiſſimum: utpote quibus *alexipharmaca noſtra calidiſſima* bonis auſpiciis ſunt planè incognita, aut in nullo numero ſaltem habentur.

Vires Camphoræ. *Art.* 191. Ex regno vegetabili ſupereminet *camphora*, quæ ab omnibus practicis extollitur (inquit *Ettmullerus*) undè nobile expertiſſimum oleum peſtilentiale *Heinſii*, medici Veronenſis, qui cum hoc mira præſtitit, adeo ut ipſi poſt mortem Veronæ ſtatua fuerit erecta: Compoſitum eſt *ex ol. camphoræ ſuccini & cort. citr. ana* p. æ. quæ oleo invicem benè juncta conſtituunt hoc mirabile remedium; pro præſervatione doſ. gut. 5. vel 6. pro curatione a gut. vj. ad xv. in vehiculo idoneo expectando ſudorem, *Sal viperarum & Rob. Sambuc.* laudantur.

Art. 192.

Art. 192. In uſu etiam ſunt quamplurima alia remedia compoſita ad præcavendum & curandum graviſſimum hunc morbum, ut.

Aqua prophylactica.

♃. *Rad. angel. zedoar. ana* ℥j. *petaſitid.* ℥ij. *fol. rut. m.* iv. *meliſſ. ſcabioſ. flor. calend. ana m.* ij. *nuc. jugland. immatur. conciſ.* ℔ij. *ſucc. pom. citr. (vel aurant. acid.)* ℔j. *acet. vin. opt.* ℔xij. *digere per noctem & diſtilla lento igne ad ſiccitatem.* Optimum alexiterium habetur.

Acetum Peſtilentiale, Bat.

♃. *Rad. angel. zedoar. ana* ℥j. *bacc. junip.* ℥ij. *rut. m.* iij. *acet. opt.* ℔iij. *macera, ac cola.* Pro ſuffitu, & oris collutione graſſante Peſte.

Aqua theriacalis. Diemer.

♃. *Rad. oſtrutii, petaſitid. angel. carlin. valerian. ana* ℥ijß. *enul. campan. cort. aurant. ſicc. ana* ℥iij. *herb. ſcord. abſynth. ana* ℥ij. *card. ben.* ℥iij. *flor. roſ. rub.* ℥ß. *ſtæchad.* ʒiij. *bacc. junip.* ℥iiß. *cardamom. min.* ʒv. *cinamm.* ʒj. *vin. Rhenan. vel Gallic. ten.* ℔xxij. *aq. roſ.* ℔ij. *vaſe bene obturato ſtent. in infuſione dies* x. *deinde add. fol. rut. m.* vj. *tanacet. m.* iv. *roriſmarin. pimpenel. ana m.* jß. *maneant ſimul in infuſione adhuc per octo vel decem dies, quotidie baculo commovendo, poſteà affunde ſucc. citr.* ℔ij. *ſtent. adhuc per* 3. 4. *dies, poſtea ſuper ignem leviter ebulliant, & colentur, ac in torculari fortiſſimè exprimantur, collatura diſtilletur in b. m. & ſervetur ad uſum.*

Cataplaſma Peſtilentiale. Bat.

♃. *Stercor. columb.* ℥iv. *croc.* ℥ß. *Mithridat. theriac. Lond. ſem. ſinap. ana* ℥j. *tereb. q. ſ. m.* Pro bubonibus rumpendis.

Item *Spiritus theriacalis camphoratus, tinctura bezoardica Batean.* Et alia innumera apud ſcriptores medicos.

SUDOR ANGLICUS.

Vvilliſii ſententia.

Morbi hiſtoria. *Art.* 193. Sudor anglicus cœpit anno 1585. circa initium menſis Auguſti, duravitque uſque ad finem Octobris; & quamvis Sennertus dicat, hoc malum deinceps 40. annos regioni huic familiare & perpetuum fuiſſe, tamen noſtrates, & medici, & hiſtorici, qui tunc aut prope ea tempora vixerunt, eum perfecta & magna intervalla habuiſſe obſervabant; cumque 66. annorum ſpatio ſolummodo quater redierit, viz. anno 1506. 1517. 1528. 1551. vix unquam ſupra ſex menſes deſæviiſſe, & nonnunquam ſpatio trimeſtri terminatum fuiſſe, eumque tempeſtatem valdè humidam ſemper præcedaneam habuiſſe. At verò ſingulis quibus increbuit annis, maximas ubique edidit mortalium ſtrages; ut ab unoquoque ejus regno quibuſdam in locis tertia pars hominum brevi deſideraretur. Tanta fuit ejus malignitas, ut quamprimum urbem aliquam invaderet, ſingulis diebus quingentos aut ſexcentos occuparet, & ex ægris primo vix centeſimus evaderet.

Morbi typus. *Art.* 194. Morbi typum a Sennerto compendioſè & methodicè deſcriptum, etiam noſtris authoribus conſonum, hic inſerere viſum eſt. Morbo hoc correpti ſtatim ſine bubone, carbunculo, exanthematibus, languore diſſolvebantur, & animo deficiebant cum ſummo virium languore, inquietudine καρδιωγμῷ, capitis dolore, pulſu crebro, celeri, inæquali, cordiſque palpitatione maxima; ſudore verò diffluebant perpetuo & copioſo, qui non finiebatur, antequam morbus ſolveretur, quod intra 24. horas contingebat; nam qui *ſudorem* non proliciebant, neque *cardiacis* utebantur, & qui impatientiùs calorem ferebant, auramque frigidam captabant, ii omnes ſubitò intra 24. horas moriebantur.

tur. Poſteà ubi morbi hujus ratio innotuit, ut ægri *ſudores* elicerent, ac *cardiacis* ſe munirent; pauciores moriebantur.

Art. 195. Circa curationem paulò accuratiùs ſcribit *Polydorus Vergilius*: poſt ægrotantium plurima experimenta & obſervationes, a juvantibus & lædentibus factas, ita uſu venit; ut remedium unicuique promptiſſimum inventum ſit, quod hujuſmodi eſt. Si quis interdiu ſudore corripiatur, cum veſtitu protinus cubatum eat; ſi nocte, tum quieſcat, nec ſe a loco moveat uſque ad 24. horas exactas; interim ita ſe ſtragulis oneret, quo non provocetur Sudor, ſed ſua ſponte molliter ſtillet, cibi nihil capiat, ſi tam diu tamen tolerare poſſit; neque plus potionis conſuetæ, ac calefactæ hauriat; quàm modicè ſatis ſit ad ſitim extinguendam; inter hanc curationem imprimis caveat, ne manum quidem aut pedem ſuum refrigerandi, recreandique cauſa extra ſtragula proferat, quod facere lethale eſt. Addunt alii toto iſto nycthemeri ſpatio a ſomno prorſus abſtinendum fuiſſe. A ſudatione hac Peſtilenti recuperati poſtquam aliquamdiu ſani perſtitiſſent, quandoque in eam rurſus, imò interdùm vice tertia, incidebant. Curatio deſcribitur.

Cajus apud D. Freind. *Hiſt. Med. p.* 333. Vol. II.

Art. 196. Sudor Anglicus fuit morbus temporarius, *magnæ Britanniæ* indigena. Cœpit primò anno 1483° in exercitu regis *Henrici* ſeptimi quum ad portum *Milfordienſem* appuliſſet, *Londini* ſæviebat a 21° Septemb. ad finem Octobris. Et exinde quinque aliis vicibus in inſula noſtra comparuit, idque ſemper æſtivo tempore primò in 1485° deinde in 1506° & tunc tertia vice in 1517° ubi tanto impetu æſtuabat, ut in inſtanti quaſi, tribus nempe horis, mortem inferebat; inter optimates multi, & populares plurimi moriebantur; in quibuſdam oppidis incolarum dimidiam partem abſtulit. Tum Sudor Anglicus.

F 2 demum

demum in 1528o. quartò redibat, quando ægroti intra ſex horas perierunt; vita ipſius regis *Henrici* octavi valdè periclitabatur; plurimi inter *Aulicos* interibant. Anno ſequenti, viz. 1529. ſemel tantùm *Belgiam* & *Germaniam* infeſtabat, apud quos multi occubuerunt. Poſtremò anno 1551o *Angliam* ultimo invaſit; *Vveſtmonaſterii* centum ac viginti in dies moriebantur. *Salopiæ* ſpeciatim, ubi *Caius* author noſter commoratus eſt, ingenti hominum clade invaluit, & tanquam *Peſtis Athenis* tremenda eſt ejuſdem deſcriptio, hoc oppido per ſeptem menſes deflagravit, quo tempore mille hominum trucidavit. Maxima proprietate ab illo vocatur *Febris Peſtilentialis contagioſa unius diei.*

Symptomata. *Art.* 197. Modus invaſionis ſic ſe habuit. Imprimis ſingularem aliquam partem affecit; ſymptomata concomitantia fuerunt calor internus & ardor, ſitis inexplebilis, anxietas, ægritudo ventriculi ac præcordiorum (raò tamen vomitus) cephalalgia, delirium, deinde languor & ſomnolentia gravis, pulſus celer & vehemens, reſpiratio cita & laborioſa. Infantes, pauperes, & ſenes cæteris huic morbo minus obnoxii reperti ſunt: reliquorum autem pauci a contagione liberi, & inter correptos pauciſſimi convaluerunt. Exules patriæ in *Galliam*, aut *Flandriam* prophylaxeos cauſa fuga minus ſoſpitali freti pariter eodem fato cum conterraneis ſuis obierunt. Et inſuper, quod dictu adhuc mirabilius eſt, peregrini tunc temporis in *Anglia* hoſpitantes contagio immunes extiterunt, cùm *Angli* peregrè exiſtentes morbo correpti ſunt.

Methodus medendi. *Art.* 198 Medici hujus novi morbi adeo exitialis aſpectu terrifico perculſi primò obſtupuerunt; nec quid faciendum ſit bene norunt: Experientia verò a juvantibus & lædentibus petita paulo maturius docti eundem debito regimini & medicamentis obtemperare didicerunt. Indicatio curativa primaria,

ria, ac præcipua fuit *ſudorem liberum promovere & diutius ſuſtentare*: Sudor enim quoquomodo imminutus, abruptus, vel ſuppreſſus mortem accelerabat, quocirca ægroti omni opera a frigore muniendi fuerunt, & ſi ſudores ſponte ſua haud ſatis copioſi fluxerunt, medicamentis diaphoreticis & ſtragularum plurium impoſitione provocandi fuerunt, & vires cum cardiacis & vino ſuſtentandæ. Morbus hic acutiſſimus quindecim horis ad *acmen* exſurgebat, ſed non ante hor. 24. res in vado fuit. In quibuſdam neceſſe fuit ſudationem repetere, immo in robuſtioribus quandoque ad duodecimam vicem. Nonnulli, qui ſudoribus haud ſufficienter indulſerunt, *in Febres mali moris* inciderunt. Primis quinque horis potus omnino prohibendus erat; hora 7ma morbus increvit, qua delirium ſuperveniebat; ſomnus per totum morbi decurſum ſedulò excutiendus erat, & carnes non concedendæ.

CAPUT II.

Sive Faſciculus Morborum ſecundus.

INFLAMMATIO.

Art. 199. INflammatio in genere eſt tumor renitens ad tactum cum rubore, ardore, dolore urente, tenſivo, pulſatili, punctorio, & gravativo, quibus ſemper accidit Febris plus minùs acuta. Tumor vel reſolvitur, vel ſuppuratur, vel in ſcirrhum abit, vel gangrænescit, & mortem infert.

Inflammatio in genere.

A N G I N A.

Cœlii Aureliani ſententia.

Anginæ deſcriptio. *Art.* 200. Inflammatio faucium, *ſynanche* dicta, eſt difficultas tranſvorandi (cum ſuffocationis periculo) ob vehementiam tumoris faucium; in morbo naſcenti adeſt querela ſine ratione, atque difficilis motus colli & gutturis, item ſaliva plurima, & ſubdolens faucium ſenſus cum aſperitate ſenſibili, difficultas deglutitionis ſalivæ, tum ſpirationis, velut impedimentum tanquam obſtantis craſſioris humoris; creſcente malo partes affectæ rubent & tument, uti tonſillæ, & ſummitas gutturis ferè ad ſuffocationem; dehin intumeſcit collum atque vultus; humores evadunt craſſiores, oculi prominentes, ſanguinolenti; demum lingua ultra dentes ad exteriora prolabitur, ſicceſcunt fauces, gelidus torpor articulos invadit; pulſus eſt celer & denſus, locutio cum ſummo dolore, neque articulata, poſtremò amputata, livor vultus, recurſus poti liquoris (per nares) gutturis atque pectoris ſtridor, & quibuſdam quaſi *ſonitus caninus*, pulſus defectio, quibuſdam oris ſpumatio, mors.

Curatio. *Art.* 201. Lanis mundis ac mollibus, & non infectis, dulci atque calido oleo infuſis protegendum eſt collum cum thorace; adhibenda eſt phlebotomia intra diatriton. Aqua calida pro potu ordinario præbenda eſt.

Boerhaavii ſententia.

Angina ſine tumore ferè ſemper lethalis. *Art.* 202. Angina duplex eſt: Species prima ſine ullo tumoris externi internive ſigno, altera cum tumore aliquo; prior in fine morborum diuturnorum, maximè poſt ingentes & repetitas evacuationes,

nes, contingit; pallorem faucium & ſiccitatem, & tenuitatem, comites habet; quare *nervos & muſculos reſolutos* plerumque habet; ferè ſemper eſt ſignum imminentis mortis. " Anginæ graviſ- ,, ſimæ ſunt [*inquit* Hippocrates *prognoſt.*] & ce- ,, lerrimè interimunt, quæ neque faucibus, ne- ,, que in cervice quicquam conſpicuum faciunt, ,, plurimum verò doloris & *orthopnœæ* inducunt. ,, Remedia vaſa vacua bono ſucco vitali replentia, calefacientia & corroborantia indicantur; ſed rarò curatur. Quandoque etiam oritur ſubitò ſine ſignis manifeſtis prægreſſis ullius morbi; vix capit medelam; & ferè ſemper poſt mortem ſuppuratum pulmonem demonſtrant.

Art. 203. Angina cum *tumore* accidens varias occupat partes, uti linguam, ejuſque muſculos, palatum, tonſillas, uvulam, pharyngem, laryngemque earumque muſculos, oſſis hyoidis muſculos, fiſtulam pulmonalem, œſophagum ejuſque muſculum, &c. quò plures harum partium inflammantur, eò ſævior eſt morbus & periculoſior, decurrit enim conſuetum *inflammationis generalis* iter, eoſdemque facit ac patitur mutationes in *reſolutionem*, *pus*, *gangrænam*, *ſcirrhum*. Angina cum tumore.

Art. 204. In ſpecie hac inflammatoria omni arte tentanda eſt reſolutio; 1. *Venæſectione larga*, &, ſi opus fuerit, aliquoties repetita. 2°. *Purgantibus* ore hauſtis, vel *clyſmatibus*. 3°. *Victu potuque tenuiſſimo*. 4°. *Nitroſis ſubacidiſque medicamentis*. 5°. *Vapore tepido* aſſiduè hauſto. ℞. *Acet. ſambuc. roſar. calendul. ana* ℥j. *aq. ſtillat. ſambuc.* ℥vj. *miſce.* Vapor calidus hauriatur infundibuli ope in fauces. Fomentis, epithematis, epiſpaſticis, &c. His ſucceſſu carentibus, denuntiata priùs acerba prognoſi, celebranda erit *bronchotomia*, de qua operatione conſulatur auctor, ut etiam de *Anginæ œdematoſa*, *catarrhoſa*, *ſcirrhoſa*, *ſuppuratoria*, *gangrænoſa*, ſingulatim. Indicationes curativæ.

Laryngotomia. *Art.* 205. " In illa Anginæ ſpecie, quæ *Cynanche* appellatur, ægro ſuffocanti *Laryngotomia* reſtitui poteſt. Morbus ipſe periculoſior eſt, quàm hæc operatio, quæ hoc tempore magis ad praxin eſſet revocanda. Circumſpectione nihilominùs hic ſumma opus eſt, nè, ſi aliæ quoque partes pulmo ſcilicet, pleura, gula, &c. inflammatæ, aut jam pure repletæ, irritus ſit labor, & calumniandi anſam præbeat. Omnibus igitur bene conſideratis operatio hoc modo eſt aggredienda: reclinetur aliquantum caput, quo in conſpectu magis prodeat trachea, annulique ejus cartilaginei a ſe invicem magis recedant. Incidatur deinde cutis ſecundum longitudinem laryngis uſque ad foveam. Hæc utrinque miniſtri digitis deducatur, quo oculis chirurgi occurrant muſculi duo longi ſternohyoidei, cultro ligneo vel oſſeo a ſe invicem parum removendi, mox, larynge ſeſe exhibente, ſectio in ea fiat ope phlebotomi, loco inter annulum cartilagineum tertium & quartum medio, ſedulo cavendo ne cartilagines ipſæ lædantur. Flatu prodeunte cultellum aufer, vulnerique fiſtulam argenteam infigito, benè proſpiciendo, ne, longior juſto, poſticam tracheæ partem attingat, unde tuſſis continua. Suffocationis periculo ceſſante, quod die tertio aut quarto plerùmque contingit, vel ſaltem contingere oportet, fiſtula ablata vulnus ordinario modo ſecundum artem curetur, nam ab aliis non differt. Chirur. Barbet. p. 498.

Ettmulleri ſententia.

Anginæ diviſio. *Art.* 206. Angina eſt faucium & colli inflammatio; dividitur in *ſynanchen*, quando interni faucium ſeu pharyngis muſculi inflammantur;

para-

paraſynanchen, quando dicti externi afficiuntur; *inſynanchen*, quando internæ laryngis partes ſunt inflammatæ; *paraſynanchen*, quando dictæ externæ patiuntur. In *ſynanche* pulmones quoque ſæpiùs afficiuntur, unde inſignis reſpirandi difficultas, tanquam in *peripneumonia*, adeo ut ægri canum more ore hiante reſpirent. Tonſillarum inflammatio ex lymphæ vitio Febrem habet conjunctam, ſed magis lentam, & omnia ſymptomata ſunt remiſſiora, quàm in *Angina*; fauces rubent, & tonſillæ tumidæ inſigniter prominent. Periculoſus eſt Anginæ in *Pleuritidem* tranſitus. Anginoſis ſpuma circa os apparens eſt lethale ſignum. Tonſillarum inflammatio

Art. 207. In cura omnia ea conveniunt, quæ *pleuritide* in uſu eſſe ſolent, ſpeciatim animalium ſtercora, ut equinum, caninum, &c. morbum in prima herba detruncant; externè conducit cataplaſma ex *nido hirund.* ℞. *nid. hirund.* N°. j. *cep. ſub cineribus aſſat.* N°. iij. *flor. ſambuc. p.* ij. *coq. in lact. & trajice per cribr. deinde add. alb. græc.* ℥ß. *ol. ſtillat.* ℥ß. *lilior. alb. q. ſ. m. Venæſectio* aliquoties repeti debet pro ratione circumſtantiarum; omittenda eſt tamen in *angina maligna* in qua *ſudorifera* & *ſpecifica* ſunt uſurpanda, & ipſe medicus caveat ſibi ab halitu ægrotantium: Convenit *vomitorium* in principio anginæ malignæ, modò maturè adminiſtretur. *Purgantia* locum non habent in angina, ſed *enemata & veſicatoria*: Inter gargariſmata *urina propria* valdè commendatur, item *ſuccus ſedi majoris cum ſpiritu vini & ſal. armoniac. & ſtercore canino*. Præ reliquis convenit gargariſma *ex decocto raparum cum pauco ſal. armoniac.* Ad rumpendum abſceſſum convenit gargariſma *ex ſem. ſinap. in hydromel. coct.* Curatio.

Art. 208. In angina notha, aliàs alba dicta, non opus eſt *venæſectione* niſi in plethoricis; con- Anginæ nothæ curatio.

ducunt

ducunt potius in principio *ſudorifera*, & poſt hæc *purgantia leniora cum externis reſolventibus*, gargariſma *ex decoct. origani rad. pyrethri, ſem. ſinap. cum aceto*, &c. & poſtea *ſucc. ſemper vivi cum ſyr. è moris*.

Farrago ſententiarum.

Sydenhami methodus. *Art.* 209. Angina temperamento ſanguineo præditos, & *rufos*, præ reliquis, invadit; *venæſectio* copioſa in brachio celebranda eſt, mox in ranula; deinde tangantur partes inflammatæ *melle roſaceo ſpiritu ſulphur.* ad ſummum acorem permiſto, & *veſicatorium* nuchæ admoveatur. Si morbus ſit diuturnior, *venæſectio* repeti debet & *enemata* injici, item *catharticum* propinari, &c. *Sydenham*.

Remedia ad ſalivam movendam. *Art.* 210. ℞. *ol. amygd. dulc. flor. ſulphur. ana* ℥j. *chryſtall. tartar. ſacchar. cand. ana* ʒij. *ol. n. m.* gut. iv. *ſyr. de alth.* ℥iij. *m. f.* linctus. Atque hunc præ aliis omnibus laudat Dr. *Harris* in obſerv. morb. grav. Ad ſalivam copioſiſſimè educendam nihil pulv. ſequent. (inquit author) præſtantius efficaciuſve novi. ℞. *chryſtal. mineral. ſacchar. chryſtal. ana p. æ. miſce*; teneatur in ore ℈j. donec ſaliva abundaverit, tunc expuatur; horæ poſt quadrantem vel dimidium repetatur, mirum quantum hinc ſalivæ, &c. *Muſgrave*. *Succus corticis viridis nucum* cum melle depuratus commendatur a *Galeno*.

Remedia varia. *Art.* 211. " Venæſectionem in *ranula* omnes
„ ferè extollunt, quidam in *vena jugulari*; phle-
„ botomia verò in *pede* alterutris præferri debet
„ ob majorem revulſionem. Angina nulla tuta
„ eſt, quanto minus tumoris, tanto magis peri-
„ culi; ſecuriſſima eſt, ſi rubor maximè foras
„ vertatur. Internè *antipleuritica* ferè omnia pro-
„ ſunt, privatim *oleum lini* nunquam ſatis laudan-
„ dum.

Digitized by Google

„ dum. Externè *gargariſma anginoſum, gargariſ-*
„ *ma ad pituitam, cataplaſma anginoſum, vapor ad anginam*, &c. Fulleri. Item gargariſma ſequens in angina notha, ℞. *auric. judaic.* ℥iſs. *rad. pyrethr.* ℥ij. *herb. hyſſop. p.* ij. *ficuum ping. ſciſ.* N. iv. *coq. in aq. font. q. ſ. ad* ℔j. *ſub finem addendo mellis* ℥iv. *colatur. add. pulv. ſubtiliſſi. alb. græc.* ℈ij. *ſp. vin. rectificat.* ℥ij. *ſp. cochlear.* ℥ſs. *miſce*.

PLEURITIS & PERIPNEUMONIA vera & notha.

Sydenhami ſententia.

Art. 212. Temperamento ſanguineo præditos præ reliquis Pleuritis aggreditur cum rigore, horrore, deinde calore, ſiti, &c. Elapſis paucis horis (licèt aliquando multò ſeriùs) æger vehementi dolore punctorio in latere circa coſtas corripitur, qui nunc versùs omoplatas, nunc versùs ſpinam, nunc ex adverſo versùs anteriora pectoris ſe propagat; tuſſi etiam crebra affligitur: in initio materia pauca & tenuis ejicitur ſanguineis intermiſta particulis, poſtea copioſior & magis concocta ſanguine etiam permiſta; aliquando ad expectorationem copioſiorem non provenit; febris pari paſſu incedit cum tuſſi, ſputo ſanguinis, dolore; & pro ratione liberioris expectorationis ſenſim imminuitur; alvus nunc nimis aſtricta, nune ſoluta. Pleuritidis deſcriptio.

Art. 213. Eſt ubi *venæſectione* omiſſa æger ne tuſſire quidem valeat, ſed immani dyſpnœa laborans ſuffocatur; interdum ad apoſtema res redit, quod *empyema* dicitur; per accidens (viz. ex uſu medicamentorum calidorum) aliis febribus Pleuritis interdum ſupervenit ex precipitatione materiæ febrilis in Pleuram. *Venæſectio* repetenda eſt ad 3^{iam} 4^{tamve} vicem, ſi ſit indicatio; in adultis vix Medendi methodus.

vix ſanatur minori quam 40. circiter unciarum ſanguinis impenſa. Æger è lecto quotidie eximatur ad horas aliquot, prout vires ſuaſerint, quod multum confert ad curationem.

Peripneumoniæ nothæ deſcriptio. *Art.* 214. Peripneumoniæ nothæ inſultu primo nunc incaleſcit nunc friget æger, ex motu quolibet vertiginoſus eſt, rubent & inflammantur genæ oculique; tuſſit, & inter tuſſiendum admodum dolet caput, ad vomitum proclivis eſt, urina turbida eſt, & interſè rubet, ſanguis pleuriticorum ſimilis; adeſt anhelatio, & dolor totius thoracis, & pulmonum coarctatio. Ab *aſthmate ſicco* planè diſtinguitur, quod in iſto nuſquam compareant febris indicia, in hac manifeſtò ſe produnt, licèt minora longè & magis obſcura, quàm *in Peripneumonia vera*.

Cura. *Art.* 215. Curatio *venæſectione, remediis pectoralibus & diæta refrigerante* perficitur. " *Miſtura expectorans Fulleri, vel ſyr. e Peto Batean.* " hìc quandoque locum habere poteſt.

Cœlii Aureliani ſententia.

Peripneumoniæ veræ deſcriptio. *Art.* 216. Peripneumoniam (uti pleroſque alios morbos) optimè deſcripſit *Cœlius Aurelianus*. Adeſt, inquit, febris acuta, gravedo thoracis, & ſenſus laborantium quadam difficultate laterum atque mediarum mammarum, decubitus ſupinus atque paulò erectior, ſupra latus jacendi difficultas, vultus rubor tanquam florens, oculorum ſplendor; ſequitur anhelitus celeritas, tuſſicula ſanguinolenta ac biliosa vel fumoſa jactans ſputa, pleuriticorum fulviora vel ſpumoſiora, ſpiratio difficilis, deſiderium frigidi atque plurimi aeris hauſtu rapiendi, frigidi potus appetitio, os ſiccum, lingua aſpera, ac primùm ſubalbida, dehinc rubra, pulſus vehemens & celer, anxietas,

jacta-

jactatio, vigiliæ juges, ingemens atque turbulentus ſummus; aucto morbo ſpiritus difficillimè trahitur cum ſibilatu; ſequitur colli ac vultus inflatio, oculorum immobilitas, viſus nubiloſus, mentis alienatio, articulorum frigidus torpor cum livore, lingua craſſior, ſudor ſuperiorum partium, pulſus latens aut formicans; poſtremo pectoris reſonans ſtridor. (En accurata morbi deſcriptio, *erubeſcant* moderni.) " In Peripneumonia hæc adſunt „ (*inquit* Hippocrates *de humoribus*) febris ve„ hemens, crebra & calida reſpiratio, anxietu„ do, virium proſtratio & corporis jactatio dolo„ reſque ad omoplatam, claviculam & mammas, „ pondusque in pectore, atque delirium. Hippocratis deſcriptio Peripneumoniæ.

Art. 217. Adhibenda eſt *phlebotomia;* potui ordinario danda eſt *aqua calida*, item cibus ſorbilis & tenuis; conducunt eclegmata ex *lini ſemine*, *fænugr. nucelis & melle decoct. & ovorum vitellis* confect. Curatio.

Boerhaavii ſententia.

Art. 218. Pleuritis aggreditur nullam non partem integumentorum interni thoracis, pleuræ, ſcilicet vel mediaſtini; ideoque dolor punctorius in quamlibet partem thoracis incidere poteſt, ſed frequentiùs latera obſidere ſolet, atque hoc febre conjuncta *veram* efficit *pleuritim*; ſi verò altiùs intercoſtales muſculi & his ſuperiora laborant, *ſpuria* appellatur. Differentia inter veram & ſpuriam Pleuritim.

Art. 219. In Pleuritide vera ſanguis mitti debet cōpioſè quàm maturè per magnum vulnus, repetique debet pro ratione ſymptomatum urgentium; cruſta alba abſens *ſanguinem mittendi finem* definit. Externè conveniunt *fotus*, *linimenta*, &c. Internè *diluentia*, *reſolventia*, *refrigerantia*, dolorem *lenientia*; omnia calidè & magna copia ſorbenda ſunt. Interdum locus inflammatus ad *ſuppurationem* vergit, quod ſcitur ex pertinacia doloris, Pleuritidis veræ Curatio.

loris, febris, &c. ultra quartum diem; *abſceſſum* jam fieri cognoſcitur ex horrore ſæpè recurrente, remiſſione doloris, anhelatione, decubitu in unum tantum (i. e. in affectum) latus tolerabili. Rupto abſceſſu pus ſtillat in cava pectoris, & incrementum capit ex ulcere depluente, unde *Empyema*, de quo poſteà. Interdum vero locus affectus evadit *ſcirrhoſus* cum pulmonis & pleuræ adhæſione, undè *aſthma* & *tuſſicula ſicca*, malum immedicabile, niſi quod forſan aliquid levaminis a labore & equitatione multa poſſit recipere. Interdum loca inflammata *gangræneſcunt*; unde mors cita ſubſequitur; *gangrænam* inceptam eſſe ſcitur ex delirio, livido thoracis colore, ſputo ſubbilioſo; doloris ſine ratione remiſſione, &c.

Peripneumoniæ typus & cura. *Art.* 220. Peripneumonia eſt inflammatio pulmonis totius vel unius lobi; prior immedicabilis meritò cenſetur ob magnitudinem morbi, altera medelam quandoque admittit; eodem modo ac iiſdem remediis tractanda eſt ac *Pleuritis*, eundemque ut plurimùm habet eventum. Si non reſolvatur, *abſceſſum vomicamve* format intra quatuordecim dies, quod fieri oſtenditur ex horripilationibus, doloris remiſſione, pulſus debilitate, manentibus adhuc dyſpnœa, ſiti, febricula veſpertina, &c. Exinde ſequitur interdum ſuffocatio ex ſubita eruptione puris in aſperam arteriam; interdum evacuatur ingenti ſputo purulento; vel in thoracis cavitatem delabitur, undè *empyema*, *phthiſis*, &c. poſtremò materies purulenta interdum intra pulmonales venulas reſorbetur, & cruori miſcetur, & in loca quædam alia deponitur, in hepar, lienem, cerebrum, &c. hinc fiunt *abſceſſus peripneumonici* ad aures, crura, vel hypochondria, ubi ſi citò evaneſcant, redeunte peripneumonia, caſus eſt lethalis.

Peripneu- *Art.* 221. Peripneumonia notha oriri ſolet ex pitui-

pituita lenta in toto ſanguine nata, & ſenſim pulmones inficiente, donec in hunc morbum eat; ſenes, pituitoſi, frigidi, catarrhoſi, & gravedine laborantes huic morbo ſunt obnoxiores: primò fallaci lenitate opprimit inopinantes, quippe levi fatigatione, debilitate, proſtrato ferè omni animi motu, anhelitu, oppreſſione pectoris incipiens, adeo leves motus excitat, ut vix caloris, febriſve indicia moneant periculi: mox vagæ horripilationes, leviuſculi febris inſultus adſunt; unde ſubitò creſcente anhelitu, & debilitate, mors; cujus in urina & pulſu vix ullum adfuit præſagium. moniæ nothæ typus.

Art. 222. Curatur *ſanguinis miſſione, clyſmatibus, victu tenui, diluentibus, abſtergentibus, & leniſſimè aperientibus* aſſiduò propinatis. " Breviter & raptim hæc pauca decerpſi, ſed de his affectibus præ omnibus quotcunque ſcriptoribus conſulendus eſt auctor præclariſſimus, & ad illius mentem conſequendam unicè incumbendum eſt, & ſumma impendenda eſt opera. Curatio.

Ettmulleri ſententia.

Art. 223. Obſervatum ſemper fuit in *Pleuritide* correptis, quòd non ſolùm Pleura, ſed pulmonis medietas ſimul in iſto latere inflammata fuerit. Interdum quoque cum pulmone inflammatur mediaſtinum, duplicatura nempe Pleuræ ſub ſterno, quæ nomine caret. Pleuritis.

Art. 224. Pleuritis notha eſt dolor lateris punctorius, ſed ſine febre aut tuſſi; ægri ut plurimùm in latus oppoſitum potiùs quàm morboſum decumbere, queunt; contrarium obſervatur in *Pleuritide vera*. Pleuritis notha.

Art. 225. Si ſtatim intrà triduum ſputum cruentum appareat brevem morbum indicat, ſin verò ſeriùs longum. (ex *Hippocrate*) *Pleuritici* in- Prognoſis

tra 14. dies ſupernè non repurgati *Empyeici* fiunt (*inquit* Hippocrates) & tales, ſi in 40. diebus repurgentur a die ruptionis, liberantur, alioquin in *tabem* incidunt; in his affectibus ſputorum potiùs habenda eſt ratio quàm urinæ; Pleuritis in principio leviter apparens & uſque ad 5^{tum} diem ſic procedens, 6to verò die exacerbatâ plerumque eſt lethalis.

Curatio. *Art.* 226. In Pleuritide *benigna venæſectio* ſi non juvet, non noceat, in *maligna* tamen vix locum babet, ſed ſemper erit nociva. Ex omnibus auxiliis *ſudorifera* primarium obtinent locum, & præ reliquis *antimonium diaphoret.* " Antimonium diaphoreticum ſummè commen-„ datur in Pleuritide tum vera tum ſpuria: „ egregiè diſcutit humores congeſtos, acorem „ abſorbet, dolores demulcet, expectorationem „ promovet, indicationibus ferè omnibus ſatis-„ facit. *Vvedelius*. Antimonium diaphoreticum „ aeri aliquamdiu expoſitum vim emeticam ac-„ quirere nemo non novit, ideoque uſus tem-„ pore lavari jubeo. " Nobiliſſimum pectorale habemus *in liquiritia & paſſulis;* ſaccharata non conveniunt; *papaver Rhœas ejuſque flores*, ſeu optimum ſpecificum, in toto morbi decurſu locum habent; omnia calidè ſunt bibenda; *ſuccus taraxaci ſeu dentis leonis vel decoctum ejus*, ut & *eryngii*, laudantur, item *chræſol.* Succus *raphani* recens expreſſ. expectorationem mirabiliter promovet. Ad dolorem lateris externè commendatur *ſtercus gallin. cum ol. cham.* " ut & ſequens ca-„ taplaſma, ℞. *alb. porri in ſartagine cum q. ſ. ol.* „ *cham. frixi* ℥ij. *furfur. frument. m.* j. *fæcum vin.* „ *alb.* ℥iij. vel *q. ſ. m.* convenit etiam infuſ. ſeq. „ intus ſumptum; ℞. *Stercor. equi non caſtrat.* ℥vj. „ *vin. alb.* ℔iſs. *aq. flor. ſpin. alb.* ℔ſs. *infund. clauſe* „ *& calidè per hor. dimid. deinde coletur cum expreſ-* „ *ſione forti, colatura cum alb. ovor. ſ. a. clarifice-*

„ *tur*,

„ *tur , & add. aq. theriacal. ſtillat.* ℥iv. *ſyr. balſam.* ℥iij. *m,*

Baglivii ſententia .

Art. 227. Durities pulſus .eſt ſignum ferè infallibile omnium Pleuritidum , quamvis reliqua ſigna non adſint ; durus enim pulſus omnium inflammationum partes nerveas vel membraneas obſidentium eſt comes indivulſus. “ Pleuritis vera „ (inquit Cheſneau) cognoſcenda eſt imprimis a „ pulſu duro. Nonnulli affirmant pulſum eſſe ſerratilem, ſed ingenuè fateor me nunquam ſerratilitatem illam deprehendere potuiſſe ; ideoque „ parvipendo tanquam rem fictitiam & imaginariam, contentus duritie pulſus, quæ ſufficit ad „ Pleuritidem dignoſcendam . “ Pleuritides frequenter ſunt *occultæ*, quia indolentes, unde quandoque errores in praxi; fac itaque ægrum in dextrum vel ſiniſtrum latus decumbere , decumbenti impera , ut fortiter reſpiret & tuſſiat , & tunc pete ab illo, an dolorem aut gravedinem perſentiat, quod ſi affirmet, res manifeſta eſt; hoc modo plures *Pleuritides* deteximus magno ægrotantium commodo.

Signum pathognomonicum Pleuritidis

Pleuritides occultæ.

Art. 228. Omnis prognoſis a bona vel mala reſpiratione maximè petenda eſt. Perperam agitur cum *Pleuriticis* , qui nihil expuunt , niſi copiosè effluant urinæ. Omnes Pleuriticos ſanatos vidimus, quibus in interiora auris dolor & exinde ſuppuratio ſupervenerunt. Cruſta alba non apparens in ſuperficie miſſi ſanguinis eſt peſſimum ſignum. *Pleuritides recidivantes* omnes ferè ſunt lethales (*ex Hippocrate.*)

Prognoſis.

Art. 229. Quando in Pleuritide viget indicatio diſſolvendi, *camphora* præ reliquis opus abſolvit , (præſertim in *Pleuritide epidemica & maligna.*) Si ſputum antea ſuppreſſum ſuperveniat , & ſit

Regula de venæſectione, &c.

G flavoru-

flavorubeſcens nunquam imperato *venæſectionem*; nam poſt *venæſectionem* ſputum denuò ſupprimetur & æger morietur. Quocunque die, ſecundo ſcilicet, aut 4to 5to 7mo &c. ante vel poſt miſſionem ſanguinis ſpirandi difficultas, & difficultas pariter excreandi ſputi pleuritico ſuperveniant: ſtatim duo *veſicantia* tibiis admovenda ſunt, juxta illud *Hippocratis*; *in pulmonicis quicunque tumores fiunt ad crura optimi ſunt*, *&c.* Poſt appoſita veſicantia obſervavi expectorationem ſtatim promoveri, ſpirandi difficultatem imminui, & alvi fluxum, ſi adeſſet, feliciter ſiſti, & ægrum ſanari.

Vvilliſii ſententia.

Horum affectuum complicatio. *Art.* 230. Opinari ducor *Peripneumoniam*, & *Pleuritidem* affectus eſſe modò ſingulares & ſeparatos, modò connatos & primitus coexiſtentes, & modò invicem ſucceſſivos aut ſuccedaneos eſſe. *Peripneumoniam* non tantùm *Pleuritidi*, ſed frequenter etiam *anginæ*, & aliis interdum affectibus ſuccedit.

Pleuritidis eventus. *Art.* 231. De Pleuritico expectatur, vel ut morbus ſtatim ſolvatur, partim crebra & libera *venæſectione*, & partim *ſudore critico* die 4to, vel 8to exorto, vel ut, his non rite ſuccedentibus, diutius protrahatur; & tunc ſæpiſſime huic morbo *Peripneumonia* aut *Empyema* vel *utrique affectus* ſuperveniunt, periculi pleni, qui ægrum e medio ut plurimùm tollunt, aut in *phthiſin* ægrè ſanabilem aut exitialem præcipitant.

Cucurbitæ. *Art.* 232. *Riverius* & *Zacutus Luſitanus* exempla notabilia adducunt curationis Pleuritidis per *cucurbitas* cum ſcarificatione loco dolenti adhibitas. Pro uſu externo in linimentis utiliter addatur *album græcum*.

Farra-

Farrago ſententiarum.

Art. 233. Denſa & exercitationi aſſueta corpora (inquit *Hippocrates in coac.*) citiùs ex *Pleuritide & Peripneumonia* intereunt, quàm quæ ſine exercitatione degunt. *Pleuritides ſiccæ* (inquit idem) & in quibus nihil ſpuitur, graviſſimæ; metuendæ quoque in quibus dolores ad ſuperiora tendunt. A Pleuritide *Peripneumonia* malum; a Peripneumonia *Phrenitis* malum. *Hippocr. aphor.* ſanguis miſſus eſt remedium magni & recentis doloris; at ſive levior, ſive vetuſtior caſus eſt, vel ſupervacuum vel ſerum id auxilium eſt, confugiendumque eſt ad *cucurbitulas* cum ſcarificatione. *Celſus*. Ad prognoſia pertinentia.

Art. 234. Pleuritides, ultra acutam febrem, ſunt *polypoſæ concretiones* in pulmonibus, ut ex cadaveribus, & extracto ſanguine patet. *Malpighius*. Polypi. Polypi.

Art. 235. Adverti debet *Pleuram* Pleuriticorum & *Pulmonem* Peripneumonicorum poſt mortem ſectorum ſemper exhibuiſſe ſpectandam magnam copiam *polyporum*: Polypus autem eſt ſanguis diutius ſtagnans dilapſa parte rubra, & raro pleura ſola abſque pulmone inflammatur.

Art. 236. Dolorem externè optimè leniunt linimenta *ex ol. amygd. dulc. ſp. ſal. armoniac. & camphora. Pitcarn. in MSS.* " Item linimentum " ſeq. anodyn. ♃. *balſam. Locatel.* ʒij. *ol. amigd.* " *dulc.* ℥j. *ol. mac. per expreſſ. ung. e flor. durant. ana* ʒj. *m. f. liniment.* Linimentum.

Art. 237. Quibus plurimus ex ſputo ſtrepitus in pectore ſonat, & vultus demiſſus eſt, oculuſque aurigine ſuffuſus, & caligine obductus, in his mors expectanda eſt, ex *Hippocrate*, & authoris experientia. Vix datur præſtantius remedium in fine morbi, quàm ſyrupus vel decoctum *nicotianæ*. *Barbette*. Prognoſticon ſingulare. Syrupus de Peto.

Cineres pro uſu externo. *Art.* 238. *Lucius* monitu *Æſculapii* a Pleuritide curatus fuit applicatione epithematis ex *cineribus* ab ara deſumptis & vino commiſtis. *Le Clerc.*

Remedia varia. *Art.* 239. Vires & uſus remediorum ſequentium artis Apollinæ gnaris ſatis innoteſcunt. *Aq. omnium florum*, *balſam. ſulph. aniſatum*, *ens veneris*, *decoctum coccineum*, *decoctum pleuriticum*, *emplaſtr. pleuriticum*, *fotus lateralis*, *hauſtus pleuriticus*, *lohoch. pleuritic. lohoch. viride*, *oximel aſthmaticum*, *pulvis pleuriticus*, *ſacculus lateralis*, *unguentum pleurit.*

EMPYEMA,

Boerhaavii ſententia.

Empyema quid. *Art.* 240. Empyema eſt collectio puris in thoracis cavo, ut plurimùm ex rupto Pleuritico vel peripneumonico *abſceſſu*; cognoſcitur a tempore inceptæ inflammationis xx. dierum ſine purgatione, a tuſſi ſicca, gravitate ad diaphragma, decubitu in unum latus, ſtrepitu puris ad motus, Febre lenta, genis rubentibus, oculis cavis, digitis in extremitate calidis, unguibus recurvis, & abdominis tumore.

Curat. *Art.* 241. Ad curationem quod attinet, cognita vomicæ pulmonis, pleuræ, diaphragmatis, mediaſtini, vel pericardii diſruptione, omni ope nitendum, ut *pus* evacuetur per os, vel per urinas, ſi natura has monſtraverit vias, vel denique per thoracis aperturam ope inſtrumenti idonei in latere affecto, inter coſtam 4 & 5, vel 5 & 6 ab inferioribus numero ducto, pus lentè & per vices educendo; ex indole puris educti, & reliquis ægrotantis circumſtantiis, prognoſis de vita vel morte pronuntiandą erit; ſi *Empyema* fuerit vetus, vires collapſæ, capilli cadentes, alvi fluxus colliquativus, corpus tabidum &c. *paracenteſis* facta mortem accelerare ſolet.

Vvilli-

Vuilliſii ſententia.

Art. 242. Empyema eſt collectio puris intra cavitatem thoracis qua reſpirationis organa opprimuntur; illuc verò pus iſtud confluere ſolet, vel ex *pleuritide*, vel *peripneumonia* (& quandoque forſan ex *angina*) ſuppuratis & diſruptis; poſt morbos prædictos *Empyematis* ſecuturi major erit ſuſpicio; ſi poſt unam vel alteram ſeptimanam ſine ſputo copioſo, rigores, & febris, & ſpirituum languores, ſuperveniant, & dein poſt 14, vel 20. dies *Empyematis* planè facti ſigna erunt reſpiratio difficilis, pectoris gravitas, materiæ fluctuatio, & moleſtiæ ſenſus e corporis ſitu mutato, ſitis & febricula ferè conſtans, genarum rubor, totius inquietudo & vigiliæ. De *paracenteſi* vide locum, & de eventu ejuſdem *p.* 201. Vide etiam *Mayerne*, p. 178. Signa Empyematis

Ettmulleri ſententia.

Art. 243. Cognoſcitur, quando factum ſit *Empyema*, quòd remittat febris, quin etiam fluctuatio quædam puris hinc inde percipitur; rumpitur autem *vomica* circa diem 20. 30. aut 40. dum verò rumpitur, rigor fit, & febris intenſior ſupervenit, adeſt tuſſis continua, quaſi ex profundo; quia diaphragma gravatur ex incumbente pure, parum excernitur, febris mitior evadit, & magis lenta, reſpiratio eſt difficilis, & ſentitur pectoris gravitas ſi corpus inclinant penè ſuffocantur, ſentiunt frequentiſſimè *evaporationes* ex pectoris cavo ad os aſcendentes inſtar *aquæ calidæ*; ulteriori progreſſu percipiunt in ore *ſaporem tetrum* & quaſi *putridum*, & pulſus intermittit. Diagnoſis.

Art. 244. Apertio thoracis fit inter 5tam & 6tam coſtam (a ſupremis numerando;) maturè fiat Curatio per apert.

 Vide

tionem thoracis & aliter. Vide *Sculterum*. Quod ad remedia attinet, exhibenda ſunt grumoſum ſanguinem *diſſolventia* & *abſorbentia*, & tunc præſtat a *diureticis* incipere, in fine autem aliquod *ſudoriferum* ſubnectere. Si moliatur aliquid natura, ſemper medicus ſit ejus miniſter; V. G. quando urina purulenta redditur, dentur *diuretica*; in diarrhœa purulenta, *laxantia*; ſi ad ſputum vergat; *expectorantia*, immò *vomitoria*, *nicotiana* eſt egregia; *fonticuli* etiam a quibuſdam inter coſtas inuruntur, internè *balſamica*, *vulneraria*, decocta e *lignis*, *gelatina* C. C. *hedera terreſtris* valde commendatur, Vide *vomicam pulmonis*. (541. &c.)

PHRENITIS & PARAPHRENITIS.

Vvilliſii ſententia.

Phrenitis quid. *Art.* 245. Phrenitis eſt deſipientia continua, ſcilicet principum cerebri facultatum depravatio ab inflammatione meningum orta cum febre ſynocha. Huic morbo affinis Paraphrenitis dictus eſt diaphragmatis inflammatio.

Phreniti-dis cauſa. *Art.* 246. Phreneſin potiùs febri ſuccedere, & quia ſanguis effervescens recrementa ſua aduſta capiti transfert, produci, *Hippocrates* olim, & nunc quiſquam vel e plebe obſervat; in quantum, ſcilicet, febricitantis urina a turbida & craſſa, in tenuem & aquoſam mutata Phreneſin imminentem indicat; cujus idcirco affectus cauſa exinde colligitur eſſe *materiæ febrilis* in cerebrum metaſtaſis.

Quales morbi revera ſunt Phrenitis & Paraphrenitis. *Art.* 247. Ex diſſectionibus patet Phreneſin non a meningum inflammatione oriri, neque Paraphreneſin diaphragmatis; ſed Phrenitis definiri poteſt; *totius animæ ſenſitivæ ſive ſpirituum animalium, quoad totam eorum hypoſtaſin*, *phlogoſis ſive inflammatio*; & prout incendium vel a cerebro tantum,

tùm, vel ab hoc ſimul & cerebello, incipit, vulgò in *Phrenitida* & *Paraphrenitida* diſtinguitur, quod tantundem eſt ac functiones animales ſpontaneis ferè tantùm & potiſſimùm, aut unà cum his vitales lædi.

" Phrenitis (inquit *Lommius*) his ſignis innoteſcit; febris urget acuta, atque continua, continuuſque mentis error, modò his, modò aliis animæ vitalis actionibus; expeditus in omnem audaciam homo eſt, & viciſſim tum vigiliis, tum ſomno difficili, turbulentoque impeditur, ſic ut interrupta quiete protinus cum impetu e cubili proſiliat, vociferetur, ferociat, ac modò ploret, modò cantet, verbaque ſine ſenſu, ſine ordine proferat, interrogatus ab alio omnia aliena reſpondeat; oculi ſunt mobiles, flammei, cruenti, ſqualidi, quos æger crebrò perfricat, modò ſiccos, modò lachrymis perfuſos; lingua aſpera & nigra, dentes ſtrident, ſæpèque cruor e naribus aliquis fertur, & interdum poſteriora capitis dolent; idem manibus tremit, digitiſque floccos vellit, & feſtucas e ſtragulis legit; urina eſt tenuis flammea, interdum etiam (quod peſſimum) tenuis albaque eſt. Signa diagnoſtica.

Art. 248. Phrenitis, aut brevi tempore in ſalutem, aut mortem, cum febre terminatur; aut diu protracta & poſt febrem ſuperſtes, demum vel ſanatur, vel in alios morbos, nempe, *lethargum*, aut *maniam*, aut *melancholiam* tranſit, vel demum in *deſipientiam perpetuam*, fracto, ſcilicet, (quod ajunt) cerebro. Prognoſis.

Art. 249. Si Phrenitis in principio febris accidat, *venæſectio* locum habet, & *enemata* ſunt præcipui uſus, cataplaſmata pedibus admoveri debent ex *fol. rut. cham. verben. rad. brion. flor. papav. errat. cum ſapone*; vel eorum loco *columbæ* vel *pulli* dum calent deſciſſi; pro ſiti reſtinguenda bi- Curatio.

bat *Palmarii* potum divinum, ſcilicet *aquam fontan.* cum *ſucco limon.* & *ſacchar.* vel emulſiones; *hypnotica* ſunt cautè uſurpanda; in hoc affectu *placenta roſacea* vel *flores papaveris cum aceto & nuc. moſchat.* capiti & temporibus cum fructu applicari poteſt.

Boerhaavii ſententia.

Vera vel ſymptomatica. *Art.* 250. Phrenitis eſt vel *vera*, ubi cerebrum vel potius illius meninges utræque primariò inflammatione afficiuntur cum delirio & febre acuta conjuncta; vel *ſymptomatica* ex metaſtaſi materiæ febrilis in cerebrum.

Eventus. *Art.* 251. Phrenitis *vera* 3°, 4°, vel 7° de necat, vel abit in *maniam*, *lethargum*, *coma*, *catochen*; A *peripneumonia & ileo* lethalis; a *variolis* admodum mala.

Indicationes curativæ. *Art.* 252. Hæmorrhagiæ quandoque morbum ſolvunt. In Phrenitide vera prodeſt *venæſectio* larga. " Immò in hoc affectu (inquit *Dolæus*) arteriotomiam in temporibus inſtitutam commendamus. " Indicantur *diluentia* ex decoctis, *antiphlogiſticis & nitroſis* affatim exhibitis, *laxantia* & *clyſmata*, *capitis raſura*, *epiſpaſtica*, *cucurbitæ* in partibus inferioribus.

Sectio venæ jugularis. *Art.* 253. "Certè in Phrenitide (*inquit D.* Freind) quæ febribus ſupervenit, ſectionem *venæ jugularis* quàm maximè efficacem eſſe expertus ſum, cùm alia remedia minùs commodè reſponderint: neque efficacem tantummodo, ſed & adeò tutam, ut valdè mirer aliquid de efficiendi difficultate, nedum periculo apud ſcriptores inveniri, nam hæc vena, utì nullo ferè labore ſecatur, ita & ſecta facillimè omnium ſaneſcit. (Frequentiſſimè etiam in aliis capitis morbis gravioribus in praxi mea *jugularem* ſecui.)

Art. 254.

Art. 254. Paraphrenitis eſt morbus *Pleuritidi* ſimilis, ubi diaphragma vel ſaltem ejuſdem margo verè inflammatur, & longè frequentior eſt, quàm vulgò creditur; cognoſcitur ex febre continua; dolore inflammatorio in inſpiratione maximè urgente; hinc reſpiratio ſublimis, celeris, ſuffocativa, delirium perpetuum, convulſio, furor, gangræna, (ſymptomata omnia attrociora quàm in *Pleuritide*); & licèt totum malum cognitum ſit, inſuperabile tamen. Paraphrenitis quid.

Ettmulleri ſententia.

Art. 255. Phrenitis moderno uſu vocabuli, eſt delirium intenſiſſimum ex membranarum cerebri inflammatione ortum cum febre peracuta, veteribus *Sphaceliſmus* ſeu *Sphacelus cerebri*; eſt malum ut plurimùm lethale, 3°, 4°, vel 7°, die intereunt; Lethalem phrenitidem denuntiant dyſpnœa, facies cadaveroſa, ſudor ſyncopticus, lingua & manus tremulæ; ſtridor dentium, ſtillicidium narium, &c. ſi in principio morbi acuti de dolore in bulbis oculorum conqueruntur ægri, funeſtiſſimum eſt ſignum, mox enim *delirium* & *convulſiones* aderunt, quod ſæpius obſervavi; convulſiones ſuperveniunt, quando inflammatio cerebri incipit abire in gangrænam. Phrenitis affectus. Plerumq; lethalis.

Art. 256. Cura nil habet peculiare præ cura in febre acuta cum delirio; Tinctura *papav. rhœad.* efferveſcentiam ſanguinis compeſcit; item *camphora* & *nitrum*; quando ab alio morbo pendeat, curato morbo primario delirium ceſſat; ideoque *ſudorifera* & *alexipharmaca.*, ſunt propinanda, ut *tinctura bezoardica*, &c. In febre ardente decoctum *tamarind. epithemata* etiam plantis pedum conducunt. Cura.

Art. 257. " *Blandiora acida* & *cinnabarina* „ *cum emulſionibus* inter interna remedia omne Acida &c

" ferunt

„ fuerunt punctum in phrenitide ex præcepto *Vvaldſchmidii*. "

INFLAMMATIO VENTRICULI.

Ettmulleri ſententia.

Inflammatio Ventriculi. *Art.* 258. Inflammatio ſtomachi eſt affectus periculoſus, &, ſi quis alius, peracutus; adeſt febris ardens, & aliqualis tumor in præcordiis, circa Ventriculi regionem dolor inſignis ſub coſtis nothis, cum gravi æſtu ibidem, ſiti inexplebili, corporis jactatione & vigiliis; ſuperveniunt deliria, vomitus, & non rarò convulſiones lethales, rarò evadunt; 3°, vel 4° die finiri ſolet; interdum, ſed rarò, ad ſuppurationem tendit, & *abſceſſus* rumpitur, vel in Ventriculi vel abdominis cavo, malum ferè ſemper incurabile.

Differentia inter Ventriculi & Hepatis inflammationem. *Art.* 259. Diſtinguendum eſt inter *Ventriculi* inflammationem & *Hepatis*; in priore ardor & dolor magis in profundo ſunt, in hepatite inflammatio magis circumſcripta eſt, & mitiora urgent ſymptomata. (268.)

Curatio. *Art.* 260. Curatio eadem eſt ac in aliis inflammationibus, viz. per *venæſectionem*, &c. *Sudorifera* primatum obtinent. Externè convenit cataplaſma ex *ſtercore columbino*, *fermento*, &c. ad ſuppurationem promovendam ad imitationem *Sennerti*, Vid. *Boerh.*

INFLAMMATIO INTESTINORUM.

Ettmulleri ſententia.

Inflammatio inteſtinorū. *Art.* 261. Accidit in herniis, ileo, & ab aliis cauſis. In loco inflammato tumor rotundus tactui [quandoque] percipi ſolet; adeſt vehemens dolor pulſatorius, fixus, diſtendens, &c. alvus occluſa, febris,

febris, vomitus, languor, &c. frequentiùs in *ileum lethalem* terminatur. Commendatur *omentum vervecinum.* Vide *Ileum* [666.]

Art. 262. Conſulatur *Boerhaave* inſtar omnium ſcriptorum *de Inteſtinorum inflammatione.* Boerhaave.

INFLAMMATIO MESENTERII.

Ettmulleri ſententia.

Art. 263. Inflammationes & tumores Meſenterii ſepiùs ſunt fons & origo chronicorum & admodum latentium morborum, & fomes mirabilium turbarum ægros & medicos vexantium. Dolores adſunt nunc circa dorſum & lumbos, nunc in abdomine & circa umbilicum, tormina inferentes, lenti tamen omnes & diuturni, ſubinde cum febricula erratica; dolores ſubinde per intervalla recurrunt. Inflammatio Meſenterii.

Art. 264. Quando apoſtema ſuppuratum rumpatur, horror inſignis, interdum rigor quatit ægrum, cum ſuperveniente æſtu non rarò inſigni, quem puris præſertim per alvum excretio ſucceſſivè comitatur. Abſceſſus.

Art. 265. Corpus ſenſim emaciatur; reſpiratio evadit difficilior; & ſubinde aliquid moleſti, quod ipſi ægri ſatis explicare nequeunt, in profundo abdominis circa & infra umbilicum perſentire affirmant, flatulentiæ ægros vexare ſolent. Sæpe multis annis affligunt hujuſmodi tumores, in *ſcirrhoſos* & *ſtrumoſos* abeuntes. Diagnoſis.

Art. 266. Curantur hæc pathemata Meſenterii, cùm diuturniores fiunt, ut alii chronici affectus, *cachectici* & *hypochondriaci*; tractandi ſunt tamen cautè & ſine violentia. Convenit externè *empl. de cicuta cum ammoniaco, de ranis cum mercurio,* &c. Internè *deobſtruentia, millepedes, remedia ad ſtrumas,* &c. Apertio venarum hæmorrhoidalium Curatio.

per

per *hirudines*; *purgantia* ſunt nociva, *enemata* utiliſſima.

INFLAMMATIO PANCREATIS.

Ettmulleri ſententia.

Inflammatio Pancreatis. *Art.* 267. Inflammatio Pancreatis eſt affectus perquam occultus; vigilias, lipothymias, aliaque gravia ſymptomata inferens, in *abſceſſu* plerumque terminans. Interdum ſuperveniente ſalutari *fluxu cruento* curantur hi morbi.

INFLAMMATIO HEPATIS.

Ettmulleri ſententia.

Hepatitis. *Art.* 268. Inflammatio Hepatis & ejuſdem abſceſſus vocatur aliàs Hepatitis. In genere percipitur in omni Hepatis inflammatione dolor obſcurus & tenſivus ac gravativus in dextro hypochondrio & ejus profundo, qui ſub ſuppuratione punctorius plus minus evadere ſolet; adeſt febris lenta plus minus verò acuta pro ratione gradus inflammationis; ægri ferè ſupini jacent; præſertim ſi diaphragma afficiatur, & tuſſis arida affligit. In genere in *pleuritide vera* omnia ſymptomata ſunt acerbiora, in *hepatitide remiſſiora*. Periculoſum eſt malum, & quod ſæpiùs ad mortem deducit ægros; aut diſcutitur, aut ſucceſſivè ſuppuratur, aut in *ſcirrhum* degenerat; *abſceſſus* nunc per alvum, nunc per urinam, interdum per tuſſim expurgatur; *ſingultus* eſt peſſimum ſignum. (259.)

Curatio. *Art.* 269. Convenit *venaſectio* in pede, proſunt *ſudorifera*, & *antipleuritica*, *antihecticum Poterii*, *ſperma ceti*, *nitrata*, *ſaturnina*, *camphorata* & circa finem *diuretica*: externè *epithemata pe-*

ne-

netrantia & diſcutientia, poſtremò *ſuppurantia*; rupto abſceſſu *vulneraria* & *balſamica* internè.

Art. 270. Omnibus inflanımationibus internis ſuppuratis & malè curatis ſupervenire ſolet *phthiſis*. De *hepatitide* præ omnibus conſulatur *Boerhaave*. Phthiſis ſequi ſolet

INFLAMMATIO LIENIS.

Ettmulleri ſententia.

Art. 271. In inflammatione *Lienis* eadem ferè ſunt ſymptomata in ſiniſtro hypochondrio, ac in inflammatione *hepatis* in dextro; ideoque diagnoſis, prognoſis & cura ferè eadem ſunt. Inflammatio Lienis.

CAPUT III.

Sive Faſciculus Morborum tertius.

DE AFFECTIBUS CAPITIS & Nervorum in genere.

Art. 272. CLariſſimus noſter Sydenhamus a quodam interrogatus, quamobrem non de morbis Capitis, æque ac de aliis, ſcripſerat? ſumma modeſtia ac candore reſpondere dicitur, *quoniam illos nondum intellexi*. Et equidem agnoſcendum eſt ſcientiam noſtram in hac regione valdè mancam ac imperfectam eſſe; utcunque tamen in hunc oceanum propemodum ignotum deſcendendum eſt, & a juvantium & lædentium contemplatione, quoquomodo poſſumus, curſus natura & experientia ducibus dirigendus eſt. Proœmium.

Chey-

Cheynei de natura fibræ epitome.

Origo morborum chronicorum. *Art.* 273. Diuturnorum morborum origines id genere ſunt tres. 1°. *Humorum lentor ſive tenacitas*. 2°. *Eorundem acor & acrimonia*. 3°. *Deperdita aut ſaltem imminuta fibrarum tenſio ſive elaſticitas*. Omnes Nervorum morbi ab infimo oſcitatione nempe & pandiculatione ad uſque ſummum, nempe apoplecticam diſpoſitionem, varii tantum videntur gradus unius ejuſdemque morbi, *debilitatis ſcilicet, aut relaxationis defectuſque elaſticæ facultatis partium ſolidarum*, quorum cauſæ ſunt, eaque comitantur *lentor & acrimonia humorum*.

Natura morborum Nervinorum. *Art.* 274. Morborum Nervinorum tria ſunt genera. Primum eſt eorum, quorum ſymptoma præcipuum eſt *facultatis ſentiendi debilitas temporaria aut perpetua, vel totalis ejuſdem ceſſatio*, quam ſequitur motus voluntarii ſuſpenſio; hujuſmodi morbi ab humorum lentorum & viſcoſorum copia nimia tanquam cauſa principali oriri videntur. Multi ſunt hujus generis morbi ab uſque gravi apoplexia, qua omnium ſimul nervorum origo comprimitur, omniumque vibratio, ne ad animæ ſentientis ſedem propagetur, intercipitur, ad ſenſuum ingeniique hebetudinem & ſtuporem. Huc etiam aliquatenus referenda ſunt *hypochondriacorum & hyſtericarum deliquia & paroxyſmi*. Secundum eſt eorum, quorum præcipuum ſymptoma eſt *motus voluntarius aut impeditus aut abolitus*; tales ſunt morbi generis paralytici, a paralyſi univerſali uſque ad ſegnitiem, & inexpeditum inhabilemque artuum motum, membrorumque frigiditatem; atque hi fibrarum & nervorum & præcipuè muſcularium debilitati, imbecillitati, aut tono amiſſo deberi videntur. Tertium denique eorum eſt, quorum præcipua ſymptomata ſunt

ſunt *ſpaſmi*, *contractiones*, *& convulſiones muſculorum:* tales ſunt morbi convulſivi dicti ab epilepſia, & convulſione, hypocondriacis & hyſtericis paroxyſmis, uſque ad oſcitatum, & pandiculationem; & hi in univerſum acriori ſtimulo debentur, quorum origo eſt ſalſa quædam & erodens acrimonia fluidorum, acida præterea & ſtimulans aura, vapor, aut obſtructa perſpiratio. Hæc Nervinorum morborum per genera ſua diſtributio maximè naturalis, & latiſſimè patens videtur. Fibrarum infirmitati indivulſus comes adhæret, & pro ejus gradu minor majorve eſt omnium functionum animalium *languor & debilitas*.

Art. 275. Ex prædictis patet tres indicationes ſive intentiones curativas oriri; ſcilicet, prima eſt *diluere*, *attenuare*, *eorumque lentorem tollere*, *& canales obſtructos aperire & meabiles efficere*. Secunda eſt *humorum acrimoniam tollere*, *molecularum nexus diſſolvere & ſpicula frangere*. Ultima denique & præcipua intentio eſt *ſolidis partibus tonum ſuum & vim elaſticam reddere*. Huic enim ultimæ intentioni aſſequendæ minimè allaborandum eſt, antequam duabus prioribus felicem operam tamdiu dederimus quamdiu id poſtulare videtur morbi indoles. Quamdiu enim humorum lentor aut acrimonia manet, fruſtrà, aut ſi ſuccedat, magno ægri damno fibræ corrugantur, & intenduntur, & profectò hoc monitum eſt maximi momenti. Præmiſſis univerſalibus, primæ intentioni ſatisfaciunt quæcunque particularum pondere, agilitate, aut quavis proprietate, ſuccis craſſis, viſcidis, lentis, incidendis, attenuandis & fluidis reddendis idonea inveniuntur: Talia ſunt *calomelas*, *æthiops mineralis*, *cinab. antimonii & nativ. antimonium diaphoreticum bezoardicum minerale & Joviale*, *ſal Jovis*, *ſucci antiſcorbutici*, *vina & cereviſiæ medicat. decoct. e lign. &c.* Inter ea primum locum tribuo *cinnab. antimonii*, quæ ſcilicet ex omnibus una ventriculo minimè

Indicationes Curativæ.

nimè moleſta eſt, nec ita facilè torminibus inteſtina excruciat, aut catharſin ciet, præcipuè recens & artificiosè elaborata, Ipſe ego maximas ejus vires ſæpè miratus ſum, cùm, nullo alio medicamento ſimul adhibito, laudum ejus vel minima pars communis eſſe poſſet.

Ad finem ſecunda intentione propoſitum aſſequendum mirabiles profectò ſunt vires medicamentorum *ſulphureorum*; eidem etiam propoſito conducunt medicamenta *abſorbentia & Alcalina dicta*, *gummoſa & volatilia*: diligenter interim cavendum eſt, ne *volatilia* intempeſtivè nimiave copia ingerantur: tunc enim humoribus haud ſatis dilutis, eos nimia vi agitabunt & ardorem febrilem excitabunt. In *gummoſis* inſignis eſt incidendi & attenuandi vis, *ſaponi* æmula; medicamentorum autem ſmegmaticorum vires in obſtructionibus reſerandis, & ictero ſpeciatim domando ſatis notæ ſunt. Sed cùm eximia calefaciendi vi polleant, nunquam adhibenda ſunt antequam humores ſatis diluti fuerint. Ultimæ denique intentioni, quæ eſt fibras laxatas conſtringere, remiſſas intendere & corrugare, ſequentia accommodata ſunt, *cortex Peruv. cortex Eleutherii*, *viſcus arboreus*, *cinnam. calam. arom. cort. aurant. amara quæcunque*, *catecheu. rhabarbarum toreſactum*, *ſtyptica*, *e ferro parata*, *aquæ chalybeatæ*; reliquis vero omnibus præſtat *cortex Peruvianus*, ut à multiplici experientia per multos annos didici in omnibus laxæ fibræ morbis. *Tincturam Burgundicam* præſcribere ſoleo.

CEPHALALGIA.

Celſi ſententia.

Deſcriptio morbi. *Art.* 276. In Capite interdum acutus & peſtifer morbus eſt, quem κεφαλαίαν, *Græci* vocant, cujus

cujus notæ ſunt horror validus, Nervorum reſolutio, oculorum caligo, mentis alienatio, vomitus, ſic ut vox ſupprimatur; vel ſanguinis ex naribus curſus, ſic ut corpus frigeſcat, anima deficiat. Præter hæc dolor intolerabilis, maximè circa tempora, vel occipitium. Interdum autem in capite longa imbecillitas, ſed neque gravis, neque periculoſa, per hominis ætatem eſt.

Art. 277. In dolore, qui acutus eſt, & qui ſupra conſuetudinem intenditur, convenit *venæſeſectio*, ſed niſi intolerabilis ſit, ſupervacuum erit venam ſecare; ſatiuſque eſt abſtinere *a cibo*, ſi fieri poteſt, etiam a *potione*; ſi non poteſt, *aquam* bibere; ſi poſtero die dolor remanet, *alvum ducere*, *ſternutamenta* evocare, nihil aſſumere, niſi *aquam*; ſæpè enim dies unus aut alter totum dolorem hac ratione diſcutit. **Curatio.**

Vvilliſii ſententia.

Art. 278. Si dolor capitis inveteratus & ferè continuus fuerit, ut jure ſuſpicemur eum a tumore *phlegmonode*, *eryſipelate*, *ſcirrho*, *abſceſſu*, aut *vermibus* oriri, curationis ſpes exigua aut nulla ſupereſt. Si dolor capitis ſit immanis, atque vertiginem, vomitionem, alioſque affectus aut convulſivos aut ſoporoſos adjunctos habuerit, frequenter in *apoplexiam* lethalem, aut *epilepſiam*, *paralyſin*, *cæcitatem*, *ſurditatem*, &c. " Quum caput „ parte aliqua (*inquit* Lommius) aut circumcir„ ca dolet, ſi pus, vel aqua vel ſanguis naribus, „ ore, aut auribus exit, ſcire licet malum ſolvi. **Prognoſis.**

Art. 279. Ad curationem hujus morbi detractio ſanguinis e venis ſedalibus *hirudinum* ſuctu locum habet, item *aquæ minerales catharticæ*, *cremor tartari* in ſero lactis ſolutus, *veſicatoria*, *opiata*, *infuſum Coffee*, *ſol. ſalviæ*, *roriſmarini*, &c. inſtar *Theæ* epotum. *Millepedes* quoque cu- **Curatio.**

 randis

randis Cephalalgiis pertinacibus opem ſæpe egregiam præſtant. Dolor capitis poſt *morbillos* aut *variolas* totidem horis a paſtu accedens, præmiſſis univerſalibus, *antiſcorbuticis* & *chalybeatis* curatura.

Poſt morbillos, aut variolas.

Ettmulleri ſententia.

Cephalalgia calida. Frigida. Per conſenſum. Habitualis. Scorbutica.

Art. 280. Cephalalgia eſt vel calida, prout ſanguis magis fervet; tunc ſenſus caloris præſertim circa frontem percipitur; vel frigida, cum nihil tale occurrit, ſed potiùs frigus ſentitur, aut ſaltem adeſt gravedo capitis. Ex omni Cephalalgia per conſenſum frequentiſſima eſt iſta, quæ fit ex *ſtomacho*. Cephalalgia *habitualis* inveterata eſt difficilis curatu, terminare ſolet in *vertigine*, *apoplexia*, *epilepſia*, *paralyſi*, *cæcitate*, *ſurditate*, &c. Ex omnibus dolor capitis *ſcorbuticus* eſt contumaciſſimus.

Bilioſa & Pituitoſa. Curatio.

Art. 281. " Cephalalgia (*juxta* Dolæum) rectè dividitur in *bilioſam* & *pituitoſam*; in priori caſu dolor eſt valdè acutus cum inſigni ardore; particulæ bilioſæ acres vel ſalino-ſulphureæ in ſanguine abundant; ideoque adhibenda eſt *venæſectio*, leniter *purgantia*, aliaque ad temperiem ſanguinis alterandam, temperandamque facientia. In cephalalgia *pituitoſa* materia peccans eſt craſſa ac tenax, indeque dolor gravativus, adeſt ſtupor mentis, ſegnities; hæc ſpecies *cathartica* fortiora poſtulat; proficua ſunt decocta *lignorum*, *ſalia volatilia*, *cinnabarina*, *cephalica*, potus herbæ *Theæ*; ſi malum a ſtomacho debilitato trahat ſuum ortum, tunc conveniunt *corroborantia*, *ſtomachica*, *acidulæ ſpadenſes*, &c. Ad Curam Cephalalgiæ in genere apprime conducit doſis *pil. cathartic. cum mercur. dulc.* ℈ß. & *laudan.* gr. j. hor. ſomn. & aliquoties repetita, item decoctum *e lignis cum rorema-*

„ *remarin. ſalia volatilia*, *cinnabarina natrv. ſuc-*
„ *cinata*, *camphorata*, potio *Theæ* [*Coffee.*]
In contumaci capitis dolore empl. de *ranis cum mercurio* capiti raſo apponi poteſt.

Art. 282. Hemicrania (cum dolet dimidium caput) eſt graviſſima ſpecies Cephalalgiæ; præmiſſis univerſalibus experimentum eſt ſingulare cataplaſma factum ex *rad. cucumeris aſinini* vel *brion. cum verben.* & *abſynth.* &c. Hemicraniis deploratiſſimis (inquit *Turner*) laborantes *Arteriotomia*, [vid. Art. 323.] aliis omnibus incaſſum tentatis, feliciter liberavit, idemque ab aliis præſtitum novi, pag. 365. vol. 1. Si dolor capitis ſit in modum hemicraniæ (inquit *Cheſneau*) & parvum locum occupet, etiamſi adſit febris continua, nihil applicatione *ranunculi* præſtantius inveni, univerſalibus præmiſſis, dolorem ad miraculum tollit; ad hunc modum utor, deraſis capillis, ſi ſit locus piloſus, parti dolenti imponatur quodvis emplaſtr. adhæſivum cum foramine in medio ad amplitudinem denarii, ut in applicatione *Pyrotici* ſolet fieri; deinde ſupra foramen applicentur *folia ranunculi contuſa*, *multo ſucco madentia*; in tenero loco & depilato duarum horarum ſpatio cutem aperit, in capite verò, ubi pili naſcuntur, non facilè aperit, ſed parte in tumorem elevata dolorem ſedat. Hoc unum advertendum, ut circa oculos ponatur parva quantitate propter palpebrarum & partium circumjacentium inflationes, quas gignit, ſtupendas, nullius tamen periculi. Hemicrania.

Baglivii ſententia.

Art. 283. Sunt qui ob nimium ſenſum, ſive fibrarum ariditatem, capitis dolore laborant; in quo caſu, quoniam dolor ſolidi vitio potiùs quam fluidi oritur, ad *narcotica* libenter veniendum; nam tutò applicari poſſunt, quoniam non aliud de- Dolor capitis ob nimium fibrarum ſenſum.

bent efficere, quàm obtundere nimium fibrarum ſenſum: ter aut quater obſervavi dolores capitis pertinaciſſimos, & ferè ad maniam accedentes, irritis aliis, ſolo *pulv. de Guttet.* ad ℨj. dato, feliciter ceſſiſſe.

Farrago ſententiarum,

Euporiſt. *Art.* 284. " Acerrimi dolores capitis *euporiſto* „ ſanari poſſunt nempe *ſtrophiolo aqua frigida madido* collum circumdante, & cum a nativo calore incaleſcit linteum pro novo permutandum, „ unde dolor quaſi excantatus deſinit, & rediens „ eodem ſtratagemate eluſus fugatur; [*ſed temerarium eſt experimentum*.]

Arteriotomia. *Art.* 285. In hoc malo *Pariſiis* nihil frequentius, quàm *ſectio arteriæ temporalis*; aliquando chirurgus tranſverſim ſecat; idque feliciùs quàm ubi punctum incidit, ſic enim magis coeunt diviſæ arteriæ partes. *Trophimus*. *Serrier*. M. *Homberg* memorat exemplum *Cephalalgiæ pertinacis* ac inveteratæ per combuſtionem accidentalem curatæ.

Remedia. *Art.* 268. Camphora in ſpiritu quolibet cephalico, & naribus attracta Cephalalgiam ſedat, *Greenfield*.

Varia; *Art.* 287. Succus *hederæ terreſtris* naribus attractus, cephalalgiam penitus aufert, *Raii* hiſt. plant. videatur locus, *p.* 567.

In Cephalalgia habituali. *Art.* 288. In cephalalgia habituali & pertinaci pulvis *mari ſyriaci* eſt ferè ſpecificum; doſ. ℨß. ut ab amico medico accepi.

VIGILIÆ NIMIÆ, ſeu Pervigilium.

Inter legendum & ex Obſervatione.

Art. 289. Interdum eſt morbus ſolitarius ſine alia evidente ægritudine; ita tamen ut nonnulli iſtud ſine moleſtia ſingulari ferant: alii vero mox languorem & appetitum proſtratum inde percipiunt; ab alio morbo fere ſemper pendet. Vigiliæ nimiæ.

Art. 290. Quod caret alterna requie durabile non eſt. Progrnoſis.

Art. 291. Melancholici maniaci & ſimiles præ aliis, moleſtiſſima patiuntur pervigilia, ita ut quidam melancholicus per quatuordecim menſes fuerit vigil & inſomnis; & tales, utut per longum tempus in continuis ſint vigiliis, hoc malum tamen ſine inſigni virium debilitate perferunt. Quibus potiſſimû accidunt.

Art. 292. In ſenum Vigiliis non *anodyna* ſed *confortantia* & *aromatica*, *analeptica* ex *vino dulci*, &c. ſunt optima. Senum vigiliæ.

Art. 293. Somnus naturalis eſt ſtatus corporis, in quo imminutus eſt ſpirituum influxus in organa externa; nempe reſpectu motus eorum in vigiliis, non tamen penitus abolitus eſt. In ſomno omnes ſecretiones, excepto ſudore vel inſenſibili perſpiratione, minuuntur. Somnus moderatus ad ſanitatem plurimum confert, coctiones perficiendo, & vires redintegrando. Somnus quid & ejus commoda.

MORBI SOPOROSI.

Inter legendum & ex Obſervatione.

Art. 294. Coma ſeu cataphora, lethargus & carus ſunt affectus ſoporoſi ſecundum magis & minus potius quam eſſentialiter a ſe invicem diſcre- Morbi ſoporoſi.

par..s; in hoc conveniunt, quòd *ſudorem morbificum* inducant; fiunt ut plurimùm ab una eademque cauſa, nimirum pituita in cerebro collecta.

Coma. *Art.* 295. Coma eſt ſomnus profundus, a quo tamen æger excitatur, & oculos aperit, & reſpondet, iterumque mox profundè obdormit.

Lethargus *Art.* 296. Lethargus comati ſimilis eſt, ſed cum febre & delirio conjunctus; lethargici (inquit *Aurelianus*) leviter ſunt excitandi ſuis nominibus exclamati; etenim jugiter titillatu, vel impreſſione forti ac punctionibus hoc facere, nihil aliud erit, quàm ſtricturam aſperare ob inquietudinem vexationis; blando articulorum fricamento utendum eſt; linguæ aſperitatem vel ariditatem *ſpongia infuſa aqua calida* humectemus, *&c.*

Carus. *Art.* 297. Carus eſt ſomnus adhuc profundior ſine febre, ex quo æger excitatus oculos vix aperit, & non reſpondet; attamen vellicatus ſentit integra manente reſpiratione; eſt proximus ad *apoplexiam* gradus.

Curatio horum affectuum. *Art.* 298. Ex his affectibus, eorum cura, qui a febre pendent, & ſunt ejuſdem ſymptomata, in capite de febribus recenſetur; & reliqui, qui febre carent, tanquam leves *apoplexiæ* gradus ſpectari poſſunt. Ubi morbi ſoporoſi aliis morbis, febribus, &c. ſuperveniunt, non temerè ſecanda eſt *vena*, ſed *purgatio* inſtituenda, & quidem in his caſibus medicus magni nominis D. *Radcliff. reſin. Jalap.* ℈j. auſus eſt exhibere ſucceſſu mirabili. In caro, lethargo, aliiſque ſoporoſis morbis *acetum naribus inſufflatum* plus excitat quàm ſpiritus quilibet volatiliſſimus Alkalinus.

Coma vigil. *Art.* 299. Coma vigil eſt, quando adeſt quoad externa ſenſuum organa ſomnolentia ſumma, quoad interna perpetuæ vigiliæ; æger clauſis oculis permanet, & ſomnum capere videtur, attamen dormire nequit, variis imaginibus & deliramentis impeditur; rarò eſt morbus *ſolitarius*, ſed potiùs *ſymtoma*

ptoma febricitantium; ſignum eſſe ſolet imminentis *Phrenitidis*.

V E R T I G O.

Vvilliſii ſententia.

Art. 300. Vertigo eſt affectio, in qua objecta viſibilia, circumrotari videntur, ſentiuntque affecti perturbationem ſeu confuſionem ſpirituum animalium in cerebro, ut nervos non ritè influant; quare facultates viſivæ & locomotivæ ſæpè aliquatenus vacillant, ut laborantes corruant, & non rarò a tenebris obfuſcentur. Vertigo.

Art. 301. Quoad morbi hujus ſedem notabile diſcrimen occurrit; frequenter enim *anteriùs* conſita eſt, & vix omnino *caduca* eſt, & therapiam admittit; quandoque autem *poſteriùs* orta longè periculoſior exiſtit, & non rarò in *apoplexiam* vel *paralyſin*, aut in morbum *convulſivum* tranſit. Prognoſis.

Art. 302. Pro Vertiginoſo poſt alia incaſſum tentata hunc in modum præſcripſi; ♃. *pulv. rad. pæon. mar.* ℥ij. *flor. ejuſd.* ℥j. *ſterc. pavonis albiſſ.* ℔ß. *ſacchar. albiſc.* ℥ij. doſ. circiter coch. j. bis in die ſuperbibendo hauſt. decoct. *ſalviæ* aut *roriſmarini*, *Coffee tinctura* imprægnati; vix credibile eſt quantum ab hoc remedio juvamen recepit, poſt menſem ſanus evaſit. Curatio ſingularis.

Ettmulleri ſententia.

Art. 303. Vertigo a vertendo; omnia enim in hoc affectu circumrotari videntur; attamen non ſemper adeſt talis circumgyratio; ſufficit enim motus *tremulus & undulatorius*. Tres ſunt gradus, 1°. *vertigo ſimplex*, quando ſit ſaltim circumgyratio ſubitò evaneſcens. 2°. *Vertigo tenebricoſa* ſeu *ſcotomia*, quando oculi caligine obſcurentur, aut ap- Tres gradus hujus morbi.

pareant coram oculis varii colores. 30. *Vertigo caduca*, quando æger protinus concidat, atque hæc ad *epilepſiam* quam proximè accedit. (375.)

Eventus. *Art.* 304. Dum res externæ gyrari videntur, hoc fit in oculo non in cerebro, non enim in cerebro videmus. [de *Ætiologia* hujus morbi ex tunicæ retinæ dimotione videatur *Bellini*] Vertigo gravior & diuturnior ut plurimùm in ſenibus *apoplexiam*, in junioribus *epilepſiam* prænuntiat; modo *anteriorem*, modò *poſteriorem* capitis partem affligit; illa eſt curabilior, hæc periculoſior.

Curatio. *Art.* 305. Vertigo frequenter fit per *conſenſum* a vitio ſtomachi, vel primarum viarum; in hoc caſu convenit *vomitorium*; remedia *ſtomachica ſpecifica*, *antepileptica*, &c. Pro cathartico *extractum hellebori nigri* & *mercurius dulcis*; convenit *venæſectio* in plethoricis; *ſternutatoria* ſunt præcipuè vitanda. Præmiſſis ergo præmittendis, ad *ſtomachica & ſpecifica* deveniendum eſt, *ſemen ſinap.* omni manè comeſtum eſt egregium, item *aromatica*, *confectio alkerm. cinnab. antimon. radix pæon. flores lilior. conval. ſalvia*, *roſmarinus*, *ſtercus pavonis* eſt ſpecificum nobile; *cinnab. nativ. ſpiritus & ſalia volat. ſuccinat.* &c. laudantur.

Mayernii ſententia.

Methodus medendi. *Art.* 306. Methodus medendi in vertigine hoc modo ſe habet; ſi adſit plethora, ſanguis mittendus eſt; poſt *venæſectionem*, (ſi neceſſaria ſit) præſentibus nauſea vel appetitu proſtrato, vel aliis affecti ventriculi indiciis *emeticum* propinandum eſt; deinde *purgatio* per ſedem inſtituenda, & poſteà *ſpecifica* exhibenda. *Calamus aromaticus* quocunque modo ſumptus ad vertiginem valet, imò pro ſecreto habetur. Medicus quidam *Germanus* multos curavit pil. ſequent. per plures dies exhibit. [ſi rectè conjecturam faciam *vide locum* p. 43.] ♃. *ſacchar. Saturn*

q. v.

q. v. tereb. Cypr. q. ſ. ſ. pil. doſis una gr. iv. vel v. pendens. *D. Gliſſon* Cantabrigienſis medicinæ profeſſor, gravi vertigine per tres ſeptimanas conflictatus, irritis aliis remediis, vertici raſo appoſuit empl. ex *flor. ſulph. & alb. ovorum*, a quo ſanatus eſt, ut ipſe retulit D. *Bate. Pyroticum* vel *ſetaceum* applicetur poſteriori collo; *cauterium* bregmati poſt omnia. *Electuarium epileptic. Batean. elect. Peruv. epileptic. Eulleri.*

APOPLEXIA.

Art. 307. " Apoplexia eſt repentina ſuſpenſio „ omnis ſenſationis, & privatio motus totius cor„ poris, excepto cordis & pectoris, quæ frequen„ tiùs motu ſolito fortiori ac violentiori agun„ tur. " Definitio.

Cœlii Aureliani ſententia.

Art. 308. Apoplexia ita dicitur, quòd tanquam ex lethali percuſſu repentinum faciat caſum. Signa præſagientia aliquando nulla; interdum verò gravedo, vel dolor capitis, aut vertigo, aut aurium tinnitus, in ſolitos uſus difficilis motus, vultus mœſtitudo, ſaltus membrorum, præcipuè labrorum, tremula locutio, oblivio mox dictorum, vultus plenitudo; ſed hæc ſymptomata ſunt etiam communia in *epilepſiam* vel *maniam* venturis. " Tor„ pores & ſtupores (inquit *Hippocrates coac.*) præ„ ter conſuetudinem advenientes, futuram *apople„ xiam* vel *paralyſim* denuntiant. " Apoplexiæ ſigna præſagientia.

Art. 309. In paroxyſmo ægri voce privantur, mente capti repente cadunt, immoti, reſpiratione & pulſu tantùm ſuperſtitibus, color plumbeus, atque involuntaria illacrymatio; creſcente morbo, vultus adductio, ita ut longior nota videatur imago, Paroxyſmus.

go, præcordiorum prominentia, & totius corporis frigidus torpor, pectoris ſtridor, & ſuperiorum partium ſudores frigidi.

Boerhaavii ſententia.

Cauſæ frequentiores. *Art.* 310. Cauſæ Apoplexiæ frequentiores ſunt, 1°. Polypoſæ ſanguinis concretiones. 2°. Spiſſitudo inflammatoria cruoris. 3°. Craſſa, glutinoſa, pituitoſa, iners totius ſanguinis natura. 4°. Simplex plethora vaſorum a quacunque cauſa. 5°. Tumores intra cranium nati (quibus addi poſſunt ſanguinis vel ſeri *extravaſationes ex contuſionibus* vel *concuſſionibus* vi externa impreſſis, & innumeræ aliæ *cauſæ latentes.*)

Diviſio Apoplexiæ. *Art.* 311. Diviſio apoplexiæ in *ſanguineam* & *pituitoſam* eſt utilis, ſed non perfecta diviſio, quum & *ſeroſa*, & *atrabilaria*, & *polypoſa* ſit, & *alia*.

Prognoſis. *Art.* 312. Lenis Apoplexia ſolvitur ſuperveniente ſudore multo calido, æquabili, urina multa, craſſa; hæmorrhoidum, menſium vel alvi fluxu, vel febre magna. Paulò gravior ſolet mutari in *paralyſin* alicujus partis muſculoſæ; totius lateris unius, unde *hemiplegia*; vel omnium partium infra caput; unde *paraplegia*, quæ rarò curatur, ſemperque memoriæ, judicii, motuumque læſiones relinquit. Exquiſita apoplexia in mortem citò finitur, rarò ſeptimum diem excurrens.

Curatio varia. *Art.* 313. Curatio varianda eſt pro ratione cauſarum; ſi a cauſa frigida, pituitoſa oriatur, conandum eſt ſtatim, ut preſſio lentoris glutinoſi a capite avertatur per derivationes in alia & oppoſita loca, & per *evacuationes univerſales*; in uſum veniunt *veſicantia*, *cauſtica*, *frictiones*, *ligaturæ*, *apophlegmatiſmi*, *ſternutatoria*, acerrimi uſurpandi *ſtimuli* quicunque, *vomitoria*, *purgantia valida*, *clyſmata acria*; ut ſequens, ℞. *Pul. colocynth.*

cynth. ℥ß. *fol. tabac.* ℨß. *coq. in aq. font. q. ſ. ad* ℥x. *admiſce ſal. gem.* ℨij. *f. enema*. In uſu tamen horum omnium augetur ſæpe malum materie magis mota & impacta, viribus tamen mox projiciundis per evacuantia: hinc in concilianda diſſolutione ſemper *evacuationi* & *avulſioni* ſtudendum, quantum res pati queat; inde regula (*Hippocratis*) *venæſectio*, ni juvet, occidit (& *Celſi* occidit vel liberat.) Si verò a cauſa calida oriatur, & morbus inflammatorius videatur, tum illicò mittatur ſanguis magna copia ex *venis jugularibus*, & repetatur pro re nata, undè, ſi morbus ſit ſanabilis, levamen accipiet; diarrhœa omni arte obtineatur; *diluentia*, *attenuantia*, & *diuretica* ingerantur; detineatur æger, quantum fieri poteſt, e lecto, ſaltem a decubitu declivi. De reliquis lector ipſe conſulat auctorem.

Ettmulleri ſententia.

Art. 314. Signa Apoplexiæ aliquando probabiliter futuræ ſunt dolor capitis, vertigo, tumor carotidum, memoriæ debilitas, ſpontaneæ oculorum illacrymationes, ſcotomiæ, incubus, vocis tarditas & hæſitantia, oris diſtortiones, dentium ſtridores in ſomno, ſtupor frequens brachii aut pedis, aut etiam refrigeratio extremarum partium. Hujus affectus prodromi.

Art. 315. In hoc affectu omnes functiones animales ſubitò ceſſant, homo quaſi fulmine percuſſus & attonitus in terram jacet, ſine motu (hinc dicitur morbus *attonitus & ſideratus*) reſpiratione ipſa plus minùs imminuta cum vel ſine ſtertore, pulſu adhuc nonnihil vegeto, & perquam duro, niſi in caſu admodum periculoſo, ubi deficit; color faciei & oculorum ut plurimùm rubet, facies tumida; æger profunde dormit, & nequit ſuſcitari; interdum reſolvitur veſicæ & ani ſphincter; ſupervenit tandem ſpuma circa os. Paroxiſmus.

Art. 316.

Hemiplegia. *Art.* 316. Hemiplegia ſeu hemiplexia eſt quando ſolummodo dimidium capitis & reliqui corporis afficitur (*more Apoplexiæ*.)

Apoplexiæ cauſæ. *Art.* 317. Apoplexiæ cauſæ proximæ ſunt vel impeditus ſpirituum animalium motus in cerebro, vel impeditus ſanguinis circulus per cerebrum; venus nimia potiſſimùm in ſenibus ad Apoplexiam multùm diſponit, ut & animi affectus graviores, ira, &c. Contuſiones & concuſſiones capitis, ſcabies retropulſa, vapores mercuriales, gas ſeu halitus carbonum.

Eſt morbus hæreditarius. *Art.* 318. Apoplexia eſt morbus admodum hæreditarius; omnes, qui Apoplexia moriuntur, ſuffocati intereunt, unde quo *liberior eſt reſpiratio*, eo major eſt ſpes ſalutis, & contrà; ſpuma circa os eſt ferè ſemper ſignum lethale.

Curatio. *Art.* 319. *Barbette* in curanda Apoplexia *inunctionem mercurialem* commendat; metus eſt de *vomitu* exhibendo, ne ſuffocatio acceleretur, quod non paucos medicos deterret. In Apoplexia *ſanguinea* venæſectio eſt neceſſaria, in *pituitoſa* omittenda, quoniam nociva eſt, ſed potiùs exhibendum eſt *vomitorium antimoniale*; æger non debet in lecto decumbere, ſed erectus ſedere; *enemata acriora* ſunt injicienda parata ex *lavend. rut. majoran. nicotian. rad. pyreth. irid. noſtr. vin. benedict. ſal. gem. pulp. colocynth. in petia ligat.* &c. In ipſo paroxyſmo non neglectis univerſalibus conducunt *ſalia volatilia*, *ſudorifera*, ſpeciatim *aurum diaphoret. Poterii*, *cinnabarina*, *ſpecies diambr. confect. alkerm. ſudorifera ex lignis* declinante paroxyſmo aliquandiu continuata ſunt maximè proficua.

Prophylaxis. *Art.* 320. Pro præſervatione, præmiſſis ritè univerſalibus præ reliquis multùm laudatur frequens *ſalviæ* uſus quocunque modo; in *cubebis*, *cardamomo*, *ſem. ſinap.* & *erucæ* ſingulares latent vires maximè in ſenibus in forma pulv. vel aliter in

ve-

vehiculo appropriato aſſumptis. " Item *fonti-* ,, *culi inter ſcapulares* hodierno uſu compro- ,, bantur. "

Colei ſententia.

Art. 321. Auctor putat acerbum frigus & gelu diutinum anno 1683. numerum *apoplecticorum* annis ſuccedentibus adauxiſſe. Cauſa Apoplexiæ ſingularis.

Art. 322. Potio infuſionis *roriſmarini*, *ſalviæ*, *beton. lilior. conval.* &c. inſtar *theæ*, item. *Coffee*, & fumiſuctio *nicotianæ* ad præcavendam Apoplexiam laudantur; *balſama odorifera*, Apoplectica dicta, & uſus *ptarmicorum* inordinatus damnantur. Sanguinem detrahit manu maximè liberali ad uncias ſcilicet, 30. 40. 50. imò 60. hancque praxin non modò ex propria experientia ſtabilire ſatagit, ſed etiam auctoritate celeberrimi D. *Gibbons*, neque in junioribus tantùm, verùm etiam in ætate provectioribus injungit; & inſtantiam profert cujuſdam annum 77um agentis, a quo ſanguinis inter 20. & 30. uncias detraxit, & tantundem alia vice intra ejuſdem ſeptimanæ ſpatium ob *vertiginem* aliqualem ſuperſtitem. De larga ſanguinis miſſione.

Catherwoodii ſententia.

Art. 323. Auctor pro virili conatur, & nullum non movet lapidem *arteriotomiam* introducere tanquam *phlebotomia* longè præſtantiorem in hoc morbo curando; locum deſignat in arteria temporali, operationemque neque difficilem eſſe, neque periculoſam aſſerit; accuratè digitis detinenda eſt arteria, nè ſubvolutet, & vulnus infligendum eſt non punctura, ſed per inciſionem cum dextra mucronis lanceolæ elevatione; detracta ſufficiente ſanguinis quantitate, premendum eſt Arteriotomia.

eſt vulneris orificium in os temporale cum digito maximo, quo *thrombus*, ſi accidat, citò diſſipabitur, & ferè momento temporis fluxus ſiſtetur.

Cui commodo adhibeatur iſta praxis, dubitatur.

Art. 324. " Verum enimverò mihi videtur author noſter meras umbras conſectari, ut *Hercules* ſtramineus appareat, novam crepat methodum; ſed quomodo ſtabilitur hæc praxis? Inter paucas, quas adducit hoc affectu laborantium, hiſtorias, unicam tantùm per *arteriotomiam* curati affert, ſed de his non libet morari. Utcumque verò res ſe habeat, minimè futurum videtur (ut rectè admonet D. *Freind*) ut noſtri unquam homines huic medicinæ generi aſſueſcant.

Farrago ſententiarum:

Inter legendum & ex obſervatione.

Varias mortis cauſas detexit anatomia defunctorum.

Art. 325. In paroxiſmo Apoplectico intumeſcunt venæ jugulares necnon pulmonum, quæ non rarò rumpuntur in Apoplexia demortuis. In defunctorum cadaveribus ſæpiſſime repertum eſt *ſerum viſcidum* in cerebri ventriculis, aliquando *ſanguinis* ingens copia in finibus, aliquando *tumores* ad pugni magnitudinem juxta conarium inter cerebrum & cerebellum; talis (obſervante *Drelincurtio*) ſemeſtri ſpatio primò *cæcitatem*, dein *ſurditatem*, ſubinde ſenſuum omnium *abolitionem*, & poſtremò *necem* intulit. In cerebro Apoplexia mortui (*inquit Cheſelden*) obſervavi univerſa vaſa ſanguifera plurimum diſtenta, ventriculos ipſamque cerebri ſubſtantiam lympha ſupra modum abundantes, & duram meningem magnoperè incraſſatam, &c. *Vomitoria* (inquit *Dolæus*) experientia teſte, quicquid reclamet *Sylvius*, divinam afferunt opem. " Nullum eſt potentius remedium *vino emetico* in omni ſoporoſo affectu, doſ. ℥ ß. vel ℥ij. per os, ℥ij.

„ ℥iij. vel iv, in enemate. Si injecta enemata præter rationem moram faciunt, ſollicitanda eſt dejectio acribus ſuppoſitoriis, ſpeciatim incidatur „ fruſtulum *ſaponis Venet.* in formam Glandis." *Venæſectionem* in omni *Apoplexia*, & in omni ætate, & in ſumma quidem ſenectute admittimus; timidis, loco hujus, *hirudines* vel *cucurbitulas* concedimus.

Art. 326. *Rhodius* obſervavit, quòd in omnibus affectibus *comatoſis*, præcipuè *lethargo*, & *Apoplexia*, pulſus dùm ex parvo fiebat magnus, & ſenſim in magnitudinem creſcebat, ægrotantes brevi moriebantur; pulſus etenim in hoc affectu eſt ut plurimùm fortis & plenus, quod multos decipit. Pulſus fortis ſæpe decipit inexpertos.

Art. 327. Apoplexia demortui ante triduum non ſunt ſepeliendi, quia omnes humores intra illud ſpatium moventur, & nonnulli ante illud tempus revixiſſe obſervati ſunt. *Barbette*. Linimentum ſequens ut ſpecificum in *lethargo & Apoplexia* habetur; ♃. *ol. ſuccin. ſpic. caſtor. anna* ℈ij. *flor. hiperic. ſucc. rut. expreſſ. ana* ℥iij. *m.* illinatur cervix, &c. Item ſummum & ferè unicum remedium in Apoplexia ſunt *cucurbitæ* capiti impoſitæ. *Riverius*, *Zacutus Luſitanus*, &c. Cùm morbi vis maxima eſt, admoveatur *cauterium actuale* inter primam & ſecundam nuchæ vertebram. Nota benè.

Art. 328. Remedia ſequentia interdum pro re nata in uſum adduci poſſunt; *antimonium diaphoret. antihecticum Poterii*, *aurum fulminans*, *aurum Moſaicum*, *cataplaſma ſuppedale*, *cataplaſma de halecibus*, *elaterium*, *elect. antiapoplecticum*, *emplaſtr. cephalicum*, *elixir. pæon. Mynſicht. enema acre*, *enema apoplecticum*, *ens veneris*, *flores ſalis armoniac. martiati*, *gargariſma ad pituitam*, *infuſum cephalicum*, *pil. volat. ſternutatoria omnia* (*flores Bezoin.* aliis ptarmicis adjecti illa multò efficaciora reddunt) *pulv. ad guttetam*, *tinctura epileptica*, *vinum benedictum*, &c. Remedia varia.

HEMI-

HEMIPLEGIA, PARAPLEGIA, SEU Paraplexia.

Ettmulleri ſententia.

Ratio nominum. *Art.* 329. Paraplegia ſeu paraplexia & apoplexia particularis, in altero tantùm latere hemiplegia nominantur. Interdum afficitur totum corpus, excepto capite, ex obſtructione ſpinalis medullæ; frequentiùs eſt morbus *ſecundarius*, interdum verò *primarius*: ſenſus vel motus vel alteruterque vel totaliter, abolentur, vel multùm imminuuntur.

Paraplegia ab apoplexia differt. *Art.* 330. Paraplegiæ, quæ *apoplexiam*, *epilepſiam*, aliosque morbos immediatè ſequuntur, vulgò *paralyſis* vocantur, ſed *paralyſis* eſt longè alius affectus, ut infra manifeſtum erit. (332.)

Curatio. *Art.* 331. *Vomitus* in omni paraplexia convenit & *purgatio* ad primarum viarum emundationem, *venæſectio* convenit in plethoricis; proximo loco *ſudorifera* valde conducunt, cum ſpecificis interſperſis, decoctum *ſaſſafr.* cum *roremarino* & *bacc. juniperi*; aliquando datur *aurum fulminans* ad gr. iij. vel iv. de reliquis internis medicamentis vide *apoplexiam & paralyſin*; balnea ex *formicis* revera ſingulare quid obtinent in *paraplegiis* curandis.

PARALYSIS & PARESIS.

Ettmulleri ſententia.

Paralyſis & Pareſis. *Art.* 332. Paralyſis eſt gravior, & pareſis levior affectus; paralyſis propriè eſt reſolutio & relaxatio ligamentorum & membranarum motui inſervientium, non ab obſtructis nervis proveniens, ſed a mera membranacearum & nervearum partium

tium reſolutione, & ſic a *paraplegia* diſtinguitur, quæ ab obſtructione nervorum exoritur; hæc ſequitur *apoplexiam*, *epilepſiam*, *convulſiones*, *vertigines*, &c. qui affectus in ſe mutuò ſunt permutabiles, & plerumque deſinunt in *paraplegiam*; Illa verò ſequitur alios morbos longè diverſos; viz. *ſcorbutum*, *malum hypochondriacum*, *colicam*, & frequentior eſt in regionibus ubi vino & ſpiritibus indulgent; aut oritur etiam ſubinde a cauſis externis, ex fumis metallicis, &c.

Art. 333. Paralyſis cæteris paribus faciliùs curatur quàm *paraplegia*, quæ plerumque omnem medici operam eludit; motus ſaltem amiſſus, ſuperſtite ſenſu reſtituitur; *tremor* ſuperveniens eſt bonum ſignum recuperandi motum. " Atrophia ,, verò aut frigiditas peſſimè ominatur. " Curatu difficilis.

Art. 334. *Purgatio* lenis tantum inſtitui debet cum *mercurio dulci & extracto bellebori*, *ſpecie diaturb. cum rhabarbaro*, *pit. ſœtid.* &c. & poſtea *ſudoriſera*, remedia *apoplectica*, & *epileptica*, *viperina*, *ſuccinata*, *lumbricalia*, ex *milleped.* & *formicis* parata, *antimonialia*, *martialia*, *bezoardica*, *aurum diaphoreticum*, *antiſcorbutica*, & *ſpecifica* in ſero lactis cocta quando a *dolore colico* ortum ducit; & externe pro abdomine illinendo *galbanetum Paracelſi*. Galbanetum Sennerti eſt præſtantius medicamentum. Vid. *Pharm. Batean.* In genere *urticatio* membri reſoluti eſt maximi uſus, expertus loquor. *Thermæ narurales*, balnea ex *formicis* parata, *unguentum martiatum*, *nervinum*, *paralyticum*, &c. Curatio.

Vuilliſii ſententia.

Art. 335. Paralyſis eſt partium nervoſarum a debita diſtentione reſolutio, ſive relaxatio; cujus ratione motus & ſenſus, nempe aut alter tantum, Definitio paralyſeos

 tum,

tùm, aut ſimul uterque, in toto corpore, vel in quibuſdam partibus, debito more exerceri nequit.

Unde provenit. *Art.* 336. Mentis hebetudo, oblivio & ſtupiditas, frequenter in paralyſin mutantur. Paralyſis aliis affectibus frequentiùs ſupervenit, quales præcipui ſunt *carus*, *apoplexia*, *ſcorbutus*, *convulſio*, *colica*, *arthritis*, &c.

Difficilè curatur. *Art.* 337. Paralyſis ab apoplexia, caro, convulſione, colica, aliiſque cerebri, aut ſyſtematis nervoſi affectibus superveniens, ſi non brevi tempore in melius alteretur, aut medicamentis cedat, plerumque inſanabilis perſtat; hominibus provectæ ætatis, cacochymicis, valde ſcorbuticis, aut intemperatis accidens, etſi affectus haud immanis fuerit, difficilè tamen curatur.

Curatio. *Art.* 338. *Phlebotomia* paſſim non omnibus convenit; & ſi hanc vetamus, non tamen ob eandem cum veteribus rationem, ſupponendo paralyſin eſſe morbum frigidum; præmiſſis univerſalibus, viz. *vomitorio* & *catharſi*, cereviſia medicata parari poteſt ex *ſalvia bæton. ſtæchad. lign. ſaſſafr. cortic. Vvinter.* &c. Quidam paralytici ſunt frigidi, alii calidiores ex conſtitutione, ideòque remedia debent eſſe diverſi generis, ut in ipſo *ſcorbuto* evenire ſolet. Remedia in hoc affectu inſigniora ſunt *viperina*, *pulv. rad. ſerpent. virgin. gum. guaiac. tinct. ſuccin. ſp. C. C. ſuccinat. pulv. ari comp. chalybeata*, *antiſcorbutica* omnia, præcipuè *ſucci antiſcorbutici cum aqua raphan. aurantii*, &c. Externè *fotus*, *linimenta*, *cucurbitulæ*, *veſicatoria*, *urticationes*, item immiſſio membri reſoluti in *grana hordei* poſt cereviſiam ſubductam, vel intra *ventrem* vel *thoracem beſtiæ recens mactatæ*, aut denique *balneum artificiale vel naturale*. His non ſuccurrentibus proveniendum erit ad remedia magna, viz. *diaphoretica*, *ſalivantia*, *vomitoria fortiora*, &c. *ſudorifica* uſitatiora ſunt decoctum *guaiac. ſpiritus*

& oleum

& oleum ejuſdem, miſtura ſimplex, flores & ſpiritus ſalis armoniac, aurum diaphoreticum, ſal. viper. bezoar. min. tinct. antimon. &c. Nullum datur præſtantius remedium quam *thermæ noſtræ Bathonienſes*; quoſdam tamen deteriùs reddunt. " Pro pauperibus & nimis procul a *Bathonia* de„ gentibus *Thermæ artificiales* ad imitationem na„ turalium ad hunc modum fieri poſſunt: ♃. „ *calc. viv.* ℔iiij. *coq. pauliſper. in aq. commun.* „ *cong.* xx. *vel* xxx. *pro ſemicupio.*

Inter legendum & ex obſervatione.

Art. 339. A ſpirituum inopia fit paralyſis, ut in ſenectute valetudinaria, poſt immodica ſanguinis; liquoris genitalis, &c. diſpendia, è ſanguine enim effœto pauci ſpiritus in cerebro procreantur. Cauſa paralyſeos.

Art. 340. Credibile eſt papillas cutaneas eſſe tactus organum, ideòque hic ratio reddi poteſt, cur ſuperſtite motu ſenſus poteſt aboleri, viz. quia motus per nervos fit; ſenſus per papillas haſce. Papillæ cutaneæ tactus organum.

Art. 341. Ad membra paralytica plurimùm valent fomentationes quotidianæ ex *formicis* & earum *cubilibus* in aq. font. coct. interdum præſentaneam opem & firmum conſtanſque robur partibus affectis afferunt; eodem tempore uſurpetur oleum ſequens, ♃. *ſem. ſinap. parum contuſ. q.v. ſp. lavend. q.ſ. ut* madefiat; infunde frigidè per horas 24. deinde oleum prelo exprimatur; cum quo iounge cervicis vertebras & ſpinam dorſi & etiam partes affectas. Nihil potentius eſt in affectibus paralyticis (inquit *Cheſneau* experientia teſte) ad diſcutiendum humorem aliquem in vertebris lumborum vel in muſculis concretum, quàm *oleum philoſophorum, & oleum terebinthinæ*, quod ſecundò exit poſt ſpiritum aureique eſt coloris. Si mem- Remedia ex formicis & ex ſem ſinap.

brum paralyticum extenuetur, vix aut ne vix quidem reſtituitur.

Vires terebinthinæ e Chio. *Art.* 342. D. *Harris* in obſervationibus de morbis gravioribus aſſerit *terebinthinam e Chio* in hoc affectu vires planè admirandas obtinere; atque hunc in modum præſcribit, ♃. *tereb. e Chio* ℥iij. ſolve in vitel. ov. immiſcendo *ſyr. de ſtæchad.* ℥j. *aq. lact. alex.* ℥iv. m. f. hauſt. ſingulis auroris capiend. ad quartam vicem. Addit prætereà ſe dediſſe *tereb. venet.* ʒvj. vel ℥j. in hauſt. ſimiliter diſſolut. non modò in *paralyſi*, verùm & in *arthritide*, & in *rheumatiſm.* cum optimo ſucceſſu.

Paralyſis Laryngis. *Art.* 343. Larynx, ſpharynx, & gula quandoque Paralyſin patiuntur. Paralyſis *laryngis* prohibet deglutitionem liquidorum, non verò ſolidorum, quoniam epiglottis non perfectè claudet rimulam laryngis. Paralyſis *pharingis* prohibet deglutitionem ſolidorum, non verò liquidorum. Paralyſis *gulæ* omnimodam deglutitionem tollit. Interdum deglutitio læditur ex contractura ſpaſmodica gulæ, quod hypochòndriacis & ſcorbuticis eſt familiare.

Pharingis & gulæ

Curatio. *Art.* 344. Epiſpaſtica ſunt applicanda; antiſpaſmodica & antiparalytica internè & externè uſurpanda ſunt; gargariſmata & linctus in loquela amiſſa convenientia hìc locum habent; ſpeciatim *ſuccus ſalivæ cum nuc. moſcat.* caſtoreo frequenter & diu in ore detentus. " Cataplaſmate ſequent. " in praxi noſtra quandoque uſus ſum; ♃. *pulp.* " *raparum coct.* ℥iv. *herb. rut. contuſ. m.* ij. *ſem.* " *ſinap.* ℥j. *pulp. alb. græc. euphorb.* ʒij. *ſulph.* " *viv.* ʒiij. *ol. ſuccin.* gr. 100. *ung. nervin. q. ſ.* " *m. f.* cataplaſma gulæ applicandum.

Paralyſis linguæ. *Art.* 345. In paralyſi linguæ ſolus ſuccus *ſalviæ* obmuteſcentiam ſolvit; ſequente gargariſmate felici cum ſucceſſu in praxi aliquando uſus ſum; ♃. *Fol. ſalviæ roriſmarin. ana m.* j. *hyſſop. puleg. ana m.* ß. *ſem. ſtaphid. agr. ſinap. ana* ℥ß.

coq.

coq. in q. ſ. aq. font. ab ℔j. Colaturæ add. *ſucci ſalviæ depurat.* ℥ij. *oxymel. ſcillit. aq. regin. Hungar. ana* ℥j. *ſyr. ſtæchad.* ℥iij. m. teneat coch. ij. in ore aliquandiu & deinde expuat; idque fiat frequenter in die.

Farrago ſententiarum.

Art. 346. Solent, qui per omnia membra reſoluti ſunt, celeriter rapi; at ſi correpti non ſunt, diutius quidem vivunt, ſed raro tamen ad ſanitatem perveniunt, & plerumque miſerum ſpiritum trahunt, memoria quoque amiſſa. *Celſus.* Celſi obſervantia.

Art. 347. Cura hujus mali a curatione *luis venereæ* non abludit multum, adeoque *mercurialia ſudorifera*, *decoct. e lign.* &c. proſunt. Externè *inunctiones*, *ſpirituoſa* & *penetrantia* non in parte affecta, ſed ſpina dorſi; ut *unguentum nervinum*, *martiatum*, *ol. tereb. ſal. volat.* &c. Item maximo cum emolumento ſequens emplaſtrum ſpinæ dorſi admovetur; ♃. *Empl. de ranis cum quadruplo mercurio* ℥j. *camphor.* ʒß. malaxetur cum *ol. ſuccin.* & fiat emplaſt. *Vualdſchmid.* Curanda eſt, ut luës venerea.

Art. 348. Tinctura antiepileptica *Pitcarnii*, in cap. de *epilepſia* (385.) tradita purgantibus orba ab authore laudatur. Tinctura Pitcarnii.

Art. 349. Virtutes & uſus remediorum ſequentium lector ipſe expendat: *Cataplaſma de rapis*, *cinnabaris antimonii*, *emplaſtrum de pyrethro*, *enema apoplectic. enema terebinth. fotus ſpirituoſus*, *galbanetum Sennerti*, *guttæ Goddardianæ*, *infuſum cephalicum*, *linimentum paralyticum*, *oleum lumbricorum* (per diſtillationem mira præſtat) *pulvis ad guttetam*, *ſpiritus ſanguinis*, *ſucci ſcorbutici*, *tinctura cantharidum*, *tinctura epileptica*, *unguentum ad atrophiam*, *unguentum ſalino-volatile*. Remedia alia varia.

CATALEPSIS.

Catalepſis

Art. 350. Catalepſis ſeu catoche, Latinis & Arabibus congelatio dicta, eſt affectus in quo ægri manent rigidi in eodem ſtatu, quo prenſi fuerunt: interdum tamen nonnihil audiunt, vident, recordantur, & poſt narrant; ſi quid ori ingeratur deglutiunt, impulſi incedunt. Milites in obſidione Metenſi haſtam in manibus tenuerunt, equites turmam ſequebantur, non minùs quàm non congelati. Eſt morbus rarò occurrens at ſatis acutus, intra 3. aut 4. ad ſummum dies jugulans; quandoque fit metaſtaſis in *epilepſiam*, *apoplexiam*, vel *melancholiam*: in genere pauciſſimi reſtituuntur; nemo liberatur, cui ſecundò catochus ſupervenit.

Rarò occurrit & rariſſimè curatur.

Ettmulleri ſententia.

Morbi deſcriptio.

Art. 351. Catalepſis ſeu catoche, eſt affectus rariſſimus, & ſummè mirabilis; in quo ceſſat omnis ſenſus internus, & externus, & motus, ita ut ægrorum membra rigida ſint, & inſtar ſtatuarum in ſua poſitura; impulſa tamen moventur, ſed tamen denuò in iſta per motum acquiſita figura fixa permanent. Vulgò pro *ecſtaticis* habentur. " In hoc affectu (inquit *Dolæus*) alvi ac „ urinæ fit ſuppreſſio; reſpiratio tamen integra & „ illæſa manet, & ſanguinis circulatio: ægri verò immoti manent, inſtar *Marpeſſiæ cautis*.

Curatio.

Art. 352. " Quoad curam, in genere ab omnibus practicis tam veteribus quàm neotericis „ hunc morbum ejuſdem farinæ medicamentis, „ quibus *apoplexiam* curari lectori patebit; unde „ jure merito *apoplexia inverſa* nuncupatur. Re„ media omnia proſunt, quæ viſcidum quodcun„ que incidere vel attenuare, & pro ratione oc„ caſio-

„ caſionis evacuare valent; excellunt *ſalia volati-* „ *lia*; conveniunt *vomitoria antimonialia*, *epiſpa-* „ *ſtica*, *antiſpaſmodica*, *antiparalytica*, *&c.*

Boerhaavii ſententia.

Art. 353. Hujus morbi cauſa proxima eſt immobilitas ſenſorii communis, prout primo momento inſultus ſe habebat. Ergo ſanguinis cerebroſi, glandularum cerebri, emiſſariorum ejus abſoluta eſt quies, ut in initio. Omnes quidem in eo morbo functiones cerebri læduntur, & illæ, quæ inde pendent; ſoli muſculi ſic manent tenſi, ut in initio erant; cæterum reſpiratio & pulſus ſuperſunt, at plerumque leves. Diſſecta cadavera demonſtraverunt arterias venaſque cerebri valde turgentes fortiter impacto denſo cruore; in morte plerumque finitur. Cauſa proxima.

Art. 354. Solvitur interdum *larga narium hæmorrhagia*; ideoque curatio tentatur hæmorrhagiæ ex naribus prolectu hæmorrhoidalis, menſtruive fluxus prolectu; ſternutatoriis, vomitivis; veſicatoriis; fonticulis (interſcapularibus); ſetaceis; victu humectante. Curatio.

STUPOR SEU TORPOR, & obdormitio membrorum.

Art. 355. " Stupor vel torpor in genere eſt „ ſenſus tactus vel motus, vel utriuſque imbecil„ litas, quæ quidem plerumque eſt aliqualis pa„ ralyſis ſcorbutica inchoata; ſaltem iſtius morbi „ plerumque eſt prodromus. Si plura ſimul oc„ cupet membra *hemiplegiam* aut *apoplexiam* mi„ natur. Stupor in facie *torturam oris* porten„ dit. Stupor ſeu Torpor.

Art. 356. " Huc quoque pertinet affectus a qui„ buſdam *obdormitio* membri unius vel plurium Obdormitio.

Digitized by Google

„ vocatus. Hæc obdormitio videtur eſſe affectus „ ex torpore & dolore aliquali ſimul mixtus, „ qualis a cauſa externa plerumque excitatur, „ compreſſione ſcilicet membri vel nervorum in „ eo, unde influxus ſpirituum animalium inhibe- „ tur, qui poſtea laxatis nervis copiosè & ſubito „ in illud recurrunt, & ſubitam alterationem fa- „ ciunt, quam dolor ille vel moleſtia ſequitur.

Hiſtoria ſingularis. *Art.* 357. “ Novi quendam ferè ſexagenarium, „ qui *colica nervoſa diuturna* laboraſſet, nimirum „ triginta plus minus annos per menſes aliquot „ illum quotannis affligente, in hunc affectum „ tandem incidentem ſilente ferè colica aut ſal- „ tem leviter ac impotenter dolente, nempe *in* „ *ſtuporem*, *&* *torporem* *&* *obdormitionem bra-* „ *chiorum* *&* *crurum*, *præcipuèque manuum* *&* „ *tarſorum*, *&* *muſculorum oculariam*. Huic im- „ peravi *rhabarb.* ℈j. *vel* ʒſs. alternis vel tertiis „ diebus hora aliqua antemeridiana maſticare; „ opobalſami puriſſim. gt. xx. *vel* xxx. *in ſacchar.* „ *cryſtall. inſtillat.* ſemel vel bis in die deglutire, „ cereviſiam & ſpiritus ardentes omnimodis pror- „ ſus interdixi. Porrò bis tantum in die victum „ capere conſului; jentaculum ſcilicet & cœnam „ idque ad intervallum *novem ad minimum hora-* „ *rum* omiſſo prandio; Aquam Spadenſem inter „ cœnandum ad ſitim potare loco cereviſiæ tenuis, „ vel aq. commun. atque ex hac methodo, dum „ hæc ſcribo, melius ſe habere videtur. Vires „ *Piſſelai Indici* nondum expertus eſt.

TRE-

T R E M O R.

Ettmulleri ſententia.

Art. 358. Tremor eſt malum morbis *convulſivis* affine, in quo cum motu narurali & voluntario ſimul aliquid *convulſivi* concurrit; eſt affectus ſeipſum oculis prodens. Tremor ſupervenit animi paſſionibus gravioribus, ſpeciatim, iracundiæ, & crapulæ, ſed hic eſt *accidentalis* & *tranſitorius*; metalli foſſores & metalli fabri ſubinde tremunt; nimia Venus ad tremorem diſponit; ſenio confecti ferè ſemper tremore plus minùs afficiuntur. Tremor.

Art. 359. Tremor interdum periculoſus eſt, quoniam facilè degenerat in alios graviores affectus nervinos, in *paralyſin*, *apoplexiam*, *lethargum*, *ſpaſmum*, &c. in ſenibus eſt incurabilis. Tremor qui ſupervenit mulieribus poſt partum ex retentis quibuſcunque in utero eſt periculoſus affectus; ſubinde enim *epilepſias* lethales infert. Prognoſis.

Art. 360. Tremori ſuccurrunt omnia ea, quæ in *paralyticis*, *apopleticis* & *convulſivis* morbis conveniunt, & quæ *nervina* dicuntur privatim cerevisia *ſalviata*, proximo loco *ſtæchas Arabica*, & *roſmarin. meliſſa*, *majorana*, *radix*, & *ſemen pæon. bacc. juniperi*. *rob. ejuſdem*, decoctum *e lignis*, *aromata*, *caſtoreum*, *ſtercus pavonis*, *cinnabarini*, &c. Quoad externa eadem ſunt ac in *convulſione tonica*, quibus addi poteſt uſus *thermarum* (*pſychroluſia*.)

C O N V U L S I O.

Art. 361. Convulſio ſive contractura eſt nervorum muſculorumque verſus ſuam originem, involuntaria & perpetua retractio, & ita diſtinguitur Convulſio eiuſque diviſio.

tur

tur a *motibus convulſivis*, qui ſuas habent interpolationes: Eſtques vel *univerſalis*, *tetanus* dictus, qui dividitur in *emproſthotonum* & *opiſthotonum*; vel *particularis*, quæ membrum quoddam vel articulum privatim reſpicit, hujus ſpeciei eſt *ſpaſmus cynicus*.

Schmitzii ſententia.

Spaſmus cynicus. *Art.* 362. Spaſmus cynicus, qui eſt diſtortio utrumque latus oris obſidens [ſin verò alterutrum tantum latus convellatur, *tortura oris* dicitur. Tortura oris. *Ettmuller.*] a rictus canum ira percitorum & ad mordendum ſeſe comparantium ſimilitudinem appellatur. Ex ſe turpe eſt malum & difficile curatu, exitialium morborum, ut *apoplexiæ*, aut *epilepſiæ*, non rarò eſt prodromus. *Ligatura*, qua, tanquam capiſtro, facies ad figuram naturalem reducatur. Medicamenta *antiparalytica* & *antiſpaſmodica* ſunt uſurpanda. Curatio. " Pro homine quodam „ octogenario ſequens linimentum præſcripſi, non „ neglectis interim appropriatis internis, quorum „ nunc oblitus ſum; & præter ſpem omnem eu„ ratus eſt. ℞. *ſapon. Venet.* ℥ij. *camphor.* ℈ij. *ol.* „ *mac. per expreſſ. aq. regin. Hungar. ana* ℥ſs. *ſp.* „ *ſal. armoniac.* gr. xxx. *ol. junip.* gr. xl. *ol. caſtor.* „ ℥ſs. *miſce*. "

Cœlii Aureliani ſententia.

Aureliani deſcriptio. *Art.* 363. Interdum buccas adducit in poſteriorem partem tanquam ridentibus; nunc palpebras & nares collum etiam atque humores rapit, & ita patientes facit commoveri tanquam onus humeris bajulantes transferendi ponderis cauſa (ſed hæc ſpecies videtur eſſe *emproſthotonus*.)

Aliun-

Aliundè.

Art. 364. " In hujuſmodi ſpaſmis particularibus Curatio.
„ poſt *evacuationes* (ſi indicentur) factas, exhi-
„ benda ſunt remedia *antiſcorbutica*, *&* *antiſpaſ-*
„ *modica*: Inter hæc eminent expreſſiones *mille-*
„ *pedum*, *caſtoreum*, *elixir pæoniæ* & decoctum
„ *guaiaci*, & ultimò ad *topica* deveniendum eſt;
„ pars affecta, in artuum *contracturis*, ſi fieri poſ-
„ ſit, in *intima bovis* aut *vervecis* recens cæſi im-
„ mittatur, & ibi tamdiu detineatur, quamdiu
„ animal calet; commendantur balnea præcipuè
„ *ſulphurea*, & *balſamum galbani terebinthinat.*
„ *a Sennerto.*

Ettmulleri ſententia.

Art. 365. Convulſio *tonica* eſt convulsio propriè dicta, viz. quando pars convulſa rigida manet, ac metus eſt nè omninò contracta permaneat. In *India orientali* epidemicùm malum eſt varii generis convulſio, de quo eleganter ſcribit *Bontius*. Convulſio tonica.

Art. 366. Inter univerſalia *clyſmata* ſunt valde proficua; remedia interna ſunt *carminativa*, *cephalica*, *antiepilectica*, in pertinaciori malo decoctum *e lignis*; Externè *linimenta ſpirituoſa &* *penetrantia*, ſpeciatim *lumbrici vivi* applicati, *ol. & ſp. lumbricorum camphorat. ol. ſuccin. cum petrol. galbanetum Paracelſi cum ol. euphorb. ol. terebinth.* Curatio.

Aliundè.

Art. 367. Spaſmi ſive motus convulſivi ſunt contractiones muſculorum non conſtantes, ſed cum interjecta aliqua quiete alternatim ceſſantes & celeriter redeuntes ab involuntario & irregula- Spaſmi ſive motus convulſivi:

gula-

gulari ſpirituum animalium influxu. Tales cernuntur in *epilepſia*, in *paſſionibus hyſtericis & hypochondriacis*, aliquando in *ſcorbuto*, in *febribus malignis* malè judicatis, in *capitis vulneribus & contuſionibus gravioribus*, &c. ſed hi affectus ſeorſim tractantur. Motus convulſivi ſive ſpaſmi ab ataxia ſpirituum in ſummitatibus vel originibus nervorum inordinatè deſcendentium oriuntur. *Tenſio convulſiva* ſolidarum partium eſt una ex primariis cauſis, quæ *æquilibrium* deſtruunt inter ſolidas & fluidas. Jour. des Scav.

Unde lethales. *Art.* 368. Lethalis evadit convulſio ex eo ſolum, quod ſuffocationem inducat convulſis muſculis reſpirationi dicatis.

SINGULTUS.

Ettmulleri ſententia.

Singultus. *Art.* 369. Singultus eſt motus diaphragmatis convulſivus. *Sternutatio* ſingultui ſuperveniens illum ſolvit, quoniam eſt motus ſpaſmodicus ei contrarius. Interdum eſt malum diuturnum per plures dies, menſes, annos, affligens; aliquando penitus incurabilis, in quo caſu occultum quoddam conformationis vitium, os ventriculi aut diaphragma, aut nervos afficiens, ferè ſubeſſe ſolet.

Cura. *Art.* 370. Quoad curam (eſt morbus *primarius* vel *ſecundarius*, ſi *poſterior* habenda eſt ratio morbi a quo pendet, in genere *antiſpaſmodica* & *ſtomachica* ſunt adhibenda) *Laudanum* cum *cardiacis*, *zinzib. condit. ſtomachica*, *carminativa*, præmiſſo *vomitorio*, vel *purgatione cum calomel.* &c. Externè cataplaſma ad ſingultum Mynſicht, quod componitur *ex fermento acri cum pulv. ment. & aliis aromat. cum ol. caſtor.* &c. malaxat. Quidam cum ſpongia aut pane calido applicant ventriculo fotum humidum factum *ex aceto cum caſtoreo*, *pipe-*

pipere & ſinapi coćto. Internè pelliculæ internæ *ventriculi gallinæ* exſiccatæ & pulveriſatæ. Ubi pertinacior perdurat [in morbo *primario*] ad ſeptimanas aliquot in corpore robuſto ſemper provocandus eſt *vomitus*.

Art. 371. Virgo hoc morbo laborans per longum tempus poſt permulta remedia incaſſum tentata, ſolo *ſpiritu æruginis* ab empirico exhibito curata fuit. *Bonetus*. Spiritus æruginis.

Art. 372. Eruditus medicus uſum remediorum ſequentium probè calleat, *aurum Moſaicum*, *cataplaſm. ſtomach. fotus ſpirituoſus*, *fotus ſtomachicus*. Et præ reliquis *julap. moſcatum*, quo nondum hactenus novi præſtantius remedium [inquit *Fuller.*] aliquando enim divinitùs ſuccurrit, & ſingultum ſuperat. Hanc veritatem teſtatur praxis noſtra. *Diaſcordium* larga doſi ad ʒij. in febribus, *Sydenham.* [imò ad ʒiij. dari poteſt.] Remedia varia.

STERNUTATIO.

Art. 373. Sternutatio eſt motus convulſivus muſculorum expirationi inſervientium & diaphragmatis; nobis invitis accidit plerumque ex acrimonia humoris e glandulis narium ſponte erumpere; vel ptarmicis excitatur; immò aliquando ab aere frigido vel radiis ſolaribus. Sternutatio.

Art. 374. Sternutatio nimia eſt morbus de genere *convulſivorum*; ideoque in genere eandem curam poſtulat; *lenientia* & *mucilaginoſa* naribus attrahenda ſunt; eadem ferè curam admittit, ac ſingultus. [370.] Cura.

EPILEPSIA.

Ettmulleri ſententia.

Epilepſia; *Art.* 375. Paroxyſmi epileptici ſunt motus convulſivi, in quibus univerſum corpus, aut plura membra diverſimodè contrahuntur, vibrantur, aut agitantur. Tres ſunt gradus hujus affectus; primus parum differt a tertio gradu *vertiginis* (303.) In ſecundo gradu adſunt agitationes & geſticulationes variæ, ſenſibus externis ac internis perſtantibus, aut in delirium abreptis, ſaltant, canunt, rident, flent, ridicula narrant, vociferant, pectora percutiunt, poſt paroxyſmum interdum omnium recordantur, interdum nihil ſciunt. In tertio gradu omnis tam ſenſus, quàm rationis uſus perit, ad humum proſternuntur, dentibus ſtrident, corpus inſigniter attollunt, ſpuma per os ejicitur, labia & linguam mordent, &c. quibus remittentibus ægri tanquam ſopore oppreſſi jacent, ad ſe redeuntes nihil horum ſciunt, tantùm de torpore, & gravedine quadam capitis, & artuum laſſitudine conqueruntur; qui ſecundo gradu laborant, vulgò *pro obſeſſis a dæmone* habentur.

Tres ſunt gradus.

Prognoſis. *Art.* 376. Imprimis *lunæ motibus* auſcultat epilepſia, maximè ea quæ eſt *per eſſentiam*. Epilepſia *habitualis* interdum ſine periculo vitæ ad plures annos durat, utut ſæpius recurrens ægros plus minus paralyticos, delirantes, aut ſtupidos reddat. In junioribus aliquando circa pubertatem terminatur; poſt 25um annum ſuperveniens ferè uſque ad mortem durat, *teſte Hippocrate*, ſed hoc non eſt omninò verum. In junioribus ſpes eſt circa pubertatis tempus.

Curatio. *Art.* 377. Cura inchoanda eſt cum *vomitorio*, maximè ſi morbus ſit *per conſenſum*, *mercurius dulcis* permiſcendus eſt cum *purgantibus*, quæ etiam

etiam debent eſſe mitiora; laudantur *abſorbentia*, *martialia*; *acidulæ*, *decoct. e lignis*, *ſonticuli*; ſi *venæſectio* celebretur, ſit in talo. Inter ſpecifica *antiepileptica* numerantur ſequentia, *Radix pæon. mar. flor. lilior. conval. tiliæ*, *ſem. rutæ*, *viſcus quercinum*, *vel potiùs corylinum*, *lignum buxi*, *ſp. ceraſ. nigr. aq. epileptic. Langii ſp. ſang. human. ſecundin. human. cranium humanum*, *dens hippopotami*, *caſtoreum*, *ſtercus pavonis*, *camphora*, *ſal. & ol. ſuccini*.

Art. 378. Ad excitandum ægrum e paroxyſmo inflетur *fumus nicotianæ* (vel *avium pennarum*) in faucibus; ſuffitus *ſuccini* etiam multum confert; conveniunt *ligaturæ* communicationem ſpaſmodicam inhibentes, ſi, ſcilicet, *ab extremitatibus convulſiones inchoentur*. Quid agendum a paroxyſmo.

Vuilliſii ſententia.

Art. 379. Inſultus epilepticus univerſalis ac immanior tantum *convulſio* eſſe videtur, cujus acceſſio ut plurimum ex improviſo aggreditur, ægroſque nihil tale cogitantes opprimit, atque ictu oculi citiùs, ſenſu & intellectu orbos, in terram præcipitat; quippe non tam cadunt, quam cum impetu quodam proſternuntur; proſtratis ſupervenit ſtridor dentium cum ſpumà oris, ſæpè etiam capitis concuſſio; brachia & crura, necnon cervix & dorſum, aut ſtatim rigida fiunt, aut variis flexionibus diſtorquentur; pleriſque præcordia & hypochondria & venter intumeſcunt, poſt aliquod tempus ad ſe redeunt, ſuperſtite dolore capitis & hebetudine. Paroxiſmi deſcriptio.

Art. 380. Eſt morbus curationis difficillimæ, aliquando tamen medicamentorum ope profligatur, aliquando ſua ſponte terminatur, viz. circa pubertatis tempus, aliter in mortem deſinit, vel in alium morbum commutatur, ſcilicet, *paralyſin*, Curatio.

lyſin, *ſtupidatem*, aut *melancholiam* [incurabilia.] *Alphonſus Ferrius* plurimos epilepticos ſimplici *guaiac.* decocto bis in die ad ℥vj. vel viij. præſcripto ejuſque decocto ſecundario vice potus ordinarii (prout in *lue venerea* aſſolet) aſſumpto ſe curaſſe affirmat : ſi tali decocto *radix pæon. aliaque ſpecifica* addita fuerint, forſan efficacius eſſet remedium,

Cheſneavii ſententia.

Nota bene. *Art.* 381. Quod palpitatio eſt cordi, talis omnino eſt Epilepſia cerebro ; nam cum in eoſdem uſus habeat utrumque principium ſuam *ſyſtolem & diaſtolem*, harum ratione, ambo ab iiſdem cauſis, ſimili ſymptomata affici par eſt. Ideo Epilepſia, ſive tanquam morbus ſive tanquam ſymptoma ſpectetur, dicenda eſt cerebri, aut alterius cujuſque partis alteratio, quæ apta nata ſit gignendæ materiæ, ichoris, aut vaporis ſimili, qualitatibus cerebro proprietate ſpecifica infenſis, cujus occurſu totum concutitur motu *palpitationis* ſimili cum læſione functionum, nervoſa in conſenſum trahens, quæ ſuo modo etiam *palpitant* (quemadmodum *arteriæ palpitante corde*) quoſque cerebrum noxia excuſſerit.

Coercitio memororum. *Art.* 382. Non poſſum probare, quod omnes ferè conſulunt, *membra ſcilicet coercenda eſſe tempore paroxyſmi*, exiſtimantes ex illa convulſivi motus cohibitione levari muſculos ; ſed tantum abeſt : cum enim cohibitio hæc ſit violenta, impediatque muſculi contractionem ad terminum ſuum pervenire : quò longius eſt ab illo eò major fit fibrarum muſculi contentio,

Bar-

Barbettii ſententia.

Art. 383. Si Epilepſia oriatur ex cerebri *idiopathia*, ſemper adeſt gravitas, & atrox dolor capitis, item ſenſuum debilitas, ſtupor, faciei pallor, & inſomnia turbulenta; ſi ex *ſympathia* ventriculi, ii in præcordiis & circa orificium ventriculi dolorem, corroſionem vel diſtentionem ſentiunt, præſertim jejuni, & difficillimè inediam tolerant; paroxyſmum ſemper antecedunt nauſea, dolor, & palpitatio cordis animique deliquium; ſolvitur autem paroxyſmus cum vomitu bilioſorum aut pituitoſorum acidorumve humorum: Si ex *utero*, circa lumbos & pubem dolores, & ſimul capitis acerbi cruciatus percipiuntur. Ratio habenda eſt cauſæ unde oriatur.

Art. 341. In hoc morbo curando omnibus ferè antecellunt *flores ſalis armoniaci* & *ejuſdem ſpiritus*, qui eſt valde volatilis & penetrantiſſimus, item prodeſt *cinnab. nativ.* præmiſſis univerſalibus, hauſtus ſequens bis in die exhibitus puellam ab hoc malo liberavit; ℞. *Sapon. Hiſpan. albiſſ.* ʒß. *coque ex lact. vaccin.* ℥iij. bibatur tepidè. Curatio.

Pitcarnii ſententia.

Art. 385. In Epilepſia vel paralyſi poſt *vomitum* repetitum & *veſicantia*, detur tinctura antiepileptica ſequens (junioribus verò exhiberi debet *mercurius* & juſculum cum *lumbricis terreſtribus*) ℞. *Rad. valerian. ſylv. dictamn. alb. ana* ʒvj. *caſtor. ſterc. columb. ana* ℥ß. *viſc. quercin.* ʒvj. *cinnam. ſumit. roriſmarin. ana* ℥ß. *fol. ſen.* ℥ij. *jalap. turpeth. ana* ℥ß. Infunde frigidè per dies x. in vin. alb. Gallic. ℔viij. colaturæ add. *pulv. cran. humani ungul. alcis ana* ʒij. *ſacchar.* ℥iv. *cui immiſce ritè ol. ſuccin.* ℈iv. & *ſpir. caſtor.* ʒij. *doſ.* ℥iv. Expedit hanc tincturam *pur-* Pitcarnii tinctura.

gantibus orbam exhibere in *paralyticis* declinante morbo; expedit etiam ægros, poſt membra affecta ad ignem liberaliter & ſtrenuè perfricta; *aquis frigidis* immergere.

Harriſii ſententia.

Pulvis ſpecificus. *Art.* 386. ♃. *Lumbric. terreſt. præparat.* ℥j. *cran. human. præparat.* ʒij. *cardamom. min.* ℈ij. m. f. pulv. in chart. xij. diſtribuend. ſumebat Epileptica unam bis in die in coch. julap. cephalic. ſequent. ſuperbibebatque ejuſdem coch. iij. ♃. *Aq. ceraſ. nigror. flor. tiliæ ana* ℔ß. *pæon. comp.* ℥ij. *tinctur. caſtor.* ʒij. *ſyr. pæon. comp.* ℥ij. m. f. julap. ſed quia tantum pulveris nauſeabundi quantitatem ventriculus faſtidiebat; paulò poſt ſing. doſes *elix. propriet. dulc. gutt.* xxx. ſacchar. tantillo inſtillat. inſuper mox deglutiebat: atque hac methodo curata eſt puella Epileptica poſtquam plurima alia incaſſum tentata.

Farrago ſententiarum.

Art. 387. Epilepticus, remediis aliis minus proficientibus, *ſuper mare naviget ad nauſeam & vomitum excitandum*, idque aliquoties repetat: & deinde deambulet, horis tribus quatuorve, quotidie, per integram ſeptimanam, vel diutiùs, in *ſulco immediatè poſt aratrum humum verſans, in agello annis aliquot feriato*. Dicet aliquis authorem pro certo inſomniis ludificari; quanquam hoc credat, experiri licet, nec fortaſſe facti pœniteat.

Art. 388. Ultra omnia ad morbum caducum curandum, & penitus eradicandum valet *diæta lactea* ab aliis quibuſcunque obſoniis & potulentis omnino abſtinentibus; ut ex inſigni hiſtoria *Medici, Noviomagi* non multò pridem degentis, iſto

modo

modo curati docemur. Vid. *Cheynei* Tractat. de Arthritide, p. 103. &c.

Art. 389. Cauſa proxima omnis Epilepſiæ exquiſitæ ſemper eſt nimia cerebri in nervos motorios, nulla in ſentientes actio. *Boerhaave*. *Melancholici* fiunt aliquando Epileptici & contrà. Epilepſia (inquit *Hippocrates*) *pituitoſis* quidem contingit; minimè vero *bilioſis*. *Crato cinnabarim nativam* tanquam Epilepſiæ *magnetem* commendat, hoc modo exhibitam; ℞. *Cinnab. nativ. opt. ſubtiliſſimè trit.* ℥ß. *coral. rub. præparat. margar. præpar. ana* ℈ij. *croc. opt.* ℈j. *fol. auri* N. xv. f. pulv. ſubtiliſſimus, doſ. ℈j. cum julap. cephalic. *ſuccus rutæ* multùm laudatur ad epilepſiam: ideoque ejuſdem *extractum* iiſdem pollet viribus, & commodiùs ſumi poteſt. Electuarium Peruvianum Epilepticum *Fulleri* eſt præſtantiſſimum & certiſſimum Anti-epilepticum; uti experientià me docuit (inquit *Fuller.*) Poſt debitas *evacuationes* adultis doſis ſit ʒj. manè & veſperis per 3. vel 4. menſes & poſteà per triduum vel quatriduum ante *novilunium & plenilunium*. *Morbos Epilepticos, hyſtericos; & choream ſanct. Viti penitùs eradicat*. In morbis hujuſmodi convulſivis ægrotis *prædictum electuarium* frequenter exhibui & [libenter agnoſco] rarò fruſtrata fuit ſpes mea. Eximiæ vires *radicis valerianæ ſylveſtris* à Fabio Columna prædicatæ, & à Riverio memoratæ, experientia M. Marchant denuò confirmatæ ſunt. Memoir. de l' Acad. Vol. x. p. 430. Cortex *Peruvianus* (inquit *Colebath.* in Diſſertatione de Viſco) non certiùs febri intermittenti, quàm *viſcus arboreus* Epilepſiæ, choreæ Sancti Viti, & morbis univerſis convulſivis, etiam aſthmati convulſivo [& ſi huic, tuſſi convulſivæ] medetur. Doſis in ſubſtantia adultis ad ʒß. vel ultrà forma boli ſexta quaque hora ſuperbibendo hauſt. infuſ. furtis ejuſdem plantæ. Si ſingulis unciis pulveris

Remedia varia.

Alia medicamenta.

Viſcus Arboreus.

viſci addatur drachma *aſæ fœtidæ*, medicamen, tum efficacius evadet. " Operæ pretium eſſet procul dubio, vires *humoris mucilaginoſi baccarum* in his affectibus tentare: Valde enim probabile eſt vim eandem, ſi non ſuperiorem eo ineſſe; & forſan eſſet medicamentum minus nauſeabundum, " Præter jam dicta medicamenta ſequentia etiam quandoque præſcribentis intentioni quadrare poſſunt, viz. *aurum fulminans*, *aurum Moſaic. pulvis ad guttetam*, *ſp. C. C. ſuccinat. elect. cephalic. elect. epileptic. tinctur. epileptic. & infuſum cephalic. Fulleri. Elect. epileptic. & emulſio pæon. Batean.* &c.

CHOREA SANCTI VITI.

Chorea ſ. Viti. *Art.* 390. Chorea ſancti Viti a ſacello ſancti Viti nomen accipit, quo loco verno tempore juvenes utriuſque ſexus ſaltandi gratia convenire ſolebant & ſaltare more enthuſiaſtico; atque ibidem interdum hoc morbo correpti erant.

Sydenhami ſententia.

Ejuſdem deſcriptio. *Art.* 391. Chorea ſancti Viti eſt *convulſionis* quædam ſpecies; pueros puellaſve a decimo ætatis anno ad pubertatem invadit, prodit ſe claudicatione, vel inſtabilitate alterutrius cruris, quod æger poſt ſe trahit fatuorum more; manum ejuſdem lateris, vel pectori vel alii alicui parti applicatam nequit continere in eodem ſitu horæ momento, ſed in alium ſitum & locum convulſione diſtorquebitur, quicquid æger contra nitatur. Antequam poculum ad os poſſit adducere, mille geſticulationes, circulatorum inſtar, exhibebit: non enim recta linea ori admovet, ſed deducta a ſpaſmo manu, huc illuc aliquamdiu verſat, donec tandem forte fortuna labris propius apponens liquorem

quorem de repente in os injicit, & avidè haurit; dedita tanquam opera, ut ſpectantibus riſum moveret.

Art. 392. Ad curam ritè inſtituendam *vena eſt ſecanda*, & poſtridie exhibe *potionem purgativam communem*, & veſperi *hauſt. paregoric.* poſtea ſanguis iterum extrahatur, & ad *catharſin*, uti prius, æger revertatur, & ad tertiam, quartamve vicem ſi vires ferant: diebus purgatione vacuis ſequentia exhibeantur; ♃. *Conſerv. abſynth. Rom. flaved. aurant. ana* ℥j. *anthos* ℥ß. *theriac. Androm. vet. nuc. moſcat. condit. ana* ʒiij. *zinzib. condit.* ʒj. *ſyr. e ſucco citr. q. ſ.* f. elect. de quo capiat quant. NM. manè & hora 5. pomerid. ſuperbibendo vin. ſequent. coch. v. ♃. *rad. pæon. enul. campan. imperator. angelic. ana* ℥j. *fol. rut. ſalv. beton. chamædr. marrhub. alb. ſummit. centaur. min. ana m.* j. *bacc. junip.* ℥vj. *cort. aurant.* ij. infunde frigidè in vin. canarin. ℔vj. coletur uſus tempore: ♃. *Aq. rut.* ℥iv. *epileptic. Langii*, *brion. comp. ana* ℥j. *ſyr. pæon.* ʒvj. m. f. julap. cap. coch. iv. ſing. nocte hora decubitus inſtillando *ſpiritus C. C.* gt. viij. applicetur plantis pedum emplaſt. e *caranna*. Cura:

Art. 393. Ob recidivæ metum pertundenda eſt vena, & purgandus æger aliquoties ea ipſa anni ſequentis tempeſtate (vel paulò ante) qua morbus invaſit. Ad recidivam præcavendam.

Art. 394. " Ipſe vidi puellas duas hoc morbo affectas diutius ſaltitantes, tanquam lyra agitatas, cum mentis quadam alienatione pro tempore; has curavi cum *expreſſione millepedum & cortice Peruviano*, præmiſſis *venæſectione & leni cathartico*. Exemplum hujus affectus ſingulare habet *Solenander*, *conſil. med. p.* 310. *Electuarium Peru. epileptic. Fuller.* vim habet egregiam ad hunc morbum domandum. Pater prædictarum puellarum, qui *clericus* erat, filias Curatio ſingularis

„ ſuas *incantamentis*, *vel veneficarum malis artibus* revera affici perſuaſum habuit, nec ab iſta „ opinione abduci potuit. Rem verò longè aliter „ ſe habere ex eventu luculenter patuit; antedi„ cta enim remedia *obſeſſionem* iſtam protinùs com„ minuerunt, quæ *precibus & lacrymis* reſpuerat „ obtemperare.

F A S C I N A T I O.

Faſcinatio. *Art.* 395. " De Faſcinatione in praxi mea nihil „ experientia didici, quodcunque & quotcunque „ de ea vulgò perhibentur, neque credo ullos „ morbos a veneficiis ſuſcitari: ideoque de medi„ camentis & curatione eorum ſollicitum eſſe „ non eſt neceſſarium. In prodigioſis verò qui„ buſdam morbis, ſymptomatum inuſitatorum „ caterva ſtipatis, medicamenta *vermifuga*, item, „ illa quæ *epilepſiæ vel ſuffocationi uteri* meden„ tur, vel *flatus diſcutientia*, utpote etiam quæ „ naturaliter repugnant diſpoſitionibus illis in cor„ pore, quibus diabolus ad præſtigias ſuas abuti „ poſſit, (uti credunt Theologi) ſemper locum „ habent.

Curatio.

HYPOCHONDRIACA & HYSTERICA affectio.

Sydenhami ſententia.

Hypochondriaca & hyſterica affectio. *Art.* 396. Hypochondriaca & hyſterica affectio eſt morbus frequentiſſimus; pauciſſimæ quidem fœminæ vel viri ſedentarii ab illo penitùs immunes ſunt; ſymptomata, aliorum pænè omnium morborum æmulatur; quamcunque enim corporis partem inſederit, ſymptomata qualia ei parti competunt, ſtatim producit. In capite *apoplexiam* facit, quæ ſimiliter hemiplegia ſolvitur.

Spaſmos

Spaſmos horrendos gignit *epilepſia* ſimiles, paroxyſmum hyſtericum propriè dictum faciens, vulgò *uteri ſtrangulatum*. *Cephalalgiam* intolerabilem excitat, *clavus hyſtericus* nominatur, dolorem tranſverſo pollice poſſis contegere. *Palpitationem cordis* præcipuè *chloroſi* laborantibus concitat. Aliquando [ſed rariùs] pulmones obſidet, & *tuſſim* excitat ferè continuam ſine expectoratione. *Dolores colicos & iliacam paſſionem* nonnunquam æmulatur, & interdum *ictero* paroxyſmus ſolvitur; hoc genus in fœminis laxiori corporis habitu præditis locum habet; de ſalute plerumque deſperant. Paroxyſmum *nephriticum* aliquando mentitur. In ventriculo *vomitum*, in inteſtinis *diarrhœam* efficit, ſine dolore tamen. Partes externas non rarò occupat dolore; præcipuè in dorſo, & aliquando tumore maximè cruribus & tibiis: tumores ab *Hydropicis* diſcriminantur, in quod majores ſint tempore matutino, & veſtigium digiti impreſſi non retineant. *Dentes* etiam interdum afficit. Dolorem in dorſo certo certiùs perſentiſcunt, quotquot hoc affectu tanguntur. Externarum partium *refrigeratio* his omnibus quaſi viam ſternit, & plerumque non niſi finito paroxyſmo diſpellitur. Adſunt in ferè omnibus ſpirituum dejectiones & ſubſidentiæ, riſus & lacrymæ ſine ulla προφάσει. Et poſtremò [quod triſtiſſimum eſt] magis *animo* ægrotant quàm *corpore* hoc modo afflicti. Urina limpida & magna quantitate excernitur, quod ſignum eſt *pathognomonicum*. Ptyaliſmus nonnunquam eo gradu laborantes afficit, ut mercurio delibutos facilè crederes. *Flatus nidoroſus*, nunc *acido* eructant, atrociſſima *animi pathemata* in ſinu fovent.

Art. 397. Cauſæ *procatarcticæ* ſunt vel vehementiores corporis motus, vel etiam multò ſæpiùs violentæ quædam *animi commotiones* a re- Cauſæ.

peatino aliquo ſive iræ, ſive doloris, & ſimilium paſſionum inſultu. Cauſa efficiens eſt ἀταξία ſpirituum animalium. " Secundum mentem quorundam pathemata, *vapores* vulgò dicta alterutro, tanquam cauſa immediata, fundamento niti, viz. *nimis titillante, vel moleſtiore quadam ineffabili ſenſatione* præter modum partes illinc irritante, vel hinc vellicante; unde ſecretiones evadunt valdè impares & malè comparatæ."

Indicatio curativa. *Art.* 398. Præcipua indicatio curativa ſanguinis corroborationem indigitat; ideoque poſt debitas *evacuationes* (ubi indicantur) *chalibeatis*, *amaris*, *corroborantibus* & *volatilibus* cura perficienda eſt. Chalybeata fœminis quandoque magnas tum animi tum corporis perturbationes inducunt; in hoc caſu exhibe *laudan. liquid.* guttas aliquot ſing. nocte in *aq. aliqua hyſterica*. *Aquæ minerales* omnes chalybis præparationes longè ſuperant. *Limaturæ ferri crudæ* in robuſtis corporibus cum majori fructu exhibentur, quàm quævis præparatio. Aqua communis impregnata *ferreis clavis & calceis æquinis*, &c. medicamentoſa evadit æquè ac *aquæ minerales*. Inter bibendum *aquas ferreas*, ſi aliquod ſymptoma gravius acciderit, quod potationi aquarum referri poteſt, tunc ab iis abſtinendum, donec ſymptoma iſtud evanuerit: in earum uſu ad ſex ſeptimanas ad minimum perſeverandum eſt; *zingiber conditum*, & *ſemina cauri ſaccharata* ad ventriculum calefaciendum ſunt ſubinde ſumenda, dum *aquas* bibunt. *Theriaca Andromach.* & *vinum Hiſpanicum* multùm laudantur. *Cortex Peruvianus* in hoc morbo eximias vires obtinet, præſertim fœminis, quæ ſpaſmis afficiuntur, ut & *diæta lactea* in *colica hyſterica*. *Equitatio* uſus eſt eximii. In paroxyſmo ad fœtida confugiendum eſt, quæ ſpiritus in ordines compellunt; quæcunque fœtent huic intentioni inſerviunt. In doloribus vehementioribus,

ribus, vomitionibus, & diarrhœis ad laudanum tanquam ad ſacram anchoram confugiendum eſt.

Vuilliſii ſententia.

Art. 399. Hyſtericæ affectionis ſigna ſunt motus in imo ventre, ibidemque velut *globi* cujuſdam aſcenſus; dein rugitus, aut vomendi nixus, hypochondriorum diſtentio & murmur cum flatuum eructatione, reſpiratio inæqualis ac ut plurimùm impedita, præfocatio in gutture, vertigo, oculorum inverſio aut rotatio, ſæpè riſus aut fletus, ſabulatio abſurda, quandoque ἀφωνία & ἀκινησία cum pulſu obſcuro aut nullo, aſpectu cadaveroſo, interdum motus convulſivi in facie & artubus, & nonnunquam in toto corpore. Paroxyſmi hyſterici deſcriptio.

Art. 400. Symptomata hujus morbi in viris ſunt, quæ ſequuntur, cardialgia, flatuum ingens proventus, rugitus ac crebra vomitio, in ſiniſtro hypochondrio diſtentio, ac ſubtus *ventriculum* pulſatio immanis ſentitur, borborygmi & murmura. In *thorace* conſtrictio & anguſtia, reſpiratio difficilis, cordis tremor & palpitatio, ſpirituum deliquia. In *capite* dolores atrociſſimi, ſcotomiæ, vertigines, vigiliæ pertinaces, cogitationum æſtus & fluctuatio, animi incertitudo, phantaſia perturbata, rei cujuſque formido & ſuſpicio, morborum, quibus immunes ſunt, poſſeſſio imaginaria, melancholia & mania, dolores vagi, ſpaſmi, ſtupores, ſudores nocturni, febres erraticæ, &c. ſputatio ferè continua. *Highmorus* ſupponit præcipuam hujus morbi cauſam eſſe in vitioſa ventriculi conſtitutione. Symptomata in viris.

Art. 401. Ad therapiam quod attinet, quoniam quamplurima ſymptomata ſunt *convulſiva*, ideo conſtat remedia *antiſpaſmodica* potiſſimùm indicari. In paroxyſmo *fœtida* internè atque externè Curatio.

ternè valdè proſunt; nonnullis convenit in medio paroxyſmo *aq. frigidæ* hauſtum, in qua *camphora* deflagravit, propinare. Extra paroxyſmum *evacuationibus* neceſſariis factis, medicamenta vulgò *digeſtiva*, quæ ventriculi tonum ac fermentum ſpectant, locum habent: talia ſunt *tinctura ſacra*, *elixir propriet. pulv. ari. comp. ſal. abſynth. cremor. tartar. vitriolat. vitriolum Martis*, &c. " Inter digeſtiva & chalybeata pro certo emi-
" nent virtutes *entis Veneris*; utcunque tamen an
" ſit reverà *anodynum*, ut a quibuſdam perhibe-
" tur, dubius hæreo; nondum enim ſatis com-
" pertum habui. " Externè *fotus ſtomachici*; poſtremò ex medicamentis *chalybeatis* maximum juvamen ſperandum eſt. Potus aſſiduus *coffee* aut *theæ* paratus nonnullis emolumento fuit; *acidulæ* ferè ſemper cum fructu ſumuntur. *Pil. noſtr. hyſter.* in paroxyſmo & extra; ♃. *Fæcul. brion. aſæ fœtid. caſtor. ana* ℥i. *ſal. coral. ſuccin. Jovis ana* ℨß. *galban. in aq. bryon. comp. ſolut. q. ſ. f. maſſa*.

Purcelli ſententia.

Hic affectus eſt morborum legio. *Art.* 402. Hyſterica paſſio (inquit *Galenus*) unum quidem eſt nomen, varia tamen & innumera accidentia ſub ſe comprehendit. Inter alia ſymptomata hoc morbo occurrentia perquam notabilis eſt ſenſus *frigoris*, quem percipiunt ægræ per dorſum aſſurgentem & mox per univerſum corpus diffuſum; ſequitur cephalalgia, & nonnunquam cordis palpitatio, & animi deliquium, & deinde brevi ſenſim ad ſe redeunt: in aliis præterlapſo frigore ſuccedit inſignis calor, qui pleraque ſymptomata antedicta cum aliquot novis acceſſit; interdum in initio paroxyſmi frigus eſt vix perceptibile, & tunc ſymptomata graviora non niſi poſt acceſſum caloris tragœdiam agunt. Propter

pter diaphragmatis & muſculorum reſpirationi inſervientium violentum ac perpetuum ſpaſmum fœminæ hyſtericæ quandoque diutiſſimè procumbunt inſtar mortuarum ſine (ſenſibili) reſpiratione, immò interdum per integrum diem & diutius. Probè animadvertendum eſt hunc morbum ire & redire, & ſuos habere paroxyſmos, etiamſi non certis ac ſtatis periodis recurrentes, ſicut febrium intermittentium.

Art. 403. Cauſa primaria hujus affectus ſunt *cruditates & coctiones vitioſæ*, quæ plerumque ante adventum paroxyſmi in ventriculo gravedinem ac perturbationem, in inteſtinis murmura ac borborygmos pariunt, unde producitur ſpirituum ἀταξία, quæ eſt *cauſa proxima* reliquorum ſymptomatum; *cauſæ remotiores* ex errore aliquo circa ſex res non naturales ſuboriuntur. Cauſa.

Art. 404. Ad therapiam ritè inſtituendam accuratè diſtinguendum eſt medico de conſtitutione patientis, an ſit ſanguinea & bilioſa, vel pituitoſa ac melancholica, & etiam de cruditatis peculiari genio, utrum ſanguinis craſin nimis viſcidam & glutinoſam redit, aut nimis laxam & ebullitionibus proclivem. Affectionum Hyſtericarum cura *huic fundamento* maximè innititur: ex his etenim inter ſe planè diſcrepantibus oriuntur indicationes longè a ſe invicem diverſæ. Senſatio frigoris in dorſo, item pulſus debilis & tardus ſanguinis lentorem arguunt: pulſus celerior, calor ingens frigus excipiens, odor moſchi, zibeth, ambræ, paroxyſmum accerſens, &c. ſtatum ſanguinis eſſe laxiorem & fermentiſcibilem indicant. Methodus therapeutica.

Art. 205. E paroxyſmo excitandæ ſunt, naribus *volatilia & fœtida* admovendo, *plantas pedum titillando* (experimentum eſt *Dolæi*) & in graviori caſu *apoplectico* ſcilicet, *punctionibus*, *ſcarificationibus*, *veſicantibus*, *uſtionibus*, *ſartagine* Curatio.

gine caleſacta, &c. ſunt ſuſcitandæ. Iis, quarum ſanguis eſt viſcoſus & nimis tenax, convenit *venæſectio*, & poſtridie vel die ſequenti *emeticum*, vel, ſi minus congruum judicatur, *catharticum*; his ita præmiſſis, ad *attenuantia & aperitiva* accedendum eſt; & hic apprimè conducunt juſcula ovin. vel gallin. cum *radicibus & herbis aperitivis*, *& rubigine ferri* (in nodul. ligat.) incoct. (vel, ſi ob ferrum incoctum ventriculus nauſeat, forſan non erit minùs efficax; ſi ſingulis auroris poſt medicamentum aliquod *chalybeatum* aſſumptum ſuperhauriatur catillus iſtiuſmodi juſculi.) Potus quotidianus ſit *vinum Gallicum* aqua dilutum cum gut. xxv. vel xxx. ſp. ſequent; ℞. *Sal volat. oleos.* ℥iij. *ſp. lavend.* ℥j. m. In hoc affectu nullum remedium efficacius datur quàm *radix hellebori* vel ejus *extractum*. Conſtat ex ſolo uſu *elect. chalybeat.* ſeq. (℞. *Cort. Peruvian. pulveriſ.* ℥ß. *coral. rub. ocul. cancr. præp. ana* ℥iij. *ferr. rubiginoſ.* ℥iiß. *ſal. abſinth.* ℈ij. *cum q. ſ. ſyr. abſynth. f. electuarium*) Fœminas quamplurimas Hyſtericas curatas eſſe. In *altera craſi*, ubi ſanguis eſt nimis laxus & ebulliens, indicantur remedia calorem *temperantia*; *venæſectio*, *emulſiones*, *cortex Peruvianus*, *aq. Tunbrigenſes*, *Bathonienſes*, *juſculum cancrorum fluviatilium*, &c. Accuratam ſanè horum affectuum hiſtoriam ſymptomatum ætiologiam nobis dedit laudatus auctor in tractatu ſuo eleganti *de hyſteria*, idiomate vernaculo conſcripto.

Juſcula chalybeata.

Ettmulleri ſententia.

Mali Hypochondriaci ſymptomata præcipua.

Art. 406. Malum Hypochondriacum eſt affectus ex multis ſymptomatibus diverſimodè complicatus, a cruditate acida plus minùs viſcida in primis viis natus; cujus eminentior gradus vocari ſolet *ſcorbutus*. Inter ſigna primaria ſequentia

tia ſunt eminentiora, viz. cùm adſunt pathemata ſtomachi non ritè digerentis cum ſymptomatibus circa abdomen, cum torminibus & flatibus inteſtinorum, alvi obſtructione, corporis perturbatione, &c. Sed non omnia in omnibus; ordinario motiones, & plus minùs dolores, murmurationes, diſtentiones, & aliæ abdominis affectiones, cum præcordiorum anguſtia, & reſpirationis difficultate, flatibus & ſcotomatibus, vel vertiginoſa affectione rationem formalem conſtituunt. Eſt affectus quidem complicatiſſimus; tres ferè gradus paroxyſmi ſtatuuntur, viz. primò dum *reſpiratio eſt libera*. 2o. Quando *hæc impedita, & pulſus* ferè ceſſat. 3o. Quando etiam *convulſiones* ſuperveniunt

Art. 407. Emplaſtrum e *galbano* cum aliquot granis *zibethi*, umbilico apponi debet; *zibethum* enim umbilico illitum ſuffocationes Hyſtericas inſigniter alleviat, modo non nares nimium feriat. *Enemata* conducunt ex *carminantibus cum ol. ſuccini & ſalibus volatilibus*, item ex *urina ſani*; ut & *clyſmata terebynthinata*. Miſturæ ex *ſalibus volat.* cum *caſtor. & opiatis* optimè paroxyſmum ſedant; conducunt etiam *trochiſci de myrrh. ſtercus equinum maris* eſt remedium nulli cedens, *ſuccus ejus cum vino*, vel *decoctum* propinatum expectando ſudorem eſt incomparabile in vel extra paroxyſmum; *fuligo furni ſplendens* eſt medicamentum pro pauperibus, item *flores ſulph. cum N M. & theriaca* in vino ſolut. cum additione *caſtor*. In graviori malo exhibere ſoleo potionem ſeq. deterrimi quidem ſaporis, ſed præſentanei effectus; ♃ *Aq. menthæ flor. ſambuc. matricar. ana* ℥j. *eſſent. caſtor.* ʒiß. *ad* ℥iij. *ſal. volat. C. C. gr.* xij. *ſuccin. gr.* viij. *laudan. hyſter.* ℈ß. *ſyr. e cort. aurant.* ℥ß. *m.* capiatur expectando ſudorem. In ſpecie *ſclaræa* (horminum hortenſe) vel ejus decoctum eſt experimen- Curatio.

mentum ſingulare paucis notum in ſuffocatione uterina.

Lovveri ſententia.

Boulimia. *Art.* 408. Melancholia Hypochondriaca affecti humore ſalino in ventriculo depoſito magna *boulimia* ſæpiſſime tentantur; & quamdiu appetitus iſte durat, ab omni dolore corporis immunes ſunt, humore verò iſto acri & ferino, metaſtaſi quaſi facta, in alias corporis partes depoſito, cruciatus & ſpaſmi ciuntur; interea etiam ut ventriculi appetitus omnis & digeſtio propter defectum ejus penitus flaceeſcat; quod Hypochondriacis ferè omnibus ſolenne eſt; atque malæ ſanguinis diatheſi, potiùs quàm lienis vitio, proximè imputari debet. De corde p. (147.)

Farrago ſententiarum.

Prudentia opus eſt in medico. *Art.* 409. Morbi longi, teſte *Platone in Timæo*, blandiſſimè tractari expetunt, non vehementioribus irritari. " Mens ipſa ægroti frequentiſſimè adeò inſigniter afficitur in hoc morbo, „ ut ſæpius cogatur medicus aliquid admittere, „ quod jubent *conſuetudo*, *opinio vulgi*, *ſuperſtitio præjudiciaria*, quod tamen ſana ratio e contra vetat."

Diagnoſticon ſingulare. *Art.* 410. Mulieres hyſtericæ ſenſum quendam *frigoris in vertice capitis* pati ſolent, eſtque hoc præcipuum hyſteriæ diagnoſticon. *Baglivius*.

Bezoarticum Joviale. *Art.* 411. *Bezoarticum Joviale* eſt præſtantiſſimum remedium & infallibile in affectibus hyſtericis, ut pluries mirati ſumus. *Idem*.

Emeticorum efficacia. *Art.* 412. In affectionibus hypochondriacis *vomitus* eſt ante omnia provocandus; ſic enim fomes ſubtrahitur morbo, & reverà eſt baſis curæ,

ræ. *Pitcarn. in MS.* In hoc conſentientem habemus doctiſſimum D. *Vvoodvvard*, mihi amiciſſimum.

Art. 413. Remedia ſequentia quampluri mis indicationibus ſatisfaciunt, ſi quis cognoverit uti; *Aurum Moſaicum, cereviſi i hyſteric. Fulleri. Chalybs ſine accid. Batean. Decoctum nigrum* (Art. 48.) *elect. hyſteric. elect. Peruv. epileptic. & enem. hyſteric. Fulleri. Ens Vener. flor. ſal. armoniac. martiat.* Infuſum amarum ſequens ♃. *cort. Peruv. craſsè pulv.* ℥ij. *tart. alb.* ʒij. *Rad. ſerpent. virgin.* ʒiſs. *infund. frigidè in vin. rub.* ℔ij. *coletur uſus tempore. Infuſ. chalybeat. amar.* (Art. 48.) *Miſtura ecphractica, julap. camphorat. miſtura hyſteric. ſpirituoſ. & pil. hyſteric. Fulleri. Pulvis ad guttetam, pulv. hyſteric. Bat. ſal. Jovis, tinctur. epileptic. Fuller. ſp. C. C. ſuccinat. tartarum vitriolatum, vitriolum Martis &c.* Remedia Varia.

MEMORIA LÆSA.

Art. 414. Inter omnes animæ humanæ facultates ne una quidem tanta difficultate & moleſtia philoſophorum animos exercuit ac *Memoriæ ætiologia*. Non pauci ſunt, qui opinantur iſtam facultatem conſtrui ex repoſitorio variarum idearum, ſenſibus oblata occaſione primitus collectarum & cerebro cum ſignaturis quibuſdam ordinatè depoſitarum; unde ad uſus futuros tanquam ex promptuario ad libitum evocantur: ſed duæ admodum graves obtrudunt difficultates, nimirum, in tanta rerum accumulatione quomodo fieri poteſt, ut aliæ aliis minus obliterentur & confundantur; & quo artificio mens ipſa ex adeo grandi idearum multitudine illas præcisè expergeſacere & compellare poteſt cæteris ſilentibus, quas ſingularis uſque uſus pro varia rerum exigentia exquiſitè poſtulat. Exclamandum ſit neceſſe eſt *Plaſmatio noſtra* Memoriæ ætiologia.

ſtra mira eſt, & mirabile opificium corporis noſtri! Prodigioſæ fuerunt in omni ævo quorundam hominum *memoriæ, v. g. Senecæ. Portii Latronis, Cyri Regis; noſtratium quoque Reynoldi Epiſcopi, Vvalliſii &c.*

Sennerti ſententia.

Memoria læſa. *Art.* 415. Memoriæ læſæ exempla notabilia apud authores paſſim occurrunt. *Chriſtophorus a Vega* refert *Franciſcanum quendam* ex acuta febre ita memoriam amiſiſſe, ut, etſi priùs peritus eſſet *theologus*, poſteà nec *literas* agnoſceret, & neque *nomina rerum*, quæ ſibi aſſiduè in uſu erant, memoria teneret.

Intemperies cerebri. *Art.* 416. Si intemperies cerebri ſit frigida & humida, ſomnus eſt longus & profundus; ſi humida tantùm, eſt longus ſed non profundus; ſi frigida tantùm, moderatè ſomnolenti ſunt; ſi frigida & ſicca, non ſunt ſomnolenti. Si abſque cauſa externa memoria ſubitò lædatur; imminentis *apoplexiæ, epilepſiæ*, aut *paralyſeos* eſt indicium, ſi homini alias ſalvo id accidat. Difficulter curatur, quæ a *malignis morbis, venenis*, aut *philtris* ortum habet.

Curatio. *Art.* 417. Anacardium tanquam ſpecificum decantatur, & revera interdum egregios edit effectus, ſed ejus uſus periculo haud vacat. (vid. locum, item *Raii hiſt. plant.*) Abſtinendum eſt a carne porcina, anatina, anſerina, & piſcibus, præſertim mollioribus, lacte, caſeo, leguminibus, braſſica, lactuca, papavere, fructibus horæis, & quæ vaporoſa ſunt, craſſæ ſubſtantiæ, & coctu difficilia; vinum moderatè ſumatur, aer ſit tenuis, cereviſia pura, corpus exerceatur moderatis laboribus, ſomnus non mox a cibis ineatur, vitetur diurnus, noctuque ſit moderatus, fugiat mœſtitiam & animi ſolicitudinem, & ad lætitiam diſpo-

diſponatur, a venere abſtineat. Hoc in caſu in uſum revocantur hæc & ſimilia; *Rad. paon. mar. zedoar. valerian. maj. flores tiliæ, lilior. conval. primul. veris, rad. calam. aromat. ſem. ſinap. ſp. diambr. ſine odoratis, ſp lavendul. caſtor. ambra griſea, ol. cinnamomi*, &c.

Ettmulleri ſententia.

Art. 418. Tantum ſaltem ſcimus, quantum memoria comprehendimus, & cum judicio ponderamus, & applicamus. Certum eſt cerebrum eſſe memoriæ ſubjectum radicale, quomodo autem fiat, neſcio. Venus nimia memoriam debilitat, maximè in ſenibus. Tantum ſcimus quantum memoria tenemus.

Art. 419. *Cubebæ* N. iij. manè jejuno ſtomacho comeſtæ inſigniter acuunt ingenium & memoriam; *ambra* eſt omnium optima medicina in firmandis viribus animalibus, & roboranda memoria, omnibuſque mentis actionibus, adeò ut nihil æquè fulciat ſenes labaſcentes; elegantiſſima eſt tinctura cephalica ex granis *chermes & ambra cum ſpiritu lilior. conval.* &c. Sed notandum eſt quod ex crebriori uſu, *ambra* plus nocet quàm prodeſt præmaturam *ſtupiditatem* inferens; proſunt *maſticatoria*, & *capitis lotiones*, *thea*, *ſalvia*, *roſmarinus*, &c. Curatio.

Art. 420. " In praxi noſtra tabellas ſequentes, " præmiſſis ritè univerſalibus, hoc affectu laboranti cum fructu maximo, multis abhinc annis exhibui; ♃. *Rad. caſſummuniar. ſubtiliſſimè pulveriſat.* ℥j. *ſpec. diambr. ſine odoratis* ʒij. *ſacchar. albiſſ. duplo pondere* f. tabellæ frequenter in die maximè veſperi & manè comedend. Vires radicis caſſummuniar.

L ANI-

ANIMI MORBI.

Animi morbi.

Art. 421. Qui laborant animi pathemate corripi potiſſimùm ſolent morbis *ventriculi*, ut inter cæteros obſervare licèt in mœrentibus, qui conqueruntur primo de languore ventriculi, mox verò de *inappetentia*, oris amaritie, & ſiti circa horas matutinas, cruditatibus acidis & nidoroſis, flatibus & tenſionibus hypochondriorum, aliiſque læſæ chyloſeos malis.

Morbus durante paſſione vix curabilis.

Art. 322. Si quis morbus durante animi paſſione ægrum corripuerit, ſolet interdum tamdiu durare quamdiu ipſa animi paſſio, & potiùs in alienæ ſpeciei morbum mutabitur, quàm ægrotantem liberum relinquet.

Quomodo tractandi ſunt.

Art. 423. Morbi ab animi pathemate pendentes blandè ac leniter tractandi ſunt, a nimia remediorum copia & vehementia quam maximè abſtinendum.

Symptomata anomala ab animi paſſionibus.

Art. 424. Quomodo morbus aliquis remediis debitè præſcriptis cedere nolit, inſolitiſque quibuſdam modis, atque a ſui natura valde remotis progreditur, ſuſpicandum erit de *occultis animi paſſionibus*. Inter ſolatia ægrotorum animo laborantium magnam vim obtinet *muſica* (inquit *Baglivius*.)

MANIA & MELANCHOLIA.

Mania & melancholia.

Art. 425. " Mania cum melancholia talem habet affinitatem, ut non raro mania in melancholiam tranſeat, & initia melancholiæ frequenter maniacum quid habent, ut obſervavit *Dodonæus*; ideoque in eodem capite tractandi ſunt hi duo affectus.

Cælii

Cœlii Aureliani ſententia.

Art. 426. In melancholia adeſt animi anxietas atque difficultas, mœſtitia cum ſilentio & odio conviventium, nunc vivendi, nunc moriendi cupido cum ſuſpicionibus velut inſidiarum ſibi paratarum; item inanes fletus, atque murmura vacua, & rurſus hilaritas magis poſt cibum cum inflatione præcordiorum, capitis gravedo, color luridus cum nigrore, aut ſublividus, corporis tenuitas, virum debilitas, indigeſtio cum ructationibus odoris terri, inteſtinorum tormina, vomitus humorum diverſicolorum, & ſimilium per podicem egeſtio. " Qui graviùs laborant, ſeſe vel „ pecudes eſſe vel teſtaceos, vel etiam vita de- „ functos credunt; quare alii gallinacei cantum „ voce imitantur, alii occurrentibus cedunt, ve- „ riti ne (teſtacei cùm ſint) diffringantur, alii „ cibum pertinaciſſimè recuſant, amiſſam eſſe vi- „ tam rati.

Melancholia deſcriptio accurata.

Riverii ſententia.

Art. 427. Melancholia eſt delirium ſine febre cum timore & mœſtitia; & ſic diſtinguitur a *mania*, quæ eſt cum furore & audacia. Ex varia melancholici humoris diſpoſitione maxima deliriorum varietas emergit; unde alii putant ſe eſſe reges, vates, alii grana tritici, alii vitreos, ceram, alii ſe eſſe canes, feles, gallos, &c. exiſtimant, indeque voces horum animalium imitantur, &c.

Mania & melancholia quomodo diſtinguuntur.

Art. 428. Varia ſunt deliria in variis ægrotantibus pro majori vel minori cauſæ vehementia: alii enim feroci iracundia rapiuntur, & obvios quoſque invadunt; & proprias veſtes dilacerant, ſibique ipſis interdum violentas manus inferunt. Alii verò mitiores & pacatiores ſunt, nullamque

Varia ſunt deliria pro varietate conſtitutionum.

aſtantibus noxam inferunt, ſed tantùm varios ſermones & ridiculos proferunt; interdum canunt & rident, & ſymptomata patiuntur, quæ in melancholia & ſtultitia ſolent contingere. Melancholia errabunda *menſe Februario* homines potiſſimùm infeſtat; ægri ne horam in uno loco manere poſſunt, ſed continuò vagantur, quò vadant neſcientes.

Lycanthropia. *Art.* 429. " Admirandam melancholiæ, vel „ maniæ ſpeciem apud *Oribaſium*, deſcriptam legimus, quam λυκανθρωπίαν vocat. Hujuſmodi „ delirio affecti foras noctu vagantur, lupos quodammodo æmulantes, aſpectu pallidi, luridi, „ os oculoſque valde ſicci, crura contuſionum ac „ vulnerum plena; circa defunctorum monumenta ad inſtar *Dæmoniaci Evangelici*, plerumque verſantur. Vide *Freind, Hiſtor. Medic.* „ *p.* 18.

Difficilè curatur. *Art.* 430. Humor melancholicus *flagellum*, *crux* aut *opprobrium* medicorum appellatur, quoniam vim remediorum eludit, ſolvitur interdum melancholia per fluxum *hæmorrhoidum* vel per *ſcabiem*; Quibus remediis tentanda eſt. alioſve morbos *cutaneos*. Remedia in affectus hypochondriaci curatione propoſita hic locum habent; ♃. *Aq. nymph.* ℔j. *ſal. prunel.* ℥j. *camphor.* ℈j. miſce, & cum linteis complicatis admoveatur tepidè ſincipiti in maniacis; utiliſſimum quoque eſt *epithema ex ſacchar. Saturn. & aq. ſpermat. ranarum*.

Vvilliſii ſententia.

Melancholici cogitabundi. *Art.* 431. Melancholici in cogitando ferè continuò occupantur, & inter cogitandum res pauciores quàm antea ſolebant, animo comprehendunt, ita quidem ut ſæpe dies & noctes idem objectum animo volutent, de rebus aliis, quæ interdum ſunt longè majoris momenti, nihil ſoliciti; & etiam

iam objecta ferè omnia iis deformia & velut ſub larva apparent.

Art. 432. Hæc tria fere omnibus maniacis accidunt; viz. 1°. eorum *phantaſiæ*, ſive *imaginationes* cogitationum impetuoſarum æſtu perpetuò occupantur; ita ut varia ſibi obmurmurent, aut clamando & ejulando proferant. 2°. *Notiones* ſive *conceptus*, aut incongrui ſunt, aut ſub ſpecie falſa ſive erronea repræſentantur. 3°. Illorum delirio *audacia* & *furor* adjunguntur, contrà àc in *melancholicis*. Quomodò ſe habent maniaci.

Art. 433. Helleborus ab *Hippocrate* ita crebrò præſcribitur, quoniam tunc temporis alia *cathartica* ſaltem in frequenti uſu, vix innotuere; jam verò longè præſtat *lenioribus* & *mitioribus* humores ſubducere. *Emetica* ſequentia ſunt maximè utilia; ♃. *Sulp. antimon. a gr.* vij. *ad* x. *crem. tart.* ℈ß. m. ♃. *Mercur. vitæ gr.* vj. *vel* vij. *tartar. vitriolat.* ℈ß. m. ♃. *Extract. hellebor. nigr. calomel. ana* ℈j. *f. pil. cathartic.* Curatio.

Ettmulleri ſententia.

Art. 434. Affectus Melancholicus ſeu Melancholia differt a delirio Melancholico; prior eſt quando homo eſt nonnihil mœſtus & moroſus, facilè ſubinde iraſcitur, ipſi nihil arridet, cogitabundus eſt; ubi verò taliter affectis ſupervenit *phantaſma* conſtituit *delirium Melancholicum*, in quò ægri ſunt timidi, anxioſi, & quaſi in anguſtiis conſtituti videntur, adeòque quæcunque vident vel audiunt, ſibi pejora & periculoſiora perſuadent, & licet interdum rident, & læti videntur, quando putant ſe eſſe divites, &c. nihilominus non eſt revera hilaritas, non verum gaudium, ſed potiùs apparens, & cum riſu *Sardonico* conjunctum, tranſitorium, & facilè ſuccedit novus mœror, & præcordiorum anxietas, ſine cauſa iterum rident, & parum aut nihil omninò dormiunt, ſed cum terrore evigilant. Differentia melancholiæ a delirio melancholico.

Fundamentum melancholiæ. *Art.* 435. Mores animi ſequuntur temperamentum corporis. Fundamentum Melancholiæ ſemper circa hypochondria conſiſtet, utut remotior cauſa interna ſubinde aliunde oriatur, in quo puncto lien & uterus incuſari ſolent.

Origo mali expiſcanda eſt. *Art.* 436. In Melancholicis imprimis *acidum vitioſum* in primis viis abundat, hinc frequenter ſunt voraces. Expiſcanda eſt mali origo, an ex triſtitia & animi affectibus, vel ex ſanguine Melancholico, in priori caſu *pulſus* eſt valde obſcurus, inæqualis & penè deficiens & vermicularis.

Curatio melancholiæ. *Art.* 437. In *vomitoriis* conſiſtit radix curæ Melancholiæ, & *antimonialia vomitoria* exhibenda ſunt in larga doſi. Melancholici & Maniaci odio ſuum habent medicum, etiam curati licèt. Alvus ſervanda eſt lubrica cum *extracto hellebori & mercurio dulci*, quod eſt *alterativum* æquè *ac laxativum*, ut etiam eſt *lapis lazuli*; in uſum revocanda ſunt remedia *antiſcorbutica*, *martiata*, *acidulæ*; *ſaccharum Saturni* ſpecificum habetur; *tinctura coral. confect. alkerm. ambra*, *ſumaria*, *anagallis*, *hypericum*, *crocus*, *camphora*, *vinum generoſum*, &c. laudantur. Emplaſt. ex *tacamahac* capiti raſo applicetur. In delirio Melancholico *opium* nullum ſortitur effectum; licet dupla aut tripla doſi propinetur, ægri *agrypni* manent, & ferociores ferè evadunt.

Maniæ definitio, &c. *Art.* 438. Mania ſive inſania eſt delirium ſine febre cum inſigni furore & audacia, exuta quaſi omni ratione; ægri pertinaciſſimè vigilant, interdum per aliquot menſes. Tres circumſtantiæ ſunt maximè notandæ, nempè, *furor inſignis*, *robur ſtupendum*, & *frigoris tolerantia* planè mirabilis.

Curatio maniæ. *Art.* 439. Radix curationis conſiſtit in validis *vomitoriis* ſæpè repetitis, convenit etiam *venæſectio*, præ reliquis *radix hellebori albi* eſt *vomitorium* maximè proficuum, ſequenti modo præparata tutò propinari poteſt; ♃. *rad. hellebor. alb.*

a ℥ß.

a ʒß. ad ʒj. coque in vino donec molleſcat, tunc abjiciatur vinum iſtud, & radix in vinum aliud injiciatur, & ita per noctem relinquatur in loco calido ſine coctione tamen, poſtea coletur expreſſione levi vel forti, prout magis vel minùs validum poſtuletur, vires ſunt optimæ, nec unquam ſatis laudatæ; *nitrum crudum* & omnia *nitrata* ſummè conveniunt, remedia pro cura *melancholiæ* hìc quoque locum habent. Immerſio ſubitanea in *aqua frigida* quandoque prodeſt.

Farrago ſententiarum.

Art. 440. De horum affectuum *origine*, *incremento*, & *ætiologia* videatur *Boerhaave*. In ſectis cadaveribus Mania demortuis (inquit D. *Shavv*) nihil alienum a ſanorum corporibus invenitur, niſi forſan *induratio meningis cerebri exterioris*, quæ probabiliter ejuſdem oſcillationes liberas plurimum immutat, & interturbat, undè ſpirituum animalium diſtributio valde enormis ac perturbata evadit. Boerhaave.

Art. 441. Cùm melancholici plus juſto lætentur, indicium eſt ac præludium inſtantis *maniæ*. Lætitia.

Art. 442. Succus *hederæ terreſtris* intus ſumptus ad ℥ij. vel iij. ſingulis diebus valdè commendatur ad hunc morbum vincendum, item linimentum ex *eodem ſucco* confectum pro capite raſo inungendo curam promovere creditur. Specifica duo ſimplicia adeo deprædicata ſunt *hypericon* (*Fuga Dæmonum* dictum) & *anagallis*. *Angelus Sala* pro arcano habuit tincturam *hyperici*, & aliquando eum careret tinctura, decoxit *ſummitates* ejuſdem in vino Rhenano & cereviſia tenui: atque utiliter propinavit. Decoctum *anagallidis flore purpureo* (doſ. ℥iv. ter in die) præmiſſo plus ſemel *vomitorio* tanquam ſpecificum commendatur ab *Ettmullero*, *Hartmanno*, *Vvilliſio*, *Sennerto*, *Quercetano*, &c. Remedia varia.

Digitized by Google

Art. 443. Sequens emeticum, quod fortiſſimum eſt, in hoſpitio mente captorum frequenter propinatur. ♃. *ſucc. fol. aſari* ℥vj. *vel* ℥j. *aq. card. ben.* ℥ij. *oxymel. ſcillitic.* ℥ß. *m. f. potio*. Pharm. pauper.

Cerevisia melanagoga.

♃. Rad. hellebor. nigr. ℔ß. jalap. ℥vij. hermodact. ℔ß. coq. in cereviſ. nov. cong. xxiv. ad cong. xviij. addendo ſub finem coction. ſen. alexandr. ℔ij. rad. rhabarb. ℥vj. tart. alb. ℥iv. ſem. coriandr. ℥vj. rad. liquirit. limatur. chalyb. ana ℥iv. fol. cochlear. hortenſ. M. iv. colaturæ add. fermentum.

Cereviſia ad Melancholiam.

♃. Fol. marrhub. alb. M. iv. coq. in cereviſ. nov. cong. vj. ad cong. iv. cola & in doliolo ſuſpendatur ſaccul. ſeq. ♃. Rad. chin. nodoſ. pæon. mar. ana ℥ij. polypod. ℥i. lapath. acut. ℥iij. Raphan. ſylv. ℥. x. fol. ling. cervin. m. iij. ſummit. hyperic. p. vj. cort. fraxin. ℥iv. bacc. junip. ſem. dauc. ana ℥j. raſur. ſtanni (in nodul.) ℥iv. ferri rubiginoſ. ℔j. includ. omnia in ſaccul. &c. *Pil. de lapide lazuli*, *flores ſalis armoniaci martiati*, &c. ſunt remedia proficua. Neſcio an vires camphoræ, Regiæ ſocietati a D.re Keneir ſeſquianno abhinc communicatæ, ad hos contumaciſſimos affectus expugnandos ulteriùs tentatæ fuerint, necne. Doſis in his caſibus eſt ad ſemidrachmam omni nocte, præmiſſis univerſalibus, & aliis remediis cephalicis & alterantibus non penitùs neglectis. Philoſoph. tranſact. N. 400.

DELI-

DELIRIUM RABIOSUM
ſive Hydrophobia.

Cælii Aureliani ſententia.

Art. 444. Ex morſu animalis rabidi homines in delirium rabioſum ſive hydrophobiam incidunt, quidam celerius, quidam tardius, poſt annum vel eo ampliùs, ſed frequentius, poſt dies quadraginta. Hydrophobia.

Art. 445. Signa præſagientia ſunt anxietas quædam, iracundia, ſomnus ſuſpenſus & turbatus, ſtomachi gravedo, oſcitatio, & extenſio frequens membrorum, inſueta querela de aere quamvis ſereno, parva bibendi voluntas. Signum præſentis mali ad apicem provecti eſt omnium potulentorum timor & abhorrentia. Signa hydrophobiæ præſagientia & præſentis.

Meadii ſententia.

Art. 446. Morſus canis rabidi hoc habet in ſe ſingulare & ſtupendum, quod interdum malum non priùs detegatur, quàm memoria illius cauſæ penitus obliterata ſit; *vulnus* enim eſt *æquè medicabile* ad communes morſus ſanorum animalium: Sed quandoqne longe poſt dira ſymptomata exſurgunt, poſt duos vel ſex menſes, interdum poſt annum integrum vel diutiùs, vel frequentiùs poſt quadraginta dies ſentiuntur vagi per univerſum corpus, maximè circa partem læſam; æger evadit anxius ac triſtis, & ad iracundiam proclivis; pulſus intermittit cum tremore aliquali & tendinum ac nervorum ſpaſmis; adeſt inſignis calor internus, & ſitis, & poſtremò aquæ timor & abhorrentia [quod *eſſentiam* morbi conſtituit] adeò ut nè quidem conſpectum potulentorum ſine maxima conſternatione ferre poſſit, multò minùs unam guttulam deglutire Morbi progreſſus.

va-

valeat, atque hoc eſt ſignum *pathognomonicum* morbi conſummati, quod tamen non accidit niſi ſub ejus finem & ultimam *cataſtrophen*, nempè diebus duobus vel tribus ante obitum, cum morbus ſit prorſus inſanabilis.

Quid faciendum eſt in recens vulnerato. *Art.* 447. Sicut in aliis morſibus venenatis, ita ſpeciatim hoc in caſú *Galenus* prudenter admonuit vulnus amplificare per *inciſionem circularem*, *cauterio* inurere, & ulcus *apertum* ſervare per dies 40. ad minimum: ſin vero hæc methodus nimis dura & inhumana videatur, ſufficere licet *cucurbitula* applicata virus extrahere, prægreſſa priùs profunda ſcarificatione. Sola applicatione *ünguenti Ægytiaci* quam calidiſſimi recens vulneratum feliciter ſervatum novi.

Cura interna *Art.* 448. Si quando remedia externa omnino omittantur, vel ſaltem haud rectè vel tempeſtivè adhibeantur, cura internis magna ex parte tentanda eſt; *alexipharmaca* ſunt propinanda, inter quæ præ reliquis omnibus *cineres cancrorum fluviatilium* veteres medici uno ore magnopere extollunt; *Galenus* ait neminem periiſſe, cui hoc remedium propinavit; ſumendi ſunt cineres ad quantitatem coch. i. vel ij. ſingulis diebus ad dies quadraginta, vel ſoli vel potiùs cum pulv. rad. gentian. & thur. in vino.

Immerſio in aquam marinam. *Art.* 449. Frequens immerſio demorſi in *aquam ſalſam marinam* optimum & certiſſimum omnium prophylacticorum meritò perhibetur ad hydrophobiam præcavendam.

Ettmulleri ſententia.

Delirium rabioſum. *Art.* 450. Delirium rabioſum a morſu rabidorum animalium, in ſpecie canis, oritur, unde hydrophobia; demorſi planè rabioſi redduntur, & omninò in mores brutales tranſmutari videntur, nihil ferè humani apud ſe retinentes. Præter canes,

nes, etiam *feles*, *galligallinacei*, *equi*, *muli*, *lupi*, *boves* & ſimilia animalia fiunt rabida; & morſus eorum ſunt venenati, ut & hominis irati. Notandum eſt, quod etiam morſus leviſſimus, immò tantillus ſalivæ contactus in homine ab animali rabido receptus, ſuo tempore rabiem inferre poſſit, adeò penetrans & malignum eſt iſtud ſeminium. In decurſu morbi, hydrophobia eſt ſymptoma ſemper conjunctum. Extant exempla quædam, licèt rariora, hydrophobiæ, nullo morſu animalis rabioſi prægreſſo, ſed dubium eſt an in talibus præceſſerit aliqualis infectio, nec ne; contagium etenim ſubinde ad biennium, imò ad plures annos abſconditum latet, antequam in actum erumpit.

Art. 451. Signa rabiei incipientis in demorſo ſunt anxietas præcordiorum, iracundia ſine cauſa, querelæ de moleſtia aeris ambientis, de corporis gravitate, & ineptitudine ad motum; æger melancholicus evadit, lucem fugit; a potu abſtinet, in parte olim vulnerata morſicationem & titillationem, interdum dolorem ſentit. **Signa rabiei incipientis.**

Art. 452. In morbo perfecto ægri ſunt anxii, ſpumant circa os, oculos horridos habent, quidam latrant inſtar canum, collum, & fauces ringunt, liquida omnia abhorrent, inſomnes permanent; in his extremis rarò curantur, ſed ut plurimùm moriuntur inter triduum vel quatriduum poſt inceptam hydrophobiam. **Hydrophobici intra triduum vel quatriduum moriuntur.**

Art. 453. Ex vulnere facto, quantocyùs fieri poteſt, *malignum virus* extrahendum eſt, ideoque ſanatio non citò perficienda eſt, ſed vulnus potius ampliandum. Internè conducunt *cardiaca & alexipharmaca*, *tinctura bezoardica*, *ſpiritus theriacalis camphoratus*, &c. ſed omnia dupla doſi danda ſunt, & diutiſſimè inſiſtendum eſt his remediis; ſuper locum morſum, allium, ruta, & ſal contuſa & miſta apponenda ſunt more cataplaſmatis. **Intentiones curativæ.**

Digitized by Google

tis . Præ ceteris optima cura fit per improviſam in *aqua frigida* immerſionem ; convenit *purgatio* cum *helleboro* & *mercurio dulci* ; *diuretica* proſunt ; vis *cantharidum* eſt quaſi ſpecifica . Poſt ſcarificationem vulneris applicetur *cepa* ſub cineribus aſſata vel ſequens ; ♃. *Cepam acrem* N°. 1. *alliorum capita* . N°. 5. *theriac.* ℥vj. *ferment.* ℥ß. f. cataplaſma : ſunt qui addunt, *herb. rut. ſem. ſinap. ol. ſcorpion.* &c. verum promptiſſimum remedium eſt *uſtio* loci affecti cum *ferro candente* : hæc omnem malignitatem deſtruit : Si serò advocatus ſit medicus ; applicanda eſt *cucurbitula* cum multa flamma ; conducit etiam *ſonticulus* prope locum affectum excitatus .

Liſteri ſententia :

Dolor in loco demorſo diu poſt vulnus ſanatum ſignū futuræ hydrophobiæ.

Art. 454. Præter ſigna ab aliis commemorata futuræ hydrophobiæ unum ſe [*Salium*] , quod præcipuum & infallibile appellat , animadvertiſſe ait omnibus ignotum , viz. *dolor quidam in loco commorſo* , licèt ulcus antea per dies & menſes integrè fuerit ſanatum , accedens , qui intenſus eſſe non conſuevit , niſi morſus partem nervoſam petierit : hic dolor a loco jam commorſo incipiens leviterque patientem affligens , per partem poſt partem ſpatio 3. aut 4. dierum plus minus aſcendit ad cerebrum , ubi quaſi *vertiginem* cauſat , & *confuſionem* , indeque ſtatim homo in *rabiem* deducitur .

Omnes hydrophobici moriuntur.

Art. 455. Huic prognoſtico (nempe *neminem aquæ metu oppreſſum ſervatum eſſe*) conſentiunt ferè omnes antiqui .

Virus in ſaliva maximè conſiſtit.

Art. 456. Ex noſtra obſervatione ipſam *ſalivam* præcipuè vitiari atque in ea unicum eſſe virus , experimentis credo : etenim hæc ferè vulnera inficere ſolet , & etiam ſine vulnere communicari poteſt malum . " Huic conjecturæ adſtipulatur

„ latur hiſtoria duorum hominum hoc malo af-
„ fectorum *ſolo ſalivæ tactu* ſine recepto vulne-
„ re, itemque duorum puerorum in *Hibernia ſo-
„ la tractatione vulneris* in eapite canis ab alte-
„ ro rabioſo demorſi pariter infectorum; hiſtoriæ
„ proſtant Actis philoſophicis. Plures canibus ra-
„ bioſis demorſi curæ meæ commiſſi fuerunt, ſed
„ ne unum quidem *Hydrophobia* laborantem mi-
„ hi unquam contigit videre; ſuppeditamur exem-
„ plis in Gallic. Hiſt. Acad. Scient. quorundam cu-
„ ratorum, etiam ubi aquarum pavores aderant,
„ maximè *phlebotomiis* uſque ad deliquia itera-
„ tis vicibus celebratis; *immerſionibus in aquas
„ ſalſas* tantùm non mortem inferentibus, & *per-
„ fuſionibus* earundem uſque ad extremas vitæ
„ oras provectis." Quidam medicus hydropho-
bici cujuſdam oculis mappam craſſam ſuperinje-
cit, manibuſque ligatis, potionem bibere invi-
tum aliquoties cogebat; at prorſus ſiniſtro even-
tu; nam ſtatim vehementer convulſus obiit.
„ Qui plura velit adeat authorem Liſterum, qui
„ elegantiſſimum tractatum de hoc affectu con-
„ ſcripſit. Admiranda profectò eſt hiſtoria *Jaco-
„ bi Corton* apud illum ab omnibus lectu digniſ-
„ ſima.

Lovvthorp. Philoſ. Tanſact.
Vol. III. pag. 283.

Art. 456. ♃. *Rad. ſerpent. virgin. flor. hyperic. ana p. æ. ſ. pulv. doſ.* ʒß. *vel* ℈ij. *in julap. cephalic.* ♃. *Fol. rut.* ℥vj. *theriac. Ven. allii, rament. Jovis ana* ℥iv. infund. in vin. Canarienſ. vel alb. digere in balneo per horas 4. coletur cum expreſſione forti, doſis ℥ij. vel iij. ſingulis auroris ad dies novem, maneatque æger jejunus per tres horas: *magna reſiduum* parti vulneratæ circumligetur & ſingulis diebus renovetur. Remedia ſingulare

tur. Remedium hoc me nunquam fefellit. *Mayerne*.

Remedium topicum. *Art.* 457. Loco vulnerato quamplurimùm applicetur *anus galli veteris* plumis prius divulſis; & ſi canis rabioſus eſſet, gallus ſtatim intumeſcet, & mox morietur, & demorſus ſanabitur; ſi vulnus ſit exiguum, ampliari debet.

Alia methodus. *Art.* 458. Aliter, homo morſus *in mare* quamprimùm novies immergatur, & locus vulneratus cum lixivio *e cineribus quercinis & urina* eluatur, & applicetur cataplaſma ex *theriaca Londinenſi*, *alliaria*, *ruta*, *& ſale*.

Electuarium. *Art.* 459. ℞. *Fol. rut. ſicc. ſcord. ana* ℥ij. *rad. ſerpent. virgin.* ℥iß. *flor. hyperici* ℥iij. *theriac. Lond.* ℥j. *ſyr. e cort. limon. q. ſ. m. f. elect. pro doſ.* ix. una ſingulis auroris ſumenda.

Lichen cinereus. *Art.* 460. *Lichen cinereus terreſtris* [Raii p. 117.] cum æquali quantitate *piperis* eſt remedium infallibile ad rabiem præcavendam in homine ac jumento.

Decoctum ad morſum canis rabidi. *Art.* 461. " Aliquando expertum vidimus *decoctum ad morſum canis rabidi pharm. Bat.* cum „ felici ſucceſſu. Poſtremò quoniam hoc malum „ a morſu animalis (& ut plurimùm canis) ra„ bioſi omninò pendet, operæ pretium eſſe vide„ tur, ut accuratè animadvertamus, quænam ſint „ ſigna *diagnoſtica* canis verè rabidi, ut futurum „ morbum, ſi fieri poſſit, præcaveamus. " Sequentia itaque habemus apud *Lommium*; canis rabioſus eſurit, ſitit, nihil tamen cibi vel potionis ſumit, oculos flammeos truceſque habet, auriculas demittit, linguam exerit, multum ore ſpumat, umbræ ſuæ oblatrat, ſæpe ſine omni latratu triſtis atque anxius diſcurrit, crebrò tanquam curſu fatigatus ſpirat; caudam geſtat intortam, nullo diſcrimine in quoſque obvios animantes impetu ac morſu fertur, præcipiti atque incerto oberrans curſu. Integri canes & conſpectum & latratum ejus, qui furit, exhorreſcunt, ac fugiunt. " Pri-

Signa diagnoſtica canis rabioſi.

" mum

„ mum ſymptoma rabiei in canibus eſt *inuſitatus*
„ *tremor ſeu trepidatio*.

TARANTISMUS.

Art. 462. Tarantiſmus eſt rabies eorum, qui a *tarantulis* ſunt morſi. *In Apulia Italiæ regione* frequenter occurrit; apud nos nuſquam invenitur. Spiritus animales primariò afficiuntur. Cura per *muſicam* peragitur. *Clariſſimus Baglivius* de hoc affectu tractatum emiſit: & de eodem etiam ſcripſit *celeberrimus noſter D. Mead*; quibus remittendus eſt lector eruditus. Vid. etiam *Hiſt. de l' Acad.* Vol. VI. p. 20. Tarantiſmus.

INCUBUS SIVE EPHIALTES.

Vuilliſii ſententia.

Art. 463. Incubi paroxyſmus ferè tantùm inter dormiendum ingruit, & plerumque poſt ſtomachum cibis dyſpeptis aggravatum, & decubitum in lecto ſupinum excitari ſolet; eo laborantes potiſſimùm in pectore & circa præcordia noxam ſentire videntur, nam reſpiratione plurimùm impedita, ſe a pondere, thoraci gaviter incumbente, opprimi putant quod pondus nunc hac, nunc illa *ſpectri* aut *larvæ* ſpecie ipſorum imaginationes illudit, nec excutere poſſunt, nec corpus dimovere; verùm poſt diutinam, ac interdum ferè ad vitæ deliquium, in præcordiis luctam tandem evigilant, & moles imaginaria evaneſcit; ſuperſtite verò ut plurimùm cordis tremore, & non raro diaphragmatis vibratione celerrima & violenta. Hic affectus raro ex ſe periculoſus eſt. Incubus.

Art. 464. Præmiſſis univerſalibus *cephalicis* & *antiſpaſmodicis* curatur. Curatio.

Ettmul.

Ettmulleri ſententia.

Quomodo præcaveatur. *Art.* 465. Rarò hoc malo afficiuntur, qui laudabili utuntur diæta, aut qui *ſobriam* amant *cœnam*; ſi dormiatur in latere, elevato capite, præcavetur incubus. Ab Arabibus appellatur *epilepſia nocturna*, quia incubus habitualis & diuturnus in *epilepſiam* tantùm degenerare ſolet, & eſt ejuſdem prodromus in junioribus, uti in ſenibus *apoplexiæ*.

Curatio. *Art.* 466. Incubus habitualis curandus eſt, præmiſſis præmittendis, *antiepilepticis*, *martialibus*, &c. cum ſobrietate conjuncta. *Lapis lazuli* laudatur.

Inter legendum.

Elegans morbi deſcriptio. *Art.* 467. *Antonius Menjoitius* hunc affectum eleganter deſcribit; quòd ſit nocturna ſpirandi difficultas abſurda ſuperinjectæ molis opinione ſomniantem eludens. Pueros frequenter exercet; quia vo aces plus comedunt, quàm digerunt. Cum vehementior impreſſerit præfocatio, quoſdam interfici teſtatur *Aurelianus*; additque ex *Silimacho contagioſum* quoddam & *epidemicum Incubum Romæ* graſſantem multos peſtis inſtar jugulaſſe.

Quandoque lethalis eſt.

CA-

CAPUT IV.

Sive Faſciculus Morborum quartus.

AFFECTUS CATARRHALES.

Art. 468. Affectus Catarrhales, nimirum, Catarrhus, branchus, ſeu raucedo, & coryza, a ſe invicem juxta diſtichon antiquum diſtinguuntur. Affectus Catarrhales.

Si fluit ad pectus dicatur rheuma Catarrhus. Differentia.
Ad fauces Branchus, ad nares eſto Coryza.

CATARRHUS.

Ettmulleri ſententia.

Art. 469. Catarrhus propriè dictus eſt præternaturalis a ſero plus minùs vitiato in quacunque parte facta alteratio ſeu functionum læſio. In genere frequentiùs præcedunt Catarrhos capitis gravitas; ſenſuum & actionum torpor, artuum laſſitudo; ſupervenit ſucceſſivè refrigeratio quædam in ſuperficie corporis, horripilatio dorſi levis, in Catarrho graviori febricula lenta. Intenſiora ſunt omnia ſymptomata in *calido Catarrho*, adeſt ardor, dolor, corporis quaſi phlogoſis, materia exereta eſt tenuis & corroſiva; remiſſiora verò ſunt omnia in *Catarrho frigido*, ubi lympha eſt mitis, & excernuntur mucoſa viſcida & craſſa. Catarrhus

Art. 470. Conveniunt *diuretica*, & imprimis *ſudorifera ex ſalibus volatilibus*, *decoct. e lignis*, ſpeciatim *ſaſſafr. & junip. roſmarinus*, *ſuccinum*, *ſerpillum*, &c. In *Catarrhis calidis*, ubi lympha eſt tenuis acris aut ſalſa, proſunt *opiata* cum *aromaticis* & *volatilibus*. In Catarrhis diuturnis conve- Curatio.

veniunt *veſicatoria* & *fonticuli*. In affectibus catarrhalibus vix habetur par remedium *fumo tabaci*; omnibus enim ſatisfacit ſcopis. " In fre„ quenti uſu ſunt *decoct. catechu & ſuffitus ad Ca„ tarrhum* Fulleri.

Ventus Borealis. *Art.* 471. " Ventum Borealem producendis Ca„ tarrhis aptiſſimum eſſe, præter *Hippocratis* te„ ſtimonium, experientia communis ſuffragatur. „ *Vvillis.* "

R A U C E D O.

Ettmulleri ſententia.

Raucedinis ſedes & cauſa. *Art.* 472. Raucedo ſeu raucitas eſt vocis diminutio; pars affecta eſt aſpera arteria ejuſque larynx; larynx enim primariò format vocem; cauſa proxima eſt nimia effuſio lymphæ tenuis. Eſt affectus *catarrhalis* a lympha acriori, ſalſiori, aut acidiori.

Curatio. *Art.* 473. In Raucedine contumaciſſima *ſperm. ceti* eſt expertum remedium, item decoctum *raparum*, *rob. paſſularum*. In Raucedine inveterata, ubi mucus viſcidus aut lympha craſſa peccat, *incidentia* & *expectorantia* conveniunt, & præ cæteris *ſyrupus de eryſimo*, & *oxymel ſcilliticum*, & *balſ. ſulph. venæſectio* vitanda, nam morbum diuturnum reddit.

Vermes. *Art.* 474. " Interdum *vermes in inteſtinis* (683.) „ ſunt cauſæ *aphoniæ* vel Raucedinis, ut in praxi „ vidimus. " *Extractum pectorale. lohoch. ad*
Remedia varia. „ *raucedinem. Lohoch. vitellinum. Lac ebutyra„ tum*, &c.

CORY-

C O R Y Z A.

Ettmulleri ſententia.

Art. 475. Coryza, ſive narium catarrhus, eſt quando copioſa lympha tenuis & acris in principio per nares defluit, & poſtea materia craſſa, tenax, variè colorata cum dolore capitis gravativo, ab aere inclementiore ut plurimùm ducens originem, rariſſimè a cauſa interna. Frequentiſſimè recurrens periculum eſt, nè *ozænam* vel *polypum* producat. Coryzæ deſcriptio & cauſæ.

Art. 476. Coryzam inchoantem curant *naribus applicanda*, in ore *maſticanda*, *ſuffitus*, *odoramenta*, *illinitio narium cum ol. aniſi* ante excoriationem, item *oleum ſuccin.* vertici illitum, *ol. garyophyl.* cum bombyce naribus intruſum; *balſam. apoplecticum*, &c. quandoque in uſum veniunt. Ad Coryzam præcavendam ſuffitus ex *fumo ſuccini*, *maſtich. oliban. gum. animi*, &c. multùm juvant, ſed hæc in principio; ſi morbus ulterius progrediatur; conducunt *ſternutatoria* cum *ol. chym. cinnamom.* vel *garyoph.* vel *ol. majoranæ*. Curatio.

Art. 477. Decoct. *catechu compoſitum* [in catarrho tenui præ aliis ferè omnibus] *decoct. roſar. loboch. japonicum*, *lohoch. vitellinum*, *ſuffitus ad catarrhum* [fumus, pallio ſimilive tegumento capite priùs tecto, naribus attrahatur,] *tabellæ domeſticæ*, &c. ſunt remedia in Coryza uſitata. Remedia vaſia.

A F F E C T U S C A T A R R H A L E S in genere.

Art. 478. " Cum fluxiones ſunt pertinaces, aliis ,, auxiliis haud cedentes, ad *diætam ſudorificam*, ,, tanquam ad ſummum præſidium & rarò fallax ,, accedendum eſt, eandemque 15. 20. vel 40. die- Diæta ſudorifica.

 ,, rum

„ rum ſpatio imperandam, vivendo toto hoc tem-
„ pore pane biſcocto, amygdalis torrefactis, & car-
„ nibus aſſatis cum decocto guaiaci in frigidis & pi-
„ tuitoſis, ruſticèque viventibus; Sarſaparillæ &
„ Chinæ in mollioribus & delicatulis. *Cheſneau.*

CATARRHUS SUFFOCATIVUS.

Ettmulleri ſententia.

Catarrhus ſuffocativus. *Art.* 479. Catarrhus ſuffocativus eſt affectus laryngis, in quo hæc & caput aſperæ arteriæ, in ſpecie epiglottis, afficiuntur primariò ab irritatione ibidem excitata arcturam & quaſi ſtricturam efficiente; certum eſt ſedem mali eſſe in iſto loco; reſpirationem ſubitò difficillimam reddit, & ſuffocationem minatur; incipit cum raucedine ſubitanea, deinde irritatur larynx, ſtringitur epiglottis, undè metus ſuffocationis; eſt quaſi complicatio *tuſſis ferinæ & raucedinis* gravioris: oritur a lymphæ acore vel ſalſedine.

Curatio. *Art.* 480. Catarrhus ſuffocativus eſt morbus, ſi-
„ quis alius, plerumque revera peracutiſſimus ho-
„ minem ferè dicto citiùs jugulans; propterea omni
„ arte properanda eſt cura, feſtinanter inſtituendo
„ multiplicem humorum divaricationem, per ve-
„ næſectionem, cucurbitulas cum ſcarificatione,
„ enematum acrium injectionem, veſicantium ap-
„ plicationem, artuum fortem deligationem, *quam*
„ *magni facio*, & ſequens cataplaſma plantis pe-
„ dum apponendum ſuaderem; ℞. *Herb. ranuncu-*
„ *li flammei minoris contuſ. p.* iij. *fimi columbin. p.*
„ j. *pulv. euphorb. p.* ß. *ſapon. nigr. q. ſ. acet. parùm*
„ *contundantur*, *&c.* Author noſter *Ettmullerus*
„ *vomitoria & opiata* proponit, ſed in paroxyſmi
„ articulo ambo ſuſpecta habeo. Uſui interno con-
„ ducunt medicamenta *volatilia & nervina dicta*,
„ *item oleoſa & mucilaginoſa*, *privatim albumen*

„ ovo-

„ *ovorum cum ſyrup. de althæa conquaſſatum &*
„ *cum tantilla aq. nephrit. dilutum*. Extra paro-
„ xyſmum *remediis antiaſthmaticis*, *& ad catar-*
„ *rhum propriè dictum uſitatis recidivatio præca-*
„ *venda eſt*.

Art. 481. " Medicus quidam juvenis; athleti- Hiſtoria.
„ cus, oppido vicino degens, præeunte per bien-
„ nium raucedine, in hunc morbum ſubitò lapſus
„ intra ſpatium 24. horarum mortuus eſt. Ipſe &
„ adſtantes *angina* laboraſſe exiſtimabant, etiamſi
„ nullus tumor gutturis aderat, intus aut extror-
„ ſum, deglutitio neutiquam impedita, &c. Ho-
„ ra extrema implorabat meum auxilium, mor-
„ bum fuiſſe *catarrhum ſuffocativum* admonui; ſta-
„ tim ac locutus fueram, ægrotus ipſe, qui adhuc
„ mente conſtabat, agnovit morbum. Cucurbitu-
„ las illicò affigendas imperavi; ſed priuſquam chi-
„ rurgus officium inchoare poterat intra horæ qua-
„ drantem animam efflavit. Quatuor alios hoc
„ morbo exitiali tentatos novi, quorum duos tan-
„ tum ſervatos vidi.

Art. 482. Eſt etiam alia ſpecies catarrhi ſuffoca- Alia ſpecies.
tivi, ubi ſanguis in pulmonibus ſtagnat, & mo-
riuntur ægri ex ſyncope (eſt forſan *polypus cordis*
vel in vaſis ſanguineis majoribus) ejicitur ſpuma ex
ore; Catarrhus hic ſuffocativus cognoſcitur ex do-
lore pectoris gravativo; difficultate reſpirationis;
& ſuffocationis metu, voce ferè intercepta, anxie-
tate ægri; interdum tuſſi, non ſemper; ſcreatu non
multum emittitur; appellatur etiam *ſyncope car-
diaca*. (575.)

Art. 483. Convenit *venæſectio* quàm ociſſimè; Curatio.
ſperm. cet. a ʒß. ad ʒj. in appropriato vehiculo inſi-
gne levamen adfert, *ſal. ſuccini*, *antimon. diapho-
ret*. & alia *ſudorifera*; item *gum. ammoniac. crocus*
eſt ſummarum virium in hoc caſu.

T U S S I S.

Ettmulleri ſententia.

Tuſſis. Diſtinguendum eſt an ſit a pectore vel ventriculo. &c.

Art. 484. Probè diſtinguendum eſt, an tuſſis humida ſit ex *pectore*, an ex *ſtomacho*, an a *nervis*. Percunctandum eſt, ubi ægri percipiunt tuſſiendi ſtimulum; an in larynge ſeu aſpera arteria, vel pectore, vel inferiùs circa ſcrobiculum cordis; nam poſterior locus *tuſſim ſtomachalem*, priores *pectoralem* innuunt; jubeatur æger profundiùs reſpirare; ſic enim tuſſire incipiet, ſi vitium ſit in pulmonibus; ſecus ſi in ſtomacho. Sonus in tuſſiendo ex profundo quaſi raucus pulmones affectos indicat, ſuperficialis aſperam arteriam.

Tuſſis ſtomachalis.

Art. 485. Nullus practicorum aliquid habet de *Tuſſi ſtomachali* præter *Lindanum*; mihi (inquit) eſt compertum pluribus obſervationibus plerumque Tuſſim eſſe ex ventriculo: ubi autem materia latitet, & undè procedat, ex ſono dicere poſſum, qui variatur pro materiæ & loci conditionibus; ſi materia ſit tenuis, & in ventriculo deliteſcit, furibunda Tuſſis eſt, in qua vix aliquid egeritur, licèt cum ſummo conatu tuſſiant [omnis Tuſſis in principio *ſicca* progreſſu temporis evadit *humida*.]

Curatio.

Art. 486. Ad expectorationem promovendam convenit ſuccus *raphan.* recens expreſſus cum *pauco ſacchar.* temperatus; Tuſſis humida ſtomachalis cum *vomitoriis* & *ſtomachicis* curatur; ſanctè teſtor, quod ex uſu *vomitoriorum* nè minimum noxæ obſervaverim; *purgantia* non conducunt, *mercurius dulcis* verò primum obtinet. *Elixir proprietatis* & *balſ. Peruv.* laudantur. Tuſſis ſicca, nocturna, pectoralis, catarrhalis dicta, ex lymphæ vitio, & exinde irritatione, optimè curatur per *volatilia ſudorifera* & *opiata*, etiamſi

febris

febris conjuncta fuerit. *Flores benzoes*, *ſperma ceti*, decoctum *raparum*, ſuccus *glycyrrhiz.* &c. laudantur. In Tuſſi ſicca chronica *phthiſin* minitante, ubi peccat lympha, egregium eſt decoctum *e lignis cum paſſulis*, &c. Decoctum *raparum* in omni Tuſſi ſicca, vel catarrhali, vel pectorali, vel ſtomachali eſt nobile remedium, quod aliis irritis vidi optimum.

Sydenhami ſententia.

Art. 487. Tuſſes aliquando ſunt *epidemicæ* nemini ferè parcentes: Hæ pendent plerumque a febre aliqua conſtitutionis prægreſſæ, tanquam a morbo primario; ideoque quando cum febre implicentur, reſpiciendum eſt ad iſtius morbi genium; cùm verò tuſſes ſine febre contingant, curandæ ſunt ſola a *carnibus* abſtinentia, moderato *exercitio*, & *ptiſana pectorali refrigerante*: quandoque verò tuſſes *epidemicæ* ad tuſſim puerorum *convulſivam* quàm proximè accedere videntur; & tunc eandem ferè poſtulant medelam, viz. *venæſectionem & catharſin*. Tuſſis epidemica.

Art. 488. Tuſſis recens [*phthiſi* nondum confirmata] ſola abſtinentia a *vino & carnibus*, & uſu *lohoch. ex ol. amygd. dulc.* &c. & *tab. domeſtic. ſeq.* ordinariò ſubigitur; ℞. *Sacchar. cand.* ℔iß. *coq. in q. ſ. aq. font. uſque dum adhæreſcat extremis digitorum, tum add. pulv. glycyrrhiz. enul. campan. ſem. aniſ. angel. ana* ℥ß. *pulv. irid. florent. ſulph. ana* ʒij. *ol. aniſ. chym.* ℈ij. *f. ſ. a. tabellæ.* Sin verò, his tentatis, ſuperſtes maneat (præcipuè ſi febrem comitem habeat, vel a *peripneumonia* vel *pleuritide* originem ducat) ineptum fuerit *pectoralibus* fidere; ſed *venæſectione* & *catharſi* debellanda eſt; ſi autem denique huic methodo non ceſſerit, tum capiat æger *balſam. Peruv. gut.* x. *in coch.* j. *ſyr. heder. terreſt.* ter in die Curatio.

ſuperbibendo ℥iij. *decoct. amar. ſine purgantibus*; ſed in tuſſi diuturna vel phthiſi omnibus aliis præſidiis *equitatio* (492.) palmam facilè præripit.

Farrago ſententiarum.

Terra catechu, & alia remedia.

Art. 489. Si Tuſſis a catarrho oriatur, curatur ut *catarrhus*; ♃. *Terr. catechu.* ℈iv. *ſacchar. penid. in aq. roſ. ſolut.* (℥vj *mucilag. gum. tragacanth. q. ſ. f. trochiſc.* ſi ſub linguam teneantur, tuſſim curant, [inquit *Bonetus*] viſcidam & tenacem pituitam benè ſolvunt, eamque commodè expectorari reddunt, quare in his affectibus pulmoniacis mihi in frequenti eſt uſu, ſemperque meo deſiderio reſpondet hoc remedium.

Remedia nonnulla alia melioris notæ ſunt, quæ ſequuntur, viz.

Syrupus ex allio ſequens;

♃. *Rad. enul. campan. inciſ.* ℥iv. *zinzib.* ʒvj. *rad. liquirit.* ℥vj. *coq. in aq. font.* ℔vj. *ad* ℔iv. *ſub finem add. lobul. allii tenuiter inciſ.* ℥iv. *ſem. aniſ. contuſ.* ℥iß. *colatur. add. ſacchar. q. ſ. ut f. ſ. a ſyr.* Pharm. paup.

Trochiſci balſamic.

♃. *Balſam. Tolutan.* ʒß. *pulv. rad. irid. enul. campan. ana* ʒij. *gum. Arab. trag. ana* ʒj. *flor. benzoin,* ℈ij. *ſacchar. rand.* ℔ß. *omnibus in pulv. ſubtil. redactis cum q. ſ. mucilag. gum. tragacanth. f. ſ. a. trochiſci.*

Item. *Balſam. ſulphuris aniſat. & extractum pectorale, Lohoch. rub. & Lohoch. myrrhiſat. præcipuè* Fulleri *in recenti Tuſſi conveniunt.*

Admonitio.

Art. 490. Diſcant ægroti Tuſſi laborantes, tempore

pore idoneo, & cum morbus altas nondum egit radices, validiſque adhuc viribus, remedia adhibere.

Principiis obſta, ſerò medicina paratur,
Cùm mala per longas invaluere moras.

PHTHISIS PULMONARIS.

Sydenhami ſententia.

Art. 491. Phthiſis pulmonaris a frigore hyemali plerumque ortum ducit; & gradatim creſcit, viz. ab humore in pulmones delapſo, unde *catarrhi* ritu eos ita jugiter irritat, ut *tuſſis* inde excitetur tantùm non continua; & progreſſu temporis ſymptomata reliqua ſuccedunt, & morbus frequenter evadit incurabilis. Phthiſis Pulmonaris.

Art. 492. Tentandum eſt tamen defluxionem in pulmones minuere *venæſectione* & *catharſi* leni, tum *pectoralibus* ad varios morbi ſtatus accommodatis, ſcilicet *incraſſantibus*, vel *attenuantibus*, & febrem *hecticam temperantibus* cum *emulſionibus*, *lacte aſinino*, &c. & poſtremò *ulcus ſanantibus* cum *balſamicis*, *opobalſ. doſ.* gr. xx. ſed hoc non eſt ſumendum niſi prægreſſis *evacuationibus* debitis: ſed palmarium hujuſce morbi præſidium eſt, ut æger quotidie *equo* vehatur; & qui ſe huic corporis exercitio ſanandum tradit, nullis jam diætæ legibus adſtrictus, nullo cibi potuſve genere privandus eſt; cùm in hoc uno omnis rei cardo vertatur: hoc ſolummodò obſervando, ut ſi æger juvenilem ætatem prætergreſſus fuerit, plus temporis huic exercitio impendere debet, quàm ſi puer aut juvenis eſſet, & ſanè haud multò certiùs *cortex Peruvianus* febri intermittenti, quàm in hac ætate *equitatio* phthiſi medetur. Quibuſdam eorum, qui ex hac methodo convaluere, *tumor* Curatio. Equitationis beneficium. Tumor in collo.

mor in collo exortus eſt non multùm a *ſcrophulis* abludens.

Progno-ſis. *Art.* 493. In Phthiſi materia purulenta per tuſſim excreta in ignem conjecta tetrum ſpirat odorem, & immiſſa in vas aqua repletum fundum petit. Sudores nocturni, genæ liveſcentes, faciei pallor, nares exacutæ, temporum collapſus, unguium incurvatio, capillorum defluxio, & alvi profluvium colliquativum, mortem ſtatim ſubſecuturam denuntiant. Inter chronicos Phthiſis *duos ferè trientes* jugulat. " Naſus acutus, oculi cavi, collapſa tempora, aures frigidæ & contractæ, cutis circa frontem dura, intenta & reſiccata, totiuſque faciei color ſubviridis, niger aut lividus, lethale. Hæc eſt illa *facies Hippocratica* vulgò dicta, ob traditam ab *Hippocrate* deſcriptionem, quæ humidi calidique nativi conſumptionem, adeoque mox futuram mortem indicat.

Facies Hippocratica.

Mortoni ſententia.

Phthiſeos cauſæ & diagnoſis. *Art.* 494. Phthiſis pulmonaris pendet aliquando a mala conformatione pectoris, eſtque illa vel *naturalis*, quando pectus ſit nimis anguſtum, cervix longior quàm par eſt, omoplatæ tanquam alæ videntur; vel *accidentalis*, ubi curvitas vel pectoris diſtortio. Signum Phthiſeos appropinquantis primum eſt *tuſſis arida*, quæ per menſes aliquot durat; catarrhus verò ſimplex eſt, humoroſus & brevis. Vomitio vel vomendi diſpoſitio poſt paſtum tuſſi prædicta concitata eſt ſignum Phthiſeos certiſſimum. Signum ſecundum eſt *febris hectica* cum calore in volis manuum, & rubore genarum præcipuè poſt paſtum. Tertium *extenuatio* partium ſolidarum in extremis digitorum maximè conſpicua, unde incurvatio unguium; & poſtremò febris *putrida* hectica ſuperveniens.

Art. 495.

Art. 495. Inter ſigna *pathognomonica* phthiſeos confirmatæ, primum eſt febris *inflammatoria*, inflammatis pulmonum tuberculis, quæ febris tanquam febres aliæ inflammatoriæ tractanda eſt, viz. *victu tenui*, medicamentis *pectoralibus*, & *expectorantibus*, *linimentis*, & præcipuè *venæſectione*, utcunque emaciatus ſit æger (eſt enim *peripneumonia* cum pulſu ſerrato) *ol. lini* eſt remedium in hoc caſu nunquam ſatis laudandum. Febrem hanc inflammatoriam ſequitur *putrida intermittens*, quæ fit a ſuppuratione tuberculorum ob venæſectionem omiſſam, vel nimis parcè celebratam, vel aliter; hoc autem eſt ſignum pulmonum corruptorum certiſſimum. *Cortice Peruviano* non profligatur, neque *antibectic. Poterii*, aut ullo alio remedio, niſi ulcere priùs curato; hanc autem comitantur inſignes aliquot evacuationes, ſeu corporis colliquationes (& hoc eſt ſignum *pathognomonicum ſecundum*) expectoratio materiæ purulentæ (pus phthiſeos confirmatæ eſt graveolens, & etiamſi ſit ſpiſſum, non tamen glutinoſum ſeu tenax, ſed fluidum, colorum variorum, viz. flavi, viridis, ſed frequentiùs cinerei). Sudores colliquativi, quos ſi arte obſtruentur, inſequuntur tumores hydropici in pectore vel cruribus, ſive dyſenteria vel diarrhœa. Signum ultimum eſt *ſalivatio*, unde calor gutturis præternaturalis, & aphthæ pertinaces, incurabiles, (mortem non procul abeſſe plerumque nunciantes.) Phthiſeos ſigna pathognomonica.

Art. 496. Ad therapiam quod attinet, in principio *venæſectio*, *lenis purgatio* cum *pil. ſtomach. Ruffi tinctur. ſacr.* (*calomel.*) &c. conveniunt *diuretica*, *millepedes viv.* & *præparat. balſ. ſulph. terebinth. acidulæ.* *Diaphoretica*, *antimon. diaphoret. ceruſſ. antimon.* privatim decoctum *lignorum* (*in aq. calc.*) ſi adſit catarrhus & calor hecticus catharticis *optata* ſunt admiſcenda, reliquis antecellit *pil. cynogloſſ.* ſeu *ſtyrac.* Radatur Curatio.

caput

caput & aperiantur *fonticuli*. (Atque hæc eſt ſumma curæ *rationalis & radicalis phthiſeos pulmonaris*. In conſeſſo eſt phthiſicos confirmatos rariſſimè curari; non tamen idcirco planè ſunt deſerendi; cum *palliativa cura* debeatur illis, qui non poſſunt curari perfectè.)

Diarrhœa. *Art.* 497. In diarrhœa *decoctum album* pro potu communi; ſed *opium* eſt unicum præſidium, *elect. ad diarrhœam ſeq.* in praxi noſtra maximè efficax expertus ſum. ℞. *Ocul. cancr. præp.* ℥iß. *coral. rub. præp. matr. perlar. ana* ℈ij. *margar. præp.* ʒß. *ſpec. confect. de hyacinth.* ℈j. *ol. cinnam. chym.* gr. iv. *miv. cydon.* ℥j. *laudan. Lond. ſp. croc. ſolut.* gr. vj. *ſyr. balſamic. q. ſ. m. ſ. elect.* Ad acrimoniam humorum obtundendam injiciatur quandoque enema ex *juſculo ovin.* cum *diaſcord.* ℥ß. *opiata* benè ferunt hoc in caſu ob metatheſin materiæ morbificæ a pulmonibus ad inteſtina: diarrhœa tamen non eſt temerè aut nimis citò ſiſtenda; nè gravius malum accideret, quod optimè præcavetur *expectorantia* & *lubricantia* certis intervallis propinando, & diarrhœam moderando potiùs quam penitus vincendo.

Tuſſis. *Art.* 498. Ad tuſſim importunam & vigilias pertinaces levamen vix procurandum eſt, niſi ab *opio*; cum cautela tamen exhibendum eſt, parcè, & non ſine maxima neceſſitate; nè languores, dyſpnœam, extremorum frigus, &c. inferat, & mortem properet, & medico dedecus pariat. Hic in uſum veniunt *linctus*, *trochiſci*, &c.

Sudores colliquativi. *Art.* 499. Sudores colliquativi, niſi ſunt valdè immodici, ſunt tolerandi, ſin verò ſint maximè profuſi, ita, ut languores uſque ad deliquium ferè inducant, *aſtringentibus*, & aliis propriis adminiculis moderari debent. Sequente julap. uti ſoleo; ℞. *Aq. tormentil. germ. querc. plantag. ana* ℥iij. *cinnam. ten.* ℥iv. *mirab.* ℥j. *margar. præparat. coral. rub. præp. ana* ℈ij. *bol. ver. ſang. dra-*

con.

con. ana ʒß. *ter. japon.* ℈j. *ſyr. myrt.* ℥iß. *ſp. vitriol.* (*dulc.*) *q. ſ. ad gratam aciditatem. m. f. julap.* ſumat ℥ij. vel iij. omni bihorio vel trihorio phiala benè agitata.

Baynardi ſententia.

Art. 500. " Si calor hecticus ſit inſignis, & „ phthiſis celeri curſu progrediatur, convenit *diæta lactea*, & *lac aſininum* (ſi comparari poſſit) „ eligendum eſt; quoniam eſt minùs craſſum: „ huic verò *ſuccedaneum* adinvenit, quod etiam „ valdè commendat *clariſſimus Baynard* in *appendice* ad *pſychroluſiam*, nimirum *ſerum* ſive „ *lac butyraceum*; quamplurimis (inquit) indica„ tionibus ſatisfacit; refrigerat, humectat, nutrit, &c. & deinde inferius pergit laudatus author fidenter affirmans, & expertus loquens ſe compertum habuiſſe, quod plures ex continuato uſu *hujuſce lactis* a caloribus præternaturalibus & etiam hecticis liberati fuiſſent; iiſque, quibus calor eſt ingens & ſitis importuna leviter acidulum præberi debuiſſet, recens verò & dulce magis nutriat. " Et reverà hæc omnia meritò dicta eſſe arbitror: „ Ego etenim plus ſemel *raucedinem*, pertinacem „ & *catarrhum* mediante hoc remedio, utcunque „ vulgari feliciter ſuſtuli; & in febre *hectica* „ magno fuiſſe commodo pro certo deprehen„ di. Adfebrem hecticam.

Ettmulleri ſententia.

Art. 501. Phthiſici dicuntur κατ' ἐξοχὴν ii, qui ulcere pulmonum laborant, & babent febrem hecticam conjunctam; eandem etiam habent ii, qui phthiſi renali, jecorali, a vitio meſenterii, &c. laborant, tabidi evadunt. Tabes a glandularum meſenterii vitio ſolet habere abdomen inflatum ac Phthiſes variæ.

tumi-

tumidum cum dolore in ejus profundo obtuſo, ac plus minùs gravativo, itemque cum renitente hinc inde ſparſa duritie circa umbilicum obſervabili.

Art. 502. Tuſſis phthiſicorum non ſtatim eſt *pulmonalis*, ſed *ſtomachalis*, (485.) cui tandem acrioris lymphæ occaſione per glandulas aſperæ arteriæ, aut pulmonum excretæ tuſſis pulmonalis ſupervenit. Materia viſcida in aquam exſputa ſupernatat, pus verò fundum petit. Materia pinguis phthiſicorum urinæ innatat.

Curatio. *Art.* 503. *Vomitoria* ſunt optima in omni phthiſi incipiente, maximè ſi malum ſit a vitio ſtomachi: *purgantia* ſunt omninò vitanda; *ſyrupi* & *ſaccharata* omnia plus nocent, quàm proſunt. *Lindanus* refert ſe curaſſe quendam domeſticum atrophia laborantem ſolo decocto ex *radice bellenii* cum *paſſulis* & *glycyrrhiza*, *adjecta* 10ma. *parte vini Hiſpanici*, nam & hoc nutrit egregiè; laudatur *rob. paſſularum*.

Art. 504. Febris hecticæ hæc tria ſunt quaſi ſigna *pathognomonica*, 1°. *calor* ipſi ægro ferè occultus vix ſenſibilis, ab omni paſtu poſt aliquot horas acutus. 2°. Adeſt *abſumptio & extenuatio* corporis ſucceſſiva. 3°. *Pulſus celer*, *parvus*, *frequens*, *debilis & ſubinde durus*, efflorescit plerumque *facies* colore plus minùs rubicundo, & *ſudores* nocturni infeſtant; accidit etiam frequenter *capillorum* defluvium, totius corporis laſſitudo, frequens lipothymia; ſomnus horis matutinis eſt rarus; ægri conqueruntur de æſtu interno. Hectica incipiens *difficillimè* cognoſcitur, *facillimè* curatur; confirmata e contra; in ſtatu morbi urina in ſummitate pellem habet quaſi oleaginoſam, aranearum telis ſimilem. In *ſaturno* ſingulare quid latet contra febrem hecticam, & internas viſcerum exulcerationes & corruptelas. Laudatur *antimon. diaphoret.* & *antihectic. Poterii*, & *de-*

& *decoct. e lignis* præ reliquis in lymphæ acrimonia, ut & *ſperma ceti*. Ad ulcus pulmonum abſtergendum, & ſordes nimis hærentes eliminandas optima ſunt ex *tabaco* remedia, utpote, quæ præter vim expectorandi *vulnerariam* quoque poſſident. Potus ordinarius phthiſicorum hecticorum commodiſſimè conditus ſit *fumo ſulphuris* ad imitationem *Helmontii*. Immò & *fumus ſulphuris* cum aliis per os attractus ſingulare eſt experimentum cujuſdam *medici Hiberni*, quo aliquot diſperatos phthiſicos curavit, uti refert *Boyle*.

Vvilliſii ſententia.

De virtutibus ceſpitis cremati & aliorum remediorum.

Art. 505. Communis obſervatio eſt, regiones iſtas, ſive in *Anglia*, ſive in *Belgia*, ubi *ceſpitæ* ignes nutriuntur, & odorem valde ſulphureum ſpirant, tabem rariùs infeſtare; quinimmo loca iſta phthiſi obnoxiis, aut ea laborantibus maximè ſalubria, & non rarò ſanativa exiſtere; cui accidit quod ſuffumigium ex *ſulphure* & *arſenico* (quod ſulphure copioſo refertum eſt) pro curandis pulmonum ulceribus penè deploratis remedium, licèt ultimum, efficaciſſimum tamen habetur. Haud novi præſtantius remedium in tuſſi quacunque, modò febris abſit, quàm tinct. *ſulph.* (ſine empyreumate) *doſ.* a gr. vj. ad x. manè & veſperi in coch. ſyr. idonei.

Sylvii ſententia.

Laus balſami ſulphuris aniſati.

Art. 506. Nullum hactenus reperi medicamentum, quod vel externè vel interne uſurpatum citiùs tutiuſve non tantùm mundaverit, ſed inſuper conſolidaverit recentia ulcera, atque *ſulphuris balſamum*: cæteris verò omnibus imprimis præfero iſtud cum *oleo aniſi* paratum, modò lentè paretur, ita enim longè gratior fiet, &

con-

convenientior, aliàs empyreuma redolet, & acrior exiſtit. Inſuper pus ipſum tenuius fluidiuſque reddit, adeoque ipſius excretionem promovet, ac facilitat. Ad mundati ulceris conſolidationem quoque multum laudari ſolent *roſæ rubræ*, *conſervæ*; & aliis præparationibus præſero decoctum *roſarum rubr.* cum forti expreſſione pauco *ſaccharo* edulcoratum.

Farrago ſententiarum.

Quibus potiſſimū tabes accidere ſolet.

Art. 507. Tabes maximè fit ætatibus ab anno 18. uſque ad 35. *Hippocr. aphor.* In aliis ætatibus evenire poteſt, at in iſto vitæ ſtadio multò periculoſior exiſtit.

Phthiſis eſt morbus contagioſus.

Art. 508. Phthiſis eſt morbus *contagioſus*, per induſia, per veſtes, per lintea, per lectos, phthiſin communicatam fuiſſe mille docent exempla (inquit *Bonetus*) " extant quidem hujuſce *con-*
" *tagii* nonnulla exempla, ſed, pace viri, non
" ſunt adeò frequentia.

Uſus mercurii dulcis.

Art. 509. Quandiu tabes eſt in primo gradu, & probabile eſt ſanguinem non eſſe extravaſatum, ulcuſque nondum factum, debet ante uſum decoct. *ex lignis*, & dum *purgantibus* utimur, adhiberi *mercurius dul.* non quidem cum purgantibus ſimul eodem die, ſed ſine purgantibus poſt aliquot dies. *Pitcarn. in MS.*

Acida in phthiſi.

Coagulum vitulinum.

Art. 510. Hoc conſtanter affirmo me contra omnium ferè ſcriptorum practicorum ſententiam *acidis* temperatis feliciſſimè uſum in curatione phthiſeos (in hoc convenit authori cum *Colebatch.*) *Barbette*. " Atque hic liceat mihi obiter tantum men-
" tionem facere *coaguli vitulini*, quo utuntur ca-
" ſeo conficiendo, tanquam ferè unici acidi anima-
" lis, non ſolum in hoc morbo, (maxime in Hæ-
" moptiſi); ſed in nonnullis aliis, de quibus hic
" non eſt dicendi locus, opem ferentis. "

Art. 511.

Art. 511. Quæro cùm in hydrope tuſſis vehemens moveri ſoleat, & elaterio ſedari, annon eadem phthiſis etiam elaterio, parce dato, tollatur; *Liſter de hydrope*, p. 20. Dubitatur. Elaterii.

Art. 512. Remediorum ſequentium vires & uſus lector ipſe expendat. *Antihecticum Poterii. Balſ. ſulph. aniſat. nitr. ſaturniſat. Syrup. de peto. Sacchar. ſaturni. Aqua balſamica. Aqua limac. ſcorbut. aq. limac. pectoral. decoct. phthiſic. expreſſ. milleped. ſimplex. Juſculum galli. Juſculum cancror. fluviat. Juſculum conſummatum. Lixivium de calce. Lohoc. myrrhiſat.* (Phthiſicis primo adhuc ſtadio optatiſſimum eſt, præſtantiſſimumque profectò remedium. *Fuller.*) *Tinctura antiphthiſica. Decoctum flor. bellidis major.* Specificum habetur. *Decoct. phthiſicum, linimentum anodynum.* Remedia varia.

PHTHISIS NERVOSA.

Mortoni ſententia.

Art. 513. Phthiſis nervoſa eſt abſumptio corporis tabida ſine febre, tuſſi, vel anhelatione inſigni, appetitu tamen dejecto, & concoctione depravata, languent vires exhauſtis carnibus & robore; aliquando *indigenis* accidit (immò nuperis annis ſæpiſſime, ratio in propatulo eſt, ſcilicet, ex nimia ſpirituoſorum liquorum indulgentia;) ſed frequentiùs huc revertentibus ab inſulis noſtris in *India occidentali*. In principio habitus corporis œdematoſus apparet, & quaſi chylo ſpiritibus deſtituto diſtentus turget; facies pallet, ventriculus faſtidit omnia exceptis liquidis; urina eſt pauca, & plerumque rubicunda, aliquando tamen, ut in aliis nervoſis affectibus, pallida & copioſa; nulla adeſt febris aut dyſpnœa, niſi in ultimo morbi ſtadio. Conſtat luculenter genus nervoſum afſici (& primariò *ventriculum*.) Phthiſis nervoſa.

Cauſæ procatharticæ. *Art.* 514. Cauſæ *procatharticæ* ut plurimùm ſunt graviores animi affectus, liquorum ſpirituoſorum nimis libera ingurgitatio, aer inſalubris, &c. (omnia etiam quæ cruditates, affectus *hypochondriacos* & *ſcorbutum* parere ſolent.)

Curatu difficilis. *Art.* 515. Et morbus reverà *chronicus*, &, niſi in ipſo principio, curatu difficillimus; terminare ſolet in tumore *hydropico* incurabili.

Curatio. *Art.* 516. Quod ad therapiam attinet in uſum revocanda ſunt medicamenta *ſtomachica* interna & externa, *chalybeata antiſcorbutica*, *cephalica* & *amara*. Inſtituatur *purgatio* cum *ſpec. hier. in aq. rut. ceraſ. nigr. & pæon. comp.* externè *empl. ſtomach. magiſtral.* cum gr. aliquot *cinam.* & *abſynth.* ventriculo. In æſtate *aq. minerales chalyb. dictæ*; inter chalybis præparationes *extractum mynſicht.* anteponendum eſt.

Art. 517. " Huic malo quoque affinis eſt iſte,
Atrophia ſcorbutica " qui a Vvilliſio *atrophia ſcorbutica* appellatur.
" p. 116.

Art. 518. " Mœror qui eſt animi dolor, & lu-
Animi affectus ſæpiſſime hujus mali cauſa. " cubratio nimia, quæ eſt ejuſdem labor, ambo
" Phthiſi plerumque viam ſternunt, aſt omnium
" quæ mihi hactenus nota ſunt, nihil corpus a-
" deo velociter abſumit, ac *inſanus amor*, quan-
" do *ambit* & non *exambit*.

Tabes reliquæ ab aliis morbis ortum ducentes, aut ab iis quodammodo pendentes.

Mortoni ſententia.

Phthiſis ab hæmorrhagia. *Art.* 519. In phthiſi ab hæmorrhagia, hæmorrhagia ſuppreſſa, veſcatur æger juſcula & gelatinas, & alios cibos bonum nutrimentum præbentes. Convenit *diæta lactea*; incidit plerumque æger in febrem hecticam, quæ *cort. Peruv.* profliganda eſt, ne in Phthiſi pulmonari incurabili deſinat.

Art. 530.

Art. 520. Phthiſis a gonorrhœa vel fluore albo exorſa; confirmata cùm ſit, eſt prorſus immedicabilis; ſi recens fuerit, fluxus eſt ſiſtendus, & æger cum euchymis nutriendus, & calor hecticus, modò adſit, *diæta lactea*, aut aq. *chalybeata* extinguendus. Phthiſis à gonorrhœa vel fluore albo.

Art. 521. In Phthiſi ab apoſtematibus & ulceribus, ulcus tempeſtivè ſanandum eſt ope externorum & internorum, aq. calcis ſeq. ſit pro potu ordinario; ℞. *Rad. ſarſaparil. inciſ.* ℥vj. *uvar. Corinth* ℔ß. *infund. in aq. font.* ℔xij. *coq. ad dim. in colatura extingue calcis viv.* ℔ß. per reſidentiam depurat. ſit pro uſu. Niſi habitus ſit jamjam hecticus *cathartica mercurialia* ſunt uſurpanda ad accelerandam ulceris curationem; immò excitare licet levem *ptyaliſmum* cum fructu; in uſum veniunt *balſamica*, ut *ſyr. balſam. balſ. Locatelli*, *Tolutan.* &c. ſuprema cura adhibenda eſt, nè Phthiſis pulmonaris ſequatur; quamobrem a curato ulcere fiant *fontanellæ*, continuetur uſus *balſamicorum*; *diætæ lact. acidularum*, &c. Phthiſis ab apoſtematibus & ulceribus.

Art. 522. Phthiſeos a lactatu ſigna præſagientia ſunt 1º. Appetitus diminutio; 2º. Spirituum languor & imbecillitas corporis 3º. Oppreſſio hypochondriorum. Tempeſtivè ablactandus eſt infantulus, & nutrix *diætæ lact.* committenda. Phthiſis à lactatu.

Art. 523. " Phthiſes a diarrhœa vel dyſenteria, „ a diabete, a ſalivatione, ab hydrope, & a ſudore nimio nihil habent peculiare a morbis pri„ mariis & Phthiſi in genere dicendum. Phthiſis à diarrhœa &c.

Art. 524. Phthiſeos ſcrophularis ſigna diagnoſtica ſunt plerumque tumores ſcrophulares & crudi in externo corporis habitu, accomitantes vel præcedentes, ophthalmiæ, aut ſcabies, & ſimiles affectus ſcrophulares. (1277.) Phthiſis ſcrophularis.

Art. 525. Vitanda eſt *diæta lactea*, utpote obſtructiones pariens. *Radices ſcrophulariæ*, *filipendulæ*, *millepedes*, &c. cum *ingred. pulmonar.* & Curatio.

 bal-

balſamicis conveniunt. *Opium* rariſſimè uſurpandum eſt. (" Animadverſum eſt a *Sculteto* meſente-
„ rium hoc malo ſemper primò eſſe affectum, &
„ frequenter tumoribus ſtrumaticis obſideri, ſanis
„ adhuc partibus externis: & in hoc caſu diffici-
„ le eſt quidem, niſi conjectura ſola, morbum
„ invenire, priuſquam ægrum penè interfecerit.")
Convenit *emplaſt. de ſapone* toti abdomini, &c.

Decoct. tuſſilag. *Art.* 526. " Eſt aliquid ſingulare in decocto
„ *fol. tuſſilaginis* ad hunc morbum curandum,
„ etiam in ægris maximè deploratis, & fere de-
„ ſperatis. *Fulleri medicina gymnaſtica.* [v. lo-
„ cum p. 92. &c.]

Phthiſis ſcorbutica. *Art.* 527. Phthiſeos ſcorbuticæ ſigna diagnoſtica præcipua ſunt eruptio macularum hinc inde ſparſarum per univerſam cutem, ſcreatio ferè perpetua puris viſcidi ſalſi a glandulis jugularibus præcipuè tempore matutino, exulceratio & extenuatio maxillarum.

Curatio. *Art.* 528 Conveniunt *pectoralia incidentia* cum *antiſcorbuticis*, ut ſummit. *pini*, *rad. oxylapath.* authoris *pil. balſamic. chalybeata. acidulæ*, &c. *opium* omninò vitandum eſt, ut & *diæta lactea*, & immodica *fumiſuctio*.

Phthiſis aſthmatica. *Art.* 529 Phthiſeos aſthmaticæ ſigna diagnoſtica ſunt anhelatio, & ſpirandi difficultas: hæc autem Phthiſis eſt valdè chronica, & eſt Phthiſis ſenectutis.

Curatio. *Art.* 530. Omnia incraſſantia ſunt vitanda; proſunt medicamenta *expectorantia*, *incidentia*, &c. ut *ſyrupus de eryſimo*, *e* ʒ. *rad. millepedes*, *pil. balſam. noſtr.* &c. *venæſectio* in paroxyſmo *oxymel. ſcilit.* & *aq. cinnam. ſort. ana p. æ.*

Phthiſis hypochondriaca. *Art.* 531. Phthiſis ab affectu hypochondriaco vel hyſterico a cæteris diſtinguitur ſymptomatis his affectibus peculiaribus.

Curatio. *Art.* 232. Curatio eſt fere ejuſmodi cum aliis [præcipuè cum Phthiſi ſcorbutica] conducunt *volatilia*, *chalybeata*, &c.

Har-

Harvei ſententia.

Art. 533. In Phthiſi ab hæmoptyſi ſanguis a pulmonibus ejectus ſine dolore per tuſſim exantlatur; & ſi rupta fuerit vena, ut plurimùm prima eruptione magna copia egeritur, & poſtea minori quantitate: in principio apparet tenuis, ſincerus & floridus cum ſpuma flaveſcente; progreſſu temporis pallidior & aquoſior evadit cum bullulis; & poſtremò cum pure commiſtus excernitur. Qui per *diapedeſin* expectoratur, dilutior eſt, & minùs copioſus cum humore ſeroſo vel purulento confuſus. Phthiſis ab hæmoptoe.

Ettmulleri ſententia.

Art. 534. Hæmoptyſis eſt quando ſanguis ex pulmonibus per os tuſſiendo ejicitur; aliquando, ſed rariùs, ſine tuſſi; ſanguis rejicitur vel floridus vel ſemigrumoſus, facilè vel difficulter, cum vel ſine dolore, ſpumoſus vel non. Si ex pulmonibus provenit, ſæpius *vomicam*, *empyema*, aut *peripneumoniam*, & hinc *Phthiſin* poſt ſe trahit. Hæmoptyſis.

Art. 535. Convenit *venæſectio*, *purgatio* vitetur; *diuretica* & *diaphoretica* locum habent; *opiata* ſunt perquam proficua, in ſpecie ſemen *hyoſciami* eſt nobile ſpecificum tam veteribus quàm modernis commendatum, eavendum eſt tamen in ejus uſu ob vim narcoticam ne exhibeatur in nimia doſi, ſed tutius eſt propinari repetitis vicibus; maniam etenim inducit nimis larga doſis. Reſpiciendum eſt ad acrimoniam ſanguinis in hujus mali cura, hoc facto, quæ in capite de *hæmorrhagia* tradita ſunt, hìc locum habent. *Hedera terreſtris* eſt plane mirabilis, item ſuccus *urticæ*, *catechu*, *trochiſc. de carabe*, *oleum lini* cochleatim ſumptum mira præſtat, *ol. vitriol. ſucc. cydon. decoct. hord. cum paſſul. min.* Curatio.

Accidentalis, vel habitualis. *Art.* 536. "Hæmoptyſis eſt vel *accidentalis* vel
„ *habitualis*; poſterior eſt Phthiſeos ſignum: *cortice Peruv.* optimè & tutiſſimè curatur. aſtringentibus ſiſtitur, ut *bol. armen. ſang. dracon. lapid. hæmatit.* &c. *Morton.*

Remedia varia. *Art.* 537. Mantiſſa. *Elect. Boylean. elect. Peruv. aſtring. elect. ſtyptic. emulſio ſtyptic. hauſt. japon. lohoch. japon pulv. hæmoptoicus, ſtypticum regis. Syrupus Boylean. ſuccus urtic. menth.* ſed præ reliquis *heder. tereſt.* " In hæmoptoe *accidentali* deſperata, cæteris incaſſum tentatis, (ſicut in aliis omnibus hæmorrhagiis) medici expectationem rariſſimè fruſtratur ſequens remedium; ♃. *Aq. plantag. vin. rub. aſtring.* ana ℔ß. *ſyr. papav. errat.* ℥ij. *ol. vitriol.* quantum lingua ferre poteſt; *f. julap. ſuffitus ex calce viv. & acet.* in extremis eximiè confert.

Mortoni ſententia.

Phthiſis a chloroſi vel menſibus obſtructis. *Art.* 538. In Phthiſi a chloroſi vel menſium obſtructione non niſi in principio *chalybeata* tentanda ſunt; calorem enim hecticum adaugent, & ſanguinem exagitant; ſed potius *pulmonaria*, &c. ſunt uſurpanda.

Pthiſis a pleuritide, &c. *Art.* 539. Phthiſis a pleuritide vel peripneumonia malè tractata, julapiis contemperantibus, expectorantibus, venæſectione, acidulis, &c. tractanda eſt, vel ſi ſit empyema *paracenteſi*. *Millepedes*, decoct. *ſarſ. ſal. ſuccin. diuretica*, &c. Hiſtoria prima hoc morbo laborantis eſt inſignis & notatu digniſſima, vide locum.

Phthiſis ab ictero. *Art.* 540. Phthiſis ab ictero non curatur niſi ſublato morbo primario; ideoque remediis *antiictericis* oppugnanda eſt.

V O-

VOMICA PULMONIS

Vvilliſii ſententia.

Art. 541. Rara eſt mentio hujus affectus apud authores. Vomica Pulmonis plerumque accidit ſine febre aut phlegmone, immò ſine tuſſi immani, aut ſputo, tacite ac velut improvisò in pulmone generatur, & non rarò non priùs ſe prodit, quàm patientem interimit. Latet (inquit *Tulpius*) inter initia ita clanculùm, ut vix ulla ſui proferat indicia, præter tuſſiculam, primò ſiccam, mox humidam, qua aliquamdiu continuante, trahitur difficulter ſpiritus, deficit anima, & emarceſcit paulatim corpus, licèt interim nec ſanguinem præ ſe ferunt ſputa; ſed ſi rumpatur nec opinanti vomica, occiditur (dictum ac factum) homo. Ita interdum ſolet contingere; verùm novi plures, qui ex Pulmonis Vomica ſenſim orta, maturata, & demum rupta, pus copioſum & fœtidum expuiſſent; cumque tale ſputum per multas hebdomadas, imò menſes quotidie excernentes debiles adeò & velut tabidi evaſerint, tandem medicamentorum ope, cum ulcus detergeretur & ſiccaretur, integrè convaluiſſe. Ab abſceſſu in Pulmone exoritur, & pus ſæpiſſime inſigniter fœtet, eoque differt a ſputo, quod in peripneumonia & phthiſi ejicitur. Cauſæ remotiores latent, neque per ſigna ulla *pathognomonica* dignoſci queat hicce morbus, neque prognoſis inſtitui poteſt, antequam ictu ferali ſe prodit. Vomica pulmonis.

Art. 542. Poſt Vomicam diſruptam medendi methodus ferè eadem eſt ac poſt ſectionem *empyematis*, aut in *phthiſi* incipiente; in hoc caſu *lac aſininum* ſæpe prodeſt; obſervavi quòque *fontanellam* in latere excitatam non rarò inſigniter profuiſſe. Hiſtorias quaſdam adducit author, de quibus conſulendus eſt. p. 205. Curatio.

Baglivii ſententia.

Baglivius vomicam accuratè deſcribit.

Art. 543. Tuberculo Pulmonum laborantes de cætero benè ſe habentes, difficulter ſpirare incipiunt, inter ſpirandum non ſtertunt, & nihil expuunt, dolorem quoque in pectore ſentiunt continuum, & dolentem in locum decumbere non poſſunt, ſicca tuſſi laborant, tandem genæ rubent, febricula ſupervenit; & negotio ad ſuppurationem vergente alia ſuppurationis ſymptomata accedunt. Duo tamen tanquam *pathognomonica* crudi & adhuc incipientis tuberculi ſigna ſunt, *tuſſis ſicca*, & *dolor lenis* in alterutro pectoris loco; & quamdiu quidem tuberculum adhuc crudius fuerit, dolorem exilem & tuſſim ſiccam inducit. Qui tuberculo Pulmonum laborant, ſæpiſſimè derepente moriuntur; nam ſuppurato tuberculo pus erumpit in trachæam, & ſuffocat: hinc quò longiùs a trachæa, & Pulmonum centro diſtat, eò minùs periclitantur de ſuffocatione; pus enim in cavitatem pectoris erumpet, aut per urinas eliminabitur.

Ettmulleri ſententia.

Differentia inter vomicam & phthiſin.

Art. 544. Vomica Pulmonum & phthiſis in eo ſaltem differunt, quòd Vomica ſit *ulcus Pulmonum clauſum* ſeu *abſceſſus*, phthiſis *ulcus ſordidum ex abſceſſu jam aperto:* nam in Vomica interdum pus eſt laudabile, quod ſuis membranis incluſum citra excretionem in Pulmonibus hæret, & etiam ſine tuſſi aliquando exiſtere queat. A tumoris intus ruptione exſolutio, vomitus, & animi deliquium fit. *Hippocratis Aphoriſm.*

ASTHMA.

ASTHMA.

Floyeri ſententia.

Art. 545. Aſthma eſt reſpiratio difficilis & laborioſa cum ſcapularum elevatione & ſibilo, a compreſſione, coarctatione, vel obſtructione vaſorum pulmonalium. Eſtque vel *continuum* vel periodicum. Aſthma *continuum* pendet a compreſſione venarum & vaſorum bronchialium & veſicularum pulmonalium vel nervorum, 1°. Propter pectoris hydropem. 2°. Empyema, phlegmonam, abſceſſum vel tuberculum. 3°. Polypum in vaſis ſanguiferis, ſanguinis ipſius coagulationem, varicem, plethoram, obſtructiones catameniorum, hæmorrhoidum, fonticulorum, ulcerum, pſoræ, &c. 4°. Lapides in trachæa generatos. 5°. Obeſitatem nimiam, vel intumeſcentiam thymi. 6°. Gibbam. 7°. Pulmonum adhæſionem. 8°. Nimiam pulmonum intenſionem a curſu [vociferatione,] &c. 9°. Hydropes, tumores viſceris alicujus inſignioris. 10°. Coli vel ventriculi inflationem. 11°. Paroxyſmos apoplexiæ, vertiginis, lethargi, ſerum extravaſatum nervos opprimens. 12°. Tumores pulmonum flatuoſos, quemadmodum accidit in *equis ilia ducentibus*, vulgò *broken-vvinded. Horſes.* Aſthmatis definitio. Aſthmatis continui cauſæ.

Art. 546. Aſthma *periodicum* pendet a compreſſione vaſorum & veſicularum bronchialium mediante halitu flatulento, & morbis ſequentibus plerumque ſuccedit; 1°. Febribus intermittentibus, variolis, peripneumoniis. 2°. Catarrho. 3°. Affectionibus hyſtericis. 4°. Ephemeræ, a ſex non naturalibus, maximè aeris mutationibus ſubitaneis, pendenti. 5°. Cacochymiæ glutinoſæ, flatulentæ, in ventriculo prognatæ, ibique inflationes excitanti, & denique inflationem in pulmonum veſicu- Periodici cauſæ.

veſiculis producenti. Atque hoc eſt *verum Aſthma flatulentum periodicum*.

Aſthmatis periodici paroxyſmi plerumque ſunt regulares; continui non ita.

Art. 547. Obſervandum eſt Aſthmatis *continui* paroxyſmos frequentes eſſe, a nimio corporis motu, vel errore in diæta inductos, vel noctu recurrentes; ſed hi recurſus non ſunt adeò regulares ac in Aſthmate *periodico*, ubi decimo quoque die redeunt paroxyſmi. Circa horam 2^{am} vel 3^{tiam} pomeridianam a prandio aſthmatici ſentire ſolent coarctationem vel inflammationem circa ſcrobiculum cordis vel os ventriculi, quod tunc temporis flatibus diſtenditur, & ructus inſipidos copioſè emittit; atque hæc ventriculi inflatio eſt primum ſignum appropinquantis paroxyſmi, hanc ſequitur ſanguinis efferveſcentia, & huic proxima ſpirituum in pulmonum nervis & membranis expanſio ſeu rarefactio, quippe rigidi & inflati ſentiuntur.

Paroxyſmi deſcriptio.

Art. 548. Hora prima vel ſecunda matutina paroxyſmus ſenſim obrepit; reſpiratio evadit lenta, & mox anguſta: ſi paroxyſmus futurus ſit brevis, nempe duarum, vel trium horarum, & æger e lecto ſurgat, dyſpnœa brevi faceſſit, & expuit *crudum* quendam & *glutinoſum* ſcreatum, inſtar *albuminis ovi* vel ſolutionis *gum. tragacanth.* tam in Aſthmate *humido* quam in *hyſterico* (*ſicco* vel *convulſivo*); hæc autem materies lineis nigris ſeu filamentis diſcriminatur; ſi verò diuturnior futurus ſit paroxyſmus, viz. duarum, trium vel quatuor dierum, primis diebus parum aut nihil expectoratur, ſed 3°. vel 4°. die materia purulenta, magis cocta, & non adeò glutinoſa, coloris albicantis, virideſcentis, vel flaveſcentis, & in morbo inveterato ſaporis dulcis, inſtar ſanguinis aut glycyrrhizæ, vel etiam ſaporis putridi, ſalſi, aut acidi, & frequenter cum filamentis ſanguineis. Intra ſpatium 3. 4. aut 5. dierum paroxyſmus prorſus finitur, & exinde parum aut nihil expuitur ante novi paroxyſmi exorſum.

Art. 549.

Digitized by Google

Art. 549. Plures & diuturniores occurrunt paroxyſmi in *æſtate* quàm in *hyeme*; ego ipſe viginti in æſtate, & tantùm ſedecim in hyeme ſuſtinui; in *Auguſto* ſeveriores ſemper; quanto diuturniores paroxyſmi, tanto majora intervalla, & vice verſa; Intervalla breviora mecum fuerunt 2. 2. 4. 5. 6. vel 7. dierum; longiora 8. 9. 10. vel 14. dierum; calor lecti morbum exaſperat; extremum frigus eſt tolerabile ſine injuria. Magna pallidæ urinæ copia in paroxyſmo excernitur, ſed ſub finem rubicundior evadit cum ſedimento craſſiore. Quanto parcior & tenuior ſit victus in paroxyſmo, maximè in principio, tanto melius; minor erit quantitas chyli ad pulmones miſſi, & materia purulenta citiùs coquetur & evacuabitur, carnes itaque ſunt omnino prohibendæ. De victu convenienti & improprio *vide locum* p. 90. De paroxyſmis obſervationes variæ.

Art. 550. Ad unum ſcopum potiſſimum dirigenda eſt cura, nempe ad *temperandam efferveſcentiam*: malum etenim ipſum eſt quaſi *catarrhus*, ideoque propinanda ſunt remedia *incidentia minùs calida*: *Venæſectio* quotieſcunque repetita ſolummodo levamen præſentaneum affert, ſenibus aſthmaticis maximè perniciofa eſt: ad *cachexiam* enim & *leucophlegmatiam* viam munit. Indicatio curativa generalis.

Art. 551. *Acetum ſcilliticum* ad omnes flatulentias a *Galeno* valde commendatur; ſenſus acuit, reſpirationem facilem reddit, coctionem juvat, alvum laxat, urinam movet, flatus diſſipat; & præ omibus contra aſthma ægregia præſtat. Sequens eſt ſyrupus aſthmaticus declinante paroxyſmo ſumendus, doſ. coch. j. manè & veſperi; ℞. *Syr. de eryſim. praſſ. balſam. ana* ℥ij. *oxymel. ſcillit. aq. brion. ana* ℥j. *balſ. Peruv.* ʒß. *m. Cortex Peruvianus* ad avertendum paroxyſmum multùm laudatur. *Aqua ſimplex* cum *pane toſto*, additis pauco *nitro & ſal. ammoniaco*, copioſè epota, & hor. decubitus *acet. ſcillit.* ℥ij. mecum frequentiſſimè adventum paroxyſmi Remedia varia ab authore comprobata.

xyſmi eluſerunt. Et *oxymel. noſtr. cum rad. zedoar.* &c. vid. Pharm. *Fulleri*. Eundem ad plures menſes protelavit. *Hypnotica* ad compeſcendam inflationem multùm valent (in aſthmate *convulſivo*) teſtibus *Riverio* & modernis pleriſque, inter quos clariſſimus *Gibbons*. Mihi in frequenti uſu fuit hauſtus ſeq. ℞. *Aq. papav.* ℥iij. *ſal. prunel.* ʒß. *ſyr. papav.* ʒvj. *m.* In paroxyſmo omnia *calida* ſunt maximè perniciofa, *acida* blanda ſunt magis proficua, ut *mala aurantia*, *limonia*, *citria*, *fructus berber. acetum ol. ſulphuris per campan.* &c. ℞. *Conſerv. acetoſ. cynosbat. rob. berber. ana* ℥j. *crem. tartari* ʒiij. *ſyr. limon. q. ſ. m. ſ. elect.* pro pauperibus *poſca*, *gas ſulph.* (i. e. aqua fumo *ſulph.* ſaturata), quod remedium eſt maxime efficax. Semel atque iterum exhibui medicamenta *mercurialia* in hoc morbo cum felici eventu, ſed hoc fuit in *leproſis*. De virtutibus *aceti* vide locum p. 183.

Vuilliſii ſententia.

Aſthma convulſivum. *Art.* 552. Obſervare licet graves aſthmatis paroxyſmos ſine quavis notabili pulmonum labe accidiſſe, reverà ut putaverim hunc morbum aliquando eſſe merè *convulſivum*: paroxyſmo etenim finito, quin etiam priuſquam incipitur, reſpiratio libera & æqualis ſatis rectè ducitur, nullaque tuſſis, aut valetudinariæ pulmonum diſpoſitionis ſigna apparent. Hujuſce morbi varias adducit *hiſtorias*. Ad hujus generis aſthma curandum medicamenta *antiſpaſmodica*, potiùs quàm *bechica* vel *pneumonica* adhibenda ſunt. p. 92. *Millepedes* in hoc affectu egregia præſtant.

Prognoſis & Curatio. *Art.* 553. Aſthma inveteratum difficillimè aut vix unquam curatur, magnum tamen a medicamentis juvamen accipit, in deterius vergens, aut *phthiſin* aut *hydropem*, aut affectum quendam *ſoporoſum* vel *convulſivum* minatur. Extra

paro-

paroxyſmum *pectoralia* cum *antiſpaſmodicis* conjungantur. Laudantur *ſpiritus gum. ammoniac. cum ſal. ammoniaco diſtillat. doſ.* a gt. xv. ad xx. *tinctur. ſulph.* &c. ſed maximè *ſp. gum. ammoniac.* vires extolluntur. " p. 213. " De viribus viſci arbor. vid " „ [Art. 389.]

Ettmulleri ſententia.

Art. 554. Adeſt in omni Aſthmate reſpiratio frequens laborioſa & difficilis cum anxietate circa præcordia; adeſt ſæpe tuſſis, interdum crebra & moleſta, interdum non, interdum adeſt ſtertor, interdum ſine ſtertore *orthopnœa* laborant. Aſthma dividitur in *humidum* & *ſiccum*, ſive in manifeſtum & occultum; prius expectorationem materiæ purulentæ conjunctam habet, alterum eſt merè *convulſivum*: verùm interdum hi aſthmatici, in fine paroxyſmi, aliquid licet parum muci emittunt, quod non cauſa peccans eſt, ſed ex conatu reſpirationis circa laryngem & fauces aliquid colligitur, quod evacuatur: cauſa materialis aſthmatis *humidi* aut in pulmonibus eſt mucus viſcidus, vel pus in vomica, empyema, phthiſis, &c. vel ſerum pulmones copioſius inundans, vel ſanguis in motu impeditus; aut in ſtomacho & primis viis ex cruditatibus, cachexia, &c. **Aſthma humidum & ſiccum.**

Art. 555. Probè obſervandum eſt an Aſthma ſit morbus *primarius* vel *ſecundarius*; ſi *poſterior* reſpiciendum eſt ad morbum a quo pendet. In paroxyſmo Aſthmatis *humidi* optima omnium ſunt *vomitoria*, nec eſt quòd exinde metuatur ſuffocatio, dyſpnœam inſigniter tollunt; in Aſthmate *ſicco* quoque extra paroxyſmum cum fructu propinantur *cathartica*, in paroxyſmo neutiquam conveniunt; malum etenim exaſperant. *Venæſectio* locum habet ſolummodo in Aſthmate ex vitio ſanguinis orto. **Curatio.**

to. *Opiata* in Aſthmate *ſicco* multum conferunt, in *humido* ſuſpecta ſunt. In Aſthmate *humido*, præſertim in ſenibus laudatur *ſyr. nicotianæ*. Succus *raphani* eſt potentiſſimum expectorans. *Gum. ammoniacum* eſt optimum remedium; *Sperm. ceti* a ℥ß. ad ℥j. in paroxyſmo multum levamen adfert. Denique *millepedes* in utroque Aſthmate eſt remedium omnem laudem exſuperans. Pro curando Aſthmate *ſicco* ſive *convulſivo* conducunt in genere *antiepileptica*, *antihyſterica*, *antiſpaſmodica* & *opiata*, *cinnabarina*, *ſal. ſuccin. caſtor.* &c.

Farrago ſententiarum:

Coffea: *Art.* 556. Potio *coffee* omnium maximè certiſſimeque inflationem mirum in modum eicurat & compeſcit in ipſo paroxyſmo. *Muſgrave*.

Epiſpaſtica, *Art.* 557. " In paroxyſmo diuturniori & pericu- ,, loſo conveniunt *veſicatoria* præcipuè tibiis appli- ,, cata, ex *Hippocratis* præcepto.

Remedia varia: *Art.* 558. Remedia ſequentia judicio prudentis medici permittuntur. *Flor. benzoin. doſ. a gr.* v. *ad* xij. *nitrum ſaturniſatum*. *Serum ſinapinum*. *Sp. nitr. dulc. decoct. expectorans*. *Emulſio aſthmatica*. *Emulſio Brunneri*. *Expreſſio aſthmatic. expreſſio milleped. hydromel. Joelis* (in Aſthmate *humido*) *lohoch. viride* (in moribundis) *miſtura expectorans*. *Oxymel. aſthmatic. Floyeri*.

CA-

CAPUT V.

Sive Faſciculus Morborum quintus.

MORBI CORDIS.

Art. 559. COR variis Morbis gravioribus obnoxium eſſe, & reverà affici ex defunctorum ſectione ſatis patet. In Hiſtoria Medica occurrunt exempla *vermium* in ipſis ventriculis latitantium, item *calculorum* ibidem repertorum. *Tumores ſcirrhoſi* & id genus alii Cor occuparunt; *apoſtemata*, *abſceſſus*, & *exinde ſordida ulcera* ipſam Cordis ſubſtantiam & auriculas obſederunt. Omnes Cordis Morbos abſolutè lethales non ſtatim exiſtimandum eſt; contrarium etenim ex *Bartholomæi Cabrollii* obſervatione conſtat. Ipſe ego (inquit) præſente *Rondeletio* duo mirabilia ſatis in duobus cadaveribus exhibui, in uno in baſi Cordis ad coronariam *cicatricem* duos latos digitos longam detexi; in altero *ulcus* in Corde latitudine folii myrtini ſat profundum. *Obſerv. Anatom.* 26. In adoleſcentis cadavere [*inquit Cheſelden Anat.* p. 160.] magnam vim puris in pericardio; & Cor ipſum exulceratum inveni. Et in homine tabidè mortuo pericardium undiquaque Cordi adhærens, & portio ipſius Cordis oſſifacta, ferè unius digiti lata, reperta ſunt. Cordis Morbi.

Art. 560. Veriſimillimum eſt medicos interdum hallucinari inflammationem cordis cum peripneumonia confundentes: æquum eſt enim, ut ſupponamus, cor inflammatione tentari, ſecus vix credibile eſt ſuppurationes & ulcera ibidem exiſtere niſi præeunte inflammatione. Dies meliùs docebit. Inflammatio Cordis.

Art. 561. Quo circa quoties propria Cordis ſubſtantia

ſtantia conſtitutione aliqua præternaturalis afficitur, æque ſolliciti debent eſſe medici ac in morbis hepatis cerebrive, neque negligenda ſunt media, quæ aliarum partium Morbis ſimilibus ſubvenire ſolent.

Remedia ad Vermes. *Art.* 562. Vermiculos & in corde & in capſulis ejus gigni extra dubium eſt; & Morbus hic virginibus familiaris eſt. Noſcitur ex puncturis & doloribus Cordis, & convulſio plerumque eſt ſignum diagnoſticum. *Remedia mercurialia* hic præ cæteris proſunt, immo *argentum vivum* in ſubſtantia exhibitum eſt maximè efficax. *Hartman*.

PALPITATIO CORDIS.

Vvillis.

Palpitatio cordis eſt Morbus convulſivus. *Art.* 563. Palpitatio Curdis eſt motus ejus (*convulſivus*) adeo vehemens & immanis, ut non ſolùm tactu manifeſtiùs percipi, verùm & oculis conſpici, imò interdum ad diſtans quoddam audiri poſſit. Porrò ab authoribus fide dignis narratùr ipſas coſtas interdum effringi, aut in junioribus foras propelli, p. 102. &c. de hoc morbo egregiè ſcripſit *Vvilliſius*.

Ettmulleri ſententia.

Cauſæ ſunt variæ. *Art.* 564. Cauſæ ſunt variæ, aliquando excreſcentiæ verrucales Cordi adnatæ, oſſificatio arteriæ magnæ propè cor, vermes in ipſo Corde, aut pericardio, abſceſſus in corde, ſtatus ſanguinis præternaturales, polypoſæ concreſcentiæ, calculi, flàtus, ataxia ſpirituum animalium affectum ſpaſmodicum faciens, (chloroſis ſeu pallidi virginum morbi, catameniorum obſtructio.)

Curatio eſt difficilis. *Art.* 565. Quæ a ſcorbuto aut affectione hyſterica ortum ducit, eſt curabilis; quæ a reliquis

cau-

cauſis ut plurimùm incurabilis. Cavendum eſt ab *opio*, *venæſectio* in dubium vocatur, (*Galenus* vero, de locis affect. capitis, inſtat urgente paroxyſmo *venæſectionem* omnibus remediis præferendam eſſe.) Cura aggredienda eſt *martialibus*, *coralliatis*, *cinnabarinis*, *volatilibus*, & *ſuccinatis*. *Ol. cinnam.* laudatur a *Lindano*. *Roſmarinus*, *crocus*, *camphora*, *ambra*, *moſcus*, *ſal. volat. viperin.* (& alia *viperina*) *caſtoreum*, verbo uno *antiſpaſmodica*. " Si diutius protrahatur, pericu-,, lum oſtendit repentinæ mortis. Qui hoc mor-,, bo in juventute tentantur, nunquam ſeneſcunt ,, ex obſervatione *Galeni*.

Art. 566. Medicus peritus de uſu ſequentium ,, quomodo & quando benè novit; " *aurum moſaic. cataplaſma ſtomach. emplaſt. ſtomach. fotus ſpirituoſus, julap. moſchat. miſtur. hyſteric. ſpirituoſ. ſaccul. ſtomach. tinctur. epileptica*, *hæc ex* Pharm. Fulleri. Item, *Pulv. ad guttet. ſp. C. C. ſuccinat. ſp. lavend. comp. &c.* Vide etiam remedia ad ſingultum (372.) **Remedia varia.**

TREMOR CORDIS.

Vvilliſii ſententia.

Art. 567. Tremor Cordis eſt carnium ejus *convulſio ſpaſmodica*, ſeu potiùs *trepidatio*, qua fibræ motrices celerrimè, ac tantùm ſemicontractæ vices ociſſimas, verum abruptas & quaſi dimidiatas efficiunt. **Tremoris Cordis deſcriptio.**

Art. 568. Ad curam quod attinet, tria remediorum genera maximè proficua eſſe ſolent, viz. *teſtacea*, *chalybeata*, & *ſale volatili* prædita. **Curatio.**

Ettmulleri ſententia.

Cum palpitatione Cordis frequenter confunditur. *Art.* 569. In tremore Cordis pulſus inæqualis eſt, & languidus, ſubinde virium ingens proſtratio & imbecillitas juncta eſſe ſolet, & cor tremulo motu vibratur, adeo ut Tremor Cordis pertineat quodammodo ad *lipothymias*: pulſus aliquando eſt vermicularis, pauca apud authores proſtant de hoc affectu ſeorſim, quoniam ordinariò cum *palpitatione cordis* confunditur.

Plerumq; eſt morbus ſecundarius. *Art.* 570. " Eſt potius plerumque *ſymptoma* alterius morbi, quam morbus *primarius*; ideoque ,, cauſa exquirenda eſt diligenter, & morbus *primarius* inveniendus, & cura pariter inſtituenda.

LIPOTHYMIA, SYNCOPE, & Aſphixia.

Ettmulleri ſententia.

Horum affectuum differentia. *Art.* 571. Hi affectus differunt ſaltem gradualiter non eſſentialiter. *Lipothymia* eſt [gravis languor] cum inſigni ſpirituum defectione. *Syncope* eſt gravius animi deliquium, non multum ab *apoplexia* diſtans; atrociora adſunt ſymptomata, ægri inopinatò concidunt, ſenſus & motus abolentur, reſpiratio vix ulla, aut pulſus, partes corporis frigent & pallent cum ſudore frigido. In *aſphixia* omnia hæc ſunt adhuc graviora, ita ut cum pulſu planè abolito, & aliquamdiu ad ſenſum ceſſante, ægri inſtar mortuorum jaceant.

Cauſæ. *Art.* 572. Horum affectuum cauſæ reliquæ, præter evidentes, quales ſunt evacuationes nimiæ, balneationes nimis longæ, potus frigidus poſt corporis incaleſcentiam, animi pathemata, &c. ſunt ut plurimùm obſcuriſſimæ, ut ſunt *cordis abſceſſus*, *polypi*, *vermes*, *&c.*

Art. 573.

Art. 573. Indicantur *ſpirituoſa*, *volatilia*, & *aromatica*, *ol. cinnam. ambra*, præ omnibus *ſal. volat. viperarum*, *aq. cordial. citr. croc. caſtor.* (*ſpir. carmin. ſylv.*) externè *ſp. ſal. ammoniac. ol. ſuccini*, *fumus ſuccini*; aliquando confert *venæſectio*. — Indicationes curativæ.

Art. 574. " In ſyncope facies in colorem cadave- — Syncope.
„ roſum mutatur, dentes, os atque manus tam ar-
„ ctè clauduntur, ut vix recludi poſſunt, pulſus
„ ferè nullus & vix ulla manifeſta reſpiratio, ſudor
„ frigidus erumpit, & externa frigent: atque his
„ ſignis diagnoſticis ab *apoplexia* facilè diſtinguitur.

Art. 575. Frequenter ex *polypo* Cordis ortum du-
„ cit. *Vvepferus* crurum fibroſorum ramos ulnæ — Cauſæ.
„ longitudinem ſuperantes extraxit a fœmina car-
„ diaca *ſyncope* interempta: talem in juvene cavi-
„ tatem venæ cavæ ferè implentem reperit, & in
„ aliis quamplurimis.

Art. 576. " *Sternutatoria* naribus immittenda — Quid agendum eſt.
„ ſunt, *cardiacis* & *volatilibus* imprimis incuben-
„ dum eſt, *cucurbitulæ* ſunt affigendæ.

POLYPUS CORDIS.

Malpighii ſententia.

Art. 577. Polypi nomen a ſubſtantiæ *piſcis* ſimilitudine ortum, peculiari cuidam tumori in naribus excitato adaptari cœpit, donec obſervata quadam in præcordiis luxuriante materia, novus hic Cordis & vaſorum morbus jam nunc audit. Figuram ſortitur loci in quo generatur. Moles Polypi major eſt ut plurimum in dextro Cordis ventriculo quàm in ſiniſtro; in dextro autem color eſt ſubalbidus, laridi inſtar, ſeu excreti ſucci, quem vulgò pituitam appellamus, & interdum rubra quædam vel ſubnigra ſtigmata conſperſa habet: in ſiniſtro autem colorem plerumque atrum, — Polypus Cordis. — Ejuſdem accurata deſcriptio.

& denſiorem obtinet ſubſtantiam. Morboſa hæc excreſcentia ſuam ſtructuram habere videtur, etenim præ ſe fert congeriem ſuperpoſitarum extenſarumque pellicularum, quæ ſubſtantiæ modo nervoſum corpus cum aliquali tamen mucoſitate referunt, & ſi eadem laceretur, ſolvi videtur in oblonga & ſolida filamenta; hæc manifeſtiora redduntur in ejus appendicibus, quæ faſciculi inſtar in fibras quaſi nerveas reſolvuntur. Ex tota concreti ſanguinis mole, grumoſa pars appellata, affuſa licèt purpura, multiplicibus lotionibus aq. cum factis rubicundæ illæ particulæ detergentur, & ſanguis concretus tractu temporis albeſcet, & ejus contexturam planè fibroſam & reticularem oculis certè armatis videre licet; & hæc eſt materia procul omni dubio, ex qua generantur Polypi. *Malpighius de polypo Cordis*, p. 158. &c. conſulendus eſt author, qui hujus morbi *ætiologiam* & deſcriptionem longè optimam litteris mandavit. " De polypis in auriculis & ventriculis Cordis hydropicorum repertis (vid. *Art.* 823.)

Cauſa eſt frequenter mortis repentinæ.

Art. 578. " Concreſcentiæ polypoſæ in *apoplexia* demortuis frequenter inveniuntur; & procul omni dubio plerumque ſunt cauſæ plurimorum *ſymptomatum* atrociſſimorum, necnon *mortis inopinatæ* raro deprehenduntur antequam ægrum jugulant.

C A-

CAPUT VI.

Sive Faſciculus Morborum ſextus.

CRUDITAS ACIDA & Nidoroſa.

Ettmulleri ſententia.

Art. 579. MOrbi plerique, præcipuè chronici, a depravata coctione originem ducunt; *chylificationis læſæ*, duo ſunt vitia inſigniora, cruditates in coctione, viz. *cruditas acida & nidoroſa*. Chylificatio læſa.

Art. 580. *Cruditas acida* eſt, quando alimenta abeunt in liquamen acidum fixum plus minùs viſcidum, nec ſufficienter attenuatum, & volatiliſatum; fundamentum & origo morborum chronicorum. Cruditas acida.

Art. 581. Cruditas *acida* cognoſcitur ex ſoda, ructibus acidis & copioſioribus; quæ rejiciuntur per vomitum vel natura vel arte, ſunt admodum craſſa, viſcida, ac pituitoſa; alvus plerumque adſtricta eſt. Signa cruditatis acidæ.

Art. 582. Cruditas acida corrigitur *per. abſorbentia & acidum deſtruentia, ac aromatica volatilia, nucem moſchatam, zinziber, ſp. C. C. &c.* Deſtructo in hunc modum acido *purgantia* demum adhibenda ſunt: niſi enim hæc methodus obſervetur, nihil per purgantia evacuabitur ſed tormina & motus convulſivi excitabuntur. Uſus *cancrorum fluviatilium* mirè proficuus eſt, ut & *Gelatina*, C. C. &c. Curatio.

Art. 583. Cruditas *Nidoroſa* eſt, quando alimenta corrumpuntur ita ut abeant in liquamen putrilaginoſum horridi ſaporis & odoris, & omnino nutritioni ineptum, quod vocatur *Nidor*, exhalant Cruditas nidoroſa.

ructus graveolentes *Nidoroſi*. Appetitus eſt index, qui loquitur, & monſtrat quaſi, quæ ſunt aſſumenda; hinc nobis inculcat *Hippocrat. in aphoriſm.* quod appetita faciliùs longè digerantur, quàm non appetita. Verum eſt proverbium; *quod ſapit, nutrit.*

Diagnoſis cruditatis Nidoroſæ. *Art.* 584. Ingeſtio variorum alimentorum ad Cruditatem *Nidoroſam* diſponit. Maſticationem qui negligit, *Arabibus* animam ſuam odiſſe dicitur. Conqueruntur ægri de dolore gravativo ſtomachi duobus horis poſt paſtum, item de ructibus 5. vel 6. hor. poſt alimentorum aſſumptionem, iiſque non acidis, ſed nunc inſipidis, nunc putridis, nunc ſulphureis, nunc genuinum ſaporem & odorem aſſumptorum repræſentantibus; mox poſt paſtum adeſt rubor faciei, quaſi eſſent ebrii. [585.]

Signa cruditatis nidoroſæ. *Art.* 585. Cruditas *Nidoroſa* ructus habet fœtidos, aut ſaltem horridos inſtar ovorum frixorum, aut piſcium putridorum; percipiunt imprimis manè ſaporem peregrinum & abominabilem, quaſi cinereum, ſeu ligni putridi, quem ſufficienter exprimere nequeunt. Subinde amaror cum *cardialgia* & aliquali *nauſea* percipitur, ex ore & ſtomacho; quæ vomitu rejiciuntur, ſunt liquida, flava, & omnino inſipida, aut quodammodo amaricantia, aut inſipida dulcia, aut ex amarore dulceſcentia; præterea habent alvum ſæpiùs plus ſolito apertam. "Cruditas Nidoroſa juxta veterum principia eſt *intemperies ventriculi calida*, in qua omnia aſſumpta mutantur in bilem; ſignum hujus eſt ſapor tetricus in ore, incipiente vel peracta chylificatione.

Intemperies ventriculi calida.

Curatio. *Art.* 586. Quoad curam convenit *vomitus* aut ſaltem evacuatio *per rhabarbarum & tamarindum*; poſt horum exhibitionem mirè conducunt *julapia acidulata*, *ſuccus aurantiorum*, *citrorum*, *elixir proprietatis acid. ſp. ſalis dulcis*, *vitriolata*, &c.

Nota benè *Art.* 587. "Probe notandum eſt (ut therapia

rite

„ rite inſtituatur) ægroto incumbere non modo
„ remediorum ſibi præſcriptorum uſui, ut decet,
„ inſiſtere, ſed quoque cane & angue pejus fu-
„ gere alimenta ſibi noxia fomitem cauſis mor-
„ bificis, & mala exacerbantia. Qualis erit dieta
„ petendum præcipuè ex nocentibus & juvanti-
„ bus, in quæ itaque diligenter dirigere oportet
„ medicum.

Art. 588. Flatus in ſtomacho & inteſtinis fiunt per fermentationem vitioſam ab acido præternaturali in ſubjecto viſcido excitatam. " In cura- Flatus.
„ tione omnem paginam abſolvunt *digeſtiva* &
„ *evacuantia* cum victu regulari.

Art. 589. " Ventriculus corporis *culina* appel- Apepſia.
„ lari poteſt: ejus officium eſt alimenta recipere
„ tanquam in promptuarium, eademque conco-
„ quere eſt ejuſdem actio primaria; unde *apepſia*,
„ *ſive indigeſtio* eſt totius œconomiæ ruituræ in-
„ dubitata denuntiatio.

Art. 590. Digeſtio eſt opus ſimpliciter naturæ, nec arte promoveri poteſt; opus naturæ ſaltem adjuvare poſſumus & fermentum ventriculi corrigere ita, ut in ſtatum naturalem reducatur. Propinanda ſunt *vomitoria*, *cathartica*, &c. poſtea *ſtomachicis* & *corroborantibus* inſiſtendum eſt. " Mirum videa- Digeſtio.
„ tur in quibuſdam ſomnum, in aliis exercitium,
„ coctionem promptiorem ac faciliorem reddere,
„ quod tamen monet quotidiana experientia.

Art. 591. Remedia ſtomachica, & ventriculum roborantia inſigniora ſunt, quæ ſequuntur. *Mentha*, *abſynth. utrumque*, *aromata*, *zedoaria*, *grana piperis integra deglutita* (ad cruditates *acidas*) *rad. helenii*, *calami aromat. raphani ruſticani*, *ari*, *plebeia* quidem, ſed optima *ſtomachica*, *ſuccus ſydon.* [cum fumo *ſulphuris* ſervatus,] tincturæ ex *amaris* & *aromaticis* [cum *ol. ſulphuris* per campan. extractæ] pulvis pepticus ex *pelle interiore ventriculi gallinæ*, & tinctura ejuſdem, *chaly-* Remedia ſtomachica.

 beata,

beata, *cortex Peruvianus*, *cortex aurant. citr. conditus*, *item zinziber*, *& allium conditum*, *tartarum vitriolatum*, *tinctura ſacra*, *elixir proprietatis*, *aqua gentian. comp. abſynth. comp. ſpiritus menth. ſyrupus cydoniorum*, *rob. & miva eorundem*, *ſpecies diambræ*, *cruſta panis vino generoſo ebria & cum pulv. N. M. caryoph.* &c. *conſperſa*, & ita inſtar ſcuti ſtomacho tepidè applicata, &c.
„ Stomachica alia celebriora & in praxi Londi-
„ nenſi uſitatiora ſunt *Elixir magnum vitrioli*,
„ *tinctura ſtomach. amar. Quincii ad imitationem*
„ *Stoughtoni*; *vel ſequens*, *quæ præſtantior vi-*
„ *detur*.

“ ℞. *Cort. aurant. ſicc.* ℥j. *rad. gent.* ʒij. *ſem. car-*
„ *damom. min. zedoar. ana* ʒj. *caryoph. croc. ana* ℈j.
„ *cochinel.* ℈ß. *ſp. vin. Gallic.* ℔j. *f. tinctura ſ. a.* vel
„ infuſum ſequens.

“ ℞. *Rad. gent.* ʒij. *ſummit. abſynth. Rom. p.* ij.
„ *calam. arom.* ʒß. *cubeb.* ʒj. *cort. aurant.* ʒiij. *in-*
„ *fund. in aq. bullient.* ℥xx. *colatur. add. aq. ab-*
„ *ſynt. mag. comp.* ℥iij. *miſce*; *vel*

“ ℞. *Rad. gent. zedoar. caſſmunar. ſem. carda-*
„ *mom. min. ana* ʒj. *cort. flav. aurant. ſicc.* ʒij. *in-*
„ *fund. in aq. bullient.* ℔j *colatur add. aq. gent. ma-*
„ *gis comp.* ℥ij. *ſp. lavend. comp.* ℥ß. *miſce*.

In omnibus ferè imbecillitatibus & morbis ven-
„ triculi *maſticatio rhabarbari* conducit, præcipuè
„ in alvum habentibus adſtrictiorem.

“ Item *Electuarium e zinzib. miſtura ſtomach. &*
„ *julap. ſtomach.* Et pro uſu externo *Fotus ſtomach.*
„ *epithema*, *ſcutum*, *ſacculus emplaſt. roborans*, *ex*
„ *Pharm. Fulleri*, quandoque uſurpari poſſunt.

Art. 593. “ Stomachica debent eſſe temperata,
„ (ut rectè annotavit *Vvaldſchmidius*) nè fortiori-
„ bus remediis calorem nimium vel augeamus vel
„ extinguamus, & ne fermentum reddamus acrius
„ vel debilius, hinc præſtat pauca doſi & per in-
„ tervalla remedia *ſtomachica* exhibere, quàm

uno

„ uno impetu ventriculum remediorum mole ob„ ruere.

Art. 594. Nauſea & vomitus. In genere vomitus omnis, qui non eſt *nimius*, ut plurimùm eſt *ſalutaris*. Nauſea & vomitus.

Art. 595. In omni vomitu unicè obſervetur, ut *alvus*, quantum fieri poteſt, teneatur *aperta*. Ad vomitum ſiſtendum conferunt *cydoniata*, *ſyr. & tinct. coral.* præ reliquis *ſuccus cydon. ſp. menth. ſal. abſynth. cum ſucc. limon.* &c. Externè *decoct. abſynthii*, *menth. cort. granator. flor. roſ. rub.* &c. in vino rub. coct. ſacculus *croci* ventriculo admotus egregiè vomitum ſiſtit, ut & cataplaſmata ex *fermento & pulv.* aromaticis. In genere præmiſſis ritè univerſalibus *ſtomachica* (592.) ſunt uſurpanda; *decoct. fracaſtor. elect. zinzib. julap. ſtomachicum*, *coral. miſtur. ſtomach.* " In vomi„ tionibus ab emetico fortiori excitatis (*teſte Vvald„ ſchmidio*) ſi detur coch. j. *ſpiritus vini*, vomi„ tum in momento compeſcet. Curatio.

Art. 596. Vomitus *cruentus* frequenter a pancreate oritur, quando, ſcilicet, vaſculum ejus a ſucco acriore corroditur, ex irritatione duodeni partim ſurſum in ventriculum propellitur, partim inferiùs defertur, dolor gravativus & obtuſus in ſuperiori lumborum regione, ubi ſitum eſt pancreas, præcedere ſolet. Non raro decipiuntur medici, qui vomitum materiæ *nigricantis* habent pro *cruento*. In vomitu *cruento* Hæmorrhoidum fluxus eſt ſalutaris; eſt enim evacuatio quaſi vicaria. Vomitus cruentus.

Art. 597. " Ipſe ventriculus quandoque graviſ„ ſimis *Hæmorrhagiis* obnoxius eſt. Et reverà vo„ mitus ſanguinis a quacunque cauſa oriatur, pe„ riculo haud vacat. Nimia ſanguinis ejuſmodi „ effuſio intra ventriculi parietes vel extra cor„ pus ejectio mortem ſubitaneam interdum in„ fert; vel ſi ſanguis in ventriculo extravaſatus Periculoſum malum.

„ reſtat,

„ reſtat, ibidem grumeſcere ſolet & corrumpi; „ inde graves *Lipothymiæ* & *ſuffocationes* creantur. “

Remedia ad vomitum cruentum. *Art.* 598. Remedia in hoc affectu ſunt ſuccus *urticæ*, *ſem. hyoſciami*, *catechu*, *lap. hæmatit.* cum *blandis acidis*, aut *ſucc. cydon.* Aliquando etiam pus excernitur, & per vomitum rejicitur. Convenit *antimon. diaphoret. antihect. Poterii*, *ſacchar. ſaturni*, *hauſtus japonicus* Fulleri, *tinctura antiphthiſica*, *&c.*

Anxietas præcordiorum. *Art.* 599. Anxietas *præcordiorum* eſt inſignis dolor circa ſcrobiculum cordis. Malum hoc oritur ſemper ab affecto plùs minùs orificio ventriculi ſiniſtro.

Cardialgia. *Art.* 600. Cardialgia eſt ventriculi orificii ſuperioris dolor admodum moleſtus & intenſiſſimus; oritur ex efferveſcentia ſuccorum heterogeneorum, maximè bilis, undè percipiuntur phlogoſes, & inſignis ardor. Cauſæ hujus mali ſunt variæ, bilis vel ſucci pancreatici vitia, lumbrici, ulcus orificii ventriculi, &c.

Curatio. *Art.* 601. Doſis *theriac. Andromach.* egregium eſt *anticardialgicum*. Cura ut plurimùm inchoanda eſt cum *vomitorio*, & poſtea *opiata* cum *purgantibus* admiſcenda ſunt. *Tinctur. ſal. tartari a gutt.* xl. *ad* l. *item pulv. teſtac. cum caſtor. oleum amygd. dulc.* eſt maximè efficax; laudatur decoct. ſaſſafr. externè *linimenta*, *empl. e tacamahac. caran.* & *balſam. Peruv.* “ *Pulvis interioris pelliculæ ventriculi muſculoſi gallinæ ad* ℨj. in vehiculo appropriato eſt efficaciſſimum remedium „ huic malo [inquit *Shavv.*]

Anorexia. *Art.* 602. Anorexia ſive inappetentia eſt, quando ægri deſtituuntur deſiderio ad alimenta. Ratio habenda eſt morbi alicujus tanquam cauſæ, unde *indicationes curativæ* petendæ ſunt, & poſtea *ſtomachica* [592.] ſunt uſurpanda, &c.

Malacia & pica. *Art.* 603. Malacia eſt appetitus nimius, unde inter-

interdum plus, quàm conducit, comeditur. Pica eſt appetitus inſuetorum, ut crudæ animalium carnis, carbonum, calcis vivæ, &c. " In virgi-
„ nibus *chloroſis Picam, viciſſimque Pica chloro-*
„ *ſin fovere ſolet*. Pica eſt affectus chronicus, &
„ non infrequenter ad *hydropem, cachexiam*, vel
„ *maraſmum* viam ſternit. Non ſolùm virgini-
„ bus accidere ſolet, ſed plerumque gravidis quo-
„ que; iis verò non adeò perniciosa eſt. " Hi
„ affectus oriuntur ex depravato ſtomachi fer-
mento; ideoque *evacuationibus* & *ſtomachicis* ſunt curandi.

Art. 604. Bulimus ſeu appetentia canina, eſt voracitas nimia; ægri copiosè deglutiunt alimenta, ſed non comminuunt; eſt affectus plerumque ab extremo ambientis aeris algore progenitus, in cibi faſtidium brevi deſinens. *Appetentia canina* eſt ſemper cum vomitu vel diarrhœa. " Præcipua Bulimus.
„ cura in diæta eſt quærenda. Omnia pinguia &
„ dulcia temperata illis proſunt, ut & leniter pur-
„ gantia. "

A Surfeit.

Art. 605. " Crapula, per quam intelligo id, Crapula.
„ quod noſtro idiomate vocamus a *Surfeit*, eſt
„ mala corporis habitudo cum ſenſu gravitatis ad
„ ventriculum, & ægritudine; ſupervenire ſolent
„ plerumque *Eruptiones cutaneæ & febricula*: Cau-
„ ſa uſitatior hujus affectus eſt edilium vel potulen-
„ torum nimia voracitas; ingeſta autem non mi-
„ nus qualitate quàm quantitate peccabili læden-
„ tia eſſe poſſunt; aliæ quandoque etiam ſunt cau-
„ ſæ, uti potio nimis larga frigidæ vel cereviſiæ
„ tenuis æſtivo tempore, exercitium nimis violen-
„ tum, fervida ac ſulphurea aeris conſtitutio, & ſi-
„ milia. Eruptiones cutaneæ ſunt de genere *Eryſi-*
„ *pelatoſo*, quod ordinariò appellamus *a Rash*.

Art. 606.

Curatio. *Art.* 606. " In omnibus hiſce affectibus, & „ præcipuè a Crapula propriè dicta originem du- „ centibus vomitorium quàm primum eſt propi- „ nandum, & ſi febris nondum invaſerit doſis tin- „ cturæ hier. die proximo exhibenda eſt. Si eru- „ ptiones in conſpectu veniant, ſuſtentandæ ſunt „ cardiacis, & lenibus diaphoreticis; potus ſit „ ſerum lact. vino Canarienſi alteratum, & aliàs „ infuſum ſalviæ. In habitu plethorico, ubi fe- „ bris intenſior fuerit, *phlebotomia* locum habere „ poteſt.

CHOLERA MORBUS.

Sydenhami ſententia.

Choleræ morbi deſcriptio. *Art.* 607. Malum ex ſe cognoſcitur: adſunt e- nim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate & anguſtia per alvum dejectio; ventris ac inteſtinorum dolor vehemens, inflatio & diſtentio, cardialgia, ſitis, pulſus celer cum æſtu & anxietate, nauſea, artuum contra- ctura, extremorum frigiditas, animi deliquium, &c." Bilis ſuprà infraque magno impetu prorum- „ pit, primùm liquidior, pallida, & ſubflava; „ dein craſſior, majoremque colorem exhibens, „ flavum ſcilicet, praſinum, cœruleum aut etiam „ nigrum.

Methodus medendi. *Art.* 608. Pullus tenerior elixetur in aq. font. cong. circiter iij. *hujus decocti* cyathos plenos ex- hauriat æger, eodemque tempore injiciatur *enema* ejuſdem liquoris ſemel atque iterum, vel ad 3am, 4tamve vicem; his addi poſſit *ſyr. portulac. lactuc. violar.* &c. Exantlato hoc eluvionis penſo detur *paregoricum*. Si vires ægri exhauſtæ fuerint, & valde debilitatæ ante adventum medici ita, ut ex- tremæ frigeſcant, recto curſu ad *laudanum* con- fugiendum eſt. Vix ultra *Auguſti* limites evagatur.

Ettmul-

Ettmulleri ſententia.

Art. 609. In genere qualiacunque ſymptomata fortem ac deleteriam antimonialem purgationem, aut helleborum album ſequuntur aliudve catharticum, ea ſimiliter obvia ſunt in cholera. Cholera, quæ ſponte ſua ſine cauſa manifeſta externa corripit ægros, ut plurimùm eſt funeſta. Eſt malum peracutum intra 24. horas, biduum, vel triduum, jugulans, periodum ferè obſervat tertianariam, ita nempe ut de 3^{io} in 3um diem moveatur, ſeu plus minus exaſperetur; quò magis excrementa a *ſtatu naturali* recedunt, eò periculoſior. Cholera aliquando eſt *epidemica* & valde *maligna* & *lethalis*. **Prognoſis.**

Art. 610. " Remedia petenda ſunt ab *Art.* de **Remedia qualia.**
,, *vomitu*, de *diarrhœa*, &c. cauſa morbi, ſi in-
,, veniri poſſit, benè penſitata. Vires decocti
,, *rad. ipecacoan.* tentari merentur. Vid. *dyſen-*
,, *teriam*.

ALVI RETENTIO.

Ettmulleri ſententia.

Art. 611. Alvi retentio cùm ſit pertinacior, frequentiùs eſt cauſa mille malorum, dolorum abdominis variorum: interdum nauſeæ & vomitus, affectuum capitis, cephalalgiæ, vigiliæ, vertiginis, &c. " Familiaris eſt ſpleneticis, nephriti- **Alvi retentio cauſa mille malorum.**
,, cis, hyſtericis, arthriticis, literatis, ſcorbuti-
,, cis, &c.

Art. 612. convenit *oleum amygd. dulc.* vel per ſe vel in juſculo ad ℥ij. vel iij. *decoct. tamarind.* in ſero lactis; *gum. ammoniacum*. *Aurum fulminans* cum extracto *hellebor. nigr. ſal. gem.* in clyſteribus ad ʒiß. vel ʒij. multum laudatur ad fæces **Curatio.**

induratas fluxiles reddendas; item clyſmata oleoſa *ex ol. lini, ol. raparum*, *ol. oliv.* &c In alvo pertinaciter obſtructa conducit balneum ex *emollientibus* & linimenta.

Boerhaavii ſententia.

Tartarus crudus. *Art.* 613. Vires tartari crudi in medicina optimæ ſunt, cremoremque & cryſtallos ſuperat viribus ad abſterſionem primarum viarum; vix ſua indole *ſecundas vias* ingreditur, ob craſſitiem & indiſſolubilitatem, nec invenit tantum liquidi in illis, quantum ad ſui ſolutionem requirit. Si autem humoribus alcalinis occurrit, ſolvitur penitus, non a liquido, ſed a ſolo alcali occurrente, qui duo ſales faciunt tunc optimum ſalem diſſolventem; ſi verò diſſolvitur ab aqua, eſt adeò craſſus ut per pannum non tranſeat quid, quod tranſeat per lactea; & ſi fortè ſolvitur a bile, aliove forſan liquore, non agit ut Tartarus, ſed ut ſal neuter, vel ſapo: hinc multos morbos ex vitio pituitæ, & vitio primorum viſcerum egregiè tollit, debet verò dari ad drachmas ſex ex juſculo recenti. *Angelus Sala, chymicus candidiſſimus*, qui integrum tractatum, ubi ſua arcana, cunctis medicis deſiderata, revelat, de viribus tartari ſcripſit; laudat illum in colicis doloribus, diuturnis obſtructionibus primarum viarum, hyſtericis, podagra, &c. Sed dabat ad unciam unam, unde purgabantur per duos aut tres dies; hoc continuabat optimo cum ſucceſſu, nam non intrat ſanguinem, ſed pondere & ſtimulo optimè agit; ergo reliquam maſſam ſanguinis non turbat, ſed ſaltem alvus diluitur, & emollitur fæx, cùm alia purgantia poſt operationes ſuas relinquant ſemper alvum adſtrictam.

Quomodo præcavenda eſt. *Art.* 614. " Novi plures ventri conſtipationi ,, obnoxios curatos fuiſſe diluculo, & hora priùs

,, aſſue-

„ aſſueta citiùs lecto aſſurgendo: quantum enim „ a perſpiratione ſolita adimitur, tantum ad alvum lubricandam additur. " *Vvillis*. " Qui alvum habent ſicciorem (inquit *Vvaldſchmidius*) „ nunquam ſe manè ſtudiis applicare debent, vel „ foras procedere, niſi alvum priùs depoſuerint; „ vult enim ſæpiùs moveri alvus ſegnior.

Art. 615. " Quibus, dum ſunt juvenes, (inquit *Hippocrates*) alvi ſunt humidæ, iis ſeneſcentibus ſiccantur: quibus verò, dum ſunt juvenes, alvi ſunt ſiccæ, his ſeneſcentibus humectantur. Melior eſt autem in juventute alvus fuſior, in ſenectute adſtrictior. Obſtructo inferiore ventre (inquit *idem de flat.*) in univerſum „ corpus flatus diſcurrunt. Aphoriſmus.

Art. 616. " In act. philoſoph. N°. inſtantiam ſingularem habemus cujuſdam hominis nomine „ *Phelips*, qui per plures annos non niſi ſemel in „ 19. vel 20. diebus alvum exonerabat, nihilominus, quoad cætera benè ſe habuit: obiit tamen „ vigeſimum tertium agens annum. Hiſtoria.

ALVI FLUXUS.

Art. 617. " In genere quod ad alvi fluxum attinet, aliquando cibi nondum cocti aut imperfectè cocti per alvum dejiciuntur, & appellatur „ *lienteria* vel fluxus *lientericus*; aliquando chylus excernitur & dicitur *cœliaca*, aliquando humores excrementitii, bilis, pituita, &c. excernuntur, & vocatur ſimpliciter *diarrhœa*; poſtremò quandoque dejectiones ſunt ſanguinolentæ „ cum vel ſine inteſtinorum exulceratione, & appellatur *dyſenteria*. Alvi fluxus in genere.

DIAR-

D I A R R H OE A.

Definitio. *Art.* 618. " Diarrhœa eſt frequens & copioſa ,, per alvum materiæ tenuis , aquoſæ , mucoſæ , ,, pituitoſæ , ſpumoſæ , adipoſæ , bilioſæ , nigri- ,, cantis &c. excretio , ab inteſtinis provenientis , ,, aliquando cum , aliquando ſine excrementis , ,, frequenter ſed non ſemper torminibus ſtipa- ,, tur.

Ettmulleri ſententia.

Ventriculus præ omnibus eſt corroborandus. *Art.* 619. In cura diarrhœæ ex quacunque cauſa *ſtomachus* eſt corroborandus , & *ſudorifera* cum *acida abſorbentibus* ſunt admiſcenda. Diarrhœa oleoſa & pinguis (ſi non ex aſſumptis) ex colliquefactione pinguedinis corporis oritur.

Curatio. *Art.* 620. In omni diarrhœa potus debet eſſe parcus. Ad ventriculum reſtituendum convenit *vinum uſtum cum aromatibus* , *vinum abſynth.* & maximè *cydoniata* , & externè *fotus*. Siſtendus eſt effervescentium humorum impetus; hoc facto , ceſſat diarrhœa. Decoctum *rad. tormentil.* egregium eſt in omni diarrhœa & dyſenteria , tam *benigna* quam *maligna* & omnibus aliis medicamentis præcellit. *Fructus cydon.* & ſpeciatim *meſpillorum eorumque miva* maximè laudantur ; *gelatina* C. C. in potu ordinario ſoluta eſt admodum ſpecifica in diarrhœis *epidemice* graſſantibus , ut & *gum. Arab.* (in decoct. alb. ſolut.) ; ſi adſint *tormina* vehementiora & *teneſmus* , covenit enema *ex lacte tepido* & *theriac. Androm.* Diarrhœa habitualis. In diarrhœis *habitualibus* per longum tempus durantibus conveniunt internè imprimis *martialia* & *aromatica* ſtomacho grata , imò *thermæ*. Diarrhœa pertinax & diu durans *radice Ippecacuannæ* , quemadmodum *Dyſenteria* , debitis intervallis aliquoties repetita curanda eſt ,

non

non neglectis interim aliis appropriatis remediis.

Baglivii ſententia.

Art. 621. Mœror nihil aliud frequentiùs producit quam Diarrhœas, quæ, diu perſiſtente mœroris cauſa, evadunt incurabiles, iiſque demum ſuperveniente febre erratica & atrophia, ægrotantes e medio tollunt. Ad iram pariter diarrhœa ſupervenit, & ſi hæc non ſuperveniat, febris ſuperveniet dummodò ingens fuerit ira. *p.* 129.

Farrago ſententiarum.

Art. 622. Induſium laneum magnopere conducit ad curandam diarrhœam *habitualem. Vvainvvright.* Ut & *equitatio* ſeu *vectio in rheda. Fulleri med. gymnaſt.* Obſervandum eſt, appetitu & concoctione ſalvis, vix unquam nocere diarrhœam.

Art. 623. Narrat D. *Vvalker* in obſidione *Derriæ Londinenſium* nupera milites eò redactos fuiſſe, ut compoſitionem quandam ex *ſebo & amylo* liberaliter ſumpſerint, unde non modò nutrimentum, ſed & medicamentum egregium habuerunt, nempe diarrhœæ *curationem* in his, *prophylacticum* in illis, idque miraculosè & infallibiliter.

Art. 624. Opium (ſagaciter obſervante *Cockburn*) parum aut nihil facit in cura *Diarrhœæ ſeroſæ;* & reverà res, ſi propiùs illam inſpiciamus, & ad calculum accuratè vocemus, ita ſe habere videtur. Opium plerumque dolorem ſedat, & ſomnum conciliat, & dejectiones rariores reddit, ſed tamen copioſiores ſunt & æquè tenues ac liquidæ, ut antè, &, quod probè notandum eſt, magis fœtentes.

Art. 625. Remedia ſequentia quandoque prodeſſe poſſunt, *laudan. liquid. cydoniat. cataplaſm.* **Remedia varia.**
P *ſtomach.*

Digitized by Google

ſtomach. epithem. ſtomach. fotus aſtring. ſaccul. ſtomach. decoct. catechu, comp. decoct. fracaſtor. decoct. ſiſtens, elect. corinth. enema de malicorio, expreſſio roſac. miſtur. coral. elect. ad diarrhœam.

LIENTERIA & COELIACA.

Lienteria & Cœliaca. *Art.* 626. Lienteria & Cœliaca videntur eſſe diarrhœa cum inſigni apepſia ſeu coctione ventriculi depravata conjunctæ; ideoque earum cura partim cum diarrhœa convenit, præcipuè quoad evacuantia in principio propinanda: hìc etenim ſuper alia quotcunque radix ippecacuan. & rhabarb. locum habent, nec omitti debent.

Ettmulleri ſententia.

Lienteria quid. *Art.* 627. Lienteria eſt alvi fluxus, in quo aſſumpta prout fuere ingeſta, aut parum immutata per alvum egeruntur. "Dolor ventriculi eſt Li„ enteriæ comes indivulſus, & ægrotum *poſt pa„ ſtum* ſemper magis excruciat, donec alvum e„ xoneraverit. Urina eſt pauca & valdè colora„ ta." Lienteria *ſcorbutica* eſt malum periculoſum curatu difficile, & facilè recidivans; ad *cachexiam* & *tabem* diſponit.

Curatio. *Art.* 628. Imprimis ſtomachus præ omnibus eſt *roborandus*. *Rhabarbarum* propinari debet; *coralliata* & *cydoniata* valde laudantur; in genere omnia in vomitu uſurpata hic conducunt. "Sto„ machica ſimpliciora & paratu faciliora (inquit „ *Vualdſchmidius*) ſæpiùs plus præſtant, quàm „ compoſita: v. g. *nux moſchata condita, zinzi„ ber conditum, vitellus ovi* cum aceto coctus, „ *vinum abſynth.* ex *maſtiche* parata, &c.

Cœliaca quid. *Art.* 629. Cœliaca eſt alvi *chyloſa* excretio, quando aſſumpta digeruntur quidem in ſtomacho, ſed digeſta ſub forma *chyloſa* cum excrementis excer-

excernuntur; ventriculus ut plurimùm eſt ſalvus; & appetitus, ſed hoc non ſemper; per alvum excreta ſunt albicantia vel griſea; aut ſaltem pallida. Eſt malum ſatis grave & periculoſum.

Art. 630. *Aromatica blandiora & amara* apprimè conveniunt; *aſtringentia* malum exaſperant. " *Deobſtrüentia* procul omni dubio indicantur & „ *martialia* cum *amaris*. Præmiſſa *tinct. rhabarb.* „ doſi una vel altera, elegantem puellam ab hoc „ malo diutius laborantem liberavi cum tinctur. „ *mart.* & vino amaro ſequenti; ♃. *Rad. zedoar.* „ ℥i. *gentian.* ℥iß *cort. aurant.* ℥iij. *winteran.* „ ℨij. *myrrh. pulv.* ℨj. *flor. cham.* p. ij. *centaur.* „ *min.* p. j. *N. M. mac. ana* ℈j. Infund. frigide „ *in vin. alb. Hiſpan.* ℔iv. coletur uſus tempo- „ re. " Foreſtus valde commendat pulverem *pelliculæ interioris ventriculi gallinæ* in Cœliaca paſſione; ut etiam pulverem *integræ nucis moſchatæ* in vitello unius ovi exhibitum in Lienteria. Curatio.

DYSENTERIA.

Sydenhami ſententia.

Art. 631. Dyſenteria cum rigore & horrore aggreditur, calor ſequitur; & deinde ventris tormina cum dejectionibus mucoſis, quibus progreſſu temporis intertexuntur ſanguinis lineamenta quædam cum dolore inſigni; ſanguine aliquando deſtituuntur; & nihilominus (modò frequentes ſint dejectiones cum ventris torminibus & colluvie mucoſa) rectè vocabitur Dyſenteria. Si ſanguis ſincerus evacuetur, vita ægri periclitatur. Dyſenteria.

Art. 632. *Venæſectio* quamprimùm celebretur; & exhibeatur hauſtus *paregor.* eadem nocte, deinde *catharticum* lene bis repetitum, & *paregor.* hor. 4. vel 5. poſt ſing. purgationes; potus ordinarius ſit Methodus medendi.

 lac

lac coctum cum aq. tripl. vel *decoct. alb.* Si morbus præfractior ſit, detur *laudanum* 8. quaque hora etiam in majore doſi, & injiciatur enem. ex *lacte vaccin.* & *theriac. Androm.* ℥ß. ubi vires *venæſectionem* non patiuntur, detur ſingulis matutinis bolus ex *rhabarb.* ʒß. cum *q. ſ. diaſcordii* & *paregoricum* hora ſomni.

Infantes eodem modo tractandi ſunt diminuta doſium quantitate. Methodus in *cholera morbo* (608.) in hoc quoque laudatur, ut & *diæta lactea*.

Vuilliſii ſententia.

Dyſenteria incruenta. *Art.* 633. Quamvis dyſenteriæ vocabulum communi acceptatione alvi fluxum cruentum, ſicut diarrhœa humoralem denotat; tamen morbus *Londinenſis* anno 1670. Dyſenteria appellabatur, incruenta licèt. Fuit affectus ille ſubitaneus & frequenter abſque manifeſta occaſione invadens; laborantes cum vomitu immani & ſedibus crebris & aquoſis citò in maximam debilitatem inque ſpirituum horrenda deliquia & virium omnium proſtrationes redigebat. Novi plures pridie ſatis ſanos, & valde robuſtos, intra xij. horas morbi hujus tyrannide adeo dejectos, ut cum pulſu debili & exili, ſudore frigido, &c. jamjam moribundi viderentur, & quidem non pauci ab eo citò interibant.

Curatio. *Art.* 634. Pro curatione hujus morbi nulla *evacuatio* juvabat; verùm remedia tantùm *cardiaca*, eaque calidiſſima commoda fuerunt, in tantum, ut *ſp. vini* cum ſacchar. parum deflagratus remedium populare & quaſi *epidemicum* fuerit, atque in tali Dyſenteria ferè ſemper proficuum: etſi in altera cruenta indifferenter uſurpatum ſæpe noxium deprehenderetur. Ego exhibui ſatis feliciter *theriac. androm.* ʒiß. cum *julap. cardiac.* & ventriculo placentam ex *pane toſto* & *theriac.* illinito vinoque generoſo

merofo immerſam applicari juſſi, aut loco *theriaci Androm.* pulv. ſeq. ℞. *Pul. e chel. cancr. comp. e contrayerv. ſerpent. virg. ana* ℥i. *cinnam. rad. tormentil. ana* ℥ß. *cróc. cochinel. ana* ℈j. *doſ.* ℈ij.

Art. 635. De deſcriptione dyſenteriæ verè *cruenta Londinenſis* vide authorem, *pag.* 49. laborantes haud citò interibant, quin plures ſeptimanas, imò interdum menſes ſanguinem quotidie in magna copia excernebant, &c. In his dejectiones fuerunt liquidæ; & ſanguine diluto tinctæ, inſtar loturæ carnium, in aliis craſſiores cruore ſaturatæ, ac inſuper muco albicante, & non rarò membranarum fruſtis refertæ, &c. de remediorum formulis conſulendus eſt author; p. 50. & 52. Dyſenteria cruenta.

Ettmulleri ſententia.

Art. 636. Dyſenteria eſt diarrhœa cruenta. Hujus morbi tres ſunt differentiæ. 1. Quando ſine inteſtinorum vitio mero motu & impetu naturæ ex plethora ſanguis bonus excernitur tanquam in fluxu *hæmorrhoidali*, ſcorbuticis familiaris eſt. 2. Quando ſanguis tenuis & aquoſus loturæ carnium ſimilis excernitur, fluxus *hepaticus* dicitur; ſed revera a vaſis hæmorrhoid. internis provenit. 3. Tertia ſpecies dyſenteriæ eſt, quando ob vitium inteſtinorum ſpaſmodicum cum inſignibus torminibus, & cum muco albeſcente; hinc cum purulenta materia *ſanguis* ejicitur, atque hæc κατ' ἐξοχὴν dyſenteria appellatur, diarrhœa cruenta tormentoſa; reliquæ ſpecies ferè ſemper ſunt abſque torminibus. Eſt vel *benigna* ſine febre & contagio, vel maligna cum febre & maximè contagioſa. In gradu acerbiſſimo *carunculæ*, (ſignum ut plurimum lethale) quæ excernuntur cum materia purulenta, quid ſint explicatu obſcurum eſt; non enim niſi in Dyſenteria diuturniori fit Tres differentiæ. Carunculæ cum materia purulenta.

 inteſti-

inteſtinorum excoriatio, & forſan exulceratio aliqualis; adſunt aliquando *aphthæ*, & inteſtina ipſa *gangræna* afficiuntur, ex quâ ferè omnes, qui Dyſenteria laborant, moriuntur. " Omnes qui ,, Dyſenteria moriuntur, (*teſte Vvaldſchmidio*) ,, *ſphacelo* pereunt, ipſis inteſtinis *ſphacelatis*; ,, quod obſervatur triduo ante mortem, ubi ſitis ,, non magis urget, & extrema frigent.

Curatio. *Art.* 637. Cura inchoanda eſt cum *opiatis* & *ſudoriferis* & *abſorbentibus*, præmiſſa tamen doſi *rhabarbari* ſemper in Dyſenteria *benigna*, in *maligna* verò eadem methodus obſervanda eſt, ac in aliis febribus continuis *malignis*; tinctura *bezoardica* laudatur. *Aſtringentia* in principio malum exaſperant, in declinatione locum habent cum cautela. *Venæſectio* & *clyſteres* non conveniunt. Summa habenda eſt ratio *ſtomachi* externis & internis, uti in quibuſvis alvi fluxibus. Priapum *cervi* tanquam ſpecificum extollitur. Semper propinetur *gelatina* C. C. *pulv. cran. human.* & *uſnea*. *Album græc.* pro pauperibus eſt inſigne remedium, item ſuccus *heder. terreſt.* & *cydoniata*, *lac chalybeatum*, in quo *rad. ſymphit.* maj. coctum fuerit, *gum. Arab. trag.* &c. ſed præ omnibus *ſacchar. ſaturni*, & *viperina* (in Dyſenteria *maligna*.) *Balſam. Peruv. aut terebin. in clyſteribus* aliquando eſt proficuum. *Oleum lini* præſentaneam præſtat operam. Accuratè diſtinguendum eſt inter *flux. dyſenter.* & *hæmorrhoid.* (1263.)

Remedia varia. *Art.* 638. " De viribus rad. *ipecacoan.* eſt res nota; ſed præſtat ejus *decoctum* propinare, quam ,, *radicem* in ſubſtantia. In Dyſenteria *ſerum lactis* ferè ſpecificum; *Bagliv.* 242. & alibi. *Radix ipecacoanhæ* præter vim *vomitoriam*, quam ,, obtinet, *ſudores* copioſos excitare ſolet. Atque ,, in hoc (inquit D. D. *Freind*) quantum ego conjectura aſſequi poſſum, præcipue conſiſtit egregia illa in Dyſentericis affectibus virtus, quam

,, ſibi

„ ſibi præ aliis vomendi inſtrumentis vendicat. „ Graſſante Dyſenteria (inquit *Dolæus*) hoc unico medicamento plus centum feliciter curavimus, *oleo*, ſcilicet, *amygdalar. dulc.* cum ſucco *citri* commixto, ſæpius de die aſſumpto, „ præmiſſo tamen *rhabarbaro* toſto; *diaphoretica* „ *ſemper* interponi debent in hoc morbo curando, „ inter quæ eminent *tinctura bezoardica* & *mi-* „ *ſtura ſimplex*. *Nux moſchata* eſt egregium *antidyſentericum*: proſunt *gelatin. C. C. ol. rhabarbari*, *cydoniata*, &c. Fungoſa ſubſtantia nuclei lobos intercedens & ſeparans exſiccata & „ pulveriſata in vino exhibita modica quantitate „ exercitum *Anglicanum in Hibernia* graviſſima „ Dyſenteria medicorum omnium ſolertiam eludente laborantem feliciter liberavit. Raii Hiſt. „ plant. *J. Aubrey* communicavit. Repetitis experientiis (inquit *Towne* in Tractatu de Morbis *Barbadæ*) ſequens electuarium in Dyſenteria ſucceſſu feliciſſimo exhibui: ♃. *Conſerv.* „ *roſ. rub.* ℥iß. *ſperm. cet.* ʒj. *cer. flav.* ʒiij. *ol. amygd. dulc.* ℥ß. *ſyr. e cort. citr. q. ſ. m. f. elect.*

Art. 639. " Sequentia quandoque locum habent, „ *cataplaſma ſtomach. decoct. Fracaſtor. enema balſamicum* (expetitiſſimum planè remedium) *enema de malicorio*; *enema ad tormina*; *epithema* „ *ſtomach. fotus ad colicam*; *fotus ſtomach. tinct.* „ *rhabarb.* *Sennertus* de hoc morbo copiosè & pulchrè ſcripſit. Alia nonnulla.

Art. 640. Teneſmus in genere eſt aſſidua cupiditas per alvum egerendi; parum mucoſum, aut viſcoſum, aut cruentum aut purulentum, aut nihil omnino excernitur; pars affecta eſt inteſtinum rectum aut ſphincter muſculus. Teneſmus producitur a Dyſenteria, hæmorrhoid. verm. aſcarid. calculo in veſica, &c. Fotus *lactis tepid.* (cum *flor. ſambuci* incoct.) teneſmum lenit. *Enem. emol. cum lumbric. terreſt.* &c. incoct. (eſt exoptatiſſimum Teneſmus.

 reme-

remedium) item enema ex *jure carn. vervecin.* &c.

Fluxus hepaticus. *Art.* 641. Fluxus *hepaticus* veterum eſt merum non ens, eſt enim fluxus *hæmorrhoidalis* e venis hæmorrhoid. vide *Dyſenteriam*.

Remedia varia. *Art.* 642. Conveniunt remedia *hæmorrhagias* ſupprimentia, imprimis *martialia*. Decoct. *e lignis* (cum *aq. calcis*) *gelatina* C. C. item *paſſulæ majores*, &c.

COLICA BILIOSA.

Sydenhami ſententia.

Colica bilioſa. *Art.* 643. Colica Bilioſa eſt inteſtinorum dolor atrociſſimus præ cæteris omnibus, inteſtina nonnunquam quaſi injecta faſcia conſtringit; nunc in punctum contractus quaſi terebello perforat: ſubinde remittitur dolor, mox recrudeſcit paroxyſmus, quem æger præſentiens vultu miſerabili atque ejulatu ceu præſentem exhorret & averſatur. Sub initio hujus morbi non ita certò ad unum aliquod punctum determinatur dolor, atque in ejuſdem progreſſu, neque tam crebra eſt vomituritio, neque alvus ita pertinaciter catharticorum vim eludit; quò autem magis augetur dolor, eò obſtinatiùs in puncto figitur, vomituritio ſuccedit frequentior, & major alvi adſtrictio, donec tandem ab ineluctabili horum ſymptomatum vi totalis periſtaltici inteſtinorum motus inverſio (niſi maturiùs quis tulerit ſuppetias) atque *iliaca paſſio* procuratur. Quæ hoc morbo excernitur materia, ſincera ſi fuerit atque *ἰώδης*, viridis aliquando, aliquando etiam flava aut inſoliti cjuſdam coloris ſpectatur.

Quomodo a nephritide diſtinguitur. *Art.* 644. A *nephritide* ſic diſtinguitur. 1. Dolor nephriticus fixus in rene eſt, & ab eo ad teſtem exporrigitur ſecundùm longitudinem ureteris,

Colicus

Colicus verò vagus eſt & cinguli inſtar medium ventrem affligit. 2. A paſtu Colicus dolor augetur, nephriticus potiùs imminuitur. 3. In Colico dolore ab excretione per alvum & vomitum majus levamen emergit, quàm in nephritico. 4. In dolore nephritico urina primùm clara & tenuis, poſteà aliquid ſubſidet, & tandem arenulæ aut lapilli excernuntur; in Colica urinæ in initio craſſiores exiſtunt.

Art. 645. Ad curam ritè inſtituendam *ſanguis è brachio* paulò liberiùs quamprimùm educatur; & poſt horas iij. vel iv. *anodynum* exhibeatur: poſtero die *catharticum lenitivum* & interpoſito die uno ad tertiam vicem propinetur. *Aq. epidem. mirab.* vel quæcunque alia *cardiaca*, poſtquam longo morbo vires plurimùm exhauſtæ fuerint, aliquando mirum in modum juvant. Equitatio, quemadmodum in pluribus morbis chronicis quod maximum eſt præſtat, hìc quoque cæteris non proficientibus curationem nonnunquam abſolvit. „ Aliud exercitii genus in hoc affectu equitatione longè efficacius in *Barbada* habemus [inquit *Tovvne*] viz. *navigatio circa inſulam*. Vidit quoſdam in deploratiſſimo infirmitatis ſtatu, cùm aliam qualemcunque geſtationem ferre non potuerunt, hac ratione, ultra quàm quod credibile eſt, reſtitutos. Methodus medendi.

Purcellii ſententia.

Art. 646. Colica eſt dolor ventris atrociſſimus, quandoque totum abdomen occupans, aliquando ad unum punctum determinatur cum cruciatu quaſi terebrante, interdum de loco in locum immutatur, nonnunquam videtur ſenſatio tanquam viſcerum cum funibus ſimul correptorum; intumeſcit aliquando totus venter ità, ut quaſi diſrupturus eſſet; alvus ut plurimùm clauſa eſt, urina Morbi deſcriptio.

pauca

pauca redditur; atque hæc ſunt ſymptomata uſitatiora; accidunt etiam aliquando graviora, febris, in ore ſapor acidus vel amarus, vomitus, ructus, urinæ ardor aut ſuppreſſio; icterus, pulſatio magna in abdomine, ſenſus frigoris in eodem, umbilici intus retractio, vel protruſio ejuſdem extrinſecus, materia flava vel viridis per alvum ejecta ſine levamine, excrementa alvina leviſſima & ventoſa, inſtar ſtercoris bovini, urinæ ſupernatantia. Colica frequenter in *paralyſi*, *epilepſia*, *arthritide*, *hydrope*, *rheumatiſmo*, aut *tabe* terminantur. Dolores Colici ſunt aliquando in *peritoneo*, qui frequenter lethales evadunt, ut etiam in *pancreate*; vide loco *p*. 27. & 30. *Spigelius* affirmat ſe nullum unquam diſſecuiſſe ex Colica mortuum ſine inteſtinorum inflammatione.

Cauſæ variæ. *Art*. 647. Cauſæ colicæ frequentiores ſunt cruditates, flatus, alvi adſtrictio, humores acidi in ſanguine, bilis, acrimonia, herniæ, abſceſſus interni & latentes, ulcera, cancri, &c. concretiones lapidoſæ in pancreate, hepate, liene, inteſtinis vel ventriculo, inſertio ductus cholidochi in ipſum ventriculum (vel pilorum,) luxatio cartilaginis xiphoidis, conſtitutio aeris maligna, unde Colica *epidemica*, affectiones nephriticæ, & poſtremo obſtructiones & tumores ſtrumoſi in glandulis inteſtinorum [& meſenterii] Colicam producunt; hi dolores ſunt magis fixi, diuturni, nec adeò acuti; *cathartica* & *enemata* minùs proſunt. De ſtructura & ſitu *coli* vide locum part. 66.

Curatio. *Art*. 648. Curatio inchoanda eſt cum *venaſectione*, ſi adſit calor inſignis vel inflammatio, vel febris vel ingens humorum affluxus. ℞. *Decoct. capit. ovin. vel pedum vitulin. vel inteſtin. vervecin.* ℥x. *ol. oliv.* ℥iij. *m. f.* enema. In frigidioribus enema *ex ol. oliv. vel lini & vino Canarin.* item cum *ol. rut. cham. junip.* &c. cum fructu injiciuntur. Si

hæc

hæc alvum non ſubducunt, ad fortiora devenien- dum eſt. N. B. ſed notatu dignum eſt, experientia abundè teſtante, quod immediatè poſt *venæſectionem* clyſmata vel *leniſſima* promptiùs operabuntur, quàm fortiſſima ante ſanguinis miſſionem. In acerbiſſimis torminibus cum vomitu, &c. *Laudan.* gr. iv. vel v. in *clyſtere* dolorem in inſtanti leniunt, quum idem remedium per os nullum omnino afferat auxilium. In Colica *habituali* pannus laneus mollis & ſubtilis immediatè ſupra cutem ventris continuò geſtandus a *Galeno* & aliis multum laudatur, tanquam fomentatio perpetua. " Virtutes *aquarum ſulph. Bathonienſ.* [extra paro- ,, xyſmum] *equitationis*, &c. ſunt ſatis notæ. ,, Commendatur juſculum *cancrorum fluviatilium:* ,, & *radix allii* pro pauperibus. Interdum exhi- ,, beo *oleum ſeminum aniſi* larga quantitate viz. ,, a gr. 40. ad 100. in pauco ſaccharo vel aliter cum ,, magno levamine, præcipuè in colica a cauſa ,, frigida oriunda. Semen aniſi vocatur ab Hel- ,, montio *Solamen inteſtinorum*. Nota bene. Colica habitualis.

Baglivii ſententia.

Art. 649. In Colica Bilioſa ſuccedit frequenter *aphonia* & vox rauca, & per totum ferè morbi decurſum durat. In Colica pertinaci ſi ſudor copioſus & univerſalis ſuperveniat labefactis & reſolutis viribus, brevi *paralyſin* expectato: cave igitur ne *opiata* copioſiùs in ea exhibeas. De aphonia & Paralyſi ex colica.

Art. 650. Antidotum Colicæ eſt *chamamelum*, a quacunque cauſa oriatur. Quando *opiatis* uteris, ſemper adde *caſtoreum*, nam & opii narcoſin corrigit & doloribus medetur. In pertinaci malo conducit iter aliquod ut corpus plurium dierum *equitatione* excitetur, fibræque meſenterii longo dolore laxatæ priſtinas reſumant oſcillationes ad morboſas impuritates e meſenterii ſinu eradican- Remedia nonnulla.

das

Digitized by Google

das expellendaſque. Valde prodeſt *ſemicupium* in graviori caſu & in ipſo ileo.

Vuilliſii ſententia.

In colica meſenterium primariò afficitur.

Art. 651. Pars primariò affecta in Colica videtur eſſe *meſenterium*, quod eſt valde ſenſile, & humorum nervoſi generis affluxionibus plurimùm obnoxium, & hinc dolores lumbares atrociſſimi, in quantum ſcilicet nervi quidam inſignes lumbares meſenterii plexum nerveum maximum ingrediuntur. Tranſitus a Colica ad *paralyſin* indicio eſt materiam morbificam non per arterias ſed nervos deferri, ejuſque ſedem non eſſe inteſtinorum tunicas; ſed *meſenterii* plexus nerveos.

Curatio.

Art. 652. ♃. *Fol. malv. utriuſque mercurial. parietar. ana m.* iv. *flor. ſambuc. cham. melilot. ana m.* ij. *caput vervecin. diſciſſum*; coquantur in *q. ſ. aq. font.* colatura uſurpetur pro fotu cum ſtuphis laneis calidiſſimè intinctis & expreſſis atque viciſſim applicatis repetendo quoties dolores intenſiùs urgebunt. *Omentum agninum aliave brutorum viſcera calentia* abdomini impoſita & ſubinde mutata dolores interdum mirè ſedant. Præ aliis quibuſcunque remediis aquæ *acidulæ minerales ferratæ*, æſtivo tempore per menſem epotæ, juvamen maximum conferre ſolent, & reliqua alterantia longè ſuperant. *Tinctur. antimon.* & *ſuccini* locum habent.

COLICA HYSTERICA.

Sydenhami ſententia.

Colica Hyſterica. Morbi deſcriptio.

Art. 653. " De Colica Hyſterica apud nullum " authorem uſpiam legimus audivimuſve ante ac- " curatiſſimum *Sydenhamum*." Imprimis cavendum eſt, ne ſymptomata fœminis hyſtericis familiaria

liaria ab aliis, quos ſæpe æmulantur, morbis diagnoſi errante putentur oriri. Colica *hyſterica* bilioſam nonnunquam mentitur, comitem habet dolorem circa cordis ſcrobiculum, regionem ventriculi & paulò inferiorem; ſequuntur humorum viridi aut flavo colore per vomitum ejectiones & animi dejectiones maximæ; poſt diem unum vel alterum ſaceſſit dolor, a leviſſima verò animi commotione revocatur.

Art. 654. Cura radicalis a cap. de *hyſterica paſſione* petenda eſt. Nec *venæſectio* nec *catharſis* locum habent; nam malum exaſperant, immò nociva ſunt ipſa *enemata leniſſima*; quippe hic morbus a ſpirituum *ataxia* potiùs quàm vitio humorum naſci videtur; Ideoque præmiſſis aliquot hauſtibus *liquoris poſſetici*, iiſque per vomitum rejectis, ſtatim ad *laudanum* confugiendum eſt, & in uſu ejus perſiſtendum. Aliquando tamen in fœminis ſanguineis humorumque copia oppreſſis vel phlebotomia vel catharſi vel utraque *anodyno* via aperienda eſt. In *icterum* interdum tranſit, qui plerumque ſponte ſua ſenſim faceſſit; ſin longas moras nectat, remediis *ictericis* fugandus eſt; obſervandum ſolummodo occurrit, quod e catharticis *rhabarbaro* ſolo utendum. Curatio longè diverſa quã colicæ bilioſæ.

Art. 655. Colica *Pictonum* eſt ſpecies quædam, quæ degenerare ſolet in *Paralyſin*, & motus omnimodam manuum ac pedum depravationem, quam hoc nomine *Riverius* in cap. de Colica indigitat; & apud *inſulas Caribum* notiſſima eſt, utpote quæ magnam vim hominum infeſtat. Hunc dolorem atrociſſimum ſanat *balſamum Peruvianum* frequenter ac magna doſi exhibitum, viz. gr. xx. xxx. vel xl. ſacchar. albo inſtillatum bis vel ter in die: at *paralyſis* huic remedio haud cedit. *Galbanetum* pro uſu externo. Colica Pictonum. Balſamum Peruvian.

Tovvnei

Towvnei ſententia.

Colica nervoſa. *Art.* 656. Colica nervoſa ſeu convulſiva eſt affectus adeò frequens in *Inſulis Caribienſibus*, ut in numero morborum *Endemicorum* jure merito habenda ſit. In medicorum ſcriptis *Colica Pictonum* nuncupatur, quia *Pictavii* eſt frequentiſſimus; in inſula vero *Barbadæ* vulgo audit *the dry Bellyach.* Inter univerſas calamitates humanum genus affligentes, ne una quidem tantâ acerbitate homines excruciat, ac hæcce Colica. Frequenter malum inchoare ſolet in uno puncto ventris, indèque latiùs diffunditur, ita tamen, ut omnia viſcera, à pyloro ad anum uſque, ad iſtum locum, tanquam *ad miſeriarum commune centrum* miro cruciamine contrahi videantur. Omnimodi ſentiuntur dolores, urentes, lancinantes, mordentes, pungentes, &c. Multifariæ hujuſmodi torturæ ægrum exercent, ad dies fortaſſe 8. 10. vel 14. alvus interim pertinaciter conſtipata eſt, urina pauca, vires ferè exhauſtæ, extrema frigida; adſunt etiam ſudores gelidi, præcordiorum anxietates, animi deliquia, angores, deſperationes, & ſimilia donec tandem dolorum atque ægritudinum oneri ſuccumbit.

Cauſæ. *Art.* 657. Cauſæ præcipuæ hunc morbum atrocem producentes ſunt acerborum ac immaturorum fructuum comeſſatio, nimia liquoris perniciosiſſimi ingurgitatio, quem vocant *Rum-Punch*, ex ſpiritu ſacchari ardentiſſimo & ſucco limonum ſylveſtrium, &c. compoſitum (vid. Tractat. de Venenis Art. 1633.) & inclementia aeris nocturni itinerantibus ſi antè crapulam edormiverint, &c. Ceſſante aliquanto doloris vehementia ægrotus perturbationem quandam per ſpinalem medullam ſentit, qua brachiorum ac crurum nervis propagata, imbecillitate ſtatim ſenſim afficiuntur, indies

dies creſcente, donec brevi *in paralyſin confirmatam* deſinit. " Unde *Vvilliſius* conjecturam fecit „ tranſitum a Colica ad paralyſin indicio eſſe materiam morbificam non *per arterias*, *ſed nervos* „ deferri, ejuſque ſedem non eſſe inteſtinorum „ tunicas, ſed *meſenterii plexus nerveos*. [651.]

Art. 658. Methodus medendi hunc morbum graviſſimum & paralyſin præcavendi a catharſi primario incipienda eſt ad pertinacem alvi adſtrictionem ſubigendam. In hunc finem cathartica leniora forma liquida frequenter repetita optimè conducunt, fortiora ſpaſmos adaugere ſolent: & *Ilei* periculum intentare. Verùm propter affectiones inteſtinorum ſpaſmodicas conſultum erit imprimis *Paregoricum* propinare. Opiata paralyſin accelerare nonnulli opinantur, ſed longè errant; indubitata experientia doctu larga manu illa nonmodo innocuè ſed ſemper cum fauſto ſucceſſu exhibui. Sequenti methodo cum proſpero eventu frequentiſſimè proceſſi: ℞. *Pil. Matth. gr.* viij. *vel x. caſtor. gr.* iv. *opobalſam. q. ſ. f. pil.* ſtatim capiend. deinde elapſa ſemihora, ℞. *Mannæ opt.* ℥ß. *crem. tart.* ʒij. *ſyr. roſar. ſolutiv.* ℥j. *f. miſtura* in hauſtul. tepid. juſcul. avenac. ſumenda & 3is horis repetenda, donec alvus ſoluta fuerit; in intevallis *pil. Matth.* gr. iv. exhibere ſoleo, vel, ſi vomitus vehementius urgeat, ſequentem hauſtum ℞. *ſal. abſynth.* ℈j. *opii puriſſim. gr.* j. *vel gr.* iß. *aq. menth. fort.* ℥j. *ſyr. limon.* ℥ß. *m.* Enema quoque cum balſamicis 4. quaque hora injiciendum eſt; ſequens etiam fotus abdomini uſui eſſe poteſt; ℞. *Fol. cham.* ℥iij. *bacch. junip. laur. ana* ℥j. *coq. in aq. font.* ℔v. *ad* ℔iij. *ſub finem addendo ſem. carui, fœnic. aniſ. ana* ℥ß. *colatur. add. opii* ʒj. *ſp. ſaccar.* ℔j. *m. Semicupium* doloribus mitigandis quandoque nonnihil prodeſſe obſervatum fuit. Morbi vehementia in hunc modum ſubacta ad purgantia efficaciora, *mercurialia* ſcilicet, decet, deveniendum

Curatio.

eſt;

eſt; ℞. *Calomel. pil. coch. min. ana* ℈j. *opobalſ. q. ſ. ſ. pil.* manè ſumend. & quotidie repetend. donec dolor penitùs remiſerit, & alvus ſatis ſolubilis evadat. Deinceps *balſamum Peruvianum* ad ℈ij. vel ultrà 6. quaque hora ſacchar. cryſtal. inſtillatum vel aliter exhibeo, & rariſſimè ſpem meam feſellit. Eſt & aliud inſigne medicamentum apud nos divini numinis favore in hac inſula ſponte productum, nempe *Piſſelæum Indicum*, huic malo valde proficuum, prædicto balſamo adhuc efficacius, niſi quod quibuſdam ſtomacho non adeò gratum ſit; doſis ʒij. ter in diem per longum tempus, donec morbus penitùs ſubigatur. Nec datur præſtantius remedium pro uſu externo quàm dictum *Piſſelæum*, cum æquali vel dupla quantitate *ſp. ſacchari* commiſtum; pro vertebris dorſi & artubus illinendis, quandocunque paralyſeos ſit leviſſima ſuſpicio: hæc verò cum formata ſit & confirmata, nulli remedio, quod ſcio, cedit; niſi forſan *aquæ Bathonienſes in Anglia* tanto malo ſuccurrere valeant. „ Immò in ipſo caſu valere novi.

Piſſelæum Indicum.

Ettmulleri ſententia.

Colica bilioſa, &c.

Art. 659. Dolor punctorius & terebrans acerbiſſimus ſentitur in hypochondrio ſiniſtro, aliquando ſed rariùs in dextro, in utroque colon facit angulum ſatis acutum in curvatura; dolor contorſionis, lacerationis, & vagæ lancinationis oritur ex ſpaſmodica inteſtinorum contractione, & plerumque adeſt in Colica nephritica; dolor rodens & vellicans vermes indicat, dolor pulſans inteſtinorum inflammationem. Mulieres interdum ſub difficili menſium fluxu patiuntur tormina gravia abdominis, quædam poſt partum (& ante etiam aliquando) dolore Colico laborant, in utroque caſu plerumque ex abdominis & inteſtinorum *convulſione*.

Art. 669.

Art. 660. In omnibus inteſtinorum torminibus tam humoroſis quàm convulſivis habitualibus, quoad cauſam antecedentem, reſpiciendum eſt imprimis ad *acre acidum* plùs minùs *auſterum*, plus minùs *viſcidum*, vel ex ſtomacho ad inteſtina delatum, adeòque ab aſſumptis vel vitioſis, vel vitiosè digeſtis eò diſtributum, vel in plexibus nerveis meſenterii viciniſque locis membranoſis pertinaciter hærens, & a quacunque cauſa externa excitatum. Ad cauſā antecedētem reſpiciendum eſt.

Art. 661. In Colica hyſterica ſenſus globi, in abdomine moti, quem mulierculæ & medici ignorantes pro uteri habent motu, eſt *plexus centralis meſenterii maxime convulſus*, in viris quandoque accidens. Attendendum eſt præ omnibus, an Colica ſit *humoroſa*, an *convulſiva*, an ſit *accidentalis* vel *habitualis*, an ſit *ſcorbutica*, *hyſterica* vel *alia*. Clyſmata terebinthinata in Colica *convulſiva* ſunt optima. Semper attendendum eſt. ad ſpeciē Colicæ.

Art. 662. In Colica *humoroſa*, ubi pertinaciter hærent ſtercora, convenit enema ex *ol. ſem. lini* & *raparum* & *ſal gemmæ* ad ℥j. vel ij. aliàs enema emolliens & carmin. ex *urina pueri* in affectibus inteſtinorum *flatulentis* etiam cum *terebinth.* aliquando. Si dolor Colicus ſit nimis acerbus priùs eſt mitigandus, quàm *purgantibus* proritetur alvus. *Ol. amygd. dulc.* & *ſperma ceti* in Colica *convulſiva* eſt remedium proficuum, & *gum. ammoniacum* in *humoroſa*. Succus expreſſus *ſtercoris equini* eſt præſentaneum remedium contra Colicam, *p.* 1061. (vide locum) ſpeciatim in Colica *convulſiva*. Decoctum *flor. cham.* in quacunque Colica maximè laudatur, tanquam ſpecificum, & penè infallibile remedium, *ſaccar. ſaturni* eſt remedium ſingulare. Pro uſu externo *ol. cham. ſuccini junip. ol. petræ*, *galbanum*, *empl. fotus*, &c. vid. locum *p.* 181. Curatio.

Art. 663. In Colica, ſi urina ſit tenuis & aquo- Diagnoſis ex urina, &c.

ſa, morbus eſt ut plurimùm *nephriticus* (aliquando *hyſtericus*;) ſi valde colorata, *ſcorbuticus*; ſi reſpiratio ſit difficilis & præcordia perturbentur, *hyſtericus*. In graviori caſu clyſma ex *fumo nicotianæ* eſt remedium dolorem mitigans & alvum laxans.

Foreſti ſententia.

Vires ſal. gemmæ. *Art.* 664. In Colica ſtercoracea aut a pituita viſcidiore nunquam obliviſcatur medicus *ſal. gemmæ*: nam hoc expertiſſimum ad reſolvenda ſtercora & mucilagines craſſas; *Foreſt.* l. xxj. vid. etiam meſſ. med. ſpargyr. ſub tit. *ſal. gem.*

Remedia varia. *Art.* 665. " Conſulendus eſt *Boerhaave* in his „ affectibus (uti in ferè omnibus) tanquam ora„ culum. ℞. *Flor. cham.* miß. *coq. pauliſper in aq.* „ *brion. comp.* ℥ v. *in colatura diſſolv. ol. mac. per* „ *expreſſ.* ʒß. *ſyr. de mecon.* ℥ß. m. f. hauſtus ca„ lidè ſumend. ad dolores leniendos in praxi no„ ſtra frequentiſſimè. Decoct. *fol. malvæ* pro pau„ peribus præcipuè in colica *nephritic. Vvaldſch„ midii* experientia conſtat *avenas calidas* in ſac„ culo regioni ventriculi impoſitas vim habere diſ„ ſolvendi ac diſcutiendi. *Allium condit. zinzib.* „ *condit* [in frigidioribus] *empl. e bacc. laur. e* „ *Cymin &c. Pharm. Lond. Enema colic. enem. hy„ ſter. enem. tereb. fotus ad colic. fotus ſpirituoſus*, „ *miſtura hyſter. ſpirituoſ.* " ſunt remedia uſu com„ probata.

ILIACA PASSIO.

Ettmulleri ſententia.

Iliaca Paſſio. *Art.* 666. Ileos ſive Iliaca Paſſio eſt motus periſtalticus inteſtinorum inverſus cum dolore circa umbilicum intenſiſſimo; excrementa alvina motu re-

tu retrogrado per os ejiciuntur ex obſtructione ala vi contumaciori. Appellatur *Convolvulus* & *Chordapſon*. Quoties in ſequiori ſexu morbum Iliacum obſervare contigit, *Herniam* adeſſe tuto ferè prædicere poſſumus, quamvis ob exilitatem ipſæ patientes non obſervare ſoleant. Opinio de convolutione inteſtinorum eſt falſa; ingreſsus verò ſuperioris inteſtini in inferius, & contrà, eſt ſatis frequens. Dubium eſt an inflammatio inteſtini ſit cauſa obſtructionis ejuſdem vel contra.. Morbus gradatim progreditur, in principio nil deſcendit per inferiora, abdomen ſenſim dureſcit, & tumet, ægri nauſeant & vomunt primò ingeſta; deinde recrementa flaveſcentia [& pituitoſa] & tandem excrementa alvina. Adſunt lipothymiæ & anxietates inexplicabiles, ſudores frigidi (extremorum frigus) urinæ ſuppreſſio; vires langueſcunt, ſingultus ſupervenit, qui prodromus eſt convulſionis, & epilepſiæ, & ipſius mortis. Plures intereunt, quam convaleſcunt. Si dolor ſit acutiſſimus, & ſubitò ſine cauſa manifeſta deficiat, ſignum eſt gangrænæ.

Art. 667. Venæſectio celebranda eſt in initio, ſi adſit febris vel inſignis calor. *Cathartica* ſunt fugienda, quoniam vomitoria evadunt; non priùs ſecuritas promittenda eſt, quàm ſequitur alvi profluvium ſponte vel arte provocatum. Ægri *analepticis* & *cardiacis* ſunt ſuſtentandi. *Ol. amygdal. dulc.* cum juſculo pingui, item *Sperma ceti* in decocto *raparum*. Deglutitio *globulorum* aut *argenti vivi* nil prodeſt, ſed potiùs malum exaſperat, ubi adeſt inteſtini inflammatio, gangræna, vel hernia, vel ingreſſus inteſtini ſuperioris in inferius. *Doſ. argenti viv.* eſt ℥iij. vel iv. ad ℔ß. & amplius, & exitus ejus per clyſteres omni ſtudio promovendus eſt; aliquando non ante aliquot dies redditur, interdum *ſalivationem* movet. " Ex-„ emplum affert alicujus mercurii ℔ij. per octi- Curatio.

 „ duum

„ duum in corpore habentis & convalentis, ſed „ non ſine ſalivatione excitata. Mulieri in ſe„ ctione de Lumbricis memoratæ [*Art.* 691.] „ graviſſima paſſione iliaca correptæ enema la„ cteum ſtatim injiciendum præſcripſi, & elapſis „ duabus horis hauſtum hypnoticum capiendum: „ & deinceps poſt duas alias horas largam doſin „ pil. ex duobus cum calomel. ℈ß. hæc nihil pro„ ficiebant; die proximo excrementa alvina per „ vomitum ejecta ſunt; largam quantitatem olei „ amygd. dulc. in brodio tenui potandum juſſi, & „ linimentum ventre illinendo uſurpandum, & „ ſub noctem enema cum vin. benedict. ℥iv. inji„ ciendum; nihilominus nihil per inferiora deſcen„ derat, ſed jugiter ſurſum omnia. Die 4. ſudo„ res frigidi ſuperveniebant, viribus ferè exhau„ ſtis; itaque argenti vivi ℥iij. propinavi & tri„ horio poſt tres alias uncias; elapſa deinde ho„ ra una vel altera *ingentem lumbricum* evomebat „ & bis per inferiora purgata eſt, & in futurum „ alvus ſatis ſoluta manebat; argentum verò vi„ vum [quod mirum videatur] non ante finem „ 7. vel 8. dierum redditum eſt; nihil tamen ma„ li mulieri exinde obveniebat: hæc enim etiam „ nunc poſt quatuordecim annos vegeta vivit.“ Omentum ovis recens mactati calidè in abdomen impoſitum mirum in modum dolorem lenit; laudatur etiam cataplaſma *ex pomis putridis Borſdorfſianis* cum tantillo *croco*, vel *ex ſtercore ovillo* cum lacte cocto; p. 120.

Sennerti ſententia.

Miſerere mei. *Art.* 668. Barbari ſuperioribus ſeculis Iliacam Paſſionem *miſerere mei* vocabant, quoniam malum eſt commiſeratione dignum; in hoc morbo clyſteres, imò & glandes vomitu rejiciuntur ob motum inteſtinorum inverſum, ideoque aliquando in-

do inteſtinorum viæ in ileo non penitùs præcluduntur. Signum hujus morbi proprium eſt, quod nihil deſcendit per inferiora; accidit plerumque vomitus bilis & pituitæ, frigiditas totius corporis, dolor plurimus, ſpirandi difficultas, &c. & morituris ſudor frigidus. Omnis Ileus periculoſus; rariſſimè convaleſcunt, qui ſtercus per os ejiciunt.

Art. 669. Venter foveri debet *decoct. emol.* & *linimentis* inungi. Oleum *amygd. dulc.* & *juſcula pinguia* ore ſumenda ſunt, & quamvis ſemel atque iterum talia vomitu rejiciantur, continuandus tamen eſt eorum uſus ad fibras relaxandas. A tribus potiſſimum cauſis exoritur, ab inflammatione, ab aliis tumoribus & exulceratione, & denique a fæcibus induratis, de quibus ſingulatim conſulendus eſt author. p. 429. Curatio; De cauſis conſulatur author.

Barbettii ſententia.

Art. 670. Fabricius Hildanus obſervavit principium & originem hujus affectus fuiſſe circa *Inteſtinum Cæcum;* ego verò exiſtimo valvulam in principio coli primùm ex inteſtini cæci inflammatione adeò contrahi & conſtringi, ut planè nihil permeare poſſit. In omnibus ferè hoc affectu extinctis diſſectis accuratiores invenerunt, vel inteſtini gangrænam, vel tenuis inteſtini coarctati ingreſſum in partem proximam flatu priùs turgidulam. Si gangræna jam aderit, cognoſcitur ex eo, quod dolor ſtatim ceſſet. *Omentum* & etiam *ipſa inteſtina* ex vivo animali quam calidiſſimè abdomini applicari poſſunt multo cum levamine. Convenit *venæſectio* initio, ſi malum ab inflammatione oriatur; " Immò in corporibus robuſtis nunquam omit„ ti debet. Cauſa proxima.

Art. 671. " Plures ab ileo defunctos aperui, & „ inteſtini cujuſdam inflammationem & ſphacelum Gangræna mortis cauſa.

 ferè

„ ferè in omnibus, & morbi & mortis cauſam „ fuiſſe deprehendi, *Vuillis*. Sæpius in hoc morbo defunctis (inquit *Dolæus*) inteſtina planè „ vacua invenimus; undè manifeſtum eſt ſæpius „ ſpiritus animales peccare.

Sydenhami ſententia.

Methodus medendi. *Art.* 672. Ventriculus primo loco præ omnibus corroborandus eſt, & vomitus, ſi fieri poſſit, ſiſtendus; ideoque *ſal. abſynth.* cum ſucco *limon.* præſcribo (ſubinde) ſumend. intermediis verò temporibus exhibeo coch. aliquot *aq. menth. ſtil. lat.* ſine alio quovis additamento. Dum hæc fiunt *catulum viventem* nudo ventri indeſinenter accumbere jubeo, dolore hoc modo profligato, exhibeo *Pil. coch. maj.* ℈i. *in aq. menth.* diſſolut. quam etiam *aquam* (quo certiùs vomitus recurſum prævertam) toto catharſeos tempore injungo. Victus ſit tenuis per totum morbi decurſum, & decumbat æger in lecto, donec convaleſcat. Uſum *argenti vivi* & *globulorum* author minùs probat.

Curatio. *Art.* 673. In hoc affectu quotcunque cathartica propinaveris, ea ſtatim emetica fiunt; ideoque *vena brachii* tundenda eſt & *fumus nicotianæ* (de hoc vid. *Fulleri* enema *oleoſ. amar.*) in inteſtina inflandus eſt quàm validiſſimè [omnium enematum, quæ mihi innoteſcunt, hactenus efficaciſſimum eſſe duco] ideo quoque poſt moram aliquam reiterari poteſt. Hoc ſucceſſu carente, neceſſe eſt *catharticum fortiſſimum* exhibere, ſed præſtat hora una aut altera *paregoricum* propinare, ut ſub *laudani* tutela *catharticum* retineatur, & ſuo munere defungatur. Sched. mon. p. 48. De uſu follis, &c. vide enema *oleoſum amarum Fulleri*. *Fotus ad colicam*, *fotus ſpirituoſus*, *miſtura corallata*, omnia ad colicam quandoque in uſum veniunt. Demulcendis doloribus conveniunt ſemicupium,

In

In Ileo *ſtercore vaccæ* quàm recentiſſimo univerſa ventris regio emplaſtretur ; hoc etenim remedio, aliis nihil proficientibus, viam inteſtinorum aperui (*inquit Zacutus Luſitan. in praxi admiranda.*)

Art. 674. " Infans vix ſemeſtris a nativitate perfectè valens & vegetus ſubitò in graviſſima ventris tormina lapſus eſt ; ſubſecutæ ſunt vomitiones enormes, nihil omnino per inferiora deſcendente, præter exiguum ſanguinem. Ad infantulum ſuccurrendum omnem operam ac ſtudium navavi, ſed fruſtrà ; nam triduo expiravit. Abdomine aperto inteſtina omnia uſque ad inferiorem Ilei parte flatibus valdè diſtenta invenimus; & jejunum leviter inflammatum ; jamque paulò inferius morbi ſedes in conſpectum venit : portio etenim Ilei, *ſex digitos longa*, [quod prodigioſum erat in ſubjecto tam parvulo] in *coli* cavum, *cum meſenterio adjuncto*, collapſa eſt ; pars affecta in tumorem attollitur tunicis inteſtinorum incraſſatis, nigricantibus, gangrænoſis, & quibuſdam in locis ſphacelatis per totius involutionis tractum, unde inteſtinorum *oppilatio inſuperabilis*, quæ inſtar Polypi viſa eſt. En luculentum exemplar *Paſſionis Iliacæ* perfectiſſimam morbi ideam complectens in infante nondum ſemianniculo ; quod rariſſimum eſſe credo. Hiſtoria.

L U M B R I C I.

Sennerti ſententia.

Art. 675. Lumbricorum tres ſunt ſpecies frequentiores, viz. *teretes* ſive *rotundi*, *lati*, & *aſcarides* [ex ovis inſectorum oriuntur] ; aliquando ſed rariùs vermes anomali ejiciuntur, cornuti ſcilicet, Vermium ſpecies variæ.

licet, hirſuti, quadrupedes, multipedes, bicipites, tricipites, cauda bifurcata præditi, &c. Præ-

Vermes in variis corporis partibus.

„ ter vermes inteſtinales, ſunt & alii, omnes „ ferè corporis partes incolentes, uti vermes *den-* „ *tales*, *gingivales*, *rhinarii*, *pulmonarii*, *cardia-* „ *ci*, *ſanguinarii*, *urinarii* *cutanei*, *umbilica-* „ *les*, *elcophagi*, vermes in *hepate*, in *ſaliva*, „ &c. Sed hi omnes non niſi in ſtatu morbido in- „ veniuntur.

Teretes.

Art. 676. " Lumbrici teretes ſunt frequentiſſi- „ mi & ſatis noti, Lumbricis terreſtribus ſimi- „ les, niſi aliquantum albidiores ſint.

Lumbrici lati deſcriptio.

Art. 677. Lumbricus latus, tænia a *Plinio*, *Pla-* „ *tero*, &c. appellatus, eſt inſtar faſciæ duarum „ vel trium ulnarum, aliquando longior, genicu- „ lis tranſverſis per totum diviſus. *Nicolaus An-* „ *dry* affirmat unum eſſe tantùm in corpore, „ unde *ſolium* appellatur: Aſt Mr. *Hageunot* tæ- „ niam in ventriculo felis aliamque in duodeno „ reperit. Memoir. de l' Acad. Vol. xvii. p. 484. „ Et Mr. *Geoffroy* tæniam in tinca piſce duos pe- „ des & amplius longam obſervavit. Hiſt. de l' „ Acad. Vol. xiv. p. 50. hunc Lumbricum in ca- „ ne ipſe vidi tres circiter pedes longum; ideo- „ que in aliis animantibus præter hominibus ge- „ nerantur.

Latus Lumbricus.

Art. 678. Latos Lumbricos qui habent, appetentia cibi nimia laborant, ac niſi cibus offeratur, dolor & morſus in ventre percipiuntur, &c. Certiſſimum verò ſignum eſt, quod cum alvi excrementis corpuſcula quædam *cucurbitæ* ſeminibus ſimilia excernuntur. Hi difficulter necantur; commendatur *rad. filicis* ad ℥ij. & decoctum *corticis rad. mori*.

Remedia ad Lumbricum latum.

Art. 679. " Ad *latos* Lumbricos educendos ad- „ hiberi debet *vomitus ex oleo*, non ex *radicibus*, „ & alia die *clyſtere* utendum admixta *nitri* parte „ vel *ſalis*; danda etiam *aqua ſalſa* potui, aut

gly-

„ *glycyrrhizæ radicis* decoctio aut ſimiliter inco-
„ cta *glycyrrhiza*.

Art. 680. “ Aſcarides ſunt tenues Lumbrici, fi- Aſcarides.
„ lorum particulas referentes, qui in parte infe-
„ riori craſſorum inteſtinorum, & juxta ſphincte-
„ rem muſculum reſidere ſolent.

Art. 681. “ Signum pathognomonicum *aſcari-* Remedium ſingulare.
„ *dum* eſt pruritus in ano vix tolerabilis; ægro-
„ tantes aliquando *ſyncopen* patiuntur, & frequen-
„ tiſſimè *teneſmum*. Ad *aſcarides* facit experimen-
„ tum Aetii, ſuppoſitorium ſcilicet formatum e
„ *carne veteri ſalita*, pinguedine deraſa.

Fulleri ſententia.

Art. 682. Aſcarides ſunt quidem gens puſilla, Aſcaridum Curatio.
ſed expugnatu difficillima; namque licèt omnes ad unam enematis vi exterminarentur, nova tamen & numeroſa proles ab ovulis in recto depoſitis mox naſcetur. Ideòque non tanti erit parentes ſolos proſcripſiſſe; niſi inſuper & natos, & ſemina etiam ipſa radicitus extirpentur, & ejiciantur. Hocque optimè fiet, ſi poſtequàm aſcarides jam diſparuerunt, non ſtatim a remediis abſiſtamus; ſed tertiis quartiſve diebus per aliquot vices; ac deinde ſemel in hebdomade hujuſmodi deturbantia enemata repetamus; quod nemo authorum hactenus notavit. Ideò minimè dubitandum eſt *enema amarum* ſeq. ♃. *Rad. ſerpent. virg.* Enema amarum.
contuſ. ℥j. *pulp. colocynth.* (*in nodulo ligat.*) ℈j. *herb. tanacet. ſummit. ſabin. ana* Mß. *coq. in aq. font. q. ſ. ad* ℥vj. *colatur. add. ol. hyperic.* ℥ß. *ol. abſynth. chym.* ʒß. *ſpec. hier. picr.* ℈ß. *m.* ſingulis noviluniis injectum, & per aliquot menſes repetitum, aſcarides interrempturum, exterminaturum, & funditus deleturum eſſe.

Art. 683. “ A Lumbricis vomitus, cardialgia, Symptomata a lũbricis.
„ ſyncope, ſingultus, vocis privatio, tormina in-

teſtino-

„ inteſtinorum, capitis dolores, ſopor gravis, deliria, mœror, triſtitia, febres, angina, pleuritis, & alia innumera gravia ſymptomata.

Remedia vermifuga varia. *Art.* 684. " In genere *amara* ferè omnia ſunt „ *vermifuga*. Privatim pulv. *cort. aurant. mercurialia*, *Æthiop. min. merc. dulc.* &c. *muſcus corallin. ens veneris*, *ſemen Santonici* in vino „ clareto eſt anthelminthicum inſigne. *Floyer.* „ Decreſcente luna vermes ſunt aggrediendi. *Pulv.* „ *colocynthid.* cum *felle bovin.* ſubact. cum gut. „ aliquot *ol. abſynthii* umbilico applicatus, Lumbricos pellit. Ad *aſcarides* necandos enemata „ cum *colocynthid.* incoct. *mercurialia*. &c.

Baglivii ſententia.

Vermes anomala & inſolita ſymptomata ſæpe pariunt. *Art.* 685. Quòd ut plurimùm homines ex improviſo, & ſine ulla cauſa manifeſta, & ſignis alios morbos comitantibus, in ſubitum vitæ diſcrimen incidunt, & cadunt veluti *apoplectici* cum extremitatibus frigidis, pulſu exiliſſimo (qui ferè ſemper ſignum eſt vermium latentium uti & ſingultus) aphonia, quandoque improviſa mania, tunc de vermibus dubitandum, in tali caſu nil potentius eſt, quàm ſtatim dare cum brodio gr. xii. *merc. dulc.* & gr. v. *ſcamon. ſulphurat* in adultis. In pueris verò minoretur doſis, vel potiùs detur *mercurius crudus* ad magnitudinem piſi cum brodio, nam erit ad miraculum. *Cheſneau.*

Nota bene. *Art.* 686. " Probe notandum eſt, quod nullum „ tam peregrinum ſit ſymptoma, tamque *Δαιμονιακὸν*, quod vermes excitare non poſſint. „ Horrenda quidem ſymptomata quandoque a „ vermibus exoriuntur, ut non raro ex incantatione produci vulgò credantur. Periti medici „ multa adſtantium admiratione cacodæmona non „ raro ejiciunt.

Ex vermi. *Art.* 687. " In praxi quotidiana horrenda hujuſmo-

,, juſmodi ſymptomata a vermibus excitata vidi- bus epile-
,, mus. Homo quinquagenarius ſubitò in graviſ- pſia, ma-
,, ſimam *Epilepſiam* lapſus eſt, & intra decem nia, mo-
,, dies ſex vel octo violentiſſimos inſultus cum ria.
,, horrendis ſpaſmis paſſus eſt; deinde in *maniam*
,, incidit per diem unam aut alteram, & poſtre-
,, mò in *moriam* & ferè omnium rerum *oblivio-*
,, *nem*. Die 16. Lumbricum mortuum excrevit,
,, & ſenſim priſtinam ſanitatem nactus eſt, niſi
,, quod *memoriam* nunc biennio poſt nondum in-
,, tegrè recuperavit.

Art. 688. " Adoleſcentula quædam febre ver- Cæcitas.
,, minoſa laborans ſtupendis motibus convulſivis
,, correpta eſt, unde *viſum* penitùs amiſit, &
,, luce orbata ad quatriduum manſit, interim a
,, ſpaſmis ferè libera; die 5. alius paroxyſmus
,, convulſivus ſupervenit, & acies oculorum reſti-
,, tuitur. Exhibita erant medicamenta antiſpaſ-
,, modica, & præcipuè anthelminthica, Æthiop.
,, mineral. & calomel. &c. Vermes comminuti
,, & contriti excreti fuerunt & puella convale-
,, ſcebat.

Art. 689. " Alia puella ex Lumbricis inteſtina Obmuteſcentia.
,, incolentibus primò rauceſcit, & febre acutiſſi-
,, ma laborabat; poſt paucos dies vocem penitus
,, amiſit, & ad dies aliquot muta remanſit; &
,, cum omnia ſymptomata mortem in propinquo
,, eſſe monſtrabant, aliis vermifugis minùs ſucur-
,, rentibus, exhibui *decoctum foliorum hellebori*
,, *nigri* ferè in ipſo articulo mortis; vermes quam-
,, plurimos exerevit, & convaluit. Ejuſdem re-
,, medii ope plures qui in extremo vitæ diſcrimi-
,, ne fuerunt verſati, reſtitutos vidi; & longa ex-
,, perientia didici helleborum nigrum *optimum eſ-*
,, *ſe & certiſſimum vermifugum in tota pharma-*
,, *corum familia*.

Art. 690. Ex Hiſtoria Medica abundè conſtat Lumbricus
Lumbricos nonnúnquam ventriculum, inteſtina ,, umbilicalis.
hypo-

hypochondria atque inguina perforare & foras prorepere. Pluſquam viginti abhinc annos ex umbilico pueri octennis exulcerato *Lumbricum teretem* 6. vel 7. digitos longum propriis manibus evulſi; poſt Lumbricum cochl. j. vel ij. *puris flavi* effluxerunt, quod excrementa alvina non olebat. Ulcus non temerè ſanandum eſſe judicavi; ideoque foramini turundam adaptari juſſi, ut materia purulenta quotidie evacuaretur; per ſeptimanam & diutius pus ubertim effluebat, ſed indies minori quantitate; deinde poſt triginta dies ſine ullo incommodo ulcus exſiccatum eſt, & puer integrè reſtitutus, utcunque tamen proximo anno in *aſcitem* lapſus eſt, a qua cauſa neſcio; ex hoc etiam morbo remediis appropriatis illum feliciter liberavi, & etiamnum ſanus ac vegetus vivit.

Lumbrici ex inguine prodeuntes.

Art. 691. Fœmina quadraginta quinque annos nata, robuſta, & laboribus aſſueta, dolore colico quandoque obnoxia, aliàs ſana, circa quatuordecim abhinc annos tumorem habuit *in inguine ſiniſtro*, ovum gallinæ æquantem, quem *herniam* eſſe ipſa credebat; durabat enim integrum annum ante diſruptionem. Interea circa dictam periodum fœmina *ilêo* correpta eſt, de quo alibi (*Art. 667.*) a cujus morbi cruciatibus ac immani vomitione, &c. ruptus eſt *tumor in inguine*, & effluxit tenuis humor flaveſcens, turpethi mineralis colorem æmulans: advocatus eſt chirurgus, qui ſtylo immiſſo largam cavitatem detexit; foramen ſenſim ſpongia præparata dilatatum eſt, & magna vis prædicti humoris indies evacuatur; die 10. in foramine apparuit *Lumbricus vivus*, quem chirurgus coram aſtantibus detraxit, figura, colore, & magnitudine Lumbricis inteſtinalibus omnino ſimilem. Poſt duas vel tres ſeptimanas eductus eſt *alius Lumbricus* priori non diſſimilis, niſi quòd aliquanto rubicundior eſſet. Vermifuga internè propinabantur, & *decocta anthelminthica ex fol. hellebor. nigr. aloe, ſem. ſanctonic.* &c. in

ulcus

ulcus ſinuoſum injecta fuerunt. Tribus circiter menſibus ſanatum eſt ulcus, & mulier, adhuc viva, ex illo tempore benè ſe habuit.

Art. 692. Si quis de *Lumbricis umbilicalibus & inguinalibus* plura velit, *Schenckium* adeat, *Obſerv. p.* 408. 409. item, *Bonetum*, *p.* 631. Inguinalium recentiora exempla habemus apud *D. Morton Hiſt. Natural. Northamptoniæ*, *p.* 467.

CAPUT VII.

Sive Faſciculus Morborum ſeptimus.

DIABETES.

Liſteri ſententia.

Art. 693. Diuturna eſt hujus morbi creatio, & longo tempore parturitur. In principio os humore privatur, ſaliva albida eſt ac ſpumans, paulò plus lotii, quam moris erat, effunditur; ſitis adeſt, ſed nondum vehemens; calefactio parva quidem, ſed mordax, viſceribus inhærens exoritur; habitus corporis gracilis evadit, & homo anxius & animi dubius exiſtit; progreſſu temporis ſitis inſigniter augetur, & velox eſt carnium & membrorum in urinam colliquatio; neque enim cum intermiſſione lotium reddit, ſed, perinde atque canales laxati ſint, indeſinens eſt profuſio; ſitis intolerabilis eſt; potus copioſus, multitudini tamen lotii non reſpondens; ſi parvum tempus a meiendo abſtinuerit, intumeſcunt lumbi, teſtes, & ilia, poſtremò cum dolore meiit & feſtina mors adventura eſt. Urinæ quidem guſtus lenis, & minimè, quantum memini, dulcis, paulatim tamen dulceſcere in confeſſo eſt, quod pri- Diabetis hiſtoria.

primùm aquoſior ſeri pars effunditur, & poſtea ipſa ſeri pars chyloſior: huic autem rei fidem facit, nempe *phthiſicorum* plurimorum ultimis menſibus inſignis ſputi dulcedo, ad nauſeam uſque moleſtâ (lac etiam muliebere, a chylo parvulum diſcrepans, dulceſcit.)

Curatio. *Art.* 694. Conveniunt *amygdalata* & *lacticinia*. " Affert exemplum cujuſdam ex hoc affectu ſuo ,, conſilio curati bibendo *vinum* cum *zinzibere* ,, coctum quantum & quoties pro viribus potuit, ,, conceſſo interim hauſtulo *ex aq. lactis* ad ſitim ,, leniter temperandam.

Ettmulleri ſententia.

Morbi deſcriptio. *Art.* 695. In Diabete urina quantitate nimis copioſa excernitur, cum ſiti intenſa, debilitate virium, macie, febre continua lenta, ardore circa regionem lumbarem, verbo, ſymptomatis *hecticæ confirmatæ*; interdum cum urina pingue aliquid excernitur, & tandem ut plurimùm mors ſubſequi ſolet. Sed hæc eſt *Diabetes notha*.

Diabetes vera. *Art.* 696. Diabetes *vera* eſt immutata ingeſtorum potulentorum per urinam exeretio, *cœliacæ* & *lienteriæ* ſimilis: In hac ſpecie potulenta redduntur parum mutata quoad colorem, odorem, ſaporem, &c. ſic vinum rubrum mingitur, &c. Exempla hujus ſunt rariora.

Alia ſpecies. *Art.* 697. Eſt & *alia ſpecies* Diabetis, quæ *cœliaca urinalis* appellari poteſt, nempe quando *chylus* cum urina aut loco urinæ prodit.

Prognoſis. *Art.* 698. Urina vulgò Diabete laborantium admodum dulceſcit; eſt periculoſum malum, & ſæpe lethale; poſt immodicum laborem, nimiam venerem, chronicas febres, plerumque incurabile; " ut etiam quando a prava & diuturna conſuetu-,, dine liquorum ſpirituoſorum ingurgitationis o-,, riginem duxerit.

Art. 699.

Art. 699. Quoad curam temperanda eſt ſanguinis acrimonia: in plurimis convenit cum cura *febris hecticæ*; inchoanda eſt cura cum *vomitorio*, deinde exhiberi poteſt *antihectic. Poterii*, *lapis hæmatit. ſacchar. ſaturn. croc. mart. aluminata*, *trochiſc. de carabe*, *terr. ſigillat. optatum* hor. ſomni; præ reliquis *aq. calc. lac chalybeatum*, *emulſiones*, &c. Ad Diabetem *veram aſtringentia*, *martialia*; privatim decoctum *cort. aurant.* Curatio.

Vvillisii ſententia.

Art. 700. Diabetes apud antiquos fuit morbus rariſſimus, at nunc dierum magis familiaris; habet ſitim continuam, atque febrem lentam & quaſi hecticam ſemper conjunctam. Novi quendam vino Rhenano pro potu ordinario per viginti dies uſum Diabetem incurabilem contraxiſſe. Morbus apud antiquos rariſſimus.

Art. 701. Pauci aut nulli ab *aſtringentibus* curantur. Sæpius in hoc morbo *tincturam antimonii* cum bono ſucceſſu præſcripſi, atque *aq. ſolutionis calcis viv. cum ſaſſafr. ſem. aniſi*, *paſſulis*, *liquirit.* &c. Ego, *D. Michelthvvait* & *Vvnberly* pro quodam comite ſic præſcripſimus; ♃. *Summit. arboris cupreſſ.* M. viij. *alb. ovor.* ℔ij. *cinnam.* ℥ß. *lact.* ℔viij. diſtillentur, &c. bibat æger ℥vi. ter in die. ♃. *Gum. Arab. tragacanth. ana* ℥vj. *ſacchar. penid.* ℥j. *f.* pulv. doſ. ℨj. vel ℨiß. bis in die cum *aqua diſtillat.* hauſtum *paregoricum* omni nocte; diætam ferè tantùm ex *lacte*. Horum uſu indies meliùs habuit, & intra menſem ſanatus eſt. Curatio.

Art. 702. " Fœmina quinquagenaria plenioris
„ temperamenti *Diabete & ſalivatione*, nunc
„ hac, nunc illa, utroque morbo alternatim in-
„ vadente, tamdiu laborabat, donec vires ferè
„ exhauſtæ fuerunt. Infuſum rhabarbari in vino
„ Canarienſi quotidie capiendum juſſi, & poſt
„ paucos dies doſis decoct. catechu compoſit.
Fulle- Diabetes & ſalivatio.

„ *Fulleri*, omni nocte propinata fuit, & pro po-
„ tu ordinario *vinum Florentinum cum aqua Bri-
„ ſtolenſi dilutum* potavit, atque ita duobus vel
„ tribus ſeptimanis ab utroque malo penitus li-
„ berata eſt, & plures annos incolumis vixit.

Sydenhami ſententia.

Morbus adumbratus.

Art. 703. Succi ſanguini illati per vias urinarias crudi & incocti exitum ſibi quærunt; unde ſenſim labefactantur vires, colliqueſcit corpus & quaſi ſubſtantia ejus per hanc cloacam exinanitur, cum ſiti, ardore viſcerum, lumborum coxarumque intumeſcentia, & ſalivæ ſpumoſæ exſpuitione crebra.

Curatio.

Art. 704. Eadem præſcribenda ſunt, quæ in *fluore albo*, omiſſis ſolummodo *venæſectione* & *catharſi*: nam utrobique *indicationes curativæ* ſunt eædem, quantumcunque inter ſe hi duo morbi diſſidere videantur.

Harriſii ſententia.

Curatio ſingularis.

Art. 705. Cogitationi clariſſimi authoris ſubiit *diarrhœam* eſſe quaſi *diabeten alvi*, & *diabeten renum diarrhœam*; ideoque felici cum ſucceſſu pro diabete laboranti hunc in modum præſcripſit. ♃. *Rhei elect.* ℥ß. *ſantal. alb. citr. ana* ʒj. *cardamom. minor.* ʒß. infunde lento igne vaſe clauſo in *vin. Canarin.* ℔j. ſumpſit æger hujus vini colati coch vj. hora 6ta matutin. atque tantundem repetebat hora 10ma ante merid. ab illo meridie uſque ad 10^am^ veſpertinam Diabetes penitus ſiſtebatur, ſitis deſiit, &c. (ſed hujus rei hoc unicum habet exemplum.)

Farra-

Farrago ſententiarum.

Art. 706. Rara eſt mentio hujus morbi apud veteres ſcriptores ; *Græcis* ferè incognitus fuit ; *Galenus* profitetur ſe bis tantummodo ipſum vidiſſe ; *de locis affectis* lib. vi. cap. 3. **Græcis incognita fuit.**

Art. 707. Præter jam dicta interdum ad curam aliquid faciunt remedia ſequentia, *decoct. catechu comp. decoct. incraſſans, ichthyocolla, gelatina C. C. oryza, tinct. coralli, trochiſci Gordonii*, & præ omnibus juxta praxin modernam *aquæ calidæ Briſtolienſes*. Sequens decoctum cum maximo fructu propinari poteſt ; ℞. *Cort. Peruv.* ℥j. *tinctur. roſar.* ℔iß. *coq. ad* ℔j. *lento igne, colatur. add. vin. rub. auſter.* ℔ß. *ſyr. Cydon.* ℥ij. *miſce ; doſ.* ℥iij. *bis vel ter in die.* **Remedia varia.**

NEPHRITIS.

Boerhaavii ſententia.

Art. 708. Certum eſt renes vera inflammatione tentari ex dolore ardente, pungente, magno ; ex febre acuta, continua comitante ; ex urina pauca, admodum rubra, & flammea, vel in ſummo malo aquoſa ; ſtupore cruris vicini ; dolore inguinis, teſtiſque vicini : dolore iliaco : vomitu bilis : ructu aſſiduo. **Inflammatio renum.**

Art. 709. Hanc inflammationem producere poſſunt omnes cauſæ generales inflammationem parientes, privatim quicquid urinæ tranſcolationem & tranſitum in meatibus urinariis impedit. Si ſumma inflammatio hæc vaſcula occupat, ita ſæpe ſtringuntur, ut nihil reddatur lotii ; aliquando ut valde parvum, tenue, aquoſum, quod peſſimum. Infinitæ ſunt Nephritidis ſpecies, cauſæ- **Cauſæ.**

que; & inter eas una a calculo; omnium tamen eſt fermè eadem curatio.

Curatio. *Art.* 710. Sanatur per remedia generalia omni inflammationi ſanandæ propria, viz. *venæſectionem*, *avulſionem*, *dilutionem*; per *decocta lenia*, *emollientia*, *antiphlogiſtica*, magna copia ingeſta; per *clyſmata*, *fomenta*, *balnea* ex iiſdem conſtantia: *victu humido*, *leni*, *quiete*, vitatione *lecti calidi*, & *decubitus* in dorſo. Si nimia ſymptomata doloris, vel convulſionis urgent, *opiata* proſunt; vomitum autem nimium ſæpe ingeſtu tepidæ mellitæ juvare prodeſt. Atque hac ſola methodo tutò curatur ipſa *Nephritis* a calculo renibus, ureteribuſve impacto orta.

Abſceſſus. *Art.* 711. Si cauſæ Nephritidis magnæ, nec malum reſolvitur, nec ſanatur, ſed excurrit ultra ſeptimum diem, *abſceſſus* metuendus; quem fieri docet, remiſſio doloris, ejus in pulſationem mutatio, horror ſæpe recurrens, gravitas ſtuporque partis; jam factum eſſe docet prægreſſus priorum, tum pulſus, ardor, tenſio in loco, urina purulenta, fœtida, inſtar urinæ ſalſæ putrefactæ: ſimulac abſceſſus ille factus ſcitur, utendum valde *maturantibus* primò & *emollientibus*, dein purulenta apparente urina, *diureticis puris ex aquis medicatis*, *ſero lactis*, *ſimilibuſque*, *uſurpatis ſimul balſamicis*.

Effectus ſuppurationis & prognoſis. *Art.* 712. Si verò ſuppuratio dicta diu durat, totus ren exeſus ſaccum format nulli uſui ſervientem: tumque frequenter *tabes renalis* inſequitur. Si ſcirrhum hic format, paralyſis vel *claudicatio* cruris ſuppoſiti oritur, immedicabile malum: unde ſæpe lenta tabes, hydrops, &c. Si autem parva copia materiæ inflammatæ coagulata in folliculo urinæ minimo hæſerit, baſin format, cui appoſita ſabuli in urina materies cruſtatim accreſcens calculum renalem creat, ſicque eundem auget, de quo alibi. Quinetiam aliquando in gangrænam

tranſit,

tranſit, quod docet vehementia cauſæ & ſymptomatum, & ſubita doloris remiſſio ſine cauſa manifeſta, cum ſudore frigido; pulſu debili intermittente, ſingultu; urina vel nulla, vel livida, nigra capilloſa, fœtente; carunculis fuſcis, nigriſve fœda, defectu virium ſubito, ubi nihil juvat, imò nec ipſa medicina.

INFLAMMATIO & EXULCERATIO Veſicæ.

Ettmulleri ſententia.

Signa inflammationis renum, & quomodo differt à calculo.

Art. 713. Renum inflammatio & exulceratio, *nephritis* quandoque dicitur. Signa ſunt ardor urinæ, ſtranguria, urinæ interdum ſuppreſſio, corporis inflexibilitas, febris, ſtupor cruris, vomitus bilioſus, alvi ſuppreſſio, &c. Ut ritè diſtinguatur a *calculo*, obſervandum eſt quod hic ſemper adeſt febris continua, in calculo non ità; dolor etiam eſt magis continuus & pulſatilis, in calculo interpolatus & periodicus; iſchuria in hac, raro in calculo. " In inflammatione renum urina in principio valde rubeſcit, morbo autem ad ſummum provecto aquoſa & limpida evadit; in affectu calculoſo *contrarium prorſus accidit*.

Curatio.

Art. 714. Quoad curam cum reliquis inflammationibus convenit; cum externis ſecundùm curam *anginæ* procedendum eſt, cum internis ſecundùm *pleuritidis*; *hirudines* venis hæmorrhoidalibus applicatæ proſunt. *Diuretica* in principio ſunt nociva; conducunt *nitrata*, *ſaturnina*, *papaverina*, ſuccus *cancrorum fluviatilium*, & externè *camphora*.

Suppuratio, inde ulcus renum.

Art. 715. Suppuratio aliquando expectanda eſt; rupto abſceſſu mictus fit purulentus, hinc *ulcus renum*; dolor morſicans & rodens in lumbis ſentitur a ſero acri, quod in tranſitu irritat; & rodit cum

caloris ſenſu, periculoſum eſt malum, & ſæpius lethale.

Ejuſdem curatio

Art. 716. Quoad curam, *mundificantia* & hinc *conſolidantia* utramque faciunt paginam; *vomitus* a pluribus laudatur; *mercurius dulcis* cum *terebinthina* & *balſamicis*; præmiſſis *mundificantibus*, decoctum *hederæ terreſtris*, & *e lignis*, ſuccus *cancrorum fluviatilium*, *trochiſci alkekengi* (*trochiſci Gordonii*, *lac aſininum*) *acidulæ*, *aq. ſpadan. &c.*

Inflammatio & exulceratio veſicæ.

Art. 717. In inflammatione & exulceratione *veſicæ* pathemata ſunt tenſio, durities, ardor, tumor, ac dolor in regione pubis, febris plùs minùs acuta; ægri ut plurimum moriuntur quarto vel ſeptimo die, vel ſequitur *ulcus* curatu difficillimum; internè quoad curam cum aliis inflammationibus convenit; externè danda eſt opera ut inflammatio *diſcutiatur*, aliter expectanda eſt *exulceratio*.

ULCUS RENUM & VESICÆ.

Ulceris veſicæ ſigna.

Art. 718. In ulcere *veſicæ* adeſt dolor gravis in pectine & pube, quoties ægri mingunt, urinæ difficultas accidit; ſæpius & teneſmus, & membri virilis erectio. Si in pene vitium ſit, inter meiendum dolor percipitur, quod in *veſicæ ulceribus* non accidit, niſi juxta ejus collum ulcus conſiſtat. Malum ut plurimùm eſt incurabile. Quomodo diſtinguantur ulcera renum & veſicæ. " Inter
" renum & veſicæ ulcera ſic diſtinguitur (inquit
" *Lommius*) *renibus exulceratis* non æquè difficul-
" ter urina redditur, & quod ex his deteritur,
" rubet, ſeu tenues trahuntur carunculæ, ſeu
" filamenta capillis ſimilia; minor etiam incidit
" dolor, ſæpiuſque cruor urinæ permiſtus. At ve-
" rò *exulcerata veſica*, major eſt urinæ tum cu-
" piditas tum difficultas; quicquid decedit, al-
" bum eſt; dolores magis urgent, minus ſangui-
" nis

„ nis excernitur; ſi meatus urinarius ſive *urethra* „ *exulceretur*, urina ſubcraſſa eſt, particeps mo- „ dici cruoris, vel certè puris. *Ulcera renum* prom- „ ptiùs quàm *veſicæ* ſaneſcunt.

Art. 719. Eædem ſunt indicationes curativæ ac in ulcere Renum; *trochiſci Gordonii* ſpecificè laudantur; *thermæ*. Pro injectione convenit *aq. calcis cum trochiſc. alb. rhaſis* (*ſacchar. Saturni.*) Curatio.

Riverii ſententia.

Art. 720. Ulcus Renum vel Veſicæ a tribus excitatur cauſis; abſceſſu rupto poſt inflammationem, humorum acrimonia, (qualis eſt ea, quæ mictum cruentum efficit), aut a calculo aſpero dictas partes erodente; poſtrema hæc frequentior eſt, ac ferè ordinaria. Mictio purulenta eſt ſignum diagnoſticon. In ulcere Veſicæ, aut illius cervicis perpetua adeſt dyſuria & continuus dolor partem iſtam infeſtans, in ulcere Renum non ita; raro curantur in junioribus, in ſenibus nunquam. Cauſa & ſigna, &c.

Art. 721. *Purgantia* debent eſſe *leniora*, ut *caſſia*, *rhabarbarum*, &c. *mercurius* eximiam habet vim omnia ulcera interna & externa *mundificandi* & *conſolidandi*, ut etiam *terebinthina* cum pulv. *liquiritiæ* exhibit. ad ℥ß. poſt debitas *evacuationes* & *revulſiones* ad *detergentia* progrediendum eſt; inter illa *ſerum lactis*, *hydromel tenue*, *lac aſininum*, &c. poſt horum uſum, ubi ulcus ſatis mundificatum fuerit (quod cognoſcitur quando pus minore quantitate excernitur, idque album æquale ac minimè fœtidum) *glutinantia* & *conſolidantia* exhibenda ſunt, inter quæ *trochiſci Gordonii* inſtar omnium habentur, qui dolorem leniunt & ardorem urinæ contemperant; doſ. ʒij. vel iij. in hydromellite, vel dec. hord. præ cæteris *lac vac-* Curatio.

tinum cum *bol. armen* ℥ß. hauſtum ſingulis matutinis teſtatur *Foreſtus* maximè conferre ad ulcus expurgandum & conſolidandum; *lac tepens* recens mulctum frequenter injectum præſtantiſſimum eſt *anodynum* in quo ſi *trochiſci Gordonii* diſſolvantur, omnes ſcopi tum doloris ſedandi tum ulceris curandi adimpleri poſſunt.

Farrago ſententiarum.

Prognoſt. *Art.* 722. Renum affectiones (inquit *Hippocrates*) non vidi ſanatas ſupra quinquageſimum annum. Si quis ſanguinem & pus mingat, & ſquamas, & odor gravis ſit, veſicæ exulcerationem ſignificat. *Hippocr. aphoriſm.*

Remedium ſingulare. *Art.* 723. *Rhabarbarum* in parva doſi & diu exhibitum eſt remedium ſingulare ad ulcera renum & veſicæ curanda. *Hamilton.*

Pareira Brava. *Art.* 724. Neſcio an virtutes *Pareiræ Bravæ i. e. radicis vitis ſylveſtris Braſilienſium* ſatis tentatæ fuerunt, necne; de qua M. *Geoffroy* hæc habet; exhibui felici cum ſucceſſu hanc radicem *Ulceribus Renum & Veſicæ laborantibus*, quorum urinæ tanto pure refertæ erant, ut meiendi impedimento fuerit; ex uſu hujus remedii ſtatim urinam liberè reddebant pure propemodum immunem, & progreſſu temporis adhibito paulo balſam. Capiv. ad ulcera detergenda, ex his deploratiſſimis affectibus omninò ſani evaſerunt. In dolore etiam *colico & nephritico* mira præſtat. Doſis in ſubſtantia a gr. xij. ad xviij. in decoct. ad ℈ij. Hiſt. de l' Acad. Vol. xiv. p. 75. De virtutibus etiam hujus radicis vid. *Tranſact. Philoſ.* N. 365. Æthiops mineral. Ex propria experientia D. *Cheyne* in tractatu ſuo de Arthritide p. 50. teſtatur *Æthiopem* mineralem larga doſi bis in die ſumptum, diuque continuatum *remedium eſſe certum* ad ulcus Veſicæ curandum.

Art. 725.

Art. 725. Ulcus *Veſicæ*, quod a calculo fit, non curatur, niſi priùs extrahatur calculus. Ulcera *Veſicæ* ſunt ferè ſemper incurabilia; Ulcera *Renum* non ſunt adeo periculoſa. Prognoſis.

Art. 726. Remedia ſequentia quandoque ſuo loco utilia; *aqua calcis*, *decoctum balſamicum*, *decoct. incraſſans*, *enema terebinth. miſtura balſamica nephritica*, *tinctura antiphthiſica*, *tinctura cantharidum*. Remedia varia.

CALCULUS RENUM & VESICÆ.

Art. 727. " Calculus definiri poteſt corpus du-
,, rum ex materia lenta terreſtri, vi inſita lapi-
,, deſcente, concretione generatum; loco, quo
,, detinetur, dolorem obſtructionem aliaque ſym-
,, ptomata ut plurimum pariens. Calculi definitio.

Greenfieldi ſententia.

Art. 728. Signa præcipua diagnoſtica *Calculi Renum* ſunt quæ ſequuntur. 1. in regione lumborum dolor fixus, continuus, gravativus, inſtar ponderis in renis ſubſtantia cum ſenſu obtuſo; lapillo verò e pelvi in ureterem exeunte incipit dolor dilacerans, & omnium acerbiſſimus. 2. inflexibilitas ſpinæ dorſalis extenſione & compreſſione nervorum. 3. lumborum ardor. 4. ſtupor cruris ejuſdem lateris ex pathemate nervorum. 5. retractio teſticuli ex eadem cauſa. 6. urina vel cruenta vel tenuis & limpida & pauca quantitate; at verò poſt calculi in veſicam delapſum urina ſtatim redditur admodum craſſa, turbida, ſubnigra, & copioſa. Calculi renum ſigna diagnoſtica.

Art. 729. " Ut accuratè diſtinguatur hic morbus a *colica* (vid. *Art.* 644.) Differentia a colica.

Art. 730. Signa diagnoſtica Calculi in *Veſica* ſunt ſenſus gravitatis in perinœo & regione inguinali, Calculi veſicæ ſigna diagnoſtica.

nali, perpetuum meiendi deſiderium inſequente dolore atroci præcipuè in penis ſummitate cum egerendi conatu moleſtiſſimo & frequentiſſimo, undè prolapſus ani: " Pruritus moleſtiſſimus ad „ caput penis, ejuſdem frequens ac involuntaria „ erectio, urina poſt motum vehementiorem cru- „ enta, nullum levamen ex remediis ad ſtrangu- „ riam adhibitis, &c. ſunt etiam ſigna Calculi in „ Veſica; " ſed ſignum omnium maxime indubitatum eſt, quod certiſſimè tactu deprehendatur a digito in anum indito: vel cathetere, de quibus conſulatur auctor.

Excreſcentiæ carnoſæ Calculum mentientes. *Art.* 731. Interdum in *Veſica* inveniuntur *excreſcentiæ carnoſæ ſcirrhoſæ* vel *fungoſæ* calculi ſymptomata ad amuſſim mentientes, exempla duo aut tria adducuntur. " Ejuſmodi ſcirrhum bis in „ cadaveribus vidimus, inquit *Baglivius*. Ex „ teſtimonio *Lithotomorum* conſtat Calculum in „ Veſica ſemper eſſe *liberum*, parietibus ejuſ- „ dem nunquam adhærentem, neque membra- „ na unquam involutum, prout a quibuſdam „ falsò perhibetur. *Vid. Lithot. Douglaſ.* p. 6. „ Utcunque tamen veriſſimum eſt Calculum „ quandoque inter deſcendendum a renibus, in- „ ter tunicas ipſius Veſicæ in tranſitu hærere, ibi- „ que hoſpitari, & in molem grandiorem ac- „ creſcere, capſaque inter ipſas tunicas forma- „ ta, tandem aliquando ulcus deploratiſſimum „ ibidem creare." *Vid. Hiſt. de l' Acad. des Sci. Vol.* vj. *p.* 29. *& Memoir. p.* 34.

Calculus grandis in rene. *Art.* 732. Calculus grandior in Rene una cum ejuſdem ulcere eſt caſus deſperatus; aliquando verò natura, dictu mirabile, ultra ſpem omnem abſceſſum efficiens per ipſos ſpinales muſculos viam patefecit ad Calculum ejiciendum, & tandem Ulcus conſolidatum fuit. " Atque hinc quaſi charta provoca- „ toria, natura monſtrante viam, ad aliquid ten- „ tandum ars noſtra laceſſitur. Audax omnia per-

peti

„ peti geos humana. Operationem *Lithotomiæ* Veſi-
„ calis omni ævo chirurgi exercitarunt; ſed *de Li-*
„ *thotomia Renali*, quod ſcio, nuſquam omninò
„ audivimus ante *celebrem Dominicum Marchetti*
„ *Patavienſem*, qui e rene *Conſulis Hobſon* calcu-
„ lum ſectione eduxit, ægrumque ad integram ſani-
„ tatem reſtituit. *Tranſact. Philoſ.* N°. 223. Unam
„ adhuc aliam *nephrotomiæ* inſtantiam pari ſucceſ-
„ ſu ex hiſtoria Gallicana affert D. *Freind.* Hiſt.
„ med. Volum. 2. pag. 185. Sed, ut cum ſagaci D.
„ *Rutty* loquamur [in eleganti ſuo tractatu de *du-*
„ *ctibus urinariis*] ex conſideratione partium ſecan-
„ darum eſt ſaltem pura puta *poſſibilitas*, ut hæc
„ operatio feliciter ſuccedat, *probabilitas* verò vix
„ aut ne vix quidem.

Art. 733. " Quod ad *lithiaſin* attinet, *Galenus* Nullum lithontri-
„ ſcribit nullum remedium ſuo tempore fuiſſe in- pticum.
„ ventum præſidii Calculum Veſicæ frangentis, ſed
„ ſola chirurgia ſeu inciſione curari poſſe. Idem a-
„ lii recentiores, & præſtantiſſimi medici liberè fa-
„ tentur. De *lithotomiæ* operatione, item de extra-
„ ctione Calculorum in ſexu ſequiori videatur au-
„ ctor, qui egregie ſcripſit; item conſulantur *Cel-*
„ *ſus*, *Hildanus*, *Douglaſs*, *Cheſelden*, *&c.*

Art. 734. Sunt tamen remedia nonnulla plurimùm Plura tamen vulgò
decantata, *lithontriptica* appellata (quamvis in re- credita.
rum natura talia non dari admodum probabile ſit)
inter quæ nuper aliquando celebriora fuerunt *elixir*
Daffæanum, nunc ſatis vulgatum, *pulvis Rogeri*,
nihil aliud quam *teſtæ mytulorum calcinatæ*, *liquor*
Tipping, (apud authorem, *p.* 234. deſcriptus;)
cum his & aliis quam plurimis ejuſdem commatis;
ſi mundus vult decipi decipiatur: interim nulla eſt de
ſpecificis *lithontripticis* hactenus vera fides.

Art. 735. Homo ſexaginta annos natus ſolo uſu Curatio.
ol. amygdal. dulc. cum gt. aliquot *balſam. Peruv.*
intra dies decem 65. calculos excrevit; mihi in
frequenti uſu eſt *enema emolliens* ſeq. ♃. *Rad. alth.*
℥j. *herb.*

Digitized by Google

℥j. herb. malv. parietar. mercurial. ana Mj. *ſem. lin. ℥ß. coq. in q. ſ. aq. font. ad ℥xij. colatur. add. tereb. vitel. ov. ſolut. ℥ß. ol. lin. ℥ij. elect. lenitiv. ℥j. m. f. enema.* & fotus ſequens.

℞. *Rad. alth. ℥iv. malv. parietar. chæreſol. flor. cham. melilot. ana* Miv. *ſem. lin. ℥j. malv. petroſelin. ana ʒiij. coq. in q. ſ. aq. font. ad ℔iij. pro fotu.* Quando diuretica indicantur, pulvis ſequens diureticus cum apozemate ſubſequente vel cum ſero lactis vel vin. alb. vel Rhenan. exhibitus multum valet;

℞. *Sal. prunel. ʒß. cochinel. ocul. cancror. teſt. ovor. calcinat. ſal. ſambucin. vel ſal. ſtipit. fabar. ana ℈j. croc. opt. gr.* xv. *ol. junip. gt.* vj. *m. f. pulv. pro chart.* iij.

℞. *Rad. anonid. fœnic. petroſelin. liquirit. ana ℥ß. ſem. alth. malv. cicer. rub. ana ʒiß. ſem. 4. frigid. maj. ʒj. ficuum ping.* N. v. *ſebeſten.* N. iij. *hord. mund. ℥j. gran. alkekng.* N. vij. *coq. in aq. pluvial. q. ſ. ad* ℔ij. Ex obſervatione liquet *diuretica* multo meliùs operari cum illis, qui ſeipſos aeri frigido exponunt & leviter ſe exercent.

Lithontriptica alia decantata.

Inter *lithontriptica* dicta *virga aurea* multum laudatur a *Matthiolo*, *Dodonæo*, &c. item *tinctura pil. Matth. pulv. milleped. lignum nephriticum*, *ſanguis hirci*, *ſp. nitri*, &c. Hæc ſunt remedia in ſuo genere valde proficua, ſed ſi quis exiſtimet illa revera eſſe *calculum frangentia*, ſciat illa eſſe merè nugamenta, & res nullius pretii. " Deſperan-
,, dum non eſt [inquit *Boerhaave*] de invenien-
,, do *aliquo menſtruo* contra calculum veſicæ, quod
,, tamen tam blandum & molle ſit, ut non lædat
,, veſicam, & ſolvat tamen calculum in veſica.
,, Habui menſtruum, quod ſolvebat omnia ſaxa
,, duriſſima in manu, manû interim illæſa; con-
,, ficitur autem hoc *ex pane Secalino*. Sic illud
,, menſtruum quod diſtillatur *ex ovo* nullum in ocu-
,, lo dolorem facit, & tamen diſſolvit myrrham,
,, quæ per magnum & validum ignem diſſolvi nequit;

„ quit; ideo procul dubio tale quid per induſtriam „ humanam inveniri poteſt contra calculum.

Liſteri ſententia.

Art. 736. Calculi inveniuntur ſub lingua [1245.] in palpebris, (1001.) in ductibus pituitariis, in cerebro, in hepate, in pulmone, in Veſiculis ſeminalibus, in utero, in ventriculo, in inteſtinis, in articulis, tum manuum tum pedum, at multo frequentiùs in Renibus & Veſica. Calculus eſt quid verè lapideum a ſale lapideque Calcario, & interdum a ferro metallo humoribuſque quibuslibet corporis concretum, calculi materiam ab eſculentis & potulentis, quæ hujuſmodi ſalibus lapideiſque particulis abundant, provenire conſtat: ſi corpus benè ſe habeat, foras ejiciuntur, neque in Renibus aut Veſica retinentur; ſi Renes imbecilli fuerint & Veſica labefactetur, in lapidem coire apta ſunt. Profectò robur inæquale partium eſt Calculorum præcipua ratio; ita Renum alter Calculos parit altero ſano. Niſi vitientur tonus & vigor Renis expulſivus, Calculi vix naſcuntur, nec ſupra modum arenularum concreſcit materia lapidea. Calculi in omnibus ferè corporis partibus. Cauſa;

Art. 737. Calculus *hæreditarius* eſt incurabilis; facilius eſt enim uterum a pariendo prohibere, quàm Calculoſos Renes Calculis vacuare. *Trochiſci alkekengi* ſomnum conciliant & Calculum pellunt. Doſ. ℨj. " Fœminæ rariùs quam maſculi Ve- „ ſicæ Calculo laborant propter *viæ patentiam ac* „ *brevitatem*. Calculi Veſicæ dolores licet intole- „ rabiles, in longum tamen trahunt, per multos „ ſcilicet annos: fractis demum viribus, & veſi- „ ca magnitudine & aſperitate lapidis attrita, mors „ ſequitur, ni urinæ facta ſuppreſſione maturiùs „ tollantur ægrotantes. Curatio difficilis;

Ettmul-

Ettmulleri ſententia.

Art. 738. Calculus in ſe non eſt morbus, ſed productum morboſum; morbus propriè dicitur *lithiaſis*, quæ eſt diſpoſitio Renum vel Veſicæ ad Calculum generandum. Triplex ut plurimùm eſt diverſitas Calculorum, alborum, rubrorum, vel flavorum, qui ultimi ſunt frequentiores. Calculi inſigniores interdum in Renibus latent quieti ſine ullo præternaturali ſymptomate; cum verò in motu ſint, varia & gravia ſymptomata producunt, & paroxyſmum *nephriticum* faciunt.

Calculorum diverſitas.

Morbi hiſtoria.

*Art.*739. In principio motus oritur dolor auctus, modò intenſior modò remiſſior in regione lumbari, minùs tamen pungens, dolor eſt gravativus & obtuſus; ubi verò Calculus movetur ex pelvi in ureteres, tunc dolor lancinans, pungens, & tenſivus excitatur, nec antè ceſſans, quàm Calculus ad *Veſicam* deſcenderit, aut in *Renem* remeaverit. Sub paroxyſmo ingruente urinæ ſunt paucæ, aquoſæ, acres tamen & ſtimulantes. In paroxyſmo ægri non poſſunt ſe erigere, nec corpus incurvare; ſtupor adeſt cruris frequenter in primò paroxyſmo, ſed non ita in aſſuetis & hoc morbo factis; teſticulus etiam aliquando alter ſurſum doloroſè ſpaſmo retrahitur; interdum adeſt teneſmus, & præterea nauſea & vomitus, & non rarò difficilis reſpiratio, quaſi cingulo conſtringuntur coſtæ inferiores, item tormina, colica acerbiſſima ſpaſmodica ex conſenſu nervorum. Omnia hæc ſymptomata in omnibus promiſcuè haud reperiuntur.

Curatio.

Art. 740. Quoad curam *diuretica* imprimis fortiora in principio fugiantur, dum urgent dolores & ſpaſmi, quoniam malum exaſperant, *mitiora* ſunt exhibenda cum *opiatis*, ut & *alvum la-*

laxantia , & *emulſiones* , *clyſteres emollientes* ; aut cum *terebinthina*, minori quantitate injiciendi, & diu retinendi ; *balnea* uſurpari poſſunt & *inunctiones emollientes* ex *ol. cham. ſcorpion. junip. petrol. camphor. ſem. hyoſcyam. opio* , *unguent. dialth. nervin.* &c. Decoctum *florum cham.* ſingulariter excellit in paroxyſmo *nephritico* , item *ſal volat. ſuccin. perſicaria* & *ſemen dauci lithontriptica* audiunt , item *millepedes*, & *fimus columbinus* benè præparatus , & quod præſtat *ſal ejus volatile*.

Art. 741. Ineſt plerumque *nucleus lapideus* in Calculo Veſicæ; qui in initio ex Renibus deſcendit, & exinde augmentum lamellatim acquirens. Sentiunt imprimis ægri obſtaculum, quod ſe opponit meatui urinario inter meiendum ita ut interdum urina in medio ſui curſu ſupprimatur, unde aſſiduum meiendi deſiderium , ſumma difficultas, & urinæ ſtillicidium , anus quoque in conſenſum trahitur , & teneſmo affligitur, quod eſt unum ex potiſſimis ſignis ; obtuſus eſt dolor in Veſicæ collo , & , ſi grandior ſit Calculus, pondus in perinæo , dolor & pruritus in glande penis, & frequens erectio . Calculus aliquando *Veſicæ adnaſcitur* , & tanquam in *capſula* continetur , quod in caſu difficillimus eſt cognitu. In malo diuturno materia mucilaginoſa , necnon lutoſa ac argilloſa cum urina excernitur, quæ tanquam productum morbi agnoſcenda eſt ex nutrimento læſæ Veſicæ. Calculi veſicæ hiſtoria & ſigna.

Art. 742. Cura eadem ferè eſt , ac *calculi renum* , prodeſt *aq. vel decoctum perſicariæ* , *betulæ*, *dauci* , &c. *urina hirci* & *tauri*, *millepedes in vino Rhenan.* Longo uſu mirabilia præſtant; pro uſu externo *petroleum* , *ol. ſcorpion.* &c. ut & enema ſequens, ♃. *Ol. lin. amygd. dulc. ana* ℥iv. *ſcorpion.* ℥j. *tereb.* ℥ß. *m. f. enema* . (Si calculus ſit prægrandior curam non recipit niſi ex ſectione :) Curationis difficultas.

Bagli-

Baglivii ſententia.

Signum pathognomonicum. *Art.* 743. In calculo *veſicæ* adeſt dolor in glande penis, pruritus, & irritatio continua, quod inter pathognomonica, ac certiſſima calculi veſicæ ſigna eſt. " Sectione defunctorum plane conſtat calcu- ,, los interdum per longum tempus ſilere ſine in- ,, ſigni dolore; immo quandoque per annos ali- ,, quot non eſt dubitandum. Heurnius refert ſe ,, reperiiſſe in uno rene defuncti calculos 80. & in ,, altero 70. nihilominus homo dum vixit *dolores* ,, *nephriticos neutiquam ſentiebat*. Antonius Pozzis ,, de calculis occultis in renibus ait ſe inveniſſe in ,, hominis alterutro rene calculum non minus quàm ,, ſex uncias pendentem *ſine ullo tamen calculoſò* ,, *affectu*. Et in quotidiana praxi obſervamus cal- ,, culos ingenti mole excerni diutius in renibus ,, prius commoratos, quàm ad iſtud incrementum ,, aſſurgere potuiſſent; excretos tamen *nullo præ-* ,, *eunte dolore excepto in excluſionis paroxyſmo* vi- ,, dimus.

Calculi in rene interdum diu ſunt ſine dolore.

Curatio rationalis. *Art.* 744. Exiſtente calculo in renibus, motu, quem facit deſcendendo per ureteres, irritatis, criſpatiſque vicinarum partium fibris, fæcum & urinæ ſecretiones ſiſtuntur: tota igitur curatio dirigenda eſt ac impendenda in tollenda morboſa irritatione & criſpatura renum per *balnea*, *oleoſa*, *anodyna*, & *laxantia remedia*; nam ea ablata impeditæ tolluntur liquidorum ſecretiones. Quin imò ſæpè obſervavimus, quod ſi calculus poſt x. vel xv. dies non deſcenderit ad veſicam, imprudenti *diureticorum* uſu & nimia remediorum præſcriptione, ut vulgò faciunt medici; aucta in dolente renum loco majori oſcillatione magis magiſque figitur ibidem calculus, & multo difficilius educitur, quo in caſu, crede mihi, lector, unicum remedium eſt *abſtinere a te-*

remediis, nam ſola quiete calculus tandem proſiliet.

Deckerſii ſententia.

Art. 745. Nitrum pulverizatum & calculo affuſum ignique moderato impoſitum ipſum conſumit; primo quidem in viſcidam mutat materiam, dein aquoſam; aſt proh dolor! ab externis ad interna non valet conſequentia; ſaltem expectationi non ſatisfacit *verus nitri ſpiritus*. In omnimoda urinæ ſuppreſſione *teſtæ ovorum calcinatæ* ad ℈ij. vel ℥j. aſſumptæ omnia reliqua medicamenta præcedunt. *Cochinel* in *vino Rhenano* ad ℈j. aſſumpt. eſt mite & ſuave medicamentum, ſed magnæ efficaciæ. Omnibus commendamus *ſpir. ſal. armoniaci* tanquam ſpecificum *cum vino Rhenan. ſpirituve diuretico* ad præſervationem, ut & curationem ipſam. " Curationis ſcopus primarius eſt *dolorem* „ *lenire*, alter *vias reddere patulas* tum urinæ tum „ fæcum. Optabilius eſt, ut *natura* expellat cal- „ culum, quàm *medicus*.

Nitrum neque ſpiritus illius calculum frangit.

Alia remedia.

Nota bene.

Farrago ſententiarum.

Art. 746. Arenas multi mingunt, & tamen non ſunt calculoſi; quoniam illæ non coguntur in lapidem, niſi viſcido aliquo & crudo humore ſuperveniente, ad quod itidem & tempore opus eſt. *Hollerius*. Symptoma illud ſcorbuticum mendaci ſpecie calculum præ ſe ferens (de quo *Draviſcius*) non ſolum ſcorbuticis, ſed hypocondriacis familiare eſt. Tartarus ſub ſpecie ſabuli rutilantis ut plurimùm in urinæ ſubſidentia ſe prodit, quandoque in atomis adeo ſubtiliter diviſis, ut viſum fere effugiat, lateribus verò matulæ firmiter adhærere ſolet; tormina *nephriticis* æmula concitat, & his comitem ſe adjungit ſtrangaria ferè conti-

Arenulæ ſine calculo.

nua.

nua. Parum levaminis a calidioribus diureticis expectandum eſt; malum enim exaſperant. *Spiritus ſalis communis* ſtrenuum hic ſe præſtat averruncum, ut & *ſpiritus lumbricorum terreſtrium*, *eſſentia item nephritica e ligno nephritico cum ſpiritu ſalis extracta*..(vid. Art. 906.)

Obſervatio D. Cypriani. *Art.* 747. D. *Cyprianus* lithotomus celeberrimus inter 1400. quibus operationem celebravit, *oinopotas* quàm plures, ſed ne unum quidem *zythopotam* calculoſum invenit. *Cereviſiam blandam ac mitem*, & quo recentiorem eo meliorem, omnibus calculoſis in potum ordinarium commendavit. *Cathervvood*.

Virtus ol. lini, &c. *Art.* 748. Oleum *ſeminum lini* intus ſumptum per aliquot ſeptimanas calculos ferè indolenter ejicit. *Hamilton*. (Multum etiam laudatur infuſum *ſeminum lini* more Thæe diutius epotum.) *Oleum ſem. ſinap. per expreſſionem* [inquit *Boerhaave*] *ut maximum remedium commendatur in nephritide, & calculo veſicæ & renum*.

Aqua perſicaria. *Art.* 749. Aq. *perſicaria* valdè commendatur a D. *Boyle*. Julap. ſequente quandoque in praxi uſus ſum; ♃. *Aq. perſicar. vin. Rhenan. ana* ℥vj. *ſp. carmin. ſylv.* ℥ij. *teſt. ovor. præparat.* ℈ij. *ſyr. de alth.* ℥ß. *m*

Semicupium. Totus ſive balneum tepidum, emolliens & laxans ad calculum ureteribus hærentem movendum & expediendum maximum adjumentum præſtat; uſum ejus ſuo calculo ipſe *Hippocrates* comprobavit lib. de affect. intern. ſec. 15. Experientia enim evincitur a blando ac leni medicamento in *ſemicupio* ſedenti exhibito plus auxilii provenire quàm ex mille lithontripticis vana oſtentatione propinatis. Vires ſupereminentes

Aquæ Briſtolienſes. *Aquarum Briſtolienſium* circa medium ſuperioris ſeculi innotuiſſe ex memorabilibus D. *Maplet* M. D. litteris *Decano Vvellenſi* anno 1665. datis ſatìs liquet. " Ad *Rupem Vincentianam* tibi con- „ fugiendum eſſe arbitror, e qua proſiliunt aquæ

„ renibus

„ renibus & veſicæ calculoſis ſive exulceratis ſuc„ currere, nec non ſanguinis maſſam contempera„ re, & ab illa ſegregandam urinam lenire & „ edulcorare aptæ natæ. " *Aq. flor. ſpin. alb.* in „ frequenti uſu fuit apud D. *Radcliff*, unde forſan aqua nephritica Pharm. Londinenſ. Vires hujuſce remedii a multitudine inſectorum verno tempore iſtos flores incolentium oriri videntur.

Art. 750. Ad prophylaxin hujus effectus magna habenda eſt ratio ventriculi; quoniam ex illius cruditatibus materia generandis calculis ſuppeditatur; ideoque poſt debitas evacuationes remediis appropriatis roborandus eſt ventriculus; & frequenter potandæ ſunt *aquæ minerales acidulæ ac ſulphureæ*; potus ordinarius ſit vinum tenue cum decocto *rad. eringii marini*, quod commendatur a *Cratone*. Prophylaxis.

Art. 751. Præter jam dicta, ſunt & alia nonnulla remedia, quæ pro ſymptomatum horum affectuum diverſitate ſaltem opem aliqualem ægris afferre poſſunt. *Aqua omnium florum, cerevisia de dauco, decoctum nephriticum, emulſio cum infuſ. vel decoct. fol. theæ facta, enema e quatuor oleis, enema terebinth. miſtura balſamica nephritica, nitrum ſaturnizatum, pil. Matth. pil. teſtac. ſp. juniperi, ſp. nitri dulcis, ſemicupium Hildani*, &c. Remedia varia.

ISCHURIA RENALIS & Veſicalis.

Ettmulleri ſententia.

Art. 752. Iſchuria & urinæ ſuppreſſio totalis differunt ſaltem gradu; quandoque in ipſo ſanguine hæret cauſa, ſed frequentius accidit ob renum vel veſicæ vitium; ob prius quando nulla urina ſit in veſica, nullus tumor circa regionem pubis, nulla gravitas perinæi, ubi immiſſo cathetere uri- Iſchuria quid.

Cauſæ & ſymptomata. na nulla extrahi poſſit. Cauſæ ſunt vel calculi vel renum ἀτονία, ſymptomata ſunt anguſtiæ præcordiorum & anxietates, aliquando ſudor fœtidus & urinoſus, torpor ſenſuum, vomitus, &c. Ferè ad 10am vel 11am diem ſupprimi poteſt ante mortem, aliquando die 14. moriuntur, rarò ad 20am vivunt; ſi tamen adſit ſudor copioſus, interdum diutius ſuperſivunt: quæ ab ἀτονία, vel reſolutione renum fit, ferè ſemper lethalis evadit.

Curatio. *Art.* 753. In hoc affectu laudantur ſuccus *rad. raphan.* & ſuccus *limonum* (*ſp. cochlear.* vel *ſucc. ejuſdem*) item ſuccus *parietariæ* in antiquis parietibus naſcentis, præ omnibus *ſal ſuccini*; ſi malum ſit ſpaſmodicum *cinnab. antimon. millepedes*, *cantharides* in ſubſtantia & tinctura, infuſum *fimi equini* in vin. Rhenan. egregium remedium, ut etiam *ſtercoris columbini*. Pro uſu externo linimentum ſequens, ♃. *Unguent. dialth. ol. ſcorpion. ana* ℥ß. *petrol.* ʒij. *tereb.* [*junip. ana*] gt. xxx. *m. f.* liniment. pro regione lumborum.

Iſchuria veſicalis. *Art.* 754. Iſchuria *veſicalis* a vitio veſicæ provenit, & a variis cauſis pendet; ut plurimùm die 11. necat; peſſimum eſt ſignum, quando nullum ſentiant dolorem.

Curatio. *Art.* 755. Si adſint cauſæ impedientes tranſitum urinæ, hæ ſunt imprimis removendæ; ſi caſus ſit paralyticus, uſurpanda ſunt nervina internè, & externè, laudatur *oleum ſuccini*, *clyſteres terebinth.* cataplaſma ex *parietaria cepis ſub cineribus coct.* & *ol. ſcorpion.* convenit etiam *ſemicupium ex emollientibus* & *nervinis* exhibendo paulò ante inceſſum *blanda diuretica*. Immerſio ſubitanea pedum ægri in *aqua frigida* urinam provocat.

Fulle-

Fulleri ſententia.

Art. 756. Suppreſſio urinæ totalis, quæ fit, non a renibus, ductibuſve urinariis lapide, ſabulo, mucove obſtructis; ſed a ſanguine ipſo confuſo, nimis ſtricto, & adeò obſerato, ut laticem aquoſum intimiùs permixtum e ſinu ſuo ægre demittat: cujuſmodi caſus retulerunt *Riverius*, *Vuilliſius*, *Sylvius*, atque inter medicinam faciendam ipſemet etiam aliquoties obſervavi; exindeque eum agnovi, quòd nullus dolor vel lumborum vel pubis præceſſerat; & veſica (teſte cathetere) urinæ omnino vacua fuiſſet: hæcce inquam notabilis & (niſi tempeſtivè & ritè tractetur) lethalis urinæ ſuppreſſio curatur (D. *Baynard*. monſtrante viam) per *ſpiritum vitrioli nitrive* in vehiculo idoneo liberaliter propinatum, atque eo certiùs, ut opinor, ſi *venæſectio* præmittatur. Hujuſce inſtantias apud *Philoſ. Tranſact*. N. 215. lectu & obſervatu digniſſimas videre licet. Sæpiùs in praxi „ experimur (inquit *Vualdſchmidius*), quòd ſe„ nes *urinæ ſuppreſſione* corripiantur, quandoque „ cum alio graviori morbo, quandoque ſine eo, „ & talis urinæ ſuppreſſio plerumque ſolet eſſe le„ thalis; oritur enim a deficiente ſecretione tum „ ſpirituum in cerebro, tum fermentorum in vi„ ſceribus, ut & ſeri in renibus, ut rectè totalem „ viſcerum obſtructionem & lymphæ coagulatio„ nem hìc accuſemus: ſi enim eſſet a calculo, „ tum dolor lumborum adeſſet, & reliqua calcu„ li ſymptomata.

Iſchuria ex ſanguinis diſcraſia.

Ejuſdem curatio.

Senes huic morbo ſunt proclives.

Farrago ſententiarum.

Art. 757. Nullus hoc morbo laborans ſupervixit diem xvij. utì hoc in mea praxi obſervavi *Greenfield*.

Diem xvij. non ſupervivunt.

Remediũ ſingulare. *Art.* 758. In ancipiti caſu & moribundo ex *iſchuria* plurium dierum, aliis medicis dimiſſis hominem ſic reſtitui, ℞. *Succ. limon. recens expreſſ.* ℥vj. *ſucc. cochlear. hortenſ.* ℥iv. *hepatic. plantag. ana* ℥ij. *ſyr. violar.* ℥ij. *m.* hujus ℥iv. tertiis quibuſque horis ſiccavit, & poſtridie urinam copioſè reddidit. *Liſter*.

Pulvis apum. *Art.* 759. *Apes ſiccatæ* in pulverem redactæ propinentur *vino albo*, urinam paulò poſt provocant; N. iij. ſufficiunt ut plurimùm. In ſeipſo Iſchuria laborante ſæpius expertus eſt *Hiberniæ primarius Armaghanus*. *Mayerne*.

Remedia alia. *Art.* 760. *Balſ. capiv.* ad ʒj. vel ultrà, decocta incraſſans, *hauſt. diuretic. acid.* & *pil. diuret. Fulleri* uſui eſſe poſſunt, item *expreſſio diuretic. ſeq. Vvilliſii*. ℞. *Milleped. viv. tinct. ſal. tart. ana* ℥ij. *contunde & fortiter exprime Doſ.* gt. xl. vel l.

STRANGURIA.

Ettmulleri ſententia.

Stranguria quid *Art.* 761. Stranguria, Latinis urinæ ſtillicidium, eſt quando urina guttatim excernitur cum acerbò dolore & continua ſtimulatione ex acore urinæ; ulcus veſicæ interdum pedetentim ſequitur.

Curatio. *Art.* 762. Exhibendum eſt *emeticum* cujus vires magnæ ſunt in affectibus urinariis, item *laxantia* cum *mercurio dulci*, *rad. liquiritiæ cum fol. malv.* in jure pulli, decoctum *cort. aurant. opiata*. Pro euporiſto decoctum *raparum* remedium ſine pari, decoctum *ſem. cannab. ol. amygd. dulc. ſyr. de alth. ſuccus cancrorum fluviat. decoctum bacc. alkekengi cum paſſulis*. Conveniunt *clyſteres emollientes*, *injectiones* in veſicam ex *lacte cum ol. amygd. dulc.* &c. *Thermæ* etiam proſunt.

DYSU-

DYSURIA.

Ettmulleri ſententia.

Art. 763. Dyſuria eſt excretio urinæ cum conatu & dolore, & ardoris ſenſu; ut plurimùm fit „ ab abraſione muci naturalis ductuum urinario„ rum, quos iſto munimine orbatos urinæ acrimo„ nia irritat, & vehementer lædit; quandoque cauſatur ab excoriatione vel exulceratione veſicæ colli vel urethræ; excernitur materia craſſa vel mucilaginoſa, nutrimentum partium læſarum; malum eſt perquam moleſtum, non tamen per ſe lethale, interdum diuturnum, unde periculum eſt, ne exulceretur tandem veſica, aut urinæ incontinentia ſuperveniat. Dyſuria quid.

Art. 764. Remedia ad ſtranguriam hìc conveniunt, ut *ol. amygd. dulc. decoct. malvæ*, *terebinthinata & balſamica*, *antimon. diaphor. cum tereb.* in forma pil. *clyſteres emollientes*, *injectiones*, de quibus vide locum, *p.* 738. " Sequens mucilago „ valde commendatur, ℞. *Gum. Arabic.* ℥ij. *tra*„ *gacanth.* ʒij. *aq. cinnam. ten.* ℥x. *ſyr. de alth.* ℥ij. „ *ſ.* Mucilago cochleatim ſumenda. Remedia nonnulla.

URINÆ INCONTINENTIA.

Ettmulleri ſententia.

Art. 765. Involuntarii urinæ profluvii cauſa eſt deficiens ſphincteris veſicæ conſtrictio a paralyſi, contuſione, diuturniori mora in aqua frigida, partu difficili quandoque in ultimis geſtationis menſibus. (*Lectimingi* plerumque ſunt vel infantes vel ſenes ſub cura medica haud cadentes.) Affectus eſt difficilis curatu, qui vigilantibus contingit; in ſenibus immedicabilis, niſi interdum Incontinentiæ urinæ cauſa.

iis *thermæ* ſuccurrunt, in morbis acutis malè ominatur.

Curatio difficilis. *Art.* 766. Pro ſcopo curativo in genere conveniunt *aſtringentia*, *nervina* & *antiparalytica*; ſpeciatim decoctum *e lignis ſudoriferis*, *calamintha* & *mentha*, *pulv. maſtic. thus*, *gum. Arab. caſtor.* &c. laudantur: ſpecificum audit *guttur galli toſtum* ad ℥j in vino rub. propinatum, item pulv. *tunic. ſtomach. gallin. pudendum ſeu vulva ſuis* quocunque modo præparat. in vigilantium ac dormientium affectibus ſingulare experimentum, *mures exſiccati vel in butyro elixati*.

MICTUS CRUENTUS.

Ettmulleri ſententia.

Mictus cruenti, cauſæ variæ. *Art.* 767. Sanguis, qui tingit urinam, frequenter a renibus effluit, interdum ex ureteribus, interdum ex veſica, aut ex arteriolis penis; eſt hæmorrhagiæ ſpecies, præcedere ſolet dolor gravativus & tenſivus in loco affecto; aliquando eſt *criticus*; a diureticis fortioribus interdum cauſatur, item a nimia venere, a contuſione, vel caſu ab alto, equitatione, ſaltatione, &c. urina ſanguinolenta ſemper eſt opaca, turbida, & craſſiuſcula plus minùs, prout plus minus ſanguinis eſt permiſtum, ex opaco nigreſcit, ita ut linteum immerſum ſuo rubore ſanguineo inficiat, ſi aliquamdiu ſteterit, craſſamentum deponere ſolet nigreſcens ſanguinem grumoſum exactè referens.

Indicationes curativæ. *Art.* 768. In genere tollenda eſt ſanguinis acrimonia; remedia ad *hæmoptyſin* dicata conducunt; *venæſectio* interdum locum habet; *cathartica* non conveniunt excepto *rhabarbaro*; ſemen *hyoſciami*, ſicut in aliis hæmorrhagiis, vim ſingularem obtinet.

Mayer-

Mayernii ſententia.

Intentiones

Art. 769. In mictu cruento intentiones ſunt, ut humorum acrimonia, ſi adſit, obtundatur, aut impetus minuatur; inflammatio ſi adſit, tollatur, & vaſa conſolidentur & conſtringantur.

Curatio ſingularis.

Art. 770. Vidi quendam, annorum circiter 40. qui a retentricis renum imbecillitate & vaſorum laxitate tantum cruoris fundebat cum urina, ut corpus macilentum, exangue & penè tabidum evaſerit, pulſum habens languidum ac febrilem. Eo uſque res devenerat, ut refrigerata urina, inconcoctus ſanguis in ea concreſceret albicans, & gelatinæ potiùs quàm ſanguini affinis. Vano labore aſſumptis & adhibitis omnibus remediis, tandem intra tres quatuorve dies convaluit, hauſto quotidie mane *lacte vaccin.* recens mulcto ſupra ramum *menthæ rubræ*, eoque calente ex animali dulcorato ſatis *ſyrupo cydon.* & *cinnamom.* plures annos ſupervixit.

Farrago ſententiarum.

Quandoque accidit nullo exiſtente calcul

Art. 771. Interdum aucto corporis motu cruentum lotium abſque labe renis vel calculi præſentis ſuſpicione poteſt accidere. *Boerhaave.*

Lac ovillum

Art. 772. *Lac ovillum* maximè laudatur a *Foreſto;* ſæpe, inquit, ſanguinis mictum ſolo *lacte ovillo*, nempe ſumendo *lactis* ℥iv. & *bol. armen. ver.* ʒj. curavi. Idem etiam laudant *Hollerius* & *Duretus* ex *Hippocr.* & *Avicenna.*

Sanis quandoque accidit.

Art. 773. Conſtat mictionem cruentam ſtatis periodis recurrentem ob hæmorrhoides ſuppreſſas quibuſdam ſine ſanitatis detrimento accidere; hinc verum eſt illud *Hippocr.* quando ait, quod ſanguinem mingere rarò quidem, & ſine febre ac dolore nihil mali ſignificet, ſed laſſitudinum ſolutio fiat.

Remedia varia.

Art. 774. Remedia ad hunc affectum curandum a capite de *hæmorrhagia* petenda ſunt. *Stercus porcinum* apud ruſticos eſt remedium certiſſimum pro jumentis ſanguinem mingentibus. *Radix ſymphyt. in lacte chalybeato coct.* quibuſdam profuit. *Electuarium Boyleanum*, *decoct. catechu*, *decoct. incraſſans*, *hauſtus japonicus*, *nitrum ſaturniſatum*, *trochiſci Gordonii*, &c.

DE URINIS.

Inter legendum & ex obſervatione.

Urinarum compoſitio & diverſitas.

Art. 775. Urina præcipuè ex aqua, ſale, & terra conflatur; & quo plus ſalis reſpectu aquæ in ſe continet, eo rubicundior eſt, & quo minus, eò pallidior; & quo plus terræ, eo magis contentis ſaturatur, & contrà; ſi itaque terra & ſale multo abundet, dicitur urina craſſa, ſi parvo, tenuis: atque hinc quidem oriuntur maximæ urinarum diverſitates, ex quibus deducuntur judicia, ſcilicet, a *conſiſtentia*, *colore*, & *contentis*; adeò ut quicquid de urina aliqua particulari pronunciari poteſt, huc tantùm redit; ſcilicet hanc urinam plurimum ſalis continere & terræ parum; ſecundam multo ſalis & terræ abundare, tertiam ex modico ſale & terra & plurima aqua conflari, & ſic de reliquis.

Colores varii. Urina alba.

Art. 776. Colores urinarum ſunt albus, fulvus, flavus, rubeus & niger. *Albus* eſt vel *tenuis lympida* & *aquoſa*, vel *craſſior* & *ſubalbicans*, quæ juri carnium ſemicoctorum aſſimilatur; & hujuſmodi lotium plerumque reddunt pueri, dum febricitant, & etiam ii, quorum viſcera lumbricis ſcatent, & non ſolùm hi, ſed etiam pueri ſæpiſſimè, qui optima valetudine fruuntur, adulti quoque nonnunquam, ut taceamus fluore albo vel gonorrhœa laborantes, in apparatu variolarum, ut ipſe

ut ipſe ſæpiſſime obſervavi, excernunt *albicantem* urinam. *Alba remiſſior*, ut *lactea*, & *glauca*, incipientibus, & increſcentibus febribus reddita, copiam materiæ putridæ, naturæque laborem demonſtrat; quod ſi autem diutius fertur, longi frigidique indicium morbi præbet.

Art. 777. Urina *tenuis* & *aquoſa* in plurimis morbis occurrit; talis redditur in affectibus ventriculi, & indigeſtiones ac cruditates plerumque denotat; item in chloroſi, cachexia, hypochondriacis & hyſtericis affectibus; hujuſmodi urina tenuis & aquoſa copioſa quantitate non rarò eſt ſignum animi perturbationum, & ſæpiſſimè paroxyſmorum hyſtericorum vel affectuum quorundam ſpaſmodicorum prodromus, unde conjicere licet hos affectus a ſalibus urinoſis provenire, vel ſaltem iiſdem foveri. Tenuis urina quoque conſpicitur in diabete, hydrope, aliquando in apparatu variolarum, frequentiùs in declinatione. In nephriticis paulò ante paroxyſmum, denique a compotatione aquarum mineralium aliorumque liquorum tenuium, ſpirituoſorum, diureticorum; &c. In febribus malè ominatur; a turbida & craſſa in tenuem & aquoſam mutata eſt ſignum imminentis phrenitidis, ſcilicet, per materiæ febrilis in cerebrum metatheſin. Tenuis & aquoſa.

Art. 778. *Fulvus* ſive *citrinus color* in urina ſtatum naturalem ut plurimùm denotat. Et quoad quantitatem urina debet eſſe in proportione aliquanto minori (forſan ſubtripla) liquidorum aſſumptorum: ab hac norma verò non rarò deflectit, nunc ſuperabundans, nunc deficiens. Citrina.

Art. 779. Urinæ *flavæ* ſive *aureæ* duo ſunt gradus, viz. *flammea*, quæ in febribus tertianis, ut etiam in varioloſis, & non rarò in benevalentibus cernitur: Et *crocea*, quæ hyſtericis, ſcorbuticis, hypochondriacis, ut etiam iis, qui rahabarb. crocum, folia ſennæ, &c. comederunt, plerumque cernitur. Flava ſive aurea.

Art. 780.

Rubicunda. *Art.* 780. Urina *rubicunda* eſt ſignum febricitantium, ſed non proprium; nam in ſcorbuto diuturno urina tam intenſè rubeſcit, ut non magis in febre ardente, in arthritide quoque urinæ intenſa rubedine ſaturantur.

Viridis ac nigricans. *Art.* 781. Urina *viridis* ac *nigricans* eſt ſignum plerumque morbi cujuſdam virulenti aut venenati, aliquando in febribus quartanis conſpicitur, ut etiam in puerperis, & iis, quæ menſes habent obſtructos (teſte *Galeno*), in calculoſis etiam poſt calculum foras eliminatum, in melancholicis purgatio non operans urinam facit nigram; caſſia & alia quædam pharmaca intus ſumpta lotium atrum reddunt.

Urinarum contenta. *Art.* 782. Contenta urinarum reſpectu locorum in matula tria nomina ſortiuntur, viz. in ſummitate *nubeculam*, in media *enæorema*, in ima parte *hypoſtaſin* vocamus.

Art. 783. Nubecula in urina in morbis tam chronicis quàm acutis eſt ſignum redeuntis in ſtomachum fermenti, & recuperatæ plùs minùs digeſtionis.

Bullæ & ſpuma. *Art.* 784. In ſummitate urinæ interdum conſpiciuntur *bullæ* & *ſpuma*; talem urinam vidi in mania laborante, in qua ſpuma & bullæ per integram nycthemeram manſerunt, & eadem urina hypoſtaſin valde nigricantem deponebat. *Cremor innatans* in urina phthiſicorum plerumque cernitur, ſed frequentiùs in hypochondriacorum. Urina in ſummitate *caudam* pavonis repræſentans ut plurimum eſt ſignum ſcorbuti. *Pinguedo* aliqualis & *guttulæ* quædam *oleoſæ* frequenter apparent in urinis febre ardente, colliquativa, aut etiam hectica, ulceribus renum, & ſimilibus afflictorum.

Enæorema. *Art.* 785. *Enæorema* in praxi quandoque occurrit, ſed nihil peculiare, quod ſcio, indicat; niſi quod in febribus plenioris concoctionis appropinquantis indicium ſit.

Art. 786.

Art. 786. *Hypoſtaſes* ſive *ſedimenta* in Urinis ſunt vel alba, vel nigra., vel rubra, aut ſaltem his vicina; *album ſedimentum* in benevalentibus occurrit, *nigrum* in Urinis nigris, de quibus antea. *Rubrum* & *craſſum* ſedimentum ad inſtar pulveris laterum in febribus intermittentibus, & remittentibus, & etiam in ſcorbuto, & colica frequentiſſimè occurrit. Quibus febricitantibus, in Urinis ſubſidentiæ fiunt craſſiori farinæ ſimiles, longam infirmitatem ſignificant (inquit *Hippocrates in Aphoriſ.*) Sedimenta varia.

Art. 787. Sunt & alia in Urinis contenta, quæ præternaturalia & quaſi accidentalia dicta ſunt; talia ſunt arenæ, calculi, pus, ſedimenta furfuracea, ſanguis, &c. *Arenæ* in ſcorbuticis; *carunculæ* & ſedimenta *furfuracea* in Urinis calculo laborantium, necnon in veſica & renum ulceribus excernuntur *furfuracea*: ſedimenta aliquando etiam in morbis cutaneis, ut pruritu, ſcabie, &c. occurrunt. Materia *purulenta* non tantum a renibus, verùm aliquando a veſica & meatu Urinario ulcere affectis in lotio deponitur; quandoque e vaſis & locis genitalibus ſanies, ſemen corruptum, & fluor albus Urinis ſuffunduntur, & ſubſidentias purulentas efformant; poſtremò ſedimenta purulenta in Urinis peripneumonia aut empyemate laborantium reperiuntur, quæ etiam morbum ſolvunt. Urina *cruenta* non tantùm in calculoſis occurrit, ſed etiam in pleriſque ſcorbuticis multo cum levamine modò limites non excedat; nec defuerunt quædam fœminæ, quæ ſua catamenia per vias urinarias inter lotium per multos annos innocuè emiſerunt, hujuſmodi hiſtoriam habemus apud *Hollerum*, &c. Contenta præternaturalia.

Art. 788. Poſt omnia vero quotquot dicta fuerunt (ut proverbiali utar dicto), *urina eſt meretrix & mendax*; nihilominus urinarum inſpectio in praxi medica eſt uſus eximii, modò cum reliquis Corollarium.

liquis ſymptomatis diligenter penſitatis conjungatur, tum ad judicandum ægritudines earumque ſtatum, tum etiam ad curandos morbos. Ideoque periti & fidelis eſt medici operam dare, ut, quod artis eſt de Urinis, haud temerè negligat, neque artis ſuæ limites tranſiliat.

CAPUT VIII.

Sive Faſciculus Morborum octavus.

CORPULENTIA NIMIA.

Ettmulleri ſententia.

Corpulentia ſive obeſitas. *Art.* 789. Corpulentia nimia ſive obeſitas nimia, eſt, quando corpus totum tam venter quàm artus in tantum augentur, ut actiones, imprimis motus ac reſpiratio, aut omnino impediantur, aut inſigniter vitientur. *Sennertus* refert mulierem 450℔. item virum 600℔. pendentem. Proſtant exempla apud *Schenckium* corpulentorum obeſorum ſuffocatorum. " Obeſi-„ tas nimia corpus reddit variis morbis obno-„ xium, ſpeciatim apoplexiæ, aſthmati, hæmor-„ rhoidibus, calculo, ulceribus crurum, hydro-„ pi, &c.

Difficilè tollitur. *Art.* 790. Ad obeſitatem tollendam non datur præſtantius remedium quàm *acetum ſcilliticum* jejuno ſtomacho hauſtum. Semen *fraxini* ſeu *linguæ avis* ad ℥j. manè in hauſt. vini propinatum inſigniter commendatur ad evacuandam urinam, ratione cujus & hydropicos curat & craſſos emaciat.

Valde obeſi quan- *Art.* 791. " Borellus commendat maſticationem

„ *ſol.*

„ *fol. tabaci*, ſed in omnibus minùs convenit, „ ne ad *tabem* diſponat. Qui natura ſunt valde „ craſſi magis ſubitò moriuntur, quàm graciles;" *Hippocratis Aphoriſm.* doque ſubito moriuntur.

CACHEXIA.

Art. 792. "Cachexia ita dicitur a corporis ma- „ lo habitu; naſcitur plerumque ex intemperan- „ tia ægrotantis, vel alicujus morbi prægreſſi ma- „ la curatione; a tumore ſcirrhoſo jecoris vel lie- „ nis, vel a fluxu hæmorrhoidum nimis longo & „ profuſo, vel aliis hæmorrhagiis; ex febribus „ continuis diuturnis, vel intermittentibus malè „ curatis; ex crapula, vel nimia ſpirituoſorum li- „ quorum ingurgitatione; ex chloroſi, catamenio- „ rum obſtructione vel fluxu nimio, & ex innu- „ meris aliis cauſis. Cachexia cauſa.

Art. 793. " Signa diagnoſtica ſunt pallor ſu- „ balbidus, aliquando etiam plumbeus color, de- „ bilitas ac piger corporis motus cum inflatione „ aliquali, in quibuſdam ventris fluor cum febri- „ cula veſperi recurrente, pulſus creber ac den- „ ſus, cibi faſtidium, & vini magis appetentia, „ urina biloſa, interdum verò rubicundiſſima, „ frequenter autem cruda & pallida. Signa diagnoſtica.

Ettmulleri ſententia.

Art. 794. Cachexia eſt affectus in quo nativus & floridus cutis color, ac imprimis faciei nitor, perit, mutaturque in pallidum, lividum, luteum, vireſcentem, intensè rubicundum, &c. frequenter cum corporis habitu ſubtumido, laſſitudine, &c. adeſt ſæpe febris lenta, ægro vix ſenſibilis. Cachexia deſcriptio.

Art. 795. Principium curæ a *vomitu* faciendum eſt: attamen ante vomitorium conſultum erit, ut *digeſtiva ſalina* præmittantur cruditates ſolventia, Curationis methodus.

ut *crem.*

ut *crem. tartar. tartarum vitriolatum* , *ſal digeſtivum hypochondriacum*, doſ. a ℈i. ad ʒß. bis in die ; *ſal. abſynth. tinctura ſal. tartar.* &c. *item pulveres abſorbentes* dicti , *antimon. diaphoretic. antihectic. Poterii* ; & tunc propinandum eſt *vomitorium*, vel , ſi minùs conveniat , catharticum ; deinde his ita præmiſſis fit acceſſus ad *martialia*.

Remediū ſingulare. *Art.* 796. " In tota republica medica vix datur „ præſtantius remedium quàm *miſtura ecphractica Fulleri*.

LEUCOPHLEGMATIA, & Anaſarca.

Ettmulleri ſententia.

Leucophlegmaſia unde. *Art.* 797. " Quoties in toto habitu pinguedinis „ ſubcutaneæ lympha ſtagnat , vel effunditur , hy„ drops oritur *ἀνὰ σάρκα, ὑπὸ σάρκα, λευκοφλεγ„ ματία* , qui & circa abdomen & circa ſcrotum. Ejuſdem ſigna. *Boerhaave*. Signa Leucophlegmatiæ ſunt totius corporis tumor albus, mollis, laxus, reverà œdematoſus in pedibus ac cruribus potiſſimum & manibus , bibendi deſiderium , urinæ tenues, albæ , &c. incipiente cachexia (inquit *Lommius*) vitia„ tur cibi concoctio , incolumi etiam appetentia : „ progreſſu verò temporis hæc quoque offenditur: „ ſpiratio debilis ac rara , alvus varia ac inæqua„ lis eſt , atque hujuſmodi *cachexia cruda* ſeu *pitui„ toſa* nominatur , hydropis ſpeciem antecedit , „ venturamque prænunciat , quam λευκοφλεγματίαν „ *Græci* nominaverunt.

Curatio. *Art.* 798. Præter *purgantia & martialia* , &c. in cura *cachexiæ* ſuperiùs laudata , hìc conveniunt *ſudorifera* & *diuretica* , ſpeciatim decoctum *ligni guaiac.* &c. *Lixivium ex ciner. abſynth. geniſt.* &c. poſt *martialia*, *amara* (& *ſtomachica*) utramque faciunt

faciunt paginam: In *Anaſarca* conveniunt *folia virid. bardanæ* plantis pedum & juncturis applicata: nam mirum eſt quantam fuliginem extrahant cum ægrorum levamine.

Vvilliſii ſententia.

Art. 799. Anaſarca eſt totius corporis exterioris, aut quarundam ejus partium, tumor albus, mollis, tactui cedens, & foveam a compreſſione relinquens. Anaſarca.

Art. 800. In curanda anaſarca *lixivialia* cæteris diureticis longè præſtant. ℞. *Ciner. geniſt. ad albedinem calcinat. & cribrat.* ℥iv. *ponantur in lagena vitrea cum vin. alb.* ℔ii. digerantur clausè & calidè per hor. iij. vel iv. dein coletur vinum doſ. coc. vj. vel viij. bis in die. ℞. *Ciner. geniſt. alb. & mundat.* ℔ij. *raſur. lign. ſaſſafr.* ℥iij. *rad. galang.* ℥j. *bacc. junip. ſem. dauc. ana* ℥iß. f. ſaecul. pro cong. iv. cereviſ. poſt 7. vel 8. dies hauriri incipiatur. *Chalybeata* in hoc morbo ſæpenumero egregie proſunt, & aliis præſtant præparata, quæ *ſulphure* non ſpoliantur; ℞. *Raſur. lign. ſanct. ſaſſafr. ana* ℥iv. *rad. irid. florent. calam. aromat. galang. minor. enul. campan. ana* ℥iß. *bacc. junip. laur. ana* ℥ij. *ſem. aniſ. carui, fœnic. dulc. coriandr. aneth. ana* ℥ß. *piper. long. cubebar. ana* ℥iß. *caryoph. N. M. zinzib. ana* ℥ß. *piper. Jamaic.* ℥ij. *fol. ſicc. ſalv. ſcordon. calamenth. agrimon. ana* mj. *liquirit.* ℥iij. *inciſ.* & contuſ. coq. in aq. font. cong. iv. ad mediet. colatura ſervetur in lagenis vitreis ad uſum; hujus potu conſtanti plures Anaſarca ferè deplorata laborantes convaluiſſe novi, *p.* 254. Medicamentum ſequens *fuit præ-*
„ *ſcriptum Radcliffeanum*: ℞. *Cort. interior. ſam-*
„ *buci* mij. *ſummit. abſinth. Roman.* mß. *rad. gen-*
„ *tian.* ℨß. *ſem. ſinap. dauc. ſylv. ana* ℨiij. *infund. in*
„ *vin. alb. Gallic.* ℔ij. Bibat. hauſtul. ter in die.

Curatio.

HY-

HYDROPS.

Sydenhami ſententia.

Hydropis hiſtoria.

Art. 801. Foveæ a digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiori, ſub noctem imprimis conſpicuæ & manè evaneſcentes, primum hujuſce morbi indicium præbent, maxime ſi adſit dyſpnœa. Paulatim creſcit morbus, & abdomen quoque intumeſcit, & reliquæ corporis partes emaciantur. Tria hunc morbum ſtipant ſymptomata, *dyſpnœa*, *urinæ paucitas*, & *ſitis intenſa*. Cauſa hujus mali in genere eſt debilitas ſanguinis.

Indicationes curativæ.

Art. 802. Indicationes curativæ ſunt tantùm duæ, viz. *aquæ evacuatio* & ſanguinei roboris *inſtauratio*. Magni intereſt, an æger facilè vel difficulter purgetur. *Cathartica fortiora*, & quæ celeriter operantur, mitioribus & ſegnioribus ſunt præferenda, & repetenda ſunt, quoties ægri vires ferre queant. Duo ſunt medicamenta palmaria, nempè *elaterium*, & infuſio *croci metallorum*. Quinam ſint meatus iſti, per quos aquæ ex abdominis cavitate in inteſtina deducuntur, incertum eſt; experientia verò conſtat a dicto emetico ſurſum ac deorſum potenter evacuari, & quaſi ruptis repagulis pleno alveo effundi. Eſt etiam aliud medicamentum, quod hunc morbum expugnat, vomitionem ac catharſin ciens pariter ac crocus metallorum; viz. ♃. *Cort. interior. ſambuc.* miij. coq. in aq. & lact. ana ℔j. ad dimid. colaturæ capiat ægrotus dimidiam veſperi & reliquam manè, repetatque quotidie, donec convaleſcat.

Sanguis ac viſcera corroboranda ſunt

Art. 803. Fatendum eſt tamen quòd in quibuſdam caſibus *emetica* & *cathartica* malum non tollant, ſed potiùs augeant; rebus itaque ſic ſe habentibus totus curationis cardo in ſanguine ac viſceribus

ſceribus omni ope *corroborandis firmandiſque* omnino vertitur; ad hoc autem magnopere conducunt *aeris mutatio* atque *exercitium*. Ii quorum craſes ſunt debiliores, quàm ut purgantibus ferendis pares ſint, *diureticis* evacuandi ſunt; illa optima ſunt, quæ e ſalibus *lixivialibus* fiunt, nec quicquam refert e quorum vegetabilium genere eineres petantur: ſequente infuſione uti ſoleo; ♃. *Ciner. geniſt.* ℔j. *fol. abſynth.* mj. vel ij. *vin. Rhenan.* ℔iv. infunde frigidè; doſ. ℥iv. manè hor. 4ta. pomerid. & ſerò. Diuretica uſurpanda

Art. 804. Aquis his modis eductis ad *corroborantia* deveniendum eſt; in hunc finem ægrotus bibat vinum & liquores generoſiores, item capiat *invigorantia*, *ſtomachica* & *amara*; primum locum obtinet *chalybs*, *allium* quoque multum confert. Semper recordandum eſt, quum ſanguinis corroborationi navatur opera, quòd tota res in eo ſolùm cardine vertatur, & æger nullo modo expurgandus ſit. Morbus ad ſupremum gradum provectus artis ſubſidia ſpernit. Stomachica & amara.

Ettmulleri ſententia.

Art. 805. Hydrops *primarius* per ſe incipiens plerumque vitio læſæ in primis viis digeſtionis ortum debet; *ſecundarius* ex variis cauſis oriri poteſt, ut hæmorrhagia, febre intermittente, &c. Hydrops ſuperveniens morbis chronicis, & ætate graveſcentibus rariùs curatur. Sudor in *aſcite* plus nocet quàm prodeſt; evacuationes per alvum & urinam ſunt magis proficuæ. In initio Hydrops tanquam *cachexia* curatur. Rectè dicit *Lindanus* qui vult curare Hydropem, rarò debet purgare, dare tamen tunc debet ea quæ certò ac vehementer purgant, ſed rarò; intermedio tempore appropriatis & aperientibus, ac maſſæ ſanguineæ vitia ex cruditatibus orta, ac reliquorum humorum Methodus medendi.

corrigentibus, & in naturalem craſin reducentibus, debet inſiſtere. Inſtituantur purgationes decreſcente luna. " Qui cachexia laborant inveterata (inquit *Dolæus*) & qui ſunt quaſi eviſcerati, iis non conducunt *cathartica* nec *diaphoretica*, aut alia ulla remediorum genera aquis exhauriendis accommodata, ſed ſolis *corroborantibus* utendum. Hujuſmodi itaque in caſibus ſerò nimis accerſito medico aliud nil quicquam reſtat faciendum, niſi ut prudenter præmiſſo permagni illius, in quo ægroti verſantur, diſcriminis prognoſtico, experimentum faciat, quantum auxilii ſit ſperandum ex uſu *cardiacorum martialium*. Et ſi ſcorbuti labes ſimul adſit, cum *antiſcorbuticis* commixtis res peragenda eſt.

Diuretica & purgantia.

Art. 806. In Hydrope curando *diuretica* ſunt omnium optima, ſed ſemper præmitti debent univerſalia *attenuantia*, *aperientia* & *laxantia*, aliàs non tuto ad *diuretica* acceditur. *Purgantia* ſunt *cort. ſambuci*, *ebuli*, *rad. irid. reſin. jalap. gum. gutt.* præ omnibus *elaterium* teſte etiam *Lindano*, denique *colocynthis*; inter mineralia, *pilul. lunares*, *mercurialia*, &c. cæterùm his purgantibus ſemper interponenda ſunt *ſtomachica*, inter quæ eminet *abſynthium*, *marrhubium*, &c. proximo loco *diuretica* in uſum revocanda ſunt, *radix allii* multùm laudatur (in quibuſdam verò intolerabilem capitis dolorem excitat) item *bacc. juniperi*; ſed præ reliquis omnibus ſuccus *herbæ kali* ad ℥ß. bis in die in hauſtul. vin. tribus tantùm diebus ſingulis ſeptimanis uſurpetur, aliàs nimis urinam pellit; item eodem modo cineres *buſonum* ad ℈j. vel ultra. " Hoc remedio *Romæ* ſanatus fuit Hydropicus diu decumbens, cui ejus uxor, ſumptuum pertæſa, de eo dederat, veneno tollere cogitans, unde copioſum reddidit lotium, iterumque dato pulvere, ut mortem præcipita-

„ ret; ſed multò uberiùs reddita præter ſpem ſa-
„ natus eſt vir ejus, ut habetur in lib. Vvieri de
„ Lamiis. Helleborus niger (moriente *Avicen-*
„ *na*) urinam potenter movet. Hujuſce remedii
„ (inquit D. *Freind.* Hiſt. Med. p. 105. vol. 2.)
„ vires frequenter expertus ſum; & in Hydrope;
„ confiteor, effectus plus admirandos, obſervavi,
„ quàm ex alio qualicunque diuretico.

Vvilliſii ſententia.

Art. 807. Aſcites *anaſarcæ* ſuperveniens eſt fa-cilioris curationis, quàm morbus iſte *ſolitarius* propter tumores circa viſcera, vel propter vaſa lymphatica, aut lactea diſrupta eveniens. Si quando in Aſcite, a cathartico exhibito, aqua copioſè cum ἀφοεία per ſedem evacuatur, indeque abdominis intumeſcentia quidpiam minuitur, de curatione non deſperandum erit; ſi verò venter plus intumeſcat, & velut *tympaniticus* evadat, morbi eventum non niſi funeſtum expectare licet. Aſcites.

Art. 808. Fœmina aſcite graviſſima, ac, uti mihi videbatur, deplorata laborans, medicamine ſeq. per vj. dies continuos aſſumpto, multo meliùs ſe habuit, & brevi poſtea integrè convaluit; ♃. *Gum. gutt. Gamb.* gr. xij. *ol. cinnam.* gr. j. *conſerv. roſ. rub. q. ſ. f.* bolus; doſis indies augeatur ad gr. xx. *jalapium* & *elaterium* potentiſſima *hydragoga* habentur. *Diuretica* quoque in hoc morbo conveniunt; & ſi cum *tympanite* complicatur, applicari poteſt *empl. diaſaponis*, & injici enema ex *urina ſani*, &c. infrà deſcript. (829.) Curatio.

Boerhaavii ſententia.

Art. 809. Hydrops in genere producitur ab omni cauſa, quæ valet 1. liquidum ſeroſum ita co- Cauſæ hydropis in genere.

ercere, ut ſtagnare faciat in vaſis, vel 2. ipſa vaſa rumpat ita, ut intra membranulas effundatur, vel 3. vaſa reducentia a cavitatibus ita obſtruat, ut liquida non exhalent, nec reſorbeantur. Cauſæ hæ ſunt variæ, aliquando morbi acuti, tumores ſcirrhoſi alicujus viſceris inſignioris, evacuationes quæcunque nimiæ, præſertim hæmorrhagiæ, &c. Signa ſunt tumores, primò pedum ac crurum, & poſtea abdominis indies creſcentis, hujus extenſi ſonus in *tympanite*, ſi percutiatur, in *aſcite* ſtrepitus fluctuantis aquæ; at in aſcite ab aquis clauſis in ſuis ciſtis, fallit. Adeſt inſuper dyſpnœa, ſitis, gravitas, torpor, alvus dura, urina pauca, febricula lenta, ſudor nullus, macies, vultus livor, &c.

Signa.

Intentiones curativæ.

Art. 810. Ad curationem primò fluor conciliandus eſt lymphæ *cardiacis*, *roborantibus* & *ſtimulantibus*, quæ, ſi ſitis valida non urgeat, petuntur ex *aromaticis*, *ſalinis*, *oleoſis*, & *calidis* ſub variis formis, inter quas eminet *vinum medicatum* & *infuſum noſtrum*. Si verò morbus erit validior, & ſitis vehementer urgeat, adhibenda ſunt *cardiaca reficientia*, *acida grata*, & leniter *aromatica*, videantur remedia. (In hoc caſu *tartarus vitriolatus* eſt proficuus, item *aquæ Spadanæ*, *Tunbrigenſes*, &c. cum vin. Rhenan.) Secundò liquidi nimia tenacitas (ſi adſit) tollenda eſt *ſalibus alcalinis*, *volatilibus* & *fixis*, item remediis *mercurialibus*, *antimoniatis*, & e *cupro* præparatis. Tertiò aquæ in cavitates congeſtæ educuntur, interdum *Paracenteſi*, de qua operatione vid. locum, *emiſſariis* arte factis, *cauſticis*, *lanceolis*, &c. (ſed huic praxi adverſatur *aphoriſmus Hippocratis*; Hydropicis ulcera in corpore orta non facilè ſanantur.) *Diureticis*, *vomitoriis*, quæ mirabiliter in hoc morbo proſunt; *catharticis*; *diſſipatione*, *calore foci*, *hypocauſti*, *furni*, *arenæ*, *ſolis*, *ſalis*, *fimi*, &c. tum maximè pertinaci abſtinentia a potu, victu panis biſcocti cum pauco ſale ex

le ex pauxillo vini oleoſi. Labes viſcerum debilitatorum emendatur *chalybeatis* & *roborantibus*, *victu ſicco*, *vino veteri meraco*, & *exercitio*. Egregium eſt vinum chalybeatum, ſtomachicum noſtrum. ℞. *Limatur. chalyb. cort. Peruv. craſsè pulv. ana* ℥ij. *rad. rhei pulv.* ʒß. *vin. hoccomorenſ.* ℔ij. *infunde frigidè*; *doſ.* ℥ij. *vel* iij. *ter in die*.

Mayerni ſententia.

Art. 811. *Mercurius dulcis* cæteris intactis quaſvis cauſas morbificas aggreditur, & ſi ſuperari poſſint, proſternit; ſed dandus eſt iſte athleta in debita doſi: ſcio aliquando huic ſuccedere *ptyaliſmum*, qui præcavebitur addito *cathartico* ſatis activo; ſed ſi nihilominus moveatur ſputum, nihil eſt periculi, imò *ſalivatio* in Hydrope, quamvis ſemper ſit moleſta, attamen ſæpiſſimè eſt ſalutaris. Nihil majus dat Hydropicis levamen, quàm larga *urinarum profuſio*, idque cum minima virium dejectione. Sales omnes ſunt diuretici, verùm *nitrum* omnibus præfero, quod ſitim, intolerabile in hoc morbo flagellum, extinguit, & calorem præternaturalem viſceribus in hac muria merſis impreſſum egregiè temperat. *Ova formicarum* in lacte ebutyrato cocta copiosè urinam movent. ℞. *Ovor. formicar. coch.* j. coq. in lacte ebutyrato, exprime & dulcora pauco ſaccar. detur manè ſuperambulando hor. 4. ante prandium per octiduum. Mulier Hydropica, cui hæc *ova* præſcripſi, mirè commendavit, dixitque moviſſe ingentem flatuum copiam, & prolixos crepitus magno cum levamine; dixit etiam frequens primò ortum meiendi deſiderium, tandem ſe fudiſſe copioſas urinas, ita ut una vice totam repleverit matulam ſæpius.

Laus mercurii dulcis

Nitri.

Ovorum formicarum.

Liſteri ſententia.

Abſtinentia a potu. *Art.* 812. Quædam Hydropica ab omni potione ex toto abſtinuit per menſem; ad ſitim autem fallendam ſic fecit, tenuem ac parvam particulam panis toſti cum *ſpiritu vini* intincti ſuper linguam detinuit ad ſalivam potenter movendam, & convaluit.

Abſtinentia a potu. *Art.* 813. " Pharmacopola quidam, habitus o-
„ beſioris, vir equidem haud mediocris ingenii,
„ neque inhoneſtæ exiſtimationis, in Hydropem
„ incidebat; valde intumuerunt crura, & venter
„ quoque turgeſcere incepit. Hic ex lectione *præ-*
„ *cedentis ſectionis* animum obfirmavit, & ſecum
„ decrevit ab omni potu per 30. dies abſtinere,
„ & abſtinuit; unde a morbo graviſſimo libera-
„ tus eſt. Idem vir probus (ut nuper aliquis
„ mihi retulit) in eundem morbum lapſus *eidem*
„ *experimento* ſpem omnem ſanitatis recuperandæ
„ iterum crediturus eſt. Huic affinis eſt Hiſtoria
„ *Samuelis Ongly Equitis aurati opulentiſſimi*,
„ civibus Londinenſibus, dum vixit, ſatis noti.
„ Hic, cum ſeptuagenarius eſſet, in Hydropem
„ incidit deploratiſſimum, medicis celeberrimis
„ (quibus fretus) prorſus incurabilem. In hoc
„ rerum ſtatu animo ſecum ſtatuit *ſe a potulen-*
„ *tis quibuſcunque ex toto abſtinere*: ſitim vix
„ tolerabilem forti animo aliquot menſes ſuſti-
„ nuit, ac convaluit; & vixit ſex vel ſeptem
„ annos ab iſto morbo immunis, & non niſi
„ biennium circiter abhinc, dum hæc ſcribo mor-
„ tuus eſt. Atque hic reticere nequeo (*utcunque*
„ *me forſitan ludibrio ſibi quis habuerit*) expe-
„ rimentum, paucis credo adhuc notum, curandi
„ intumeſcentiam crurum equorum mediante ni-
„ mirum *potus eorum decurtatione*. Hic morbus
„ Hippiatris vulgò *The Greaſe* appellatur, equi
„ hoc

„ hoc malo affecti decumbere omnino reſpuunt, „ unde intumeſcentia valde augetur, & inſuperabilis quandoque evadit. Methodus medendi „ breviter ſic ſe habet. Qui curam equi attendit, „ *duas tantum aquæ libras* ad potandum equo „ præbere ſolet, manè & veſperi, ad dies 6. vel „ 8. quo tempore curatio efficitur; crura detument, & equus ad dormiendum procumbit, „ &c.

Art. 814. Quod ptarmica faciunt in naribus, idem *elaterium* aut *euphorbium* in inteſtinis efficere videtur, pituitam vehementer movendo. Illud notandum eſt, *elaterium* (quæ iſtius medicamenti ſumma eſt commendatio) dejectiones movere, *authore Dioſcoride*, citra ſtomachi injuriam, exhiberi poteſt ad gr. x. ℞. *Elater.* gr. x. *ſal. gemm:* ℈j. *miv. cydon. q. ſ. f. bolus.* In caſu ancipiti & moribundo ex dyſuria plurium dierum, aliis medicis dimiſſis, ſic hominem reſtitui; ℞. *Succ. limon. recenter expreſſ.* ℥vj. *cochlear. hortenſ.* ʒiv. *hepatic. plantag. ſyr. violar. ana* ℥ij. *m.* hujus ℥iv. omni trihorio ſiccavit, poſtridie urinam copioſè reddidit, & poſtea modicis *hydragogis* detumuit venter & convaluit. Hydrope ſiccato *aq. abſynthii ſtillat.* in qua *rhabarbarum* maceratum eſt, eſt uſus eximii ad confirmanda viſcera. (Virtutes *elaterii* per totam exercitationem ſummopere extollit author, & reverà laudem omnem exſuperat.) “ Hoc remedium equidem ſucceſſu vix credibili aliquoties exhibui. Anno proximè elapſo, verno tempore, ſeni aſthmaticæ, diuturnitate morbi contritæ, cui pedes crura & femora valde intumebant, quod moribundis ferè ſemper evenire ſolet, elaterii doſin unam & alteram atque tertiam, interpoſitis debitis intervallis, effectu planè admirando propinavi. Prima vice humoris „ feroſi per ſedem evacuata ſunt duodecim pondo, „ ſecunda purgatione decem, & tertia demum

Laus elaterii.

„ vice ſolummodo duo vel tria. Atque ita a tu-
„ moribus Hydropicis omnino liberata eſt, & va-
„ letudine mediocri vixit uſque ad initium hye-
„ mis, cum, ingraveſcente aſthmate, colica vel
„ iliaca paſſione correpta eſt, ex qua, poſtquam
„ ultra hominis ætatem vixiſſet, tandem naturæ
„ ſatis fecit.

HYDROPS VESICALIS.

Hydrops Veſicalis. *Art.* 815. Hydrops abdominis Veſicalis eſt *aſcitis quædam ſpecies*, in qua quidem incluſa aqua tumorem abdominis facit, non verò in ejus cavo fluctuans, ſed in veſiculis ſive hydatidibus innumeris variæ magnitudinis contenta; quæ hydatides nihil aliud ſunt, quam portiones vaſorum lymphaticorum alicujus viſceris, in quibus motus lymphæ eſt impeditus; unde ſpatiola inter valvulas, liquore prædicto diſtenta, in figuras oblongo-ſphæroidales efformantur, & totam cavitatem adimplent; ita ut poſt abdominis apertionem quandoque nihil aut parum aquæ extravaſatæ effluxerit. Hic morbus in brutis animantibus frequentiùs occurrit, præcipuè in ovibus. In corporibus humanis exempla proſtant apud *Sennertum*, *Tulpium*, *Bartolinum*, &c. Valde curioſum eſt illud in Collectaneis Gallicanis Acad. Scien. *Memoir.* p. 215. anno 1722.

Hiſtoria. *Art.* 816. Sexennium abhinc hiſtoriam mihi communicavit D. *Richardus Blinch pharmacopola Bidifordenſis* juvenis cujuſdam nautici, qui ex febre ardente, in qua permagnam frigidæ copiam potaſſet, in ingentem abdominis intumeſcentiam incidebat. Applicata erant emplaſtra, & cataplaſmata, ex quibus parum utilitatis: demum loco prominenti ad latus ſiniſtrum umbilici cauſtico impoſito apertum eſt foramen, ex quo *hydatides quamplurimæ prodierunt*, aliæ ova gallinæ æquantes, nonnullæ grandiores, plurimæ minores, omnes

mnes numero ad minimum octoginta. Homo convaluit, & adhuc vivit ab omni morbo immunis.

In Tranſactionibus Philoſophicis N. 370. extat hiſtoria cujuſdam hominis hujuſmodi Hydrope laborantis, e cujus abdomine facta paracenteſi exivit ingens hydatidum copia, figura & magnitudine diverſarum N. ſeptem vel octo millium; una cum his etiam evacuata erat magna quantitas materiæ gelatinoſæ, coloris griſei & lutei, albumine ovorum aliquanto ſpiſſioris. Vid. locum. Alia.

HYDROPS PERITONÆI.

Art. 817. Hydrops Peritonæi eſt collectio aquæ inter abdominis muſculos & Peritonæum, maximè inter hoc & tendines muſculorum tranſverſalium, unde ex errore quidam authores, anatomiæ ignari, hunc morbum *Hydropem duplicaturæ peritonæi* falsò nominarunt. Humor abdominis aliorſum æquabilis circa umbilicum minùs prominet, ob ſtrictam ibidem tendinum muſcularium peritonæo adhæſionem; atque hoc *propriam morbi hujuſce diagnoſin* conſtituit. Aqua ſive lympha eò loci comprehenſa, ibidemque moram ducens, carnem muſcularem corrumpit, & hinc ulcus ſordidiſſimum internum progreſſu temporis procreatur. Hic Hydrops *tempeſtiva paracenteſi* forſan ſanari poteſt. D. *Cheſelden* verò aliter ſentire videtur, Anat. p. 126. Hydrops Peritonæi.

Art. 818. Operatio Paracenteſeos cum hiſtoria ipſius medicinæ eſt coætanea, ab *Hippocrate* memorata, & ab *Albucaſi* æquè accuratè deſcripta ac in noſtra ætate. Experientia recentiori docemur aquas una vice ad ſiccitatem tutò depromi poſſe, quod praxi in noſtris noſocomiis & Lutetiæ Pariſiorum confirmatur. Paracenteſis.

Art. 819. Memorabilis eſt hiſtoria apud D. *Cheſelden*

ſelden Anat. p. 187. &c. cujuſdam aſcite laborantis, qui novies vigeſieſque in uno anno paracenteſin ſubivit, & deprompti fuerunt pluſquam ſeptuaginta aquarum congii. Tribus ultimis ſeptimanis ante obitum *rheumatiſmo* laborabat, & frequenti *narium hæmorrhagia*, quæ immediatæ rationes vel cauſæ mortis ejus videbantur; aperto cadavere jecur repertum eſt ſanum.

Art. 820. Operatio paracenteſeos non molienda eſt in corporibus valde macilentis, vel ſenio vel tabe confectis, nec [niſi in Hydrope ſubito exorto] in ægris, qui non reſpirandi difficultate laborant, & quorum partes nobiliores adhuc ferè ſanæ & integræ ſunt. De operatione, & ejuſdem difficultatibus, vide *Barbette* & alios ſcriptores chirurgicos.

Farrago ſententiarum.

Tuſſis in Hydrope. *Art.* 821. Qui ex morboſo jecore oritur hydrops, vehementiſſimam, ſed inanem tuſſim conjunctam habet, quæ in aliis hydropum ſpeciebus vix aut raro apparet. *Baglivius*.

Prognoſtic. varia ex Hipp. *Art.* 822. Hydrops (inquit *Hippocrat. in Coac.*) qui medicinæ concedit & revenit, deſperatus eſt. Hydrops omnis [inquit idem] qui ex acutis morbis oritur, malus & lethalis. Hydrope detentus (addit) curari poteſt, ſi robuſtis ſit viſceribus, ſi bene concoquat & ſpiret, ſine dolore ſit, & extrema colliqueſacta non habeat. Omnes ferè Hydropici circa plenilunium moriuntur. *Tycho Brayhe*. " Diarrhœa in Hydrope, quæ non juvat, eſt „ peſſima; pravam enim in viſceribus diatheſin „ oſtendit.

Cor magnum. *Art.* 823. In Hydropicorum cadaveribus [inquit *Cheſelden*] ſemper obſervavi cor ſolito majus, fibraſque ejuſdem valde laxatas, & vaſa ſanguifera plurimum diſtenta, & præterea concretiones po-

nes polypoſas, interdum in ambobus auriculis & ventriculis, ſed frequentiùs in dextris.

Art. 824. Stomacho & viſceribus rite emundatis *infuſum theæ viridis* in vino Rhenano evadit medicamentum laudabile, non modò diureticum & ſtomachicum, ſed etiam ſanguinem exagitans, & ejus motum adaugens. *Vvainevvright*. Ex vegetabilium claſſe [inquit *Dolæus*] pro arcano in hoc morbo revelo ſuccum *brioniæ* ſequenti modo collectum; luna creſcente, tempore imprimis verno, radicem *brioniæ* terræ adhuc commiſſam excava, & ſemper iterum impone operculum ex ſuperioris radicis parte abſciſſa paratum, & ſingulis mane invenies coch. ij. vel iij. iſtius ſucci, quem exhibe ſingulis matutinis horis Hydropico a coch. j. ad ij. vel iij. quo ſolo vili medicamine plures, Deo adiuvante, curavi. Deploratiſſimum Hydropicum curatum vidit Dr. *Beeſton* medicus *Bathonienſis* celebris, nuper defunctus, ut mihi retulit, per radicem brioniæ circumforaneo quodam exhibente, cùm ex aliis remediis quotcunque a peritis medicis exhibitis nullum juvamen acceperat. Sequens infuſum diureticum fuit præſcriptum celeberrimi Lovveri & in ſua praxi frequenter uſurpatum: ♃. *Rad. lapathi acut.* ℥ij. *taraxac.* ℥j. *flor. ſambuc.* mj. *ſummit. abiet. ſol. cochlear. becabung. naſturt. aquat. ana* mß. *raphan. ſylv.* ʒij. *ſem. ſinap.* ʒj. *infund. in vin. alb.* ℔ij. *clausè & calidè per hor.* 4. *coletur pro uſu, doſ. coch.* iv. *vel* v. *bis vel ter in die*.

Infuſum theæ.

Succus rad. brioniæ.

Art. 825. Inter remedia reliqua melioris notæ recenſentur *pil. hydropicæ* Bontii: ♃. *Aloes opt.* ℥iiß. *gum. gut. gam.* ʒiß. *diagrid.* ʒj. *gum. ammoniac.* ʒiß. *tart. vitriolat.* ʒß. *ſyr. roſ. ſolut. q. ſ. f. maſſa pil. doſ. a* ℈ß. *ad* ℈j. *Electuar. hydragogum* Sylvii. ♃. *Bacc. junip. in aq. coct. expreſſ. & ad pulpæ conſiſtentiam redact. pulp. tamarind. ana* ℥iv. *rad. jalap.* ℥iß. *ſcammon. elect.* ℥j. *cinnam. acut. ſem. fœnic. dulc. ana* ʒij. *ſacchar.*

Remedia varia.

ſacchar. clarific. ℥x. *m. f. electuarium*; *doſis in adultis a* ʒiij. *ad* ℥ß. *Potio hydragoga* Liſteri; ♃. *decoct. ſennæ Gereon.* ℥iij. *ſyr. e ſpin. cervin.* ℥ ß. *ſucc. limon.* ℥ß. *elater. gr.* iv. *m. f. potio Tinctura allii vino abſynth. extract. tinctura cochlear. compoſ cataplaſma Hydropicum pil. hydragogæ*, *cereviſia Hydropic. cereviſia purgans hydrop. hauſtus hydragogus*, *lixivium de calce*, *vinum Hydropicum*. *Sapo Caſtilienſis*, *expreſſ. diuretic.*

TYMPANITES.

Boerhaavii ſententia.

Tympanites. *Art.* 826. Tympanites iiſdem mediis, & eadem methodo, tollitur, ac *anaſarca* & *aſcites*, ſi ortum duxit a rarefacto vapore humoris extravaſati, & putrefacti; tum enim, cauſa ablata, tollitur: Si verò ortum duxit ex aere per membranas inteſtinorum putrefactorum perforatas in cava delapſo, retroire non potente, ſed calore corporis rareſcente, tum cuncta citò putrefiunt aere juvante, malumque ex poſita cauſa eſt ferè ſemper inſanabile: unde *hydrops ſiccus humido* longe magis immedicabilis habetur; *punctura* ſæpe ſolatio, rarò ſanationi, ſuffecit; *faſciæ* poſt puncturam locum habent.

Vvilliſii ſententia.

Quomodo generatur. *Art.* 827. De hujus morbi *ætiologia* præ reliquis audiendus eſt *Vvilliſius*. *Tympanites* eſt tumor ventris; ſed quæ ſit materies morbifica tumorem iſtum inducens, quomodo in ventre aut progignatur, aut aliunde illuc adveniat, planè neſcitur. In *aſcitem* degenerare ſolet. Non a flatibus

tibus intra vel extra inteſtinorum cavitates concluſis excitatur, verùm exoritur (quantum conjectura aſſequi poſſumus) quatenus in imo ventre ſpiritus animales ad viſcera membranacea ſpectantes, ab incongruo quodam in ἀταξίας adacti, fibras ubique nerveas tumultuariè irruunt inflantque, nec ſtatim denuò ab iis recedunt: hinc peritonæum extumeſcit, inteſtina ampliata & diſtenta velut inflantur, meſenterium, aliaque viſcera membranacea ſpiritu impetuoſe turgida, velut in molem attolluntur; porrò dum hæc fiunt, ut vacuitates a viſcerum concavorum extumeſcentiis factæ impleantur, humoris ſtatim cujuſvis intus contenti portio in vapores rareſacta, illicò in flatus ſpatia iſthæc inania oberrantes cedit.

Art. 828. Spiritus animales potiùs quam flatus ejuſmodi ventris intumeſcentias ſaltem breves & tranſitorias, quales in paroxyſmis colicis & hyſtericis contingunt, excitant: atque hinc evenit, quòd, qui affectibus *hypochondriacis*, *colicis* aliiſque imi ventris *ſpaſmodicis* diu obnoxii fuerunt, demum *tympanitici* fiant. **Quinam huic morbo ſunt obnoxii.**

Art. 829. Hic affectus raro per ſe interficit, quin longo tempore protractus, quo demum certiùs jugulet, ſibimet *aſcitem* lethi prænunciam adſciſcit. A *catharticis*, præſertim fortioribus ferè ſemper exacerbatur hic morbus, ſaltem non alleviatur. *Enemata* crebrò injecta eximii ſunt uſus, & hoc præ cæteris; ℞. *Urin. ſani* ℔j. *ſal prunel.* ʒj. *tereb. Venet. cum vitel. ovi ſolut.* ℥iß. *m. f.* enema. Applicetur *empl. de ſapon.* toti abdomini. Ad ſitim intolerabilem in hoc morbo; ℞. *Conſerv. lujul. per cetaceum traject.* ℥iij. *pulp. tamarind.* ℥ij. *ſal. prunel.* ʒj. *ſyr. e ſucc. lujul. q. ſ. f.* Eclegma molle, de quo ſæpius lambat æger. **Curatio.**

Art. 830. "Tympanites eſt flatuoſa abdominis „ moles, rugitu ſtrepens, dumque percutitur, in„ ſtar *tympani* reſonans, Vix differt ab *aſcite*; ra- **Vix differt ab aſcite.**

rò enim

Remedium empiricum.

„ rò enim flatus abſque aqua reperiuntur, niſi „ in ipſis morbi primordiis. Experientia didici „ hoc malum tractari debuiſſe remediis *antihyſte-* „ *ricis*, *antiſcorbuticis*, & *corroborantibus*, priuſ- „ quam in aſcitem demigraverit: Sequens eſt re- „ medium *empiricum* valde decantatum; ♃. *Succ.* „ *folior. porri & ſambuci ana p. æ.* analyticè mi- „ ſceantur; capiat æger coch. iij. vel iv. bis vel „ ter in die; hoc valet aliquando in extremis „ poſt alia omnia incaſſum tentata. *Antihyſteri-* „ *ca*, *chalibeata*; *empl. de cicuta cum ammonia-* „ *co*, *fotus ad tympaniten*; &c. ſunt valde pro- „ ficua.

M. LITTRE.

Eſſentia morbi tandem detegitur.

Art. 831. Scriptoribus de Tympanite inter ſe minus convenit, quippe qui neque cauſam morbi neque ſedem deſignarunt. Ex cadaverum Tympanite mortuorum ſectionibus patet ventriculum & inteſtina, præ reliquis craſſa, mirum in modum diſtendi, ac ingenti mole vix ſanè credibili ampliari. Frequenter [*ſouvent*] obſervavi *cæcum & colon femur humanum craſſitie æquantia*, reliquorum viſcerum in abdomine contentorum dimenſionem ultra naturalem nuſquam inveni. In recentibus Tympaniticis humiditatem tantùm aliqualem in abdominis cavo reperi, & in inveteratis non niſi duas vel tres libras aquæ; quantitas adeo exigua neutiquam pro morbi cauſa haberi poteſt: ideoque *inflationi ventriculi & inteſtinorum* monſtroſa iſta ventris moles ſoli debetur. Ventriculus & inteſtina quaſi muſculus cavatus ſpectari poſſunt, cui aer incluſus eſt antagoniſta. Parietes inteſtinorum & aer internus ſunt tanquam duo ἔλαςρα ſe mutuo indeſinenter impellentia. Quamdiu hæ duæ poteſtates æquipollent; ventriculus & inteſtina alternatim ſe contrahunt & dilatant ſalva dimenſione na-

turali

turali, ſuntque officiis ſuis obeundis paria, manente ſcilicet æquilibrio: ſi autem laterum ventriculi & inteſtinorum ſyſtole vim elaſticam aeris incluſi ſuperat, fiſtula inteſtinalis ſupra modum coarctabitur: e contrà ſi quando fibrarum inteſtinalium vires elaſticæ quoque modo imminuantur; aer incluſus canalem plus juſto dilatat, & quo debilior eſt inteſtinorum elaſticitas, eo major evadit eorum capacitas, *unde Tympanites ortum ducit*; qui affectus ut plurimum eſt incurabilis ob amiſſam aut valde diminutam iſtorum viſcerum elaſticitatem; fibræ nimis laxatæ ſeſe contrahere rurſus nequeunt, aut ſaltem admodum debiliter: & proinde ventriculus & inteſtina non niſi imperfecta admodum officia ſua peragunt, in quantum præcipua earundem energia & operatio a contractione, dilatatione, & motu periſtaltico magnopere pendent. *Memoir. de l' Acad.* Vol. 17. p. 314.

HYDROCEPHALUS.

Schenckii ſententia.

Art. 832. Hydrocephalus eſt morbus adultis rarò accidens, infantes verò ſunt magis obnoxii, & frequenter fit a violenta obſtetricatione. Eſt *tumor capitis aquoſus*; colligitur autem humor vel inter cutem & cranium, aut inter cranium & cerebri membranas; *Aetius* addit inter membranas & cerebrum; [*Boerhaave* addit inter cerebri plicas, & in cavitatibus;] ſed hæ poſteriores ſpecies ſunt incurabiles; externa & evidens cauſa eſt plaga aut contuſio in puerperio. (Ex tumore intus ſub cranio neminem convaluiſſe vidi; ſed ab externo tumore facilè ſaneſcunt.) " Caput in „ tantam molem turgeſcit, ut quandoque *inte*„ *grum corpus* præponderet. Inſignis hiſtoria ha„ betur in Tranſac. Philoſ. p. 407. Infantis biennis Hydrocephalus.

„ hoc

„ hoc malo mortui., e cujus capite ſectione pa- „ tefacto exivere *aquarum decem pondo :* humor „ erat tenuis, pallidus, & inſipidus, in interſti- „ tiis meningum & cerebri ventriculis recondi- „ tus; de reliquis circumſtantiis vid. locum.

Methodus medendi. *Art.* 833. Oppugnandus eſt hic affectus primo *reſolventibus ;* ſed ſi id fieri nequeat, facienda eſt *inciſio* vitato temporum muſculo, & humor exprimendus eſt, (*Ambr. Paræus*) ♃. *Ol. cham.* ℥iv. *ſulph.* ℥j. m. f. ſ. a. ungt. in hoc affectu magnarum virium. " Hydrocephalus ſecundum *Boerhaave* le- „ vi *inuſtione*, *terebratione*, *punctura*, prudenter, „ lentè, adhibitis, ſimulque *hydragogis* & *robo-* „ *rantibus* internis curatur : vel externis *diſcu-* „ *tientibus* diſſipatur excepta iſta ſpecie incurabi- „ li, quæ in cerebri cavitatibus formatur.

Remedia varia. *Art.* 834. " Inter cætera ad hunc morbum op- „ pugnandum *pſycrolouſiam* emolumento fuiſſe „ animadverti. Inter evacuantia & corroboran- „ tia eadem ſunt ac *in aſcite*. Pro uſu externo „ lixivium calcis vivæ egregium admodum eſt „ in diſcutiendo Hydrocepalo *teſte Aquapenden-* „ *te*, & linimentum ſequens a *Foreſto* commen- „ datur; ♃. *Ol. cham.* ℥iv. *flor. ſulph.* ℥j. *digere ſ.* „ *a.* Hydrocephali curatio (inquit *Barbette*) o- „ mni tempore experientiſſimis medicis inſignem „ creavit moleſtiam. Purgantia, ſudorifera vel „ diuretica rarò aliquid conferunt : cauteria, „ veſicatoria, fonticuli, ſetacea, immò plerum- „ que ad inciſionem vel uſtionem impellimur, „ quæ tamen media quoſdam in vita conſerva- „ runt.

M. PETIT.

Accurata morbi deſcriptio. *Art.* 835. Hydrocephalus eſt tumor capitis aquoſus adultis rarò accidens, infantes verò in primis annis a nativitate, immò interdum ante nativita-

tivitatem occupat; & caput infantuli ex utero nondum educti tam grande exiſtit, ut *puncturam vel ſectionem capitis* facere ad partum facilitandum chirurgo incumbat. Aqua ſecundum authores colligitur, vel externè inter cutem & cranium, vel internè 1. inter cranium & duram matrem: 2. inter duram & piam matrem, 3. in ventriculis ipſius cerebri; atque hanc ultimam ſpeciem ſolam in praxi vel in cadaverum ſectionibus unquam obſervare potui; credo itaque reliquas rariſſimè occurrere. Hoc morbo affecti ſunt languidi, triſtes, & pallidi, oculi illorum luridi & prominentes pupillis dilatatis; oſſa cranii tenuia & mollia evadunt, & figuras irregulares induunt, naſus depreſſus, frons valde elatus, capitis magnitudo planè monſtroſa, & gravitatis non ſuſtentandæ, non rarò crepat & diſrumpitur, & mors non multo poſt inſequitur. In cadaverum ſectionibus notavi duram meningem plus ſolito cranio adhærentem, craſin cranii valde prolatam, & quaſi ubique confractam, oſſium margines membranis è longinquo connexos, cerebrum minimè corruptum, ventriculos cerebri adeo in immenſum diſtentos, ut ſubſtantia ejus corticalis & medullaris extrorſum detruſa digiti vix duas lineas craſſitie æquabat, & multis in locis a protruſione aquarum penitùs diviſa aquis uſque ad meninges pertingentibus, vaſa ſanguifera prolongata & craſſa, in pluribus *glandulam pituitariam ſchirrhoſam*, quod inter cauſas hujus morbi locum habere videtur. Paracenteſin quod attinet, tam diu procraſtinari ſolet, ut vix ullum iſta operatione ſervatum vidi; intra 4. vel 5. horas plerumque moriuntur, ſi una vice aquas ad ſiccitatem depromant; ſin verò tardiùs progrediantur, non ultra quadraginta horas ſupervivere ſolent.

HYDROPS PECTORIS.

Sponii ſententia.

Hydropis pectoris ſigna diagnoſtica.

Art. 836. Si Hydrops in pulmone accidat, juxta *Hippocratem*, febris & tuſſis vexant, æger conſertim reſpirat, pedes intumeſcunt, ungues incurvantur, & velut empycus afficitur; ſed remiſſius & diutius. Hæc ſigna diagnoſtica Hydropis pectoris apprimè ſunt ſcitu neceſſaria; eſt enim morbus ſatis frequens, nec tamen ſatis cognitus; ſed qui iſta ad unguem tenebit, hunc morbum ab aliis facilè diſtinguet. Plurima habet cum *empyemate* ſigna communia; ea tamen ſymptomata ſunt remiſſiora, quia ſerum ſive aqua minus impedimenti in pulmonum *bronchiis* & pectore afferunt quam pus ipſum; at diutius durat affectus, quia ſero non ita corrumpitur aut opprimitur pulmo, ac purulenta ibidem collecta materia. *Sponii Aph.* p. 145. &c.

Ettmulleri ſententia.

Symptomata.

Art. 837. In Hydrope pectoris præter pectoris tumorem & ſenſum fluctuationis, adeſt tuſſis ſicca, difficilis reſpiratio, orthopnœa, palpitatio cordis, febricula. Ex ruptis vaſis lymphaticis oritur, & curatur ut aliæ Hydropis ſpecies. De *paracenteſi* vid. locum, *p.* 766.

Vuilliſii ſententia.

Hic affectus in ovibus valde frequẽs.

Art. 838. In Hydrope Pectoris lympha in compagem pulmonarem reſtagnante ſæpenumero accidit veſiculas hydatidas dictas, in extima hujus viſceris ſuperficie excitari, quæ poſtea diſruptæ *aſcitem in thorace* producunt. Hujuſmodi affectio in ovi-

in ovibus, quando ob tempeſtatem humidiorem, & paſcua aquoſa ab Hydrope gregatim intereunt, paſſim cernitur. Morbus dignoſcitur ex aquarum fluctuatione. Author hiſtoriam producit Hydropis Pectoris per *paracenteſin* curati; & aliud affert exemplum cujuſdam juvenis curati per *cathartica* & *diuretica*.

Art. 839. De Hydrope ovarii, Hydrope uterino, & uteri inflatu alibi in morbis mulierum dictum eſt.

ICTERUS.

Inter legendum & ex Obſervatione.

Art. 840. Signa hujus morbi & ſymptomata præcipua ſunt laſſitudines totius corporis, anxietas præcordiorum, difficilis reſpiratio, virium dejectiones, faciei pallor, pulſus debilis & lentus, urinæ tenues, aut craſſæ, coloris flavi ad rubrum vergentis, croceo colore pannum immerſum tingentes, interdum adſunt vomitus bilioſus, dejectiones albæ, pruritus totius corporis, & ariditas & veluti exuſtione ſolis aſpera cutis ſuperficies, flavedo per univerſam cutem, maximè in oculorum albis, quo quidem colore interdum objecta omnia apparent tincta. Icteri ſigna diagnoſtica.

Sydenhami ſententia.

Art. 841. Icterus interdum eſt proles *colicæ*. In tali caſu ſolo *rhabarbaro* purgandum eſt & morbus plerumque ſponte ſua ſenſim faceſſit; ſin verò non niſi ægrè diſcedere videatur, convenient ſequens apozema; *♃. Rad. rub. tinctorum curcum. ana* ℥j. *chelidon. maj. cum toto, ſummit. centaur. min. ana* mj. *coq. in p. æ. aq. ſont. & vin. Rhenan. ad* ℔ij. *colatur. add. ſyr. e quinque rad.* ℥ij. *m. f. apozem.* Icterus ex colica. Ejuſdem curatio.

zem. capiat ℔ß. calidè manè & ſerò uſque dum convaluerit.

Curatio in genere. *Art.* 842. At ubi icterus per ſe invadit, colica neutiquam prægreſſa, *cholagoga*, quæ per alvum bilem ſubducunt, ægro ſunt exhibenda, & alia *antiicterica* uſurpanda. His denique morbum non ſubigentibus ad *aquas ferreas*, quales ſunt *Tumbrigenſes*, adeundum, quæ ex ipſo fonte ſunt bibendæ.

Ettmulleri ſententia.

Symptomata. *Art.* 843. Icterus eſt totius corporis *cachexia* flavedinem inducens, ut plurimùm cum cardialgia, hypochondriorum dolore, præcipuè dextri, alvi ſegnitie, laſſitudine, &c. Si flavedo ad viriditatem, vel ad cœrulitatem, vel ad obſcurum livorem inclinet, Icterus niger vocari ſolet; febris interdum conjuncta eſt, interdum abeſt. Triſtitia aliquando inducit Icterum. Icterus *flavus* diuturnior ſemper in *nigrum* degenerat, unde *eſſentialiter* non differunt. Anxietas in præcordiis, dolor præcordiorum compreſſivus, virium dejectiones, lipothymiæ, &c. ante eruptionem Icteri frequentiſſimè occurrunt. Urina ictericorum ſuccuſſa ſpumam flavam oſtendit, & linteum tingit colore croceo, ſed non ſemper, ſedimentum croceum dimittit; fæces alvinæ ſunt plerumque albicantes, vel cineritii coloris, & hoc poſtremum ut plurimum eſt ſignum *calculi in veſica fellea*. Urina craſſa turbida & nigerrima eſt ſignum ſolutionis morbi. Quo magis flavus exiſtit Icterus, eo facilior eſt curatu, quo verò magis niger, eo difficilior.

Prognoſis. Cum *hydrope* conjunctus rarò curatur. " Si „ ſudor erumpat [inquit *Sylvius*] ... plerum- „ que curatio expectanda erit, ſin verò urinis plus „ deponatur materiæ rubentis & paulo poſt ſub- „ ſidentis, ſegnior erit expectanda."

Art. 844.

Art. 844. Quoad curam *vomitoria*, *martialia*, & hinc *amara*, totam abſolvunt paginam. Præmiſſis univerſalibus uſurpentur *ſtomachica*, *martialia* [*limaturæ crudæ* in Ictero nigro] *rhabarbarum*, *lumbricalia*, *viperina*, *alcalina*, *volatilia*, *amara*, *aquæ acidulæ*, *gum. ammoniacum*. *Venæſectio* & *catharſis* vix locum habent. Specifica ſunt (omnium optimum) *chelidonium majus*, *marrhubium*, *flor. hyperici*, *crocus*, *geniſta*, *abſynthium*, *ſem. cannabis in lacte coctum*, *rad. curcum. rub. tinctor. urinæ potus*, *ſtercora* ferè omnium *avium* & *animalium*, *pediculi*, *lapis in folliculo fellis tauri*. In genere moneo in curando Ictero inſiſtendum eſſe ad tempus medicamentis *antiictericis*, quia morbus eſt chronicus & contumax: & quidem quandiu urina mingitur tenuis & ſplendida, tamdiu illis inſiſtendum, donec ſigna coctionis apparent, uſque dum urina fit craſſa & turbida, & cum ſedimento repleta; his tamen apparentibus ſpes eſt ſalutis. Cura peracta, ad abigendum cutis flavum colorem conveniunt *frictiones* & *balneatio*. Curatio.

Vuilliſii ſententia.

Art. 845. Curatio Icteri inchoanda eſt cum *vomitorio*; ℞. *Fol. aſari* N. 9. *inciſ.* & *contuſ. affund. vin. alb.* ℥iij. exprimatur ſuccus & detur cum regim. Remedium vulgare & *empiricum* apud noſtrates eſt, ut ix *pediculi vivi* ſumantur manè, per 5. vel 6. dies, quo remedio (cum alia minus efficerent) plures ſanatos audivi. *Chalybeata* ut in aliis *cachexiæ* affectibus, ita in hoc juvamen præſtant, atque hinc eſt quod *acidulæ* frequenter poſt omnia proſunt. " Cum apozemate ſequente [in-,, quit *Dolæus*] ſemper initium curationis facere ſo-,, leo; ℞. *Rad. tarax. chelidon. maj. ana* ℥j. *herb. ci-,, chor. fragar. ana* mſſ. *marrhub. alb.* mß. *tartar. alb.* Vomitorium & alia remedia.

„ *fol. ſenn. ana* ℥iij. infund. in vin. alb. & aq. font. „ ana p. æ. coq. ad. ℔ij. cola, &c.

Velſchii ſententia.

Eſt affectus in prægnantibus ſatis frequens.

Art. 846. Mulieres ſæpe geſtationis tempore fiunt *Ictericæ*, præſertim in ultimis menſibus; an quòd bilis tunc temporis viſcoſior evadat, & ita in glandulis hepaticis non ſecernatur; an quòd uterus tumens comprimendo inteſtina in cauſa eſt, quod ductus choledochus nimis compreſſus bilem in inteſtina non tranſmittat: notandum eſt, quòd hic morbus in prægnantibus *poſt partum* ſtatim evaneſcat.

Sampſonii ſententia.

Sapo Caſtellienſis.

Art. 847. *Saponis Caſtellienſis* ʒß. *in hauſtul. vin. alb. ſolut.* valet ad urinas provocandas in Ictero & Hydrope experimento *domus Bedfordienſis*, ubi pro magno ſecreto habetur. *Sylvius* hoc idem medicamentum laudat, ſed in lacte ſolutum ob ſalem fixum & oleoſam ejus ſubſtantiam. Ego quoque in nonnullis *Ictericis* expertus ſum, in his cum fructu, in illis aliter. Ubi acidi humores vel in *Ictericis* vel in *Hydropicis* abundant, credo hoc medicamentum valere, quoniam ab acri ſale fixo temperantur, ſubiguntur, & per vias urinarias expelluntur: & e contra ubi acres humores dominio potiuntur, acre medicamentum nihil valet, metuo, ut noceat.

Farrago ſententiarum.

Dubitatio.

Art. 848. Dubitatur, an Icterus ſemper oriatur ab obſtructione bilis; quoniam neque in ſanguine vel urina ictericorum ulla eſt *amarities*: Icterus etiam generari poteſt ſine hepatis obſtructione, *te-*

ſte

ſte Sylvio, & obſtructiones in hepate non ſemper pariunt Icterum, *authore Ettmullero*. Aliquando oritur ex animalium quorundam morſu; Ictericorum alvus & aperta & fæces flavo colore tinctæ (interdum) conſpiciuntur. *D. Gailard. in Theſi apud Cantabrigienſes*.

Art. 849. Si ſit ſuſpicio *hepatis ſcirrhi*, apprime conveniunt fotus & empl. ſeq. ♃. *Fol. malv. alth. abſynth. flor. melilot. chamæm. ana* mj. *fol. meliſſ. chamæpit. ana* mß. *ſem. fœnugr.* ℥iß. coq. ex aq. ℔v. ſub finem add. vin. alb. ℔ij. &c. cum *pannis laneis* foveatur latus, deinde ſuperimponatur *empl. de cicuta cum ammoniac.* vel *de ranis cum mercurio*. *Pitcarnius in* MS. Si verò jecur durum ſit, i. e. ſcirrhoſum, res eſt deſperata. *Hippocr. Aphor.* Si morbus diu duret, *hydropem* minatur. In hepatis ſcirrho.

Art. 850. *Candidum ex avium fimo* eſt earum urina, ideo confert Ictero, qui morbus *inflatio* eſt: album in *anſerino ſtercore* diligenter abraſum ſiccatumque privatim ad icterum facit. *Liſterus*. Avium ſtercora.

Art. 851. In Ictero pertinaci, medicamentis uſitatis minùs cedente, ex repetitis experientiis omnibus commendo *Æthiopem mineralem tanquàm remedium in hoc affectu potentiſſimum*. Icterus in ultimo ſtadio ſanguinem fundens per ſedem, per urinas, per ipſam cutem, per ſputum, vel ſtillicidium ex naſo, &c. vix unquam curatur.

Art. 852. Inſtar omnium religioſè conſulendus eſt præclariſſimus *Boerhaave*, qui de *Ictero multiplici*, & de *hepatite* egregiè ſcripſit. *p.* 201. Boerhaave.

Art. 853. *Stercus ovinum* in cerevíſia infuſum pro pauperibus eſt laudabile medicamentum. Decoctum *ſem. cannabin. ſapo Venet. flores ſal. armoniaci martiati*; *ens veneris*, &c. ſunt remedia optatiſſima; ut etiam ſequentia, *cerevíſia icterica*, *decoct. berber. decoct. icteric. expreſſio milleped. icteric. hauſt. ſaponac. pil. icteric.* [probatiſſimum medicamentum] *vinum chalybeat.* Remedia varia.

CAPUT IX.

Sive Faſciculus Morborum nonus.

RHEUMATISMUS

Sydenhami ſententia.

Rheumatiſmi hiſtoria. *Art.* 854. NULLO non tempore, maximè autumno cum rigore & horrore & cæteris febris ſymptomatis adoritur, elapſo uno vel altero die [citiùſve] dolor adeſt atrox nunc in hoc nunc in illo artu, in carpis, humeris, & genubus præſertim; viciſſim hos relinquens & illos occupans, frequentiùs cum rubore & tumore. Febris ſenſim evaneſcit, manente dolore: eſt morbus diuturnior, aliquando per menſes aliquot durans, & annos non continuò, ſed paroxyſmis repetitis. Lumbago Rheumatica. In *lumbagine Rheumatica* immanis dolor adeſt circa lumborum regionem fixus, *nephritin* mentiens, niſi quòd æger non vomituriat. In Rheumatiſmo ſanguis pleuriticorum ſimilis eſt.

Curatio; *Art.* 855. *Sanguis mittendus* eſt ad tertiam quartamve vicem, habita ratione virium, alternis vel tertiis diebus. *Victus* admodum *tenuis* præbendus eſt; æger quotidie e lecto ad horas aliquot exſurgat. Potus ordinarius ſit cereviſia tenuis vel potiùs priſana ex *hordeo rad. liquirit. acetoſ.* &c. vel *emulſio*; parti dolenti applicari poteſt cataplaſma ex *pane albo* in lacte coct. cum tantillo *croc.* diebus a venæſectione liberis injiciendum eſt *enema* ex lacte ſaccharato, vel ex decocto communi pro *clyſtere*, &c.

Aliæ medendi methodi. *Art.* 856. Si imbecillitas ægri *phlebotomiæ* repetitionem non ferat, tum poſt ſecundam vel tertiam

tiam

tiam venæſectionem curatio alia methodo tentanda eſt, viz. capiat alternis diebus potionem *purgativam* communem, donec convaluerit, & iiſdem noctibus *paregoricum* ex *ſyrupo de mecon.* his minùs ad votum conducentibus, *antiſcorbuticis* morbi reliquiæ fugandæ ſunt. In juvenibus, atque iis, qui temperatè vixerunt, vino non plùs æquo deditis, Rheumatiſmus *diæta ſimplici* admodum *refrigerante*, & mediocriter *nutriente*, æquè feliciter, ac repetitis *veneſæctionibus* profligari poteſt, nempe *diæta* ex ſolo *ſero lactis*.

Schmitzii ſententia.

Art. 857. Per Rheumatiſmum vulgò intelliguntur dolores erratici externum corporis habitum occupantes; crebri quandoque ac leviuſculi horrores adſunt; febris ſi quæ adſit, mitis, noctu plerumque recrudeſcens. Sede, nocturna exacerbatione & contumacia *luis venereæ* cruciamina æmulatur. Lubricus eſt Rheumatiſmi in *arthritin* tranſitus, nam communis eſt utriuſque morbi materia, hinc *arthritis univerſalis* nonnullis appellatur. Rheumatiſmus eſt quodam modo arthritis univerſalis.

Art. 858. Commodius *ſudoribus* ſolvitur. *Venæſectio* ſemper in hoc affectu curando eſt neceſſaria; eſt enim remedium ἡγεμονικὸν, neque ſine magna ſanguinis jactura & virium ruina domari poteſt; poſt venæſectionem *emetica* fortiora ſunt propinanda, hinc *purgantia* leniora, ut pulv. *Comitiſſ. Vvarvicenſ.* &c. Partes affectæ foventur tepidè cum *lapide medicamentoſo* in aq. pluviali ſolut. Indicationes curativæ.

Muſgravii ſententia.

Art. 859. In Rheumatiſmo ab acri ſale alcalico, quam ab acido, lentorem fieri longè probabilius, *Baynardi* experimento liquet, viz. ex Rheumaticorum Lentor in ſanguine a ſale alcalico provenit.

eorum urina, ſalis alcalici ejus, quem habent ſani bonaque utentes valetudine, pars quaſi trigeſima, nec quidem ſuprà, diſtillando elicitur: unde conjicitur ſalem iſtum in ſanguine retentum pituita (forſan adjuvante oleo, veluti in *ſapa* compoſitione) irretiri involvique, & ad viſcidum in Rheumatiſmo faciendum, ad dolores & tumores inferendos opere quidem maximo contribuere. Serum quoque ſanguinis Rheumatiſmo laborantium *ſyrupo violarum* admixtum virideſcit; & cum *mercurio ſublimato* albiſſimum deponit concretum.

Vomitoriorum præſtantia. *Art.* 860. De magna efficacia *vomitorii* aliquoties repetiti in hoc morbo debellando dignus eſt, ut conſulatur auctor, p. 26. *Balſamo ſulphuris terebenthinato* artus motu privati bis die ſuperillinantur, vel etiam *vernice terebinthinat. oleum terebinthinæ & camphora* ſunt remedia interne & externè proficua.

Ettmulleri ſententia.

Rheumatiſmus cum arthritide convenit. *Art.* 861. Arthritis vaga ſcorbutica ſeu Rheumatiſmus reverà cum *Arthritide vera* convenit, accidentibus ſaltem variat; terminatur nunc per ſudorem aut urinam aut per eruptionem cutaneam inſtar purpuræ relicta cutis aſperitate: adſunt interdum graviſſimæ præcordiorum anxietates, ſitis elangoſa, ſudores, dolores lancinantes & pungentes; imbecillitas ad motum; locorum dolentium tumores, &c. fundamentum hujus morbi eſt ſal ſcorbuticum fibras vellicans.

Curatio. *Art.* 862. *Vomitus* in principio convenit: *venæſectio* in principio & incremento: *volatilia* non debent exhiberi in principio, ſed *alcalia & teſtacea*, ut etiam *antimonium diaphoretic. cinnabaris antimonii*, ſpeciatim *arcanum duplicatum Mynſichti*; poſtmodum fiat acceſſus ad *volatilia* cum *antiſcorbuticis* mixta; *lumbrici terreſtres* ſunt re-

medium

medium ſine pari in vino infuſi, vel in ſero lactis cocti, vel pulveriſati; *millepedes* etiam commendantur. Declinante morbo conveniunt remedia ex *pino* vel *abiete* (*ſcobs abietis in ſero lactis coct.*) *rob. bacc. junip. ſambuc. decoct. e lignis. Decoct. ſtrobilorum pini* curam ferè abſolvit. Externè locis dolentibus applicandi ſunt *lumbrici terreſtres* donec moriantur.

Farrago ſententiarum.

Art. 863. Miaſma rheumaticum quandoque cerebrum, pulmones & viſcera obſidet cum dolore & ægritudine excrucians. *Boerhaave.* Partes nobiliores quandoque obſidet.

Art. 864. Dedi nonnunquam *terebinth. Venet.* ℥vj. vel ℥j. (& tantam ejus quantitatem veteres vulgo adhibebant) cum vitello ovi ſolut. in hauſtu quodam, non modo in *paralyſi*, verum in *arthriticis* & *rheumaticis* affectibus cum optimo ſucceſſu, ſed in hoc poſtremo affectu *venæſectio* debet anteire, &, ſi opus fuerit, repeti. *Harris.* Vires terebinthinæ.

Art. 865. Infuſio *ſtercoris equi maſculi* in vino tenui vel liquore poſſet. facta, ad ℥iv. vel vj. bis in die propinata, eſt medicina in hoc affectu minimè contemnenda. *Vullis.* " Et nunc quoniam ,, de medicamentis ſordidis ſermo agitur, præte- ,, reunda non eſt *urina vaccæ* apud *Pariſienſes*, & ,, etiam non ità pridem *Londinenſes*, perquam ce- ,, lebrata, non modò in rheumatiſmo, ſed etiam ,, arthritide, hydrope, aſthmate, ictero, &c. cu- ,, randis. *Memoir. de l'Acad.* Vol. XI. p. 41. Stercoris equi.

Art. 866. Lini *ſylveſtris* cathartici herba integra cum caulibus & capitulis vino albo leni calore infuſa ſatis validè purgat ſeroſos humores, indeque in *Rheumatiſmo* valde prodeſt; ſed non niſi robuſtis propinanda eſt quorum plurimos, ruri degentes, ſolo uſu iſtius remedii curatos vidi. Linum ſylveſtre.

Non novi præſtantius remedium quam *rhabarbarum* Rhabarbarum.

rum diu continuatum ad hunc morbum contumacem oppugnandum. Et ſi malum ſit habituale, ejuſdem *maſticatio* non modo morbum tollit, ſed etiam *recidivationem* præcavet. In corporibus languidis & emaciatis, hujus morbi diuturnitate, nec non medicamentorum farragine, fractis & detritis, *lac aſininum cum pulveribus teſtaceis*, ſaltem *diæta lactea* plerumque felici adjumento eſſe poteſt.

Lac Aſininum.

Infuſ. theæ lactea.

Art. 867. Ad rheumaticos lumborum dolores potum *lactis* cocti cum aqua decoctionis *theæ* & manè ſumptum ad ℔j. circiter, feliciſſimè ſum expertus. *Baglivius*.

Remedia varia.

Art. 868. Remedia *antiarthritica* & *antiſcorbutica* ferè omnia hìc conferunt, præcipuè declinante morbo & in intervallis. *Pil. volatil. epithema ſaponaceum*, *unguent. ſalino-volatile*, *&c.*

SCORBUTUS.

Barbetti & Deckerzii ſententia.

Scorbutus qualis morbus.

Art. 869. Scorbutus eſt aliqualis *cachexiæ* ſpecies ab humore melancholico peculiariter corrupto ortus; in *calidum* & *frigidum* plerumque diſtinguitur; ſed reverà omnis provenit ab unica cauſa, nempe lympha vel pituita craſſa; unde tot ſymptomata pro temperamentorum & locorum diverſitate, ex variis obſtructionibus & humorum ſtagnationibus: Quadraginta novem diverſa enumerat *Eugalenus* in ſuo tractatu de *ſcorbuto*; ſed illa omnia nunquam concurrunt in uno eodemque corpore. Conqueruntur de dolore interdum punctorio, plerumque gravativo capitis, de cordis palpitatione, anguſtia, inflatione ventriculi, tenſione ventris; tuſſiunt, putant ſe interdum ſuffocari, difficulter reſpirant, vomunt, febricitant;

Symptomata varia.

appe-

appetitus proſternitur; ſingultu, ructibus, flatibus, convulſionibus vexantur, tremunt, laſſi ſunt artus, maculis rubris vel purpureis aſperſi, (quæ tame non ſunt multi faciendæ, niſi degeneraverint in ulcera, vel elevatæ ſint) adeſt plerumque oris pruritus, gingivarum eroſio, cum ſanguinis effuſione, dentium vacillatione ac nigredine, halitus gravis, immò eum teterrimo aliquando odore; ſalivatio adeſt multa, urina cruda & tenuis, jam vero craſſa & rubra, immò ferè nigra; pulſus ſemper inæqualis, ac ut plurimùm debilis; dolores vagi, imprimis crurum, præcipuè noctu ingraveſcentes; ulcera maligna, tumores varii generis plerumque œdematoſi, ſudores copioſi, ipſa atrophia, viriumque defectus, carus, & ſopor profundus.

Art. 870. His regionibus adeò familiaris eſt ut nullus ferè reperiatur morbus, cui non aliquid ſcorbuti ſubſit; vere & autumno maximè infeſtat, in adultis & ſenibus gravior eſt; inveteratus & hæreditarius difficillimè curatur; ſolvitur aliquando per alvum, per hæmorrhoides, vel per urinam; aliquando in alios morbos degenerat, ſcilicet, *hydropem*, *atrophiam*, *apoplexiam*, *epilepſiam*, *ſtuporem*, aut *convulſionem*; interdum Scorbutici ſubitò moriuntur; dyſenteria rariſſimè laborant; plerumque *diarrhœa* vel *lienteria*, quæ difficulter curantur, longo temporis tractu ægros necant *hydropicos* vel *tabidos*; reſpiratio difficilis non adeò periculoſum eſt malum quàm vulgò putatur. " Scorbutus fixam habens ſedem (inquit *Vvaldſchmidius*) raròcuratur, niſi quandoque palliativè: impoſſibile enim eſt ſanguinem totaliter corruptum ad ſtatum naturalem reducere. *Diæta* in hoc malo eſt optima medicina, de qua videatur *Sennertus* in praxi.

Eſt morbus frequentiſſimus & diuturnus, & difficilis curationis.

Art. 871. Exactiſſima *diæta* medicamentis præſtat, ſine qua Scorbutus ſenſim fit incurabilis; *venæ-*

Curatio.

venæſectio non prodeſt; *purgantia* fortiora nocent; ſufficiunt ſuo tempore leniora; præparandi ſunt humores *incidentibus*, inter quæ *ſalia volatilia* quæcunque primarium obtinent locum. *Antiſcorbutica ſimplicia primaria* ſunt, *radix raphan. ſylv. oxylapath. petaſitid. ſcorzoner. taraxaci, zedoar. angel. polypod. helenii, lignum guaiac. ſaſſafr. ſem. ſinap. fol. cochlear. becabung. naſturt. aquat. trifol. paludoſ. acetoſ. perſicar. mala aurant. acidor. pom. citri, bacc. junip. ſem. dauci, gum. ammoniac. lacc. crem. tartar. vitriolat. chalybs, &c.* Saccharum & ſaccharata omnia *Scorbuticis* nocent. " Omnem Scorbutum (inquit *Dolæus*) feliciter intra xij. dies, diis faventibus, tollam per *mercur. dulc.* & revera dulcificatur ſingulari & peculiari motu ſublimatum, ut duntaxat ſudorem moveat, & nullam efficiat ſalivationem, cujus ope omnes ſcorbuti humores intra prædictum tempus conſumuntur & educuntur, ſed durante hac cura nihil bibendum, niſi decoctum appropriatum, & ab acidis & carne ſuilla abſtinendum.

Vires mercurii dulcis.

Art. 872. Singulorum ſymptomatum curam peculiarem videre licet apud *Eugalenum*, cujus hæc ſumma eſt; quòd omnibus *ſpecificis* parti affectæ dicatis admiſcenda ſint *antiſcorbutica*. In difficili reſpiratione *ſp. ſalis armoniac. cum tinctura croci & aq. cochlear.* ſpecificè prodeſt. (875.)

Dyſpnæa.

Gingivarum laxitas. In gingivarum laxitate & putrefactione *tinctura gum. lacc. ſp. cochlear.* &c. pro lotione, item miſtura ſequens. ♃. *Pulv. rad. ireos florent. gum. lacc. ana* ℥j. *alum. uſt.* ℈j. *mel. roſ. q. ſ. ſp. ſalis* parum pro grato acore, *m.* (883. 892.)

Dolores vagi. In doloribus vagis crurum, &c. inter externa topica *epithema ſaponaceum Fulleri* maximè commendatur. (884. 994.)

Tormina ventris. In torminibus ventris convenit *ſp. ſal. armoniac. cortic. aurant.* infuſ. cumque *ſp. junip.* vel *ſem.* *aniſi*

aniſi mixtus: externè fotus, & linimentum ſeq. ♃. *Ol. lumbricor. terreſt. chamæm. ſp. cochlear. ana p. æ.* (877.)

In convulſione & contractione internè convenit *ſp. ſal. armoniac. cortic. aurant ſalv. & roremarino* effuſus, item *ol. hyperic. & cochlear.* pro inunctione tendinum. (878. 901.) Convulſio.

In eryſipelate (1167.) præter externa exhibeantur *ſudorifera*, ut *rob. ſambuci*, *ſp. ejuſdem*, *bezoar. mineral. ſp. ſal. armoniac. cochlear.* &c. Eryſipelas.

In atrophia non datur præſtantius remedium quàm *lac caprillum ſpiritu aliquo antiſcorbutico* priùs ipſi inſtillato. (879.) Atrophia.

Charletoni ſententia.

Art. 873. Scorbutus in his regionibus ſeptentrionalibus eſt morbus *endemius*, & maximè frequens in locis Boreæ patentibus, uliginoſis, paluſtribus & maritimis; huc faciunt quoque inſalubres ædium calce recens obductarum exſpirationes; & in carcerum, fornicum ſpeluncarumque anguſtiis concluſus, nec ſolutus ſyderum luce aer. Scorbuto præ aliis maximè tentantur ii, quibus alimenta ſale ac fumo indurata, craſſa, viſcida, terreſtria, nautica, atque id genus alia, quæ nec facilè digeri, nec ad ſtatum ſummæ fluxilitatis citò perduci norunt, diutino in uſu ſunt; item quibus vina oligophora, & ſpiritus ardentes ſunt in delitiis, utpote ex quibus confertim ſcaturientes particulæ ſalinæ & ſulphureæ ſanguinem ſuccumque nutricium fœda rancidi̇tate inficiunt; adjice & illos, qui oxigari, omphacii, acetariorum, aceti, &c. ejuſdem commatis condimentorum languenti per luxum ſtomacho malè conſulunt; acida quippe omnia ſtrenuè faciunt ad productionem *melancholiæ hypochondriacæ*, quæ ſcorbuto adeò affinis eſt, ut non niſi gradibus quibuſdam ab eo differ- Scorbuti cauſæ inſigniores.

Digitized by Google

differre videatur; ſub eodem cenſu cadunt inſalubres potus, aquæ nimirum corruptæ, craſſæ, fæculentæ, graves, ſubſalſæ, cereviſiæ, & vina vitioſa. Qui delicatè vivunt magis Scorbuto obnoxii ſunt, quàm qui laborioſè, fœminæ viris, urbani agricolis, ſtudioſi obtuſis, &c. Plures ſibi Scorbutum *contagio*, quàm ex aliis ullis cauſis forinſecus advenientibus contrahunt. " Cauſa Scorbuti (inquit *Dolæus*) eſt ſal fixum acre in maſſa ſanguinea, in qua latent multæ particulæ vel acidæ vel muriaticæ; *acidæ* quando ſanguis craſſior & nigricantior apparet, *muriaticæ* verò ubi conſiſtentia amiſſa tota diffluit; certum eſt utcunque Scorbutum non ſemper ab una aliqua ſingulari & ſimplici cauſa proxima ortum ſuum habere ac dependere, ſed ſæpè a multiplici: tot enim Scorbuti ſpecies ſeu differentiæ dici poſſunt, quot ſunt vitioſæ ſanguinis tincturæ e ſalibus diverſis (quæ propemodum infinitæ ſunt) & horum diverſimoda combinatione ortæ.

Cauſa ſcorbuti ſecundum Dolæum.

Art. 874. Acido ſcorbuto affectis nullum (ſpondemus) ſive præſentius, ſive certius adhibueris remedium, quàm *lactis emulſionum ex amygd. dulc. decocti china*, *juſculorum conſummatorum & cæter. antiacidorum & analepticorum* uſum ad plures ſeptimanas productum.

Remedia ad ſcorbutum acidum.

Art. 875. Difficilis reſpiratio oritur plerumque vel a ſanguine grumieſcente vel ab irritatione ſpaſmodica a ſalium ſtimulis; in priore caſu conveniunt *incidentia*, *ſpiritus & ſalia volatilia*, *viperina*, *fimus equinus*, &c. aliquando *venæſectio* eſt neceſſaria; in poſteriori caſu *antiſpaſmodica*, *ſpiritus caſtorei*, *lavendulæ*, interdum *opiata*. (872. 890.)

Dyſpnæa.

Art. 876. In diarrhœa Scorbutica pluribus indicationibus ſatisfacit rhabarbarum modicè toſtum, quo præmiſſo, cæteris omnibus meritò præfertur *crocus martis aſtringens* cum *conſerva roſ. rub.* (882.)

Diarrhœa.

Art. 877.

Art. 877. In torminibus ventris *lac aſininum*, *caprillum*, aut *ſerum lactis vaccin.* adhuc a coagulo tepidum, ſunt remedia proficua: his enim mitigata poſt tormina primarumque viarum purgationem propinatis, non alvina tantùm regio, ſed totum etiam corpus perfectum *neoteriſmum* conſequetur; ſed omnium inſtar ſunt *aquæ minerales catharticæ, ut Ebshamienſes*, harum virtus eſt planè admirabilis [nec minores ſunt vires *aquarum Bathonienſium*.] [872.] Tormina ventris.

Art. 878. In paralyſi, ſtupore, tremore, &c. conveniunt remedia *invigorandis corroborandiſque cerebro & nervis* appropriata cum *antiſcorbuticis generoſioribus* conjuncta, item *Balneatio* in *thermis ſulphureis* [& earundem *aquarum* potatio.] [879.] Paralyſis, ſtupor.

Art. 879. Atrophia Scorbutica partium nutriendarum crimine contingit. Inter *deobſtruentia* haud ſcio an quicquam utilius datum ſit *acidulis*, quæ facile in adyta meſenterii & glandularum ſeſe penetrantes vias chyliferas omni ab infarctu liberant, nec tamen ullum interim relinquunt ſive caloris ſive acrimoniæ veſtigium; locum etiam habent *lac aſininum*, *caprillum*, *juſculæ inſtaurantia* ex *limacum*, *cancrorum aſtacorumve fluviatilium carnibus*, &c. [872. 901.] Atrophia.

In atrophia ſcorbutica interdum contingunt dejectiones unguinoſæ, quaſi adipe vel oleo perfuſæ, nimirum ſolidarum partium colliquationes ſunt: ægroti *hecticorum* more ſunt tractandi, advocatis ſimul in ſubſidium *antiſcorbuticis temperatioribus*. Dejectiones unguinoſæ.

Vuilliſii ſententia.

Art. 880. Scorbutus non eſt affectio ſimplex, ſed potiùs morborum *legio*; ſecundùm vulgares appellationes dicitur *bilioſus* ſive *calidior* exanthe- Scorbutus eſt morborum legio.

 matis

matis aliiſque ſymptomatis apertioribus ſe prodens, vel *melancholicus*, cujus virus quaſi ſub cineribus latet. Dolor ventris Scorbuto adeò familiaris eſt, ut juxta *idioma Germanicum Scheurbuyck* exinde nomen acceperit; hoc ſymptoma nonnullos, in mitiori licèt gradu ferè continuò affligit; in quibuſdam verò dolores valde acuti ſunt, & tanquam affectiones *colicæ* frequenter eveniunt; paroxyſmo autem diutius perſiſtente cruciatus ſæpenumero in lumbos & dorſum propagantur, cujuſmodi affectioni non rarò *paralyſis* ſuccedit; ratio eſt, quoniam nervi lumbares & meſenterici intimè communicant, ac pluribus in locis inoſculantur. Dolores etiam alibi frequenter ſentiuntur, ut in capite, pectore, cruribus &c. Novi plures Scorbuticos dolore moleſtiſſimo ſubter *ſternum* excitato perquam diu vexatos, ut in quibuſdam nihil minus quàm *abſceſſum* in mediaſtino latentem ſuſpicarer. Cephalalgiæ ſunt frequentiſſimæ & intolerabiles, & tibiarum dolores atrociſſimi.

Cathartica & digeſtiva. *Art.* 881. Si ægrotantis conſtitutio ſit calidior, *aloetica* & *diagridiata* vitentur, & temperatiora ex *ſenna*, *rhabarb.* &c. exhibeantur pro *catharſi*. Inter medicamenta *digeſtiva* meritò recenſentur *crem. tartari*, *tartar. vitriolat. tinct. ſalis tartar. elix. propriet. mixtura ſimplex*, &c. Tincturæ cum menſtruo ſequenti meliùs ac faciliùs conficiuntur, quàm vulgari modo: ♃. *ſp. vitriol. rectific.* ℥vj. *ſp. vin. alchaliſat.* ℥xvj. *m.* & diſtilla in retorta vitrea cum ternis cohibiis.

Diarrhœa. *Art.* 882. Præter ſcorbuti curam radicalem medicus ſymptomatis gravioribus ſublevandis ſubinde operam navare debet. In Diarrhœa inveterata methodo ſequenti ſæpe bono cum ſucceſſu uſus ſum; imprimis purgatio cum *infuſo rhabarbari*, *aromaticis aſtringentibus adjectis*, inſtituatur, & aliquoties iterata intervallo trium & quatuor dierum: cæteris diebus ſumatur doſis elect. ſeq.

b. s

bis in die. ♃. *Conſerv. abſynth. vulgar.* ℥vj. *ſpec. diarrhod. abbat.* ʒij. *ſantal. alb. rub. ana* ℥j. *croc. mart. opt.* ℥ß. *ſyr. chalyb. q. ſ. m. ſ. elect.* (876.)

Art. 883. Quoad oris vitia, quando caro gingivarum intumeſcit & fungoſa evadit, valet *gargariſma ſcorbuticum noſtrum*: quando gingivæ putreſcunt & corrumpuntur, medicamenta fortiora adhibeantur, imprimis infuſio *lapidis medicamentoſi*, & *aſtringentia* in dentium vacillatione. (872. 892.) Oris vitia.

Art. 884. In artuum doloribus *ſudorifera* cum julap. ex *aq. cochlear.* & *ſp. lumbricor.* & *diuretica*, item *lumbrici terreſtres* quocunque modo uſurpati frequenter juvamen præſtant; aliquando tamen *phlebotomia* convenit. " Infuſum *ſtercoris equi maſculi*, *decoct. e lignis*, *gum. guaiac.* &c. " hic locum habent. " (872. 894.) Artuum dolores.

Art. 885. Crepitus oſſium medelam vix admittit. " Nec mirandum; nam ex cadaverum ſectionibus patet *epiphyſes ab oſſium extremitatibus ſejungi & penitus ſeparari*; unde ſonum crepitantem inter movendum edunt. *Memoir. de l' Acad.* Vol. III. p. 238. Crepitus oſſium.

Pitcairnii ſententia.

Art. 886. Scorbutus eſt congeries plurium morborum natura diverſorum. Ut febris eſt vitium ſanguinis, ſive omnium *excernendorum*, intra arterias dum fluunt, ita Scorbutus eſt vitium omnium aut multorum ſimul *excretorum*, dum per excretoria fluunt ſua: vel eſt defectus aut augmentum in excretoriis canalibus. Pulſus in omnibus Scorbuticis eſt tardus (inter ſigna *pathognomonica*) ideoque generaliter *naſturcia* & *antiſcorbutica* dicta proſunt; quia talia remedia pulſui frequentiam conciliant. Scorbuti eſſentia.

Curatio. *Art.* 887. Scorbuti cura optimè eruitur reſolvendo ipſum in ſymptomata, quibus conſtat, quorum remedia ſunt nota.

Maculæ. *Art.* 888. Pro maculis in Scorbuto exhibe *antiictierica*; nam maculæ iſtæ ſunt lividæ & ferè nigræ, ut in ictero nigro. [893.]

Ettmulleri ſententia.

Signa Scorbuti primaria. *Art.* 889. Præ aliis *Belgæ* & *Angli* Scorbuto ſunt obnoxii, urina plerumque eſt nimis flammea, vel cum arenulis iſtis rufis imprægnata, in ſummitate vari-colorata inſtar caudæ pavonis; jejuno ſtomacho frequens eſt ptyaliſmus. Sequentia ceu ſigna primaria Scorbuti recenſet *Lindanus*, colorem purpureum ſemilunarem ſub concavo oculorum apparentem, cruentationem gingivarum, fœtorem oris, maculas in femoribus & tibiis, vacillationem genuum, phlogoſin & exæſtuationem per totum corpus.

Reſpiratio difficilis. *Art.* 890. Maximè obſervatu dignum eſt prognoſticon *Sennerti* de Scorbuto: Reſpirationis [inquit] difficultas & pectoris anguſtia periculoſum eſt malum, ob quam ſi medicus & adſtantes ſuum officium non faciant, ſæpè ægri *ſyncope* præter expectationem intereunt; ſin verò fortior natura morbum diutius tolerare poſſit, plerumque in *hydropem* incidunt, præcipuè ii, qui purgantibus fortioribus ſubinde uti ſolent. Scorbutus calidus difficilioris eſt curationis quàm frigidus; imprimis Scorbutus cum diarrhœa eſt periculoſiſſimus, inquit *Eugalenus*. [872. 875.]

Curatio. *Art.* 891. Baſis curandi mali hypochondriaci & Scorbuti eſt *vomitus* in majori doſi; *purgantia* fortiora nocent, *laxantia* conveniunt; alvus enim ſemper ſervanda eſt aperta: de uſu *martialium* notabilis eſt cautela *Tachenii*; in iis, quibus viſcera tumida & infarcta jam ad ſchirrhoſam naturam

dege-

degenerant, minùs proficua. *Acetum* eſt nocivum, non tamen *ſucci acidi* vegetabilium & fructuum. *Lac* & omnia *lacticinia* in Scorbuto, præmiſſis univerſalibus, quamdiu ſtomachus adhuc digerendo aliquid valet, ſunt optima. *Mercurialia* ſunt vitanda ob metum ſalivationis, *antimonialia* potiùs ſunt eligenda. Ad curam conducunt *martialia* omnia, præmiſſis *digeſtivis* & *vomitoriis*, ut *ſal digeſtivum hypochondriacum* [i. e. caput mortuum *ſp. ſalis armoniac.* per ſolutionem, chryſtaliſationem, &c. factum] *tartarus vitriolatus*, *ſal abſynthii* [*pulv. hyſter. Batean.*] *antihectic. Poterii*, *bezoar. min. elixir. proprietat.* &c. Præmiſſis ita *digeſtivis*, propinandum eſt *vomitorium*, inter quæ eminent *antimonialia*, *tart emetic.* doſ. a gr. iv. ad vj. & poſtea per alvum *laxantia*, inter quæ *gum. ammoniacum*, *extract hellebor. nigr. rhabarbarum*, *mercur. dulcis* [ſed parcè.] Demum acceſſus fiat ad *martialia* & *acidulas naturales*, *amara*, & *ſtomachica*, *arcanum duplicatum Mynſicht.* *Antiſcorbutica ſpecifica* ſunt, *cochlearia*, *naſturt. flammul. Jovis*, *trifolium paluſtre*, *radix raphani*, *oxylapath. bardan. ari*, *ſem. ſinap. abies*, *junip. chin. ſarſaparilla*, *ſaſafr. cort. Vvinteran. citri*, *aurant. ſp. cochlear. rob. ſambuci*, *juniperi*, *ſp. ſal. armoniac.* & *ſal. volat. ejuſdem*. Specifica.

Art. 892. In gingivarum pathematis ſuccus *ſalviæ*, *cochleariæ*, *roriſmarini*, *gum. lacc. myrrh. alum.* utramque faciunt paginam, cui addi poteſt *cremor aquæ calcis* ſupernatans. [872. 883.] Gingivarum laxitas.

Art. 893. Maculæ cutaneæ ſunt ſemper bonum ſignum malæ cauſæ foras erumpentis; internè conveniunt *diaphoretica*, *anthiectic. Poterii*, *cinnab. antimon. tinct. coral.* &c. item *decoctum ſummit. pini* expectando ſudorem. Maculæ.

Art. 894. Ad dolores crurum internè *ſudorifera* decoct. *e lignis*, &c. Externè *ſp. junip. camphorat.* item *ſal armoniac. in ſp. lumbricorum ſolu-* Dolores crurum.

lut. Balneum quoque ex ſormicis earumque cubile eſt egregium. (872. 884.)

Colica ſcorbutica *Art.* 895. " Eſt & colica quædam Scorbutica „ (inquit *Vualdſchmidius*) ubi ægri queruntur „ de intenſo dolore circa lumbos, & non in in- „ teſtinis, ſed in muſculis abdominis; ibi meſen- „ terium afficitur, & cauſa morbifica hæret in „ plexibus nervorum ſucco nutritio depravato, „ ſæpè terminatur in paralyſin, & ceſſante para- „ lyſi redit dolor conſuetus. Conveniunt *antiſcor-* „ *butica* & *nervina*, *diuretica*, *ſudorifica*, &c."

Colica & nephritis. Ad colicam & nephritin notham *ol. amygd. dulc.* in juſculo gallinaceo, item *ſperma ceti*, & *opiata* cum *catharticis*, *clyſmata terebinth. ſtomachica & carminativa.* (906.) De arthritide vaga Scorbutica vide infrà.

Capitis dolor. *Art.* 900. Ad cephalalgiam *ſal volatile ſuccini, cinnab. antimonii*, & uſus lactis.

Paralyſis, &c. *Art.* 901. Paralyſis Scorbutica, ut & convulſiones & contracturæ curantur *vomitoriis*, *antiparalyticis*, & *antiſpaſmodicis* cum *antiſcorbuticis* permiſtis. (872. 878.)

Febris ſcorbutica *Art.* 902. Febris Scorbuticæ ſigna ſunt omnia ea quæ per ſe Scorbutum ſignificant; palmarium interim notetur ſignum, quòd in febre hac adſint notabilia circa appetitum vitia, v. g. adeſt nimius, ut plurimùm autem cum vomitu, aut depravatus, ut ad omnis generis ſalſa appetitus feratur, obſtructiones alvi contumaces, &c.

Curatio. *Art.* 903. Febres hæ curantur, ut aliæ, adhibitis etiam *antiſcorbuticis*, *arcanum duplicatum* eſt optimum remedium, & *ſp. ſal. armoniac.*

Farrago ſententiarum.

Sydenhami ſententia de ſcorbuto. *Art.* 904. Scorbutus non ita frequens eſt morbus, ac vulgò putatur; nam multi ex iis affectibus, qui Scorbutici audiunt, ſunt vel effecta morborum

borum fientium, vel reliquiæ nondum perfectè devictorum, quod facilè probatur exemplo *arthritidis*, *podagræ*, atque *hydropis*: rebus ita ſe habentibus, methodus medendi non adulterinis illis ſymptomatis, ſed ipſi morbo, qualiſnam is demum fuerit, ceu perfectè formato, jamque actu exiſtenti accommodanda eſt. *Sydenhami* videatur locus *m.* 307.

Art. 905. Succi *limonum aurantiorumve* ſunt *antiſcorbutica* nunquam ſatis laudanda. " Peritiſ- „ ſimi, inquit *Piſo*, nonnulli *Indiæ* medicaſtri „ plus præſidii in *limonibus* ponunt, quàm in *la-* „ *pid. bezoart.* aut *theriaca* contra malignos mor- „ bos, & peſtilentiales febres atque ipſa venena: „ Ego autem ſine jactantia affirmo, me ex nullo „ alio aliquo remedio ſimplici tot felices effectus „ in tota praxi mea obſervaſſe, quàm ex *limoni-* „ *bus*. *Liſter*. Vires limonum & aurant.

Art. 906. Sabulum rutilum tartareum in urinis Scorbuticorum exeerni ſolitum nephritidem ſpuriam ſæpius inducit, quatenus angulis acutis ejuſdem atomi gaudent (quod patet ex adhæſione ejus tam firma matulæ lateribus, ut non niſi vi inde ablui poſſit) quibus partes nervoſas vellicant, & tormenta ipſis nephriticis graviora excitant, unde quoque ſæpius in ſtranguriam inducunt, in quo caſu omnia *diuretica* calidiora malum exaſperant, *ſp. ſalis dulcis* tamen hìc multum præſtat. *Ephem. German.* Anno 30. obſ. 44. (895.) Stranguria.

Art. 907. Uſum remediorum ſequentium peritus non ignorat. *Æthiops mineral. aqua limacum Scorbut. aq. omnium florum, aq. raphan. comp. aq. ſcelotyrbica, cereviſia Scorbutica, cereviſia Scorbutica attemperans, epithema de calce, expreſſio Scorbutica calida, expreſſio Scorbutica temperata, fotus podagricus, fotus ſpirituoſus, galbanetum Sennerti, gargariſma contra fœtorem, gargariſ. myrrhyſatum* 1. 2. *Gargariſma prunellorum, miſtura* Remedia varia.

ecphractica, *pil. cathartic. Scorbutic. ſerum ſinapinum*, *ſucci antiſcorbutici* 1. 2, *tinctura cantharid.* 1. 2, *tinctur. gum. laccæ*, *tinctura antimonii*, *tinct. virginiana*, *pulv. ari comp. vinum viperinum*, *vitriol. Martis*.

ARTHRITIS.

Sydenhami ſententia:

Podagræ hiſtoria accurata.

Art. 908. Podagra, exeunte *Januario* aut incipiente *Februario*, derepentè & nulla ferè præſenſione antecedente ingruit, niſi quòd ventriculi cruditate, aut apepſia ad ſeptimanas aliquot æger laboraverit; corporis interim intumeſcentia quaſi ventoſa & gravitate; quæ indies augetur donec tandem detonet paroxyſmus; quem paucis diebus præit torpor & quaſi flatuum deſcenſus per femorum carnes cum affectione σπασμώδει, tùm etiam pridie paroxyſmi appetitus voracior, non tamen naturalis. Sanus lecto ſomnoque committitur, hora verò ſecunda poſt mediam noctem excitatur a dolore *pollicem pedis* ut plurimum occupante, quandoque verò *calcaneum*, *ſuram aut talum*: hic dolor eum refert, qui oſſium dictorum dislocationem comitatur, cum ſenſu quaſi aquæ tantùm non frigidæ partis affectæ membranis affuſæ. Mox ſequitur rigor cum horrore & febricitatione aliquali. Dolor autem hìc primo remiſſior gradatim intenditur [pari paſſu rigor & horror recedunt] idque in ſingulis horis donec tandem ſub noctem ad apicem pervenerit, ſe ad varietatem oſſiculorum *tarſi* & *metatarſi*, quorum ligamenta obſidet, perbellè accommodans; nunc tenſionem violentam, vel ligamentorum iſtorum dilacerationem, nunc morſum canis rodentis, quandoque preſſuram & coarctationem exprimens: adhæc, ita vivum exquiſitumque habet ſenſum pars affe-

affecta, ut nec linteorum ſuperincumbentium pondus, nec cubiculi a fortiori ambulatione concuſſionem ferre valeat; hinc mille conamina, ſitus tum ipſius corporis, tum membri affecti mutatione aſſidua, doloris ſedationem incaſſum exambit; quæ tamen non contingit ante horam ſecundam tertiamve matutinam (decurſo ſcilicet *nycthemeri* ſpatio a primo appulſu paroxyſmi); quo tempore æger poſt materiæ peccantis modicam digeſtionem & difflationem aliqualem, ſubitò a dolore reſpirat. Jam leni madore perfuſus ſomno concedit, a quo evigilans, dolore multùm imminuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit. Intra paucos dies alter pes eodem dolore torquetur, eaſdemque excitat tragœdias; nonnunquam etiam ambos pedes in initio occupat; poſtquam utrumque pedem exercuerit, qui ſequuntur paroxyſmi abnormes ſunt; tum quoad tempus invaſionis, tum etiam quoad durationem, hoc tamen ubique ſervant, quod dolor noctu recrudeſcat, manè verò remittatur; atque ex ſerie horum paroxyſmulorum conſtat paroxyſmus, qui dicitur podagræ, diuturnior breviorve pro ægri ætate, &c. quod in vegetioribus, & iis, quos podagra rariùs inviſit, diebus ſæpè quatuordecim fit; in ſenioribus, atque iis, quos ſæpius afflixit, duobus menſibus; iis verò qui aliquot annis podagrici fuerunt, non priùs valedicit, quàm ætas adultior eam fugaverit.

Art. 909. Ad quatuordecim primos dies urina coloratior eſt, quæ poſt ſeparationem ſedimentum rubrum, & quaſi arenulis refertum deponit; nec æger ut plurimùm niſi tertiam potulentorum quæ aſſumpſit partem per veſicam reddit, alvus item ad dictos ferè primos dies conſtipata eſt. Appetitus proſtratio, rigor totius corporis ſub veſperam, partium etiam non affectarum gravitas & moleſta ſenſatio integrum paroxyſmum comi-

Paroxyſmi progreſſus & terminatio.

comitantur. Recedentem paroxyſmum excipit pedis affecti pruritus vix ferendus, maximè inter digitos, unde decidunt furfures, & pedes ipſi quaſi ab epoto veneno deſquamantur.

Symptomata morbi poſt annos aliquot infeſtantis.

Art. 910. Atque hoc modo ſe habet podagra *regularis*, cùm verò vel indebita medicatione turbetur, vel diuturnior invaſerit jam per annos aliquot, phænomena ſunt multùm diverſa a jam deſcriptis; jam manus, carpos, cubitos, aliaſque regiones occupat; quandoque digitos diſtorquens, motu paulatim privans, tandemque concretiones, circa articulorum ligamenta, tophaceas generans, cretam vel oculos cancrorum æmulantes, nonnunquam in cubitis tumorem ſubalbum ciet, ferè ad ovi magnitudinem, qui ſenſim inflammatur; nonnunquam femur occupans, ſenſum exhibet, quaſi ingentis ponderis appenſi, ſine dolore tamen notabili; at genu exinde petens, id acriùs urget, artus jam habet æger ferè undequaque contractos & impeditos, ita ut claudicet, & permoleſtè prorepat.

In morbo inveterato minuitur dolor & augetur ægritudo.

Art. 911. Animadvertendum eſt, quòd ubi quis ad multos annos podagra laboraverit, dolor ſingulis paroxyſmis gradatim imminuitur, tandemque *ægritudine* potiùs afficitur, quàm *dolore*; *dolor* & *ægritudo* quaſi alternatim laceſſit; DOLOR IN HOC MORBO EST AMARISSIMUM NATURÆ PHARMACUM, qui, quò vehementior eſt, eò citiùs præterlabitur paroxyſmus, atque inſuper & longior erit intermiſſio, & magis perfecta, & vice verſa.

Neque venæſectio neque catharſis ullatenus prodeſt.

Art. 912. In podagricis quamvis qui educitur ſanguis pleuriticorum & rheumatiſmo laborantium ſanguinem ut plurimùm referat; attamen *venæſectio* haud minùs inſigniter in hoc morbo officere ægro, quam in duobus prædictis prodeſſe cernitur; *catharſis* etiam juſtiſſimis de cauſis damnatur. Tam in hoc, quàm in aliis morbis quibuſcunque,

cunque, dempta ſola peſte, ſudores prolicere non tam medici quàm naturæ provincia eſt; ideoque curatio medicamentis *diaphoreticis* incaſſum tentatur.

Art. 913. In hoc morbo curando duæ ſunt cauſæ principales præcipuè ſpectandæ, prima eſt *cauſa antecedens*, viz. humorum indigeſtio a caloris & ſpirituum defectu orta, altera eſt *cauſa continens*, viz. humorum calor & exæſtuatio; hæ duæ toto cœlo diſcrepant, atque hinc quæ huic proſint remedia alteri obſint, unde hic affectus tam difficilis eſt curatu. Unde difficilius eſt curatu.

Art. 914. Quæ *ventriculum roborant* & *concoctionem* adjuvant, medicamenta *digeſtiva* appellata, intentioni adimplendæ conferunt; hujuſmodi ſunt *radix anglic. enul. campan.* & *antiſcorbutica*, e medicamentis vulgò cognitis *theriaca Andromachi* concoctionibus roborandis præ cæteris confert. Inter ſimplicia *cortex Peruvianus* primas obtinet, cùm ſanguinem coroborat vegetumque reddit, ſi ejus grana aliquot manè & ſerò aſſumantur. Medicamenta *digeſtiva* modò laudata præcipue in paroxyſmorum intervallis; idque longiſſimè a paroxyſmo inſecuturo in uſum revocanda ſunt majori cum fructu. Liquor ſequens, utpote qui guſtu ac colore jucundo eſt, authori maximè arridet; ℞. *Rad. ſarſaparil.* ℥vj. *chin. lign. ſaſſafr. raſ. C. C. ana* ℥ij. *glycyrrhiz.* ℥j. coq. in aq. font. cong. ij. per hor. dimid. deinde ſtent clausè ſuper ciner. calid. per hor. 12. poſtea ebulliant ad tertiæ partis conſumptionem, cum primùm ab igne amoveatur, infund. *ſem. aniſ.* ℥ß. poſt hor. ij. coletur liquor & per reſidentiam deputetur. Præcipua indicatio curativa.

Art. 915. Tollere nodoſam neſcit medicina podagram; exercitatio tamen *tophorum* generationem præſcindit, & etiam generatos & induratos ſolvit; ſi cuivis innoteſceret medicamentum, quod & celare vellet, æque efficax in hoc morbo, ut chronicis Tophi.

chronicis pleriſque, ac eſt *equitatio* conſtans & aſſidua, opes ille exinde ampliſſimas facilè accumulare poſſet. [931.]

Languores. *Art.* 916. In debilitate & languore ventriculi aut ventris torminibus neque *vinum gallicum rubrum* vel *theriaca Andromachi*, neque aliud quodlibet e *cardiacis* mihi hactenus notis pares habet vires, ac *vini Canarienſis* hauſtulus ſubinde deglutitus languore atque ægritudine urgentibus.

Arthritidis retroceſſio. *Art.* 917. Sin autem gravius aliquod ſymptoma ex retroceſſu materiæ podagricæ ſubitò ingruat, & mortem ægro minitetur, neque vino neque exercitio ſuprà laudatis fidendum eſt, verùm modo non caput, at partes vel naturales vel vitales ejuſmodi malum impetat, ad *laudanum* cum *cardiacis* permiſtis ſtatim confugiendum. Signum *retroceſſionis* materiæ Arthriticæ, ægritudo ingens cum vomituritione & aliquali ventris dolore; in hoc caſu congium unum *liquoris poſſet.* vel alicujus iſtiuſmodi devoro, & cùm totum per vomitionem rejecerim, tum ebibo hauſtum *vin. Canarin.* cum *laudan. liquid.* gr. xviij. in lecto ad quietem me componens. *Schedul. monit. p.* 120. (934.)

Diarrhœa. *Art.* 918. Ad diarrhœam, ſi *laudano* non obtemperet, unicum remedium eſt, ut *ſudor* provocetur methodo & medicamentis huic uſui deſtinatis; quod ſi fiat ad biduum triduumve per duas treſve horas continuas, ſiſtetur ut plurimùm diarrhœa, & morbi fomes magna vi in artus detonabit. (937.)

Peripneumonia. *Art.* 919. Metaſtaſis materiæ peccantis in pulmonum lobos pari modo tractanda eſt, quo peripneumonia abſoluta, viz. *venæſectione*, &c. [941.]

Nephritis. *Art.* 920. Si podagricis ſuperveniat *nephritis* (quod ſæpiſſimè accidit) poſthabitis aliis bibat æger magna copia *liquor. poſſet.* cui *radix* (& *fol. alth. & malv.*) incoct. ſunt. Et injiciatur *enema*,

ma, & poſtremò exhibeatur *laudani* doſis grandior. [938.]

Art. 921. Therapia *radicalis* podagræ adhuc in *Democriti* puteo latet: neque temerè curanda eſt arthritis; quid enim eſt niſi naturæ providentia ad depurandum ſenum ſanguinem, atque expurgandum corporis profundum, ut cum *Hippocrate* loquamur. Therapia radicalis adhuc deſideratur.

Liſteri ſententia.

Art. 922. Ductus humori pituitoſo in artubus excernenda dicati, aliquo modo labefactati, i. e. vel laxati ab improbo aliquo exercitio, maximè a cibo, ex nimia Venere, a qua tot motus articulorum convulſivi, ex frequenti uſu vini, &c. quibus iidem ductus vehementer reſolvuntur; vel ex naturali quadam imbecillitate, qua contractioni impares ſunt; vel obſtructi ex aliqua longa hæmorrhagia, ex crapula & otio, humor ille ex crudo jam & lento ſero confectus, in ductibus articulorum excretoriis moram trahendo, facilè putredinem & acrimoniam concipit, & ichoroſus tandem fit; ipſa denique oſſa rodendo, illa in tophos diſſolvere potis eſt; quod ſatis conſtat ex oſſibus carioſis vermiculato quodam opere profundè inſculptis. Unde primum atrox dolor: nempè a continua diſtentione & dilatatione ductuum, a corrumpente humore, ex nativa autem partium iſtarum conformatione dolor acerbior evadit: atque hinc illi ſenſus ſtricturæ infinitæ, compreſſionis, ponderis, caloris urentis, lancinationis, punctionum, roſionum, ut humor putreſcens in anguſtis & vix dilatabilibus ductibus impactus viam ſibi faciat. Arthritidis cauſa.

Art. 923. Ad dolorem mitigandum (932.) ſequens cataplaſma præſcripſi; ♃. *Mic. panis ſiliginei ex lacte coct.* ℔j. *croci* ℥ß. *aloes ſuccotrin. ad* Ad dolorem & ſitim in arthritide

pulv.

laborantibus. *pulv. ſicc. & friabilem uſtulat.* ℥iij. *ol. lilior. q. ſ. m. f. cataplaſm.* &c. alio paroxyſmo atroci *Emplaſt. viride glyconis* apud *Scribonium Largum* deſcriptum adhibui non minori cum ſucceſſu ; ♃. *Æris uſt. ærugin. ana* ℥vj. *ſal. gem. gum. ammoniac. thur. ana* ℥ß. *ariſtol. rotund.* ℥j. *alum.* ℥ß. *myrrh. galban. aloe. ana* ℥j. *ceræ* ℥ij. *terebinth. chiæ* ℥.ß. *ol.* ℔j. *m. f. ſ. a. empl.* Decurſu morbi ad ſitim leniendam convenit hujuſmodi *aq. limac. ad.* ℥vj. ter in die ; ♃. *Cochlearum hortenſ.* NM. ℥j. *lact. recent.* ℔xij. cautè diſtillentur evitando empyreuma ad medias. Sing. ℔j. adde *ſucc. limon. matur.* ℥ß. *ſacchar. cand.* q. ſ.

Quantum valet abſtinentia. *Art.* 924. Unica illa aurea regula de abſtinentia mihi certè maximè arridet ; nempè ut iis, quibus aut integra ſanitas, aut longiora valetudinis bonæ intervalla cordi ſunt, PARVA CIBATIO SUMMÆ CURÆ SIT: atque hoc omnibus hominibus, quocunque ſtatu & conditione ſint cum ipſius quoque EXERCITII loco eſſe poteſt, etiam *pedibus ex toto captis*.

Ettmulleri ſententia.

Signa arthritidis appropinquantis & ſymptomata præſentis. *Art.* 925. Arthritis ferè per paroxyſmos affligere ſolet, extra quos, niſi in inveterato malo, ſatìs commodè habent ægri; quoties imminet paroxyſmus, alvus ferè ſegnior evadit, ægri moleſtiam quandam haud benè explicabilem circa præcordia ſentiunt, conſuetum excrementum intra pedum digitos non reperitur, & circa articulos tenſio percipitur, hinc dolor pungens, lacerans & pulſans, interdum ardens in Arthritide *calida* dicta, in hoc ſymptomata ſunt acriora, ſed breviores ſunt paroxyſmi; in *frigida* tumor plus minus œdematoſus, nec niſi poſt longum tempus evaneſcens; in incremento paroxyſmi conqueruntur ægri de æſtu circa regionem ſtomachi, hinc ſitis, & appetitus proſtratus. Hæc ferè ipſa ſym-

tomata

Digitized by Google

tomata in dolore *iſchiadico* occurrunt; ſi crebriùs redeant paroxyſmi, & vehementiùs affligant, inſigniter debilitantur articuli. *Bacchus dicitur pater, Venus mater, & Ira obſtetrix Arthritidis.*

Art. 930. Ingruente podagra convenit *vomitus*, & forſan blanda *purgatio*, quæ omninò vitanda eſt in ſtatu morbi. *Opiata* nunquam ferè ſunt proficua, malum contumacius reddunt, & motum naturæ impediunt. Optimè conducunt *fixa acida abſorbentia*, *volatilia*, &c. *Venæſectio* minùs convenit, niſi in *iſchiadico* dolore, in principio paroxyſmi, decoctum *e lignis*. *Spiritus cochlear. trifolium paluſtre*, &c. laudantur. *Topica*, non niſi præmiſſis univerſalibus, locum habent, *narcotica* fugienda ſunt; ſymptomata adjuncta ſunt conſideranda, ardor, dolor, tumor, &c. *Topica* non niſi in ſtatu morbi ſunt applicanda; laudatur *ſp. lumbricorum* cum *camphora*, *ſale armoniaco*, &c. *ſp. theriacalis camphorat.* miſturæ ex *calce viv.* & *ſal. armoniac.* affundatur *ſp. vini*, & huic diſtillato adde *camphoram*, & ſic optimum habetur ſpecificum in inflammationibus podagræ. *Flores ſambuci* in lacte cocti dolorem leniunt. *Caro bubula* ſine pinguedine manè & ſerò mutata dolorem compeſcit, & omnibus præfertur; item *ſtercus bubulum* cum *urina humana putrefacta*, in qua *calx viva* extincta eſt; *ſapo Venetus in ſpiritu vini ſolutus* cum additione *olei juniperi* & *petrolei* inſigne facit unguentum. Qualia remedia utiliter uſurpantur.

Art. 931. *Veſicatoria* in malo *iſchiadico* multum conducunt. Ad tophos (915.) *caſeus vetus & putridus* cum decoct. *ſuilla* eſt proficuus. In malo *iſchiadico* omnibus encomiis dignum eſt *Poterii* emplaſt. *de pice ſulphuratum*; ♃. *Pic. naval.* ℥iv. *terebinth. ven.* ℥ß. *maſtich. ſuccin. ana* ʒij. *ſulphur. commun.* ℥ß. *m. f. empl.* Ichias.

Pitcair-

Pitcairnii ſententia.

Pitcairnii methodus

Art. 932. In Arthritide nihil ages urgendo pharmaca *purgantia*; *vomitoria* profunt, poſt illa *mercurius* ſenſim datus. Parti dolenti (923.) applicare licet *balſamum Guidonis*, aut lintea liquore ſequenti madentia; ℞. *Aq. font. fervent.* ℔viij. *arſenic. alb. vel flav.* ℥ij. *calcis viv.* ℥vj. digere per hor. 24. lento igne. [Sed de ejus uſu incidit mihi ſuſpicio.] Si dolor accedat in ventriculo, utere *NM. condit. pulv. rad. ſarſparil. cort. Peruv. ol. cinnamom. zinzib. condit.* &c. Proderit etiam in podagra decoct. ſequens ℞. *Vin. alb. vel. cereviſ.* ℔viij. *lact. fervent.* ℔iv. ablato coagulo immitte *bacc. oxyacanth.* ℔j. coq. per hor. dimid. bibat æger ℔j. mane & veſperi.

Muſgravii ſententia.

Sedes arthritidis propria in artubus.

Art. 933. Sedes Arthritidis propria & exoptatiſſima eſt in artubus, non in trunco corporis, poſteriori autem caſu, non priori mortem minatur: " quid agendum ſit, brevi comprehenditur „ in divini *Hippocratis* effato, nimirum, revel„ lenda ea, quæ quo non oportet, repunt; ſin „ autem quo convenit, iis viam ſternere oportet, „ ut ſingula eò vergant. " Quando *receſſus* fiat miaſmatis Arthritici in partem aliquam internam, morbum iſtius partis adeò exquiſitè imitatur, ut de exiſtentia ipſius minimè conſtaret, niſi Arthritis regularis præceſſerit.

Indicatio generalis in arthritide anomala.

Art. 934. Medendi indicatio generalis eſt, ut Arthritide anomala pars affecta quàm citiſſime, quàm tutiſſimè levetur; accuratè itaque perpenſo morbi genio, juxta partem, quam occupat, & factis neceſſariis *evacuationibus*, optimè feliciſſimeque curatio perficitur per materiæ in artus tranſlatio-

lationem;hoc enim eſt ipſum naturæ propoſitum. Medicamenta huic intentioni inſervientia interna, *expellentia* dicta, ſunt plerumq; *cardiaca*, quæ ſatis nota ſunt; ad extrudendam autem Arthritidem nihil potentius aut efficacius invenitur quàm *chalybs nutritus* (præparationem vide ſis apud auctor.) *Topica*, quæ Arthritidem artubus invitant, ſunt emplaſtra ex *gum.caran.*vel *oxycr.*vel *cephal.cum pice Burgund.dimid.vel triente*,vel *ceratum viridè* vulgo *Hatcaſe*, &, ſi vires ægri ferant, & res in dubio verſetur, *Phœnigm.* ſeq. ℞. *Ferm.vet.part.ij.ſem.ſinap.rad.raph.ſylv.allii, cacumin. cut. fim. columb.ana p.j contunde cum aceto vin. alb.q.ſ.& redige ad ſpiſſitudinem cataplaſmat.*(917.)

*Art.*935. Si Arthritis ventriculum occupet, ibique commoretur, indicatur lene *emeticum* ex decocto *fol. theæ viridis*, vel *cardui benedicti*, vel ex *ſale vitrioli*; &, finita operatione, *paregoricum*; convenit etiam interdum *catharſis*, & demum Arthritis in artus omni vi depellenda eſt, ut ante oſtenſum eſt. Arthritis in ventriculo.

Art. 936. In colica Arthritica propinari debet *catharticum* huic morbo idoneum, & tunc podagram *expellentibus*, unà cum *anticolicis*, utendum eſt; *fotus* etiam & *linimenta* ſuum habent locum; ſed (quod maximi eſt momenti) probè animadvertendum eſt, & recordandum, *quod vana & fruſtrà arthritidis regularis in artubus excitandæ ſit ſpes omnis, quàmdiu inteſtina fuerint immunda, fæcibuſque onerata.* Colica arthritica. Nota bene.

Art. 937. In diarrhœa vel dyſenteria arthritica *laudano* ſenſim cohibendus eſt fluxus, & poſteà expellendus eſt cum cautela inimicus. (918.) Diarrhæa.

Art. 938. In paroxyſmo arthritico & nephritico ſimul *paregorica* ſunt neceſſaria: *adeps cuniculi* externè inunct. dolorem mirificè lenit ex ſenis calculoſi experimento, (920.) Nephritis.

Art. 939. In aſthmate arthritico cura variè inſtituenda eſt pro diverſitate morbi vel *ſicci* vel *humidi*; arthritis [ſi fieri poſſit] in artubus excitanda eſt; interim in ſpirandi difficultatibus omnium ma- Aſthma.

ximè certiſſimèque inflationem mirum in modum ci. curat compeſcitque *potio Coffee*.

Angina. *Art.* 940. In angina arthritica plurimum valet ſequens gargariſma; *♃. Aq. hord.* ℔j. *diamor.* ℥iij. *ſp. ſulph. per camp. quantum lingua ferre poterit. m.* nihil verò pulvere ſequenti præſtantius efficaciuſve novi; *♃. Cryſt. min. ſacch. cryſtal. ana p. æ miſce, teneatur in ore* ℈j. *donec ſaliva abundaverit, tunc expuatur, & repetatur frequentiſſimè; mirum quantum hinc ſalivæ, &c.* (931.)

Pleuritis peripneumonia, &c *Art.* 941. " In pleuritide, peripneumonia & angina arthritica non novi præſtantius remedium, quam infuſum vel decoctum *ſtercoris equini*; eſt etenim medicamentum non modo iis affectibus primariò proficuum, ſed etiam arthritidis in artus expulſor fortiſſimus; expertus loquor. " [919.]

Arthritis caput petens. *Art.* 942. Arthritis caput petens, varios ac periculoſos producit affectus, cephalalgiam, vertiginem, apoplexiam, convulſiones, paralyſin, &c. in his affectibus cerebrum quàm citiſſimè allevetur *evacuatione, revulſione*, & in artus *amandatione*; in hujuſmodi caſibus ægrotantium pedes in *aquam fontan. fervidam* immitti curo; ibidemque ad tempus detineri, unde capiti juvamen præſentaneum obtinetur.

Conſulendus eſt author. *Art.* 943. "Si doctiſſimum auctorem inſpicere haud graveris, ille tibi plura ampliſſime ſuppeditabit de arthritidis anomalæ ætiologia & curatione.

Farrago ſententiarum.

Temperantia. *Art.* 944. Omnia remedia calculoſis & podagricis præſcripta inutilia propemodum erunt, niſi *vinum, venus, otium*, & *crapula* temperantiùs uſurpentur. *Baglivius*.

Diæta lactea. *Art.* 945. Novi quoſdam inſigne levamen accepiſſe ex *diæta lactea* per tres aut quatuor menſes ſine ullo alio alimento: alios verò ex *lactis* uſu deteriùs habuiſſe, viſcerum obſtructiones contraxiſſe; ideoque ſine prudentis medici conſilio utrùm conveniat, necne, haud temerè ineatur. *Vvillis*.

Art. 946.

Art. 946. Cum ego olim articulorum doloribus vexarer [inquit *Sennertus*] & varios de ea re authores legerem, in eo omnes conſentire animadverti, in arthritidis curatione, plus ſpei in *bona diæta*, quam in medicamentis ponendum eſſe.

Art. 947. Summarium præſcripti celeberrimi D. *B——e* pro Nobili quodam Anglicano ad *arthritidem eradicandam* hujuſmodi fuit.

— Lac novum cum duplici aqua commiſta repudiatis aliis quotcunque liquoribus ſolummodo ad potandum concedendum eſt; utcunque tamen *coffee* & *thea* modica quantitate interdum permittenda ſunt, his verò ſorbitionibus lac ſemper conjungendum eſt. Mane cum primùm expergiſcaris, coctionibus plenè ac perfectè abſolutis, libram aquæ fontanæ bibas, ſuadeo; & deinde elapſis duabus horis ad jentaculum accedas; cui ſufficiat lac coctum addito exiguo pane, juſculum avenaceum, cum vel ſine lacte; interdum *coffee*, *thea*, vel *chocolata* cum lacte temperata, panis butyratus, &c. Prandio nihil edendum eſt, niſi ex avenis, hordeo, oryza vel ſeminibus millii paratum fuerit, radices dauci vel raparum, ſpinachia, fabæ vel piſæ, &c. admitti poſſint in victum; quinetiam fructibus veſci, cum maturi ſint, non interdico; pyra vel mala furno cocta inter edilia minimè contemnenda recenſeantur; ſed præ reliquis panem biſcoctum cum lacte commendo; aliquando ſed rarò ùs de piſcibus non ſalitis modicum comedere licebit. Acida & ſalſa vitanda ſunt. Cœna ſit lac & panis. Hora 9. veſpertina vel citius cubitum eundum eſt, Somno indulgeas; quanto enim plus ſomni capis eo melius tibi ceſſurum eſt. Frictio ſicca artuum manè & veſperi repetita plurimum valet: Humores enim diſſipat & nodorum ac tophorum generationem prohibet: Exercitium inter primaria auxilia pono, equitatio licet potior ſit quàm curru vehi, ambo tamen utilia ſunt, & in eorum frequenti uſu eſſe debes. Inter exercendum ſolummodo caveas, ne aeri

 fri-

frigido ac humido teipſum nimium exponas. Si denique his non obſtantibus arthritis inſultum faciat, & cum vehementia deſævierit, quod vix credibile eſt, interdum doſin laudani exhiberi, parca licet manu & non niſi premente neceſſitate, concedimus. Tranſitus a communi vivendi more ad hoc vitæ genus eſt tutiſſimus, neque eſt quod extimeſcas a ſubitanea mutatione: ſed hoc ſemel inſtituto in eo uſque ad vitæ terminum perſiſtendum eſt; nam reditus ad luxum & liberam vivendi conſuetudinem periculo haud vacaret. Arthritis hæreditaria perinde ac adventitia huic regimini cedit: labes etenim morbi in gremio ſanguinis latitat, & in utroque genere hujuſmodi Victu facillimè exterminabitur. Amplexibus venereis ne nimis obedientem te geras, concubitus illicitos omninò fugias, &c.

Remediũ celebre. *Art.* 948. Perquam celebre fuit præſcriptum ſequens aliquando apud *Londinenſes*. *♃. Rad. turbith. hermodact. jalap. tartar. vitriolat. ana gr.* xv. *m. f. pulv. in hauſt. vin. alb. ſumendus ſingulis menſibus*. In eundem etiam uſum *electuarium caryocoſtinum* a quibuſdam valdè prædicatur. Aſt omnium *vomitus* podagræ eſt prophylacticum præſtantiſſimum, qui poteſt provocari emeticorum ope in inſigni humorum colluvie, ubi juncturæ admodum laxæ, & morbus præ foribus eſt. Atqui *Podagricus* eſt vir ſui arbitrii, præceptis medicis non auſcultat, ſed genio in valetudinis incommodum plerumque indulget.

Ad nauſeam ventriculi. *Art.* 949. Ad nauſeam ventriculi in hoc morbo frequentem non datur præſtantius remedium quàm *vinum Canarienſe radice zedoariæ medicatum*. *Tinctura corallii* ſpecificum audit.

Art. 950. Singularis eſt iſta clariſſimi *Verulamii* methodus. *♃. Mic. panis albiſſim.* ℥iij. coq. in lacte recent. Sub finem add. *flor. roſ. rub.* ℥iß. *croc.* ℈ß. *ol. roſ.* ℥j. *m. f.* cataplaſma parti affectæ applicand. ſubtepidè; poſt horas tres amoveatur, & uſurpetur fotus ſequens per horæ quadrantem cum coccineo pan-

no

no vel lana ejuſdem coloris; ℞. *Fol. ſalviæ* mij. *rad. cicut.* ℥vj. *brion.* ℥ß. *fol. roſ. rub.* p. ij. coq. in aq. font. in qua chalybs candens ſæpius extinctus fuerit ℔iv. ad ℔ij. colaturæ add. *ſal. marin.* mß. ſtatim poſt uſum fotus applicetur *emplaſt. diacalcit.* cum *ol. roſ. malaxat. Baconis hiſt. nat.* " In podagra unicum commendamus *topicum* (inquit *Dolaus*); *repellentia* " verò in hoc affectu non magni facimus, quia inde " plus damni quàm commodi experti ſumus. Sequens verò pro arcano hìc in ſolatium podagricorum communicare voluimus, quod nunquam te " fruſtrabit, effectu, modò in tempore adhibeas; " *mille enim experientiis eſt comprobatum*, quod extrahat dolores podagricos non repellendo eoſdem, " ſed morbificam materiam *extrahendo*, *reſolvendo*, " & *diſcutiendo*. Quandoquidem primordia ſunt ut " plurimum ab aciditate hoſtili, ad corporis ambitum delata, & artus moleſtante; unde podagræ " character digeſtionem afficit. ℞. *Confect. hamech.* " ℥j. *pulv. jalap.* ℥ß. *extract. trifol. fibrin.* ℨij. *litharg. aur.* ℥vj. *ſapa antimon.* ℥ß. *ſacchar. canth.* " ℥vj. *ol. olivar. q. ſ. ceræ & picis parum f. ſ. a.* emplaſtrum, quod imponatur artubus dolorificis " quamvis inflammatis, & relinquas, donec dolores & humores evanuerint, quod mirè præſtat.

Topicum ſingulare Dolæi.

Art. 951. Remedia ſequentia interdum pro re nata in uſum adduci poſſunt; *allium conditum*, *aq. omnium florum*, *aurum moſaicum*, *balſamum Rhamelii*, *cinnab. antimonii*, *electuarium caryocoſtinum*, *empl. pleuriticum*, *empl. ſmecticum*, *epithema ſaponaceum*, *expreſſio millepedum. Flores ſalis armoniaci martiati*, *fotus podagricus*, *gum. guaiac. miſtura balſamica nephritica*, *rob. Sambuci* ferè ſpecificum.

Remedia varia.

ISCHIAS.

Cœlii Aureliani ſententia.

Art. 952. Dolor Iſchiadicus nunc ex manifeſtis, nunc ex occultis cauſis generatur, ut ſuſceptione frigoris, terrena cubatione, caſu aut repentino per-

Accurata morbi hiſtoria.

 cuſſu,

guſtu, vel luxatione, venere immodica, vel morbo aliquo prægreſſo. Adeſt primo membri affecti gravedo & difficilis motus cum levi torpore ac formicatione, in quibuſdam cum vehementi, pungenti, ac fervido dolore, & ad ſenſum patientis tanquam ſerpentis convoluti motu; interdum etiam adeſt febris, ut ſe in lecto continere non valeant ægrotantes; dolor in vertebro ſentitur, deinc in articulationes partium vicinarum penetrans, ad poplitem pertingens atque ſuram, dehinc etiam ad talum, & pedis ſummitatem: progreſſu temporis fit cruris totius extenuatio cum debilitate, & ejuſdem abbreviatio, & miſerrima claudicatio; quidam ambulant, capitibus digitorum gradientes, alii antrorſum, alii extrorſum, &c. Loci principaliter affecti ſunt perioſteum & muſculorum capita ſive inſertiones; aliquando in abſceſſum tendit. Si quis velit, conſulat authorem de curatione.

Art. 953. " Methodus medendi hunc morbum „ ſatis contumacem D. *Cheynei* ex ſuggeſtione „ præclari *Pitcarnii* ſic ſe habet: Sumat æger pro „ virium ſufficientia & ventriculi tolerantia *ſpi-* „ *ritus æther. terebinth a* ℨj. *ad* ℨij. *vel* ℥ß. *cum* „ *triplici quantitate mellis puriſſimi quotidie ma-* „ *ne jejuno ventriculo ad* 4. *vel ad ſummum* „ 8. *vices ſuperbibendo hauſt.* j. *vel* iij. *ſer. lact.* „ *cum vin. Canarien. alterati*. Intermitti poteſt „ ad diem unam aut alteram, ſi nauſeam pariat; „ diebus, quibus ſpiritum aſſumpſerit, hora de- „ cubitus capiat doſin *Pil. Matthæi*. Spiritus „ *Æthereus* eſt iſte, qui in diſtillatione inter ſpi- „ ritum & oleum prodit. Hæc methodus doloris „ vehementiam [inquit author] *infallibiliter* au- „ fert, manente ſolummodo artus quadam debili- „ tate. Et ut reliquiæ penitus eliminentur exhi- „ benda eſt doſis *florum ſulphuris* in lacte ad tem- „ pus bis in die.

Farra-

Farrago ſententiarum.

Art. 954. Si alia non proficiant, ad *cauſticum* deveniendum eſt; ipſe uti ſoleo *foliis ranunculi* vel mixtura *calcis vivæ* & *ſaponis liquid.* hæc ſummopere confert. *Baglivius*. Folia ranunculi [inquit *Ettmullerus*] contuſa & regioni lumbari applicata per 6. horas, donec veſicas excitent, quæ diſcuſſæ pro more ſuo emittunt ſerum acre, Iſchiadicum dolorem penitùs tollunt & morbum ſubigunt, p. 630. Applicatio *foliorum ranunculi flammei minoris* facta fuit paulo infra genu a *circumforaneo* quodam ut ipſe obſervavi pluſquam triginta abhinc annis cum ſucceſſu mirabili: Ego quoque plus ſemel idem experimentum compertum habui. Cauſtica.

Art. 955. Radix Brion. alb. recens tuſa & cum ol. ſem. lini mixta & loco dolenti tepidè applicata mirum in modum dolorem pacat; & renovandus eſt labor, donec tota materia morbifica tranſudetur. *Tachenius de morborum principiis*. Laudatur *empl. Poterii* (931.) " Emplaſtrum ſequens in pra-
" xi expertus ſum. ♃. *Pic. burgund. q. ſ. malaxetur*
" *cum q. ſ. ol. ſem. ſinap.* per expreſſionem. *Empla-*
" *ſtrum Iſchiat.* quoque applicari poteſt.

Art. 960. Colocynthis *clyſteribus* indita privatim coxendicum doloribus prodeſt. *Liſter.* Interna eadem ac in podagra. Colocynthis.

LUES VENEREA.

Ettmulleri ſententia.

Art. 961. Innotuit hic morbus *Europæis* non niſi circa annum 1493. Controvertitur, an veteribus cognitus fuerit, necne. Primò poſt impurum coitum plerumque exoriuntur, inflammatio præputii & tumor, urinæ ardor, gonorrhœa, bubones in inguinibus, puſtulæ variæ in pene & aliis partibus, atque hinc ulcera ſordida & maligna, cancroſa & calloſa, progreſſu temporis etiam oſſa corrodentia, Lues Venerea. Symptomata varia.

 dolo-

dolores atrociſſimi noctu exacerbantes, nodi, tophi, calor in volis manuum & plantis pedum, atque hinc fiſſuræ & excoriationes, verrucæ, condylomata, &c. circa anum pilorum defluvium, maculæ rubeſcentes, flaveſcentes, aut liveſcentes. Inflammatio teſtium, raucedo, uvulæ relaxatio & eroſio, palati ulcus, ozæna, tinnitus aurium, ſurditas, cæcitas, ſcabies, tabes, &c. Sed hæc ſymptomata omnia non cuivis contingunt; non rarò ſub larva *ſcorbuti* & *arthritidis* latitat. Ægri ut plurimum tem cum infectis ſe habuiſſe conſtanter negant.

Morbus varie incipit. *Art.* 962. Paulò poſt congreſſum impurum circa penem aut vulvam æſtus exoritur, aut ardor urinæ, hinc inter biduum aut triduum gonorrhœa; interdum nulla ſuccedit gonorrhœa, ſed virus per cutem potiùs ad inguina fertur, & bubones excitat; contingunt etiam quandoque ulcera calloſa in ſcroto ac perinæo; interdum ulcus cancroſum ac calloſum inter præputium & glandem; in quibuſdam intumeſcunt teſtes. Sanguis miſſus in lue inveterata ferè maculis lividis aut colore quaſi cœruleſcente in ſuperficie conſpici ſolet.

Maculæ ac puſtulæ. "In lue confirmata (ut rectè „ obſervavit *Lommius*) erumpunt maculæ frequen- „ tes, eæque more lentiginis exiguæ, aliàs rubræ, „ aliàs flavæ; in fronte quoque & temporibus & „ pone aures, maximè circa radices capillorum, „ dein in capite, vel etiam univerſo corpore, mali- „ gnæ puſtulæ, tumoreſque non unius coloris efflo- „ reſcunt, quæ ſponte ſanantur, iterumque paſſim „ expullulant: puſtulæ modò flavæ, modò rubræ „ ſunt, rotundæ omnes, ſiccæ, puris expertes, & „ aridam cruſtam habent; ex his deinde in ambi- „ tum ſerpentibus puſtulis, cutemque cavantibus, „ ulcus oritur virulentum & ſordidum.

Curatio generalis. *Art.* 963. Galli facilius ſalivant & citiùs curantur quàm Germani. Inter *ſudorifera* eminent *guaiacum* & *ſarſaparilla*, & regula ſemper obſervanda eſt in *frigidis* guaiacum, *calidis* ſarſaparilla; decoctis *ſudoriferis*

riferis non incommodè addatur *antimon. crud.* In inunctione mercuriali tutiùs procedunt qui artuum flexuras, inguina & alas ſufficienter fricant; abdomen, pectus, & caput non inungenda, aut rariſſimè.

Art. 964. In gonorrhœa effluit humor cum acerbo dolore a locis circa penis radicem, ubi ſunt proſtatæ, primò ſeminalis aquoſus liquor, qui hinc ſucceſſivè flaveſcit, tum magis acreſcit, tandem virideſcit, aut cœruleſcit, non raro graviter fœtet; urina cum acerbo dolore mittitur; ſupervenit tumor præputii & glandis, & ulcuſcula, interdum carunculæ in urethra. Præter *cathartica mercurialia* convenit privatim *emulſio ex ſem. cannabis viridis* parata, *os ſepiæ*, *terebinthina*, *ſaccharum Saturni*, &c. multum laudatur *mercurius præcipitatus viridis*, & *mercur. dulc. balſam. Saturni terebinthinatum, ex ſacchar. Saturni & ol. terebinth.* blando igne paratum, egregiè conducit, ubi ardor nimius circa renes & genitalia, ut & *camphora*; item infuſum *cantharidum* in vino, quod expertum eſt remedium medici cujuſdam *Belgiæ*. ℞. *Pulv. cantharid.* ℈j. *infund. in vin. Rhenan.* ℥iij. *vel* iv. *infuſum ſtet per aliquot dies in loco tepido*, & *poſteà filtretur liquor*, *uſus tempore miſceantur cocb.* vi. vij. *vel* viij. *cum bantharo vini*, &c. *Reſina ligni guaiaci*, *balſam. de Capaibe*, ſpecificum habetur, *antimonium diaphoretic. bezoardic. minerale*, aqua ſimplex in qua *argentum vivum* incoctum fuerit. Injectio. ℞. *Aq. calc. viv.* ℥iv. *mercur. dulc.* ʒß. *ſacchar. Saturn.* ℈j. *m. pro injectione. Uſurpetur liquor per reſidentiam deputatus.* (980. 126.)

Gonorrhœa. Curatio.

Digreſſio de Gonorrhœis non virulentis.

Art. 965. Gonorrhœa *vera* eſt, in qua ſemen verum effluit. *Succus citri*, *granator. limon.* &c. ſunt remedia optima, venerem extinguunt, præcipuè ſi *camph.* & *terebin.* in uſum adhibeantur, ut & *emulſio* cum *ſem. cannabin. ſacch. Saturn. os ſepiæ* (ſpecificum) cum *ceruſſ. antimonii*, *balſam. capaiv. extract.*

Gonorrhœa vera non virulenta.

Digitized by Google

tract. rad. tormentil. vel ejus decoct. Lenis purgatio cum *bolo mercuriali*, & die ſequent. *rhabarb.* externè *fotus aſtringentes*, &c.

Gonorrhœa. *Art.* 966. Gonorrhœa *notha*, *benigna dicta*, non *virulenta*, eſt quando materia, non ſemen verum continuò effluit ex pene citrà tentiginem aut pruritum venereum, diu durans ſine multa virium proſtratione, *fluori albo* mulierum reſpondens; *gonorrhœa catarrhalis* vocari ſolet. Partes affectæ ſunt glandulæ proſtatæ, nimis laxæ vel exulceratæ.

Curatio. *Art.* 967. Cura debet inſtitui generalis, *digeſtio* rectificanda, ſtomachus *roborandus*, *cruditas corrigenda*, pars affecta *aſtringentibus* firmanda. Eſt affectus *catarrhalis*; roſmarinus decoct. *e lignis acidulæ* proſunt; interdum a ſcorbuto pendet. Non nimis citò ſupprimenda eſt hæc gonorrhœa. Ad majorem cautelam aperiendus eſt *fonticulus* in crure.

Ulcera glandis, &c. *Art.* 968. Ulcuſcula glandis & præputii curantur cum unguento *diapomphol.* & *mercurio dulci*; ſi fuerint cancroſa & calloſa in uſum venit ſolutio *mercur. ſublim. corroſiv.* in *aq. plantag.* Si præputium inſigniter tumet, & inflammatur, applicetur ſolutio *ſacchar. Saturn. in aq. calcis*, *item camphora in ol. amygd. dulc.* ſoluta. [984.]

Ulcera vaginæ. *Art.* 969. In mulieribus exulcerantur partes internæ vaginæ, & ſaniem plorant plus minùs purulentam ac lividam, cum inſigni dolore ac moleſtia; nec multo diverſam a virorum poſtulant medelam.

Puſtulæ. *Art.* 970. Pro puſtulis & tuberculis lac virginale.

Ulcera. *Art.* 971. Ad ulcera ſananda *unguent. baſil. cum mercur. dulc.* (968. 982.)

Oris & palati ulcera: Ozæna. *Art.* 972. Ulcera oris & palati curantur cum gargariſ. ex *decoct. lign. cum melle roſ. & pauco alumine.* Ozæna *decoct. emol. hord. alth.* &c. primò tractanda eſt ad removendam cruſtam, & poſteà decoct. *e lignis*, &c. tanquam palati ulcera. Omnia hæc ulcera ſub *litu mercuriali* ſponte evaneſcunt, nec metuenda ſunt ulcera oris; nam per *ſalivationem* citiùs ſanantur.

Art. 973.

Art. 973. Bubonum ſupppurationi & apertioni pro eliciendâ virulentia, maturè opera danda eſt, internè *ſudorifera* exhibenda ſunt, externè *ſuppurantia*, quin & *cucurbitæ* &, ſi ſecundùm votum haud ſuccedant, aperiantur, *lanceola* profundiùs intruſa. [991.] Bubones.

Art. 974. Lues venerea contagioſa eſt, generatione, lactatione, contrectatione, ſaliva, ſudore, liquido genitali, exhalatione; & qua parte contrahitur, primò ſe manifeſtare ſolet. *Boerhaave.* Quot modis contagium propagatur.

Sydenhami ſententia.

Art. 975. Lues confirmata non niſi per *ſalivationem* ab *hydrargyro* excitatam extirpari poteſt; ad hanc autem rectà licet procedere, ſine ulla præcedente evacuatione aut corporis præparatione. Unguentum præſcribere ſoleo ex *axung. porcin.* ℥ij. *argenti vivi* ℥j. cum hujuſce parte tertia brachia, crura, tibias ad tres noctes continuas manibus ſuis ægrum perungere permitto, ita tamen ut ne axillas, neque inguina neque abdomen attingat uſpiam. Poſt tertiam inunctionem gingivæ ut plurimum intumeſcunt, & *ptyaliſmus* ſuboritur; ſi verò intra id tempus haud procedat, tum *turbith. mineral.* gr. viij. in *conſerv. roſ. rub.* exhibeantur ægro, quod remedium vomitum ciet, & ptyaliſmum ſuſcitabit; & poſtea ſi ſalivatio jam incepta prius elangueſcat, quàm ſymptomata penitùs diſparuerint extimulanda eſt ſubindè cum doſi *mercur. dulc.* Diætam quod ſpectat & reliquum ægri regimen, eadem prorſus, ac in catharſi, imperanda ſunt. Methodus ſalivandi.

Art. 976. In quibuſdam reperitur *idioſyncraſia* peculiaris tam ſalivationis reſpectu, quàm purgationis, ita ut methodus laudata vix gingivarum exulcerationem queat efficere, multò minùs ptyaliſmum movere; in hujuſmodi ægris cavendum eſt medico, ne importuniùs urgeat, recalcitrante natura, & horrenda ſymptomata accerſat; lentè itaque feſtinet & moras trahat *mercur. dulc.* ℈j. ſemel in ſeptimana exhiben- Quid agendum ſit, quando ptyaliſmus excitari non poſſit.

hibendo, & quantumvis ſalivatio ad plenum nunquam aſſurgat, æger tamen copioſiùs quàm pro more ſolito expuet, & fœtor juſtæ ſalivationis comes adfuerit: atque hac methodo morbus expugnabitur conceſſo debito temporis ſpatio: His ritè peractis (etiamſi morbus penitus profligari videatur) quo minus recidivam poſtliminio patiatur æger, (utcunque benè ſe habeat) capiat *mercur. dulc.* ℈j. ſemel in ſeptimana ad 4. vel 6. vices. "Unguenta mercurialia minore quantitate, quàm ad *excitandum ptyaliſmum* ſufficiat, inuncta, & diutiùs continuata, univerſa Luis venereæ ſymptomata tollere & morbum penitus eradicare a quibuſdam perhibetur.

Liſteri ſententia.

Origo luis venereæ. 1. *Art.* 977. Lues venerea eſt morbus contagioſus ab humore aliquo venenato, ferè in coitu contractus ulceribus doloribuſque ſe manifeſtans. Ab *inſulis Americanis*, in quibus, ante *Hiſpanorum* adventum, hic affectus populariter graſſatus eſt, illum per *Hiſpanos* in *Europam* allatum eſſe, nullus jam dubitat: Credibile eſt a ſerpentino genere vel morſu vel cibo aſſumpto illum ortum eſſe. A ſerpente aut ſcorpione percuſſos coitu levari produnt; verùm fœminas venere ea ledi authore *Plinio*, magnum argumentum originis Luis Venereæ ab aliquo infecto venenato. Ictus ſerpentum omnium malorum peſſimum, ideò lui vener. comparandum. Quis adeò dubitet iſtam luem ex animalibus ortam eſſe: nam penis ab iſtis morſibus venenatis vehementer intenditur; & *ſatyriaſi*, id eſt, furore & libidine pereiti nihil præter coitum anhelant. Ita quod vulneratis remedium fœminis calamitas eſt; & a fœminis ſic infectis invicem mares conflictantur in poſterorum diram perniciem. *(de humoribus, p.* 417.)

Curatio. *Art.* 978. Fœmina graviſſimo urinæ ardore & punctionibus ibidem, item condylomatis cancroſis in pudendi labiis, non ſine vehementi capitis dolore aſ-

re afflicta eſt; illam *purgavi* 4to quoque die *pilulis de duob.* quibus æqua pars *mercur.dulc.* adjecta eſt; apozema *ex guaiaco*, &c. fuit pro potu ordinario, citra ſudorem. Sumpſit etiam bis quotidie cochlear. tinct. ſeq. in decoct. *guajaci* ℥iv. ℞. *Cochinel.* ℥iij. *canthar.* ʒj. *vin. Rhenan.* ℔j. digere in B.M. & f. tinctur. Horum uſu gonorrhœa admodum virulenta, fœtidum & ſanguineo-viride pus effundens, integrè ſublata eſt, & duobus plus minus menſibus ſine ulla ope chirurgica etiam ulcera ſiccata ſunt, dolorq; capitis ex toto deſiit.

Art. 979. In doloribus nocturnis, præmiſſis univerſalibus pulvis ſequens eſt maximè proficuus; ℞. *Cochin.* ʒj. *oſſ. ſepiæ ſubtiliſſimè lævigat.* ʒß. *m.* doſ. ʒij. 6ta quaque hora cum decoct. *valid. Guaiac. Guaiacum hydrargyri, ut hydrargyrus veneni, in lue antidotum eſt.* Dolores nocturni.

Pitcairnii ſententia.

Art. 980. In principio gonorrhœæ virulentæ purgandum eſt cum ptiſana laxante ex *ſen. ſal. tart.* & *flor. melilot.* & bibat æger *ſerum lactis*; poſt tres quatuorve dies purgationi inſumptos, ſi ardor urinæ & fluxus ſint minores, & color & conſiſtentia meliores, bolum aſſumat ex *terebinth.* & *rheo* per 6. aut 7. dies, ſi alvum laxat, id fieri ſolet cum euphoria. Vitanda omninò ſunt aſtringentia; gonorrhœa enim nunquam evadet in Luem Vener. niſi nimis intempeſtivè ſiſtatur. *Pitcairn.* in MS. (964. 987.) Gonorrhœæ duratio.

Art. 981. Methodus therapeutica *Pitcairnii* radicalis ſic ſe habet; poſt *vomitum* bis aut ter iteratum exhibeatur *mercurius* per aliquot dies, bis in die; cùm os inceperit dolere, abſtineat ſe a *mercurio* per tres aut quatuor dies, tum *purgetur* alternis diebus; oris dolore ceſſante, iteretur uſus *mercurii*; & iteretur hæc methodus, donec ſymptomata ceſſarint. Methodus therapeutica.

Art. 982. Ad ulcera & eruptiones leproſas *decoctum pro lotione, unguentum, aqua coſmetica*, & *cereviſia guaiacana*, tanquam remedia maximè efficacia, ab authore laudantur. (968. 971.)

Harri-

Harriſii ſententia.

Infantes quomodo curantur.

Art. 983. Infantes a nutricibus lactantibus infecti, quanquam maculis, puſtulis, ulceribuſque ſcatent, quandoque & nocturnis illis doloribus erunt excruciati, facillimè omnium reſtituuntur. *Farina ſarſaparillæ* ferè inſipida, ſaltem nullo guſtu ingrato, panatellis aut pulticulis ſuis, ut par eſt, commiſta, addito etiam, ventriculi gratia, *ſantali citrini* polline, *catharticis* debitis intercalatis, tenerrimæ ætati, ut lætè nonnunquam obſervavi, ſalutem perfectam rediddit.

Blegnei ſententia.

Ulcera penis & præputii.

Art. 984. Pro ulceribus penis & præputii curandis apprimè valet ſequens lotio; ℞. *Vitriol. alb.* ℥ij. *auripigment. alumin. nitr. ana* ℥j. comburantur in crucibulo, ut in lapidem coeant; ℞. *Pul. prædict* ℥j. *aq. calc. vin. alb. ana* ℔j. f. ſolutio, &c. Egregiè etiam conducit lotio ſequens *Lanfranci*, maximè in ulceribus glandis & præputii; ℞. *Vin. alb.* ℔j. *aq. roſ. plantag. ana* ℥iij. *auripigment.* ʒij. *æris virid.* ʒj. *myrrh. aloe. ana* ℈j. miſce. Ulceribus ſatis deterſis medicamentum affuſa aqua lenius fieri debet pro futuro; & poſtremò cura cum *lact. virgin. vel aqua divina Fernelii* (1147.)(℞. *Alumin. rupei* ℥iv. *coq. in aq. font.* ℔ij. *ad tertias*; tum. ℞. *Lithar. auri* ℔ß. *vin. alb.* ℔ß. *decoquantur ad* ℔j. colentur, ambæque aquæ commiſceantur, & agitentur, donec albeſcant) perficienda eſt. Si verò ulcera

Ulcera calloſa.

fuerint diuturniora, adeò ut calloſa & cancroſa evaſerint, vulgò *Shankers* appellata, applicanda ſunt remedia valde penetrantia; qualia *mercur. præcip. rub. lapis infernalis, aq. phagedanica*. Notandum tamen cùm primùm ex uſu horum cruſtæ inducantur, ſtatim amovenda eſſe *eſcharotica*, & *ſuppurantia* ac *digeſtiva* adhibenda, quibus cruſta ſublata; ulcera tandem

dem cum *unguent. Devigonis* ſananda eſſe (vid. etiam, *p.* 102.) internis remediis interim non neglectis.

Art. 985. Accidunt interdum tumores genitalium œdematoſi ſive cryſtallini: remedia externa hoc in caſu debent eſſe *exſiccantia*, *diſcutientia*, & aliquatenus *aſtringentia*; talia ſunt *ſpirit. vin. camphor. aq. calc. cum ſal. armoniac. ſp. vin. cum ſapone nigro, pauco pipere, zinzib. & alum. uſt.* ſi adſint ſimul ulcera cancroſa & tumores duri, præcavenda eſt *gangræna*. Tumores œdematoſi genitalium.

Art. 986. De phimoſi, paraphimoſi, & amputatione penis conſulatur author, *p.* 112. &c. Phimoſis, &c.

Art. 987. Cura rationalis gonorrhœæ inchoanda eſt cum *leni cathartico*, alternis diebus ex *caſſia decoct. ſenn.* & *cryſtal. mineral.* in ſero lact. decoct. *tamarind.* & *alth.* & *rhabarb.* (gonorrhœa propè occluſa) interim exhibenda ſunt quoque *diuretica* maximè *terebinthinata*, & poſtremò leviter *aſtringentia, aq. minerales, croc. mart. aſtring. in aq. ſimplici coct. tinct. roſar. tinct. coral. in coch. ſyr. ejuſdem vel cydon.* Ptyaliſmus nunquam tollit gonorrœam. (*Pil. de creta Palmarii. Tinctura cantharid.*) Gonorrhœa.

Art. 988. Ardor urinæ *emulſionibus* & *ptiſana* ſeq. ♃. *Rad. alth.* ℥vj. *malv.* ℥j. *ſol. acetoſ. p.* ß. *hord. mundat. ſem. papav. alb. ana* ʒij. *coq. in aq. font.* ℔x. *ad tertias, ſub finem addendo glycyrrhiz. raſ.* ℥j. *ſ. ptiſana* mihi in frequenti uſu, mitigari & tolli poteſt: interdum in graviori caſu *venæſectio* eſt neceſſaria; ut in urinæ ſuppreſſione, *ſemicupium*; ♃. *Rad. & fol. alth rad. & fol. malv. rad. fœnicul. apii, petroſelin. eryng. marin. ana* ℥j. (*rad. raparum* ℔ij) *herb. parietar. violar. veronic. flor. cham. melilot. geniſt. ſambuc. ana* ℔j. *ſem. fœnugr. lin. ana* ℥j. *petroſelin. aniſ. fœnic. geniſt. ana* ℥ij. *coq. in q. ſ. aq. font. pro ſemicupio.* Ardor urinæ.

Art. 989. In tumoribus inflammatoriis teſticulorum & ſcroti convenit *venæſectio*; *topica diſcutientia*, & dolorem *mitigantia* ſunt uſurpanda. Tumores teſticulorum.

Art. 990. Carunculæ in urethra ſunt curatu difficillimæ: remedium ſequens optimum perhibetur; Caruncula in urethra.

♃. *Pulv.*

℞. *Pulv. alumin. uſt.* ℨj. *præcipit. rub. auripigment. æris virid. ana* ℨß. *unguent. deſiccat. rub.* ℥j. coq. ad conſiſtentiam mediam inter unguent. & empl. hujus portiuncula cereoli ſummitati apponatur, & in urethram intrudatur, &c. de conſumendis carunculis vide locum *p.* 177. &c. & conſulantur alii ſcriptores Chirurgici.

Bubones. *Art.* 991. Bubones quoquo pacto ſunt ſuppurandi, internè conducunt *cardiaca*, *alexipharmaca*, *victus & potus generoſus*; externè *ſuppurantia potentiora*, *emplaſtra*, vel potiùs *cataplaſmata*; cum *cucurbita* ſemel vel bis in die attrahendi ſunt, & cum ſint ſatis maturi cum cauſtico aperiri debent, potiùs quàm *lanceola*, & aperti diutius ſunt ſervandi. (973.) Ex erudito & eleganti tractatu Chirurgi *Gallici* D. *Blegny*.

P. S. In hoc morbo tractando D. *Turneri* Syphilidis epitomen exhibere in animo habui; ſed defuit mihi otium; ideoque ad ipſum tractatum præſtantiſſimum remittendus eſt lector, & ſimul admonendus commentationes præclariſſimi *Boerhaavii* de hoc morbo ut conſulat. Ibi habemus novam morbi ideam, novam theoriam a medicæ artis antiſtite, ne oraculo dicam, traditam, & novam medendi methodum, ſaltem aliquid in hunc finem candidè & modeſtè propoſitum, *pace noſtratis* D. *Turneri*, qui etiam de facultate benè meruit. O Fortunati ter & amplius juvenes nobis ſeneſcentibus propemodum invidendi, qui ſub tanto *Gamaliele* vel in ipſo pavimento ſuper mattas ſedentes felicitatem habetis vos ipſos pulverizare pulvere pedum illius ſummi ſcientiæ promicondi!

Finis Partis Primæ.